

PROGRAMMABEGROTING

2020-2023

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding.....	4
Leeswijzer	5
Bestuurlijke samenvatting.....	9
1.1 Bestuurlijke hoofdlijn	9
1.2 Financiële hoofdlijn	16
1.3 Bezuinigingen	21
1.4 Projecten	25
Programmaplan.....	29
2.1 Veilige gemeente.....	29
2.2 Onderwijs	34
2.3 Gezondheidsbevordering	38
2.4 Woon-, werk- en leefklimaat.....	42
2.5 Sport en cultuur.....	59
2.6 Jeugdzorg.....	65
2.7 Participatie	72
2.8 Dienstverlening aan burger en bedrijven.....	80
2.9 Eigentijds besturen en netwerken	84
2.10 Financiën en belastingen.....	89
2.11 Algemene dekking	92
2.12 Overhead	94
2.13 Heffing VPB.....	96
2.14 Onvoorzien	97
Paragrafen	99
3.1 Lokale heffingen	100
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	106
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	110
3.4 Financiering	115
3.5 Bedrijfsvoering	122
3.6 Verbonden partijen	126
3.7 Grondbeleid.....	159
3.8 Demografische ontwikkelingen	166
Financiële bijlagen	167
4.1 Uitgangspunten begroting.....	167
4.2 Productenbegroting	168
4.3 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten.....	175

4.4 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten o.b.v. claims en dekkingsvoorstellen	179
4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld.....	184
4.6 Overzicht MIP 2020 - 2023	187
4.7 Reserves en voorzieningen.....	189
Overige bijlagen.....	251
5.1 Kostendekkendheid lokale heffingen	251
5.2 Risicobeheermatrix.....	255
5.3 Frauderisico analyse	271
5.5 Lijst van gebruikte afkortingen.....	309
5.6 Lijst van begrotingssubsidies.....	313

Inleiding

~Uitdagingen maken ons sterker~

Deze begroting kent een online versie die door iedereen te raadplegen is. 'De begroting in één oogopslag' biedt u de gelegenheid om op een laagdrempelige manier kennis te nemen van de financiële kernpunten van deze begroting.

In 2020 geven we verder uitvoering aan ons Collegeprogramma 'Samenspel'. In deze begroting leggen we wederom nieuwe accenten, maar ligt de prioriteit bij het bestendigen van de afgelopen jaar en dit jaar ingezette lijn. Accenten die in toenemende mate ons beleid zullen bepalen zijn 'Duurzaamheid', 'Inclusieve samenleving' en 'Krimp'. Het 'Samenspel' tussen de geledingen, Raad, College en ambtelijke organisatie blijven wij van groot belang vinden voor een doelmatige en betrouwbare overheid. Tevens zetten wij stappen om ook onze relatie naar onze burgers verder te professionaliseren in onze interactieve manier van werken, dat wij bouwen op kleine, maar zorgvuldige stappen. Ondanks dat we ook onze moeilijkheden hebben te overwinnen zien wij toch een gestage ontwikkeling naar een stabiel bestuurde gemeente. Ook de professionalisering van onze ambtelijke organisatie krijgt in toenemende mate vorm en inhoud. Met deze ontwikkelingen vertrouwen we er op dat het imago, dat immers een afgeleide is van onze manier van werken en de resultaten die we boeken, steeds verder verbetert.

Het financiële beeld

De begroting 2020 – 2023 stelt ons voor een bijzondere uitdaging van financiële aard. Door de stijgende kosten van Jeugdzorg en vooral de vooralsnog ontoereikende financiële middelen van het Rijk, kent de begroting in ieder geval in de jaren 2020 en 2021 een fors tekort. Deze tekorten en de moeizame discussie met het Rijk over aanzuivering van de tekorten heeft een drukkend effect op de zo noodzakelijke transformatie van het Sociaal domein die ons enkele jaren geleden voor ogen stond. Aangezien onze financiële huishouding verantwoord, solide en prudent is geweest kijken wij toch met realisme en vertrouwen naar de toekomst van Leudal in de wetenschap dat wij een periode van bezuinigen ingaan. Ook deze uitdaging zullen wij weten op te lossen, maar alleen als Raad, College en ambtelijke organisatie de verantwoordelijkheid op zich nemen dit op een zorgvuldige wijze voor onze inwoners op te lossen. Echter, aan pijnlijke keuzes zullen we dit jaar niet ontkomen.

Ook dit doen we, in het belang van Leudal, in een goed samenspel.
In gezamenlijkheid bouwen wij verder aan een mooie toekomst voor Leudal.

Het college van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Leeswijzer

Dit is de begroting van de gemeente Leudal.

Leudal streeft ernaar om gemeentelijke informatie duidelijk, eigentijds en transparant te communiceren. Wij stellen naast de website ook nog een papieren versie beschikbaar. Verder maken we met een heldere infographic de inzet van geld volledig inzichtelijk, met de gemeentelijke doelen en hoe die worden bereikt. Al met al maakt deze begroting optimale communicatie en samenwerking mogelijk tussen college- en raadsleden onderling, en tussen de gemeente en alle betrokkenen.

De programmabegroting 2020 bestaat uit de volgende onderdelen.

Bestuurlijke samenvatting

In dit onderdeel vindt u een beschrijving van de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen voor 2020 en de daarop volgende jaren. Ook komen de projecten en de bezuinigingen aan bod.

Programma's

De programma-indeling is dezelfde als in 2019. Uitzondering hierop vormen de volgende onderdelen:

- De doelstellingen duurzaamheid en windenergie van programma 4 zijn samengevoegd onder de doelstelling duurzaamheid. Dit om dubbelingen in de tekst te voorkomen.
- De doelstellingen van programma 5 zijn samengevoegd van 4 naar 2. In de vorige begroting werd ook reeds verwezen naar een ander doel. Door de samenvoeging is dit nu verholpen.
- De doelstellingen van programma 10 zijn samengevoegd. Deze afzonderlijke doelen zijn nu allemaal te lezen op één subpagina. In 2019 was dit ook het geval.

De opzet voor de programma's is in samenwerking met de "Klankbordgroep financiën-P&C" tot stand gekomen. Vanuit de behoefte van de raad om te komen tot werkbare programma's, die ondersteuning bieden aan kaderstelling, die het mogelijk maken om verantwoording af te leggen en die eenduidig en evenwichtig zijn, zijn wij gekomen tot de volgende opzet:

Doelstelling	Subdoelstellingen
Programma 1. Veilige gemeente	
Inwoners en ondernemers voelen zich veilig en beschermd.	Er is minder criminaliteit en overlast gerealiseerd, door preventie en bemiddeling.
	De preventieve en repressieve bestrijdingsorganisatie is op orde.
	De georganiseerde criminaliteit en haar ondermijnende effecten zijn teruggedrongen.
Programma 2. Onderwijs	
De mogelijkheid voor alle inwoners om zich via onderwijs te kunnen ontwikkelen is gewaarborgd.	Voorzieningen zijn dusdanig ingericht dat multifunctioneel gebruik tot de mogelijkheden behoort.
	Schooluitval en onderwijsachterstanden zijn afgenomen.
	Laaggeletterdheid is teruggedrongen en er is passend aanbod.

Programma 3. Gezondheidsbevordering	
Inwoners zijn in staat gesteld om lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond te blijven.	Inwoners zijn zich bewust van de invloed van hun levensstijl op hun gezondheid.
	Er is sprake van vroegtijdige ondersteuning.
	Hulp in nood is beschikbaar.

Programma 4. Woon-, werk- en leefklimaat	
Werkgelegenheid is behouden en banen zijn gecreëerd in de gemeente en in de regio.	Er is sprake van regionale samenwerking van gemeenten, ondernemers en onderwijsinstellingen.
	Er is een goed vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven.
Het woonklimaat in Leudal is aantrekkelijk en leefbaar.	Er zijn voldoende passende woningen beschikbaar voor alle doelgroepen waaronder arbeidsmigranten en statushouders.
	Kansrijke en innovatieve (agrarische) bedrijven kunnen zich ontwikkelen op duurzame locaties.
	Er is sprake van toenemend naleefgedrag door adequate handhaving.
	De gemeente is goed bereikbaar per openbaar vervoer.
De gemeente heeft een duurzame en functionele openbare ruimte op beeldkwaliteit B.	Onze kapitaalgoederen zijn duurzaam onderhouden op een adequaat niveau (wegen, groen, riolering).
	Inwoners zijn betrokken bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.
	De voorzieningen in de openbare ruimte sluiten aan bij de behoeften van de inwoners.
De gemeente heeft een duurzame, schone en gezonde leefomgeving gerealiseerd.	Leudal wordt in de regio gezien als een duurzame gemeente.
	Er is sprake van een grote mate van naleefgedrag op de wettelijke milieuregels.
Gezamenlijk met bedrijven en inwoners zoveel energie besparen en opwekken uit hernieuwbare bronnen dat tot 2020 per jaar 1,5% bespaard wordt en 14% hernieuwbaar opgewekt is.	Leudal is een energie neutrale gemeente.
	Leudal heeft en behoudt een leidende positie als het gaat om windenergie.

Programma 5. Sport en cultuur	
Inwoners hebben toegang tot en nemen deel aan sport en bewegen.	Sportaccommodaties zijn gebundeld verspreid over de woongebieden.
	Er is sprake van sociale integratie en participatie, zodat mensen aan sport en bewegen doen.
Culturele ontwikkeling en kunstzinnige vorming is laagdrempelig en voor alle doelgroepen toegankelijk.	De gemeente heeft een breed kunst- en cultuuraanbod.
Leudal is aantrekkelijk voor toeristen en recreatie levert een bijdrage aan de werkgelegenheid.	Leudal is gepositioneerd als een aantrekkelijke groene toeristisch-recreatieve bestemming.
	Leudal heeft meer recreanten en toeristen getrokken, die langer blijven en meer besteden.
	Leudal heeft de recreatieve bestedingen van eigen inwoners gestimuleerd.

Programma 6 . Jeugdzorg	
Alle kinderen groeien gezond en veilig op, kunnen hun talenten ontwikkelen en naar vermogen participeren in de samenleving.	Voor alle jeugdigen zijn er voldoende en toegankelijke voorzieningen beschikbaar.
	Er is sprake van afnemend gebruik van voorzieningen door de inzet van preventie en vroegsignalering.

Programma 7. Participatie	
Inwoners voorzien in hun eigen levensonderhoud en nemen deel aan het maatschappelijk verkeer.	Iedereen neemt deel aan het economische en maatschappelijk verkeer.
Inwoners zijn zelfredzaam.	Inwoners in de gemeente leven niet in armoede.
	Er is sprake van adequate bundeling van maatschappelijke voorzieningen op woongebiedsniveau.
	Statushouders zijn binnen 5 jaar geïntegreerd.
	Leudal is een mantelzorgvriendelijke gemeente.
Programma 8. Dienstverlening aan burger- en bedrijven	
Leudal heeft een snelle, kwalitatief goede en toegankelijke dienstverlening die aansluit bij de wensen van de klant.	De gemeente trekt samen op met burgers en bedrijven in de doorontwikkeling van de dienstverlening waarbij we een gemiddeld rapportcijfer 7 behalen.
Programma 9. Eigentijds besturen en netwerken	
De gemeente stimuleert de participatie van burgers, ondernemers en maatschappelijke partners.	Het beleid van de gemeente wordt co-creatief opgesteld.
	Leudal staat open voor burgerinitiatieven die gericht zijn op leefbaarheid en de participatie bevorderen.
	De informatievoorziening van Leudal is transparant.
Programma 10. Financiën en belastingen	
Meerjarig sluitende begroting.	Alle jaarschijven zijn structureel sluitend.
	Het weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit voldoen aan de norm.
	Er is beleid en inzicht inzake de kostendekkendheid van de leges.

Tot slot presenteren we per programma de verbonden partijen die ingeschakeld worden voor de realisatie van onze doelen en de 34 verplichte indicatoren vanuit het BBV. Deze verplichte indicatoren zijn, als eerste oefening, op enkele onderdelen aangevuld met eigen indicatoren. Om de sturing op de doelstellingen te versterken gaan we vanaf komend najaar extra aandacht geven aan het werken met indicatoren. Dit wordt meegenomen in het project 'doorontwikkeling programmagestuurde werken', waarin ook opnieuw gekeken wordt naar de opbouw van de programmastructuur. De uitwerking daarvan krijgt z'n beslag in de programmabegroting 2021-2024.

Paragrafen

De paragrafen hebben een verplicht karakter en gaan in op de financiële en bedrijfsmatige onderwerpen die meerdere programma's raken.

Financieel

Dit onderdeel bevat een uiteenzetting van de financiële positie.

Met onder andere een geprognosticeerde balans, het overzicht van structurele en incidentele baten en lasten, het meerjarig-investeringsplan en het overzicht van de reserves en voorzieningen. De meeste onderdelen in dit hoofdstuk zijn wettelijk voorgeschreven.

Bijlagen

In het laatste deel van de begroting zijn diverse (verplichte) overzichten op detailniveau opgenomen.

Bestuurlijke samenvatting

1.1 Bestuurlijke hoofdlijn

~Leudal in 2020; **samen** bouwen we verder aan een **duurzame, dienstverlenende** en **vitale** toekomst~

De woorden **samen**, **duurzaam**, **dienstverlenend** en **vitaal** vormden de rode draad in de programmabegroting 2020-2023. Deze lijn bestendigen we in deze begroting in afwachting van de resultaten van de visie 'Mooi leven in Leudal'. Deze kernboodschap geeft inzicht in de hoofdlijnen van het beleid van de gemeente Leudal, vormen een herkenbaar en richtinggevend kader voor de ambtelijke organisatie en een stukje identiteit voor de gemeente Leudal als geheel.

Samen in Leudal betekent de gemeente samen met de gemeenschap, met de inwoners. De gemeente samen met verenigingen en ondernemers en de gemeente samen met professionele partners. Maar samen betekent ook: inwoners samen met elkaar. Raad, college en ambtelijke organisatie samen als één Leudal. En Leudal samen met de buurgemeenten, samen met de regio, samen met (midden-) Limburg.

Duurzaam is een begrip dat Leudal kenmerkt. Leudal is koploper in duurzaamheid voor wat betreft hernieuwbare energie in Limburg. Daar zijn we trots op en dat laten we graag zien. Onze bijdrage aan een transitie naar een duurzame samenleving willen we niet alleen behouden, maar ook uitbreiden. Hierin tonen we als gemeente zelf het juiste voorbeeld. In Leudal zijn en blijven we duurzaam, zodat we onze mooie omgeving ook voor de toekomst en de toekomstige generaties kunnen behouden. Het begrip duurzaam betekent voor Leudal ook 'passend bij de toekomst'. Dit vertaalt zich in beleid waarmee Leudal klaar is voor de dag van morgen. Beleid waarbij rekening is gehouden met demografische ontwikkelingen en behoeften in en van de gemeenschap en andere partners van de gemeente Leudal. Duurzaam beleid maakt dat we vanuit realisme, gecombineerd met ambitie, de juiste afwegingen en keuzes kunnen maken.

Dienstverlenend in houding en gedrag en een goede dienstverlening heeft net als in 2019 de hoogste prioriteit in Leudal. Leudal streeft naar een goede kwaliteit van dienstverlening die niet alleen aansluit op de wensen van vandaag, maar ook inspeelt op de behoefte van de toekomst. Dit vraagt om een juiste, dienstverlenende, houding van de ambtelijke organisatie. Het streven is een dienstverlening in Leudal die snel, kwalitatief goed en toegankelijk is. Een randvoorwaarde voor een goede dienstverlening is een basis die op orde is. Goed werkende processen, dossiers op orde en goede en tijdige reacties richting burgers en bedrijven zijn cruciaal voor een goede dienstverlening.

Vitaal betekent voor Leudal krachtig, energiek en levendig. Vitaliteit van onze inwoners betekent dat ze (positief) gezond en zelfredzaam zijn. Onze inwoners nemen vanuit eigen kracht deel aan de samenleving. Vitaliteit in Leudal betekent ook dat we streven naar een vitale omgeving met vitale kernen met een levendig verenigingsleven en een vitaal buitengebied met oog voor de gezondheid en vitaliteit van de bewoners van ons buitengebied. Onze gemeenschap is krachtig en straalt energie uit. Hiervoor werken we aan een vitaal woon-, werk- en leefklimaat met een vitale lokale economie. Randvoorwaarde voor dit alles is een financieel vitale gemeente Leudal.

Regio Midden Limburg

Op tal van terreinen werken we samen met andere gemeenten in de regio (en daarbuiten). Begin 2018 hebben we een visie geformuleerd hoe we vanuit Leudal met andere gemeenten willen samenwerken. Onze visie wordt maar ten dele gedeeld door de andere gemeenten in Midden Limburg. Begin dit jaar is de samenwerking in Midden Limburg geëvalueerd met als belangrijkste conclusie dat, ondanks de goede resultaten die er ook zijn behaald, de samenwerkingsbereidheid en de uitvoeringskracht beperkt zijn. Veel woorden en weinig resultaten. In 2019 ronden we deze evaluatie af, waarna we in 2020 volgens de nieuwe lijnen zullen werken. Toch zullen we meer dan voorheen functionele samenwerkingen tot stand brengen: met gemeenten buiten de regio Midden Limburg, maar wel met gelijksoortige vraagstukken als Leudal of samenwerkingen met andere partners dan mede-overheden.

Coalitieprogramma provincie Limburg

Onlangs is het nieuwe Coalitieakkoord van de Provincie Limburg verschenen. Dit coalitieakkoord bevat tal van onderwerpen die relevant zijn voor de gemeente Leudal. We noemen bijvoorbeeld Huisvesting Flexwonen en speciale doelgroepen, de leefbaarheid in wijken, dorpen en kernen in het buitengebied, Energietransitie en de programma's in het sociaal domein. Ook de komende jaren werken we graag samen met de provincie op deze taakvelden.

Interbestuurlijk programma

In het document 'Programmastart IBP' (overheden van 14 februari 2018) zijn de uitgangspunten vastgelegd voor de gezamenlijke aanpak van tien belangrijke maatschappelijke vraagstukken. In het document wordt aangegeven dat dit een nieuwe fase in luidt van samenwerking tussen Rijk, IPO, VNG en UvW gebaseerd op gezamenlijkheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid. De tien maatschappelijke vraagstukken zijn als volgt

		Opgave
Fysiek		1. Samen aan de slag voor het klimaat
		2. Toekomstbestendig wonen
		3. Regionale economie als versneller
		4. Naar een vitaal platteland
Sociaal		5. Merkbaar beter in het sociaal domein
		6. Nederland en Migrant goed voorbereid
		7. Problematische schulden voorkomen en oplossen
Overkoepelend		8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
		9. Passende financiële verhoudingen
		10. Overkoepelende thema's

De genoemde doelstellingen herkennen wij als relevante ontwikkelingsthema's, die wij deels ook al een plaats hebben gegeven in ons beleid. Het komende jaar willen wij bezien in welke mate we in ons beleid nog meer kunnen en explicieter willen aansluiten bij deze opgaven, die immers ook onze opgaven zijn.

Overheid en samenleving

Onze gemeentelijke overheid schept zo goed als mogelijk voorwaarden voor burgers om 'mooi te leven in Leudal'. Dat doen we met ons beleid, regelgeving, projecten en ondersteuning. In onze contacten met burgers hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Wij ontwikkelen ons beleid op een passende wijze interactief samen met burgers en andere belanghebbenden. Hiertoe continueren we onze professionalisering.
- Wij staan open voor realistische initiatieven van burgers en ondersteunen deze waar mogelijk.
- Wij ondersteunen burgers die tijdelijk onze zorg en steun nodig hebben met als doel hen zo snel mogelijk zelfstandig weer deel te laten uitmaken van het maatschappelijk leven.
- Wij stimuleren activiteiten die passen in ons gemeentelijk beleid.
- Wij handhaven onze regels rechtvaardig, doch nauwkeurig.

Het Sociaal domein en de inclusieve samenleving

Een grote en groeiende groep inwoners voelt zich onzeker over de toekomst. Ze hebben er weinig vertrouwen in dat het ook voor hen beter zal worden en zijn zelfs de afgelopen decennia in meerdere of mindere mate er op achteruit gegaan in hun besteedbare inkomen. Deze onvrede vraagt veel aandacht, zeker van de overheid, die immers een belangrijke taak heeft tweedeling en de groei van ongelijkheid een halt toe te roepen. Met de decentralisaties in het Sociaal domein is deze verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van mensen, die het tijdelijk niet alleen af kunnen, nog explicieter bij de gemeente komen te liggen.

De vrijheid van gemeenten om een eigen beleid te voeren is ingeperkt voor wet- en regelgeving en gerechtelijke uitspraken.

Individuele inwoners en gezinnen doen een beroep op schuldhulpverlening door de overheid, nog steeds groeien er kinderen in armoede op, ouderen blijven langer thuis wonen en doen daardoor een groter beroep op voorzieningen. Levensgebeurtenissen als echtscheiding of verlies van werk hebben vaak een grote impact op het leven van inwoners van Leudal. Ook leidt de invoering van het abonnementstarief tot een grotere ondersteuningsvraag in de WMO. Als gemeente hebben wij weinig grip op deze ontwikkelingen, maar worden hierdoor wel in de rol van zorgverstrekker gedwongen in plaats van een rol als verbinder en facilitator. Meer wettelijke (en financiële) armslag is daarvoor een vereiste, maar wij zullen de marges die de huidige wet ons geeft zo maximaal mogelijk benutten. Echter de financiële ruimte van het Rijk stelt grenzen aan onze mogelijkheden. Primair stimuleren we dat zorgvrager hun eigen netwerk inschakelen en verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen behoefte aan zorg en ondersteuning. Wij zien die oplossing verder in samenwerking tussen partijen in de keten van onderwijs, huisartsen, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en werkgevers en veel aandacht voor preventie en vroegsignalering, gecombineerd met collectieve (algemene) voorzieningen. Dat wil zeggen dat ook de bestaande instellingen en organisaties in onze gemeente een bijdrage dienen te leveren aan het creëren van een klimaat waarin voor alle inwoners de juiste zorg en ondersteuning beschikbaar is. Zodat inwoners als een volwaardig lid van onze samenleving en gemeenschap kunnen functioneren en wij kunnen spreken van een inclusieve Leudalse samenleving.

Vanuit het streven kwaliteit-effectief en kosten-efficiënt te werken, zoeken wij in deze ook de samenwerking in de regio op. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking op het terrein van het sociaal domein.

Onlangs is er een in samenwerking met de gemeenten Nederweert en Weert opgesteld Beleidsplan Sociaal Domein beschikbaar gekomen. In dit beleidsplan staat de integratie van verschillende aspecten van het Sociaal Domein centraal, met name Jeugdzorg en WMO.

Hoewel er op veel onderwerpen reeds integraal wordt gewerkt, met name via het Centrum voor Jeugd en Gezin, verwachten wij dat er nog ontwikkelmogelijkheden zijn om te komen tot een verdere doelmatigheid.

Jeugdzorg in het Sociaal domein

We hebben de Jeugdzorg overgenomen van Rijk, Provincie en een heel scala van instellingen. Belangrijke argumenten om gemeenten verantwoordelijk te maken voor de nieuwe taken in het sociaal domein waren de mogelijkheid tot leveren van maatwerk, de nabijheid van de zorg en een gezinsgerichte en (probleem-)integrale aanpak. De decentralisatie had zo tot doel de hulpverlening en de zorg dicht bij de mensen te brengen en meer integraal naar de problematiek te kijken. Maar de gemeenten hebben niet de tijd gekregen de chaos die er was op orde te brengen door de druk die de afnemende budgetten op hen legde. De gemeente staat dicht bij de problematiek van de burgers en wellicht nemen daardoor de kosten voor Jeugdzorg verder toe bij afnemende budgetten. Anders dan verwacht doen steeds meer jongeren een beroep op (professionele) jeugdzorg. Wellicht dat het Rijk nog met aanvullende middelen komt en de verdeling van de Rijksgelden vanaf 2021 rechtvaardiger plaatsvindt, echter de eisen die het Rijk gaat stellen aan de transformatie zullen ook verder verscherpen. De financiële tegenvallers kunnen opnieuw tot oude reflexen leiden, zoals nog meer geld aan Den Haag vragen naast de financiële afspraken in het kader van het IBP (wat in ieder geval ook moet gebeuren en nu dan toch deels gelukt is), wachtlijsten en budgetplafonds, meer controle, meer verantwoording afleggen en bureaucratie en meer bezuinigingen ('financieel uitknijpen') van organisaties. De pijn legt men zo bij de kinderen, jongeren en gezinnen. Maar zeker ook bij de zorgaanbieders. Alle betrokkenen, zeker ook de terecht om verantwoording vragende gemeenteraden, zullen betrokken moeten worden in de verdere ontwikkeling van het stelsel.

In 2018 hebben we in onze regio een nieuwe weg ingeslagen waarin we met profielen werken en daarmee een deel van de verantwoordelijkheid bij de zorgaanbieders leggen, is het Centrum voor Jeugd en Gezin goed op de rails gezet en vindt er een goede professionalisering plaats. Het is belangrijk dat deze verandering de kans krijgt uit te kristalliseren. Daar wordt zorgvuldig en voortvarend aan gewerkt, maar er zijn ook veel aanloopvraagstukken. Los van de beperkte sturingsmogelijkheden die we hebben, vraagt een ingrijpende systeemwijziging ook veel tijd. Daarom kunnen we in verband met afspraken met onder meer zorgaanbieders tot 1 januari 2022 vrijwel niets veranderen aan ons huidige stelsel. In Leudal kunnen we de verdere groei van de kosten niet dragen en dus niet accepteren, omdat dit ten koste gaat van andere belangrijke voorzieningen. Als we echter een nieuwe -of verdergaande- weg in willen slaan in 2021 en 2022 moeten we daar nu over nadenken en acties op uitzetten. Belangrijk daarbij is om hierbij in regionaal verband te werken, omdat samenwerken in deze zorgt dat er doelmatiger, efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.

Daarnaast blijven wij als Leudal richting Rijk en VNG ijveren voor meer financiële armslag voor de Jeugdzorg, en het Sociaal Domein in het algemeen. In die zin willen wij met maatregelen niet wachten tot 2022 als het toegezegde nieuwe (financiële) verdeelmodel effectief wordt.

We hebben nu veel aandacht voor de tarieven en de tarievenstructuur en de wijze waarop we onze rol als opdrachtgever en het contractenbeheer goed kunnen vormgeven. We hebben profielen gevormd en het effect hiervan is nog niet zichtbaar, maar we verwachten hiervan positieve effecten. Intussen krijgen we steeds meer kennis en inzicht in de werking van het jeugdzorg stelsel en kunnen we zoeken naar verdergaande maatregelen. De volgende uitdagingen zitten in het meer over de schotten heen naar oplossingen zoeken, een toenemende professionalisering van de preventie en vroegtijdige eerstelijnszorg, een betere indicatiestelling, een betere toeleiding en toekenning en meer aandacht voor afschaling van hulp. Ook willen we benadrukken dat ouders een expliciete verantwoordelijkheid dragen en er niet zonder meer van uit mogen gaan dat de overheid altijd hun probleem oplost. Nog meer investeren in bureaucratie, controle en beheersing lijkt niet zinvol, maar is een verleidelijke stap. In het land zijn er experimenten waarbij leveranciers zelf verantwoordelijkheid krijgen in de toepassing van de juiste zorg, wat ook wij beogen met het werken met profielen. Een goede verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden kan wellicht nog winst opleveren in effectiviteit van betekenisvolle zorg.

In dit verband is een goede relatie en samenwerking met zorgaanbieders ons inziens van belang en kan bijdragen aan een kosten-efficiëntere zorg. De aanbieders die in deze het voortouw nemen en met initiatieven komen, zullen wij positief bejegenen en waar mogelijk faciliteren en steunen.

In het verlengde van voorgaande punten is het belangrijk dat we de goede hulp voor mensen en kinderen, die dat nodig hebben, centraal stellen en niet alleen de financiën. En het is niet de behoefte aan hulp die centraal moet staan, maar de noodzaak als mensen er zelf even niet meer uitkomen. Het is niet het medelijden dat ons moet drijven, maar rechtvaardigheid in de toekenning van hulp. Uiteindelijk zal dit denken iedereen in de keten meer stimuleren om zorgvuldig om te gaan met hulp dan alle bureaucratie en controles.

Enkele jaren nu verzorgen wij de Jeugdzorg, net zoals de WMO, in regionaal verband met Weert en Nederweert. Die samenwerking maakt ons krachtiger, dempt risico's door de vereveningsafspraken en is doelmatig. De afgelopen jaren is het stelsel van Jeugdzorg verder uitgebouwd en is de opbouw van de ambtelijke organisatie ver gevorderd. Echter is de situatie in de drie gemeenten verschillend. Waar Weert tot nu toe een overschot kende op haar budgetten, komt Leudal (net als Nederweert) tekort. Dat betekent dat de gemeenten op een verschillende manier aankijken tegen het vinden van oplossingen voor de Jeugdzorg. De afgelopen periode hebben we samen met Weert en Nederweert onderzocht welke mogelijkheden we hebben om het stelsel van Jeugdzorg verder te optimaliseren met behoud van de beleidsdoelstellingen. Daarvoor onderscheiden we een aantal richtingen die we de komende periode verder gaan uitwerken. Een aanzet vindt u bij het programma Jeugd.

Wij hebben reeds mede op basis van de beschikbare transitie-gelden al een aantal maatregelen/acties in gang gezet, zoals OSK, buurtgezinnen en praktijkondersteuning huisartsen. Belangrijk is om deze maatregelen de tijd te geven om tot effecten/resultaten te komen. Consistentie, continuïteit zijn belangrijk, zij zorgen voor een klimaat waarin maatregelen en acties die genomen worden de ruimte en tijd krijgen om zich te ontwikkelen en duurzaam te leiden tot de gewenste doelmatigheid (kosten-efficiëntie en kwaliteit-effectiviteit).

Bij het opmaken van deze begroting werd nog gewerkt om maatregelen 'SMART' te maken met een mitigerend effect op de kosten en dus tekorten in de Jeugdzorg. Het resultaat hiervan zal voor de Algemene Beschouwingen over de Programmabegroting 2020-2023 nog via een (nagezonden) addendum aan de Programmabegroting toegevoegd worden.

Wij zijn van oordeel dat wij met de hiervoor genoemde concretisering van de maatregelen de taakstelling voor de Jeugdzorg (2021: € 200.000, 2022: € 1.200.000 en 2023: € 1.200.000) in voldoende mate onderbouwen.

Mooi leven in Leudal

De werkwijze in Leudal heeft zich de afgelopen jaren gekenmerkt door een sterk pragmatische aanpak. Deze aanpak heeft veel voordelen gekend, zoals de realisatie van talrijke belangrijke projecten en zinvolle besluiten. Echter, in toenemende mate missen we de kaders om in de groeiende complexiteit van ons werk de juiste besluiten te nemen. Steeds meer hangen de verschillende ontwikkelingen met elkaar samen. Zoals hierboven is omschreven geldt dit zeker voor het Sociaal domein, maar ook het Ruimtelijk domein en onze dienstverlening vertonen steeds meer samenhang. Daarom heeft de Gemeenteraad ook besloten bij de begroting van 2019 om een traject van een herziening van onze Strategische visie in te gaan, waarbij we in samenspel van inwoners, raad, college en ambtelijke organisatie een antwoord proberen te vinden op de uitdagingen van het komend decennium. Dit visietraject, onder de noemer 'Mooi leven in Leudal' staat niet op zichzelf. We zien als logisch uitvloeisel hiervan de hiervoor beschreven visie Sociaal domein, de verplicht te ontwikkelen Omgevingsvisie (waarin ook duurzaamheid een belangrijke plaats gaat krijgen), maar ook een verdere stap in onze visie op Dienstverlening en, na de jaren waarin we met 'Leudal uit het dal' een nieuwe weg in geslagen zijn, ook een aanscherping van onze Organisatievisie. Tenslotte willen wij, vanuit het feit dat een gemeente vooral een

informatieverwerkend systeem is, onze Informatievisie meer handen en voeten geven en praktischer toepasbaar maken.

Ook zijn we in 2018 systematisch begonnen meer beleidskaders te formuleren, zodat niet alleen onze inwoners meer helderheid hebben over waar wij voor staan als gemeentelijke overheid, maar ook in staat zijn de veelheid van verzoeken, aanvragen en wensen van een duidelijk kader te voorzien wat de doelmatigheid en samenhang van ons beleid ten goede zal komen.

Demografische ontwikkeling

De demografische ontwikkeling zal een toenemend effect hebben op vele terreinen van het leven in Leudal. Onze voorzieningen, het draagvlak voor instandhouding van onze accommodaties, het verenigingsleven, de woningvoorraad, het bedrijfsleven, de financiering van onze gemeentelijke taken en onze gemeentelijke organisatie krijgen te maken met nieuwe uitdagingen waar we ook als gemeentelijke overheid keuzes in moeten maken. Als onderdeel van het opstellen van de Strategische visie en de Omgevingsvisie worden we met de vraag geconfronteerd of we deze trend accepteren en er een passend antwoord op vinden of we gaan zoeken naar wegen om deze trend in een voor Leudal positieve ontwikkeling om te buigen.

Het Ruimtelijk domein

Met name in het Ruimtelijk domein moeten oplossingen worden gezocht voor de gevolgen van de krimpende bevolking. Dit uit zich in beperkingen ten aanzien van de woningbouw, een tekort aan arbeidskrachten, een toename van het aantal arbeidsmigranten om de leemten op te vullen, het sluiten van accommodaties en het oprichten van nieuwe, gezamenlijke, accommodaties. Ook het streven naar verdere duurzaamheid in ons maatschappelijk en individueel handelen, het Klimaatakkoord en de Energietransitie slaan grotendeels neer in het Ruimtelijk domein. In de nieuwe Omgevingsvisie en het op te stellen Omgevingsplan zullen deze ontwikkelingen van een Ruimtelijk kader worden voorzien.

Onze Dienstverlening

Sinds 2017 zetten wij als ons als gemeente Leudal zeer bewust in op het verbeteren van onze dienstverlening. De gemeente is de meest nabije overheid voor inwoners en ondernemers. Zij moeten ervan uit kunnen gaan dat uitkeringen tijdig worden betaald, openbare verlichting werkt, het vuilnis wordt opgehaald, verkiezingen betrouwbaar zijn en dat zij eenvoudigweg een antwoord of advies krijgen wanneer zij een aanvraag doen. Tegelijk verwachten onze inwoners en ondernemers meer: zij verwachten niet alleen goede dienstverlening, maar hebben ook verwachtingen ten aanzien van de manier waarop wij als gemeente deze dienstverlening leveren. Een betere en snellere dienstverlening, meer transparantie, meer eigen regie van de burgers, een beter begrip en duidelijkere informatievoorziening. Echt luisteren naar de wensen van inwoners en ondernemers, daar gaat het om bij klant gedreven dienstverlening. Daarbij zorgt het grote aantal maatschappelijke, technische en digitale ontwikkelingen dat de rol, de werkzaamheden en houding en gedrag van onze gemeente dient te veranderen. De toename van het aantal innovatieve technologische toepassingen maakt andere manieren van communiceren met klanten mogelijk. We groeien naar een dienstverlening waarbij de klant meer dan vroeger centraal staat en waarbij beleving en techniek een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Wettelijke kaders blijven, maar onze rol als gemeente verandert. We sluiten aan bij de trends in de samenleving.

In 2020 wordt verder gewerkt aan de acties voortkomend uit de huidige visie op dienstverlening 'het Huis van de Dromen'. Ons doel voor eind 2020 blijft een 'zeven' als waardering van onze inwoners voor de gehele breedte van onze dienstverlening. Verbetering van onze dienstverlening is een arbeidsintensief traject dat veel tijd en energie vraagt. We willen echter krachtig voortgaan op deze weg, waarbij we de kosten steeds zorgvuldig afwegen tegen het gewenste resultaat. Daarnaast levert het tevredenheidsonderzoek over dienstverlening 2019 en input uit de dialoog met diverse stakeholders, input om medio 2020 een nieuwe visie op dienstverlening te presenteren. Hierin worden waarden en serviceformules opgenomen die de gehele organisatie onderschrijft.

Organisatieontwikkeling

De ontwikkelingen en ambities maken dat we in 2020 blijven voortbouwen op de lijn die eerder is ingezet naar een stabiele en professionele organisatie, zoals beschreven in 'Samen klimmen we verder'.

Voor het jaar 2020 blijft het belangrijk om aandacht te houden voor de kwaliteit van de organisatie, waarbij we oog hebben voor zowel de personele als organisatorische kant. Zo geldt voor de personele kant dat de kwaliteit en het welzijn van ons personeel hoog in het vaandel blijven staan. Vanuit de organisatorische kant blijven we alert op het effectief en efficiënt organiseren van werk. Om die reden krijgt procesoptimalisatie steeds meer aandacht. Dit is niet alleen ingegeven vanuit onze ambitie om de dienstverlening te blijven verbeteren, maar ook vanuit andere ontwikkelingen, zoals de impact van de stijging in de kosten van Jeugdzorg, de implementatie van de Omgevingswet en de transformatie van Burgerzaken. De ontwikkeling van een productieve en ondersteunende gedragscultuur is nodig om de implementatie van de ingezette processen te effectueren.

Speerpunten 2020

Een kijk in de toekomst vraagt om ambitie, maar zeker ook om realisme.

In deze begroting benoemen we daarom de volgende speerpunten voor 2020:

- Strategische visie: de beelden die we eind 2019 in de gemeenschap en bij gemeentelijke partners ophalen in het visietraject "Mooi leven in Leudal" vertalen we naar maatschappelijke en bestuurlijke opgaven die de basis vormen voor onze nieuwe strategische visie. Na vaststelling door de gemeenteraad (2e kwartaal 2020) vormt deze visie vervolgens - op hoofdlijnen - het kader voor al ons gemeentelijk beleid.
- Basis op orde: we blijven inzetten op een goede dienstverlening (telefonische bereikbaarheid en correcte en tijdige nakoming van afspraken en beantwoording van brieven), goede werkprocessen en voldoende ondersteunende systemen.
- Dienstverlening: Eind 2020 een waardering van onze burgers voor de gehele breedte van onze dienstverlening met minimaal een '7'.
- Ondermijning: we blijven als gemeente - samen met politie - in actie tegen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.
- Duurzaamheid: We streven naar energieneutraliteit en stimuleren nieuwe vormen van energieopwekking in onze gemeente.
- Integraal werken in het Sociaal domein. Door meer integraal te werken tussen met name de aspecten Jeugd, WMO, Participatie, Onderwijs en schuldhulpverlening een grotere doelmatigheid bereiken.
- Economisch profiel: we gaan het economische profiel verder handen en voeten geven en stimuleren dat er voldoende arbeidskrachten zijn voor onze ondernemingen. Dit doen we in de triple helix, samen met onderwijs en ondernemers.
- Accommodatiebeleid: We voeren de beleidskeuzes die we in 2020 maken in ons accommodatiebeleid de komende jaren uit.
- Omgevingswet: We bereiden ons voor op de definitieve invoering van de Omgevingswet in 2021.

Deze speerpunten vinden hun nadere uitwerking in de diverse programma's.

1.2 Financiële hoofdlijn

Een degelijk en solide financieel beleid blijft een belangrijke ambitie voor ons College. De ingezette koers van een structureel meerjarig sluitende begroting (begrotingsevenwicht) blijft gehandhaafd. Uitgangspunt van ons financiële beleid in 2020 en volgende jaren is dat in het eerste jaar en het laatste jaar de begroting sluitend is. Dat is in overeenstemming met de provinciale kaders.

Tekorten Jeugdzorg

We verwachten, zoals eerder beschreven, blijvend hoge kosten voor Jeugdzorg, vooral ontstaan door de rijksbezuinigingen, het gehanteerde verdeelmodel en een toenemend zorgverbruik. In 2018 is een stelselwijziging doorgevoerd waarbij we met vastgestelde profielen werken en bijbehorende bekostiging. De laatste jaren is fors gekort op de tarieven van de aanbieders, waarvan er enkelen zijn die inmiddels in zwaar weer verkeren. We verwachten dat hierdoor de komende jaren een verder mitigerend effect op de uitgaven bereikt wordt.

In 2020 wordt over 2019 voor de laatste keer verevend op basis van de huidige afspraken tussen Weert-Nederweert-Leudal. Daarna is bestuurlijk de intentie uitgesproken hiermee door te gaan. Door de verdere integratie van onze budgetten in de begroting en het opgaan van de uitkering voor jeugd in het Gemeentefonds zullen we met Weert en Nederweert nieuwe afspraken maken over de inhoud van de verevening.

Ons standpunt is dat de uitgaven voor de Jeugdzorg niet wezenlijk verschillen van de overige gemeentelijke uitgaven, zodat deze uitgaven een deel zijn van de reguliere begroting. Hierbij tekenen wij aan dat een goede Jeugdzorg zelf al een belangrijke preventie betekent voor latere uitgaven in het kader van o.a. het participatiestelsel, gezondheidszorg en de WMO. Dat neemt niet weg dat we kritisch dienen te blijven kijken naar de uitgaven en samen met onze samenwerkingspartners, Weert en Nederweert en ook de zorgaanbieders enz. blijven streven op een verdere beheersing/demping van het uitgavenpatroon.

Bezuinigingen

Zoals gezegd ontkomen wij niet aan het maken van ingrijpende keuzes in beleid en uitvoering. Keuzes die ook grote gevolgen kunnen hebben voor onze inwoners. Uiteraard proberen wij die gevolgen zo klein mogelijk te maken.

Bij de samenstelling van het pakket aan bezuinigingsmaatregelen hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Wij accepteren een kleine verhoging van de gemeentelijke lasten, omdat we immers ook meer voorzieningen voor onze inwoners financieren, zoals bij de Jeugdzorg en de WMO. Daarnaast hebben wij een van de laagste woonlastenniveaus van Limburg, maar zeker niet het laagste voorzieningen niveau.
2. Wij handelen bestuurlijk zorgvuldig door partners, die voor hun functioneren afhankelijk zijn van gemeentelijke financiering, voldoende tijd te geven om tot aanpassing van hun werkwijze te komen.
3. Wij analyseren de huidige begroting en ons uitgavenpatroon dusdanig dat we de ruimte die we daarin zien, gebruiken voor bezuinigen.
4. Wij besparen zo min mogelijk op subsidies die voor het voortbestaan van de instellingen in onze gemeente belangrijk zijn.
5. Op Jeugdzorg leggen wij een grote taakstelling, die we samen met Weert en Nederweert vormgeven, omdat we vinden dat de Jeugdzorg een naar verhouding veel te groot beslag legt op onze financiële middelen.

De bezuinigingen zijn verder uitgewerkt in paragraaf 1.3

Het geactualiseerd meerjarig perspectief

Na vaststelling van de 1e raadsrapportage hebben o.a. de Kadernota, meicirculaire en een aantal correcties/aanvullingen en de nieuwe initiatieven invloed op het meerjarig financieel perspectief. Het geactualiseerde meerjarig perspectief voor onze gemeente ziet er als volgt uit:

		<i>(bedragen x 1000)</i>			
B *		2020	2021	2022	2023
EB 1	Stand primaire programmabegroting 2019	-253	230	1.790	1.790
	Structurele doorwerkingen 1e rarap 2019	62	-496	-773	910
	Reeds geaccordeerde raadsvoorstellen	-71	-126	-275	-560
	Mutaties in de kapitaallasten	59	-36	232	284
	Meicirculaire 2019	1.112	876	-32	-56
	Start programmabegroting 2020-2023	909	448	942	2.368
	Kwaliteitsverbetering organisatie	-300			
	Kwaliteitsverbetering organisatie	300			
	Warme sanering varkenshouderijen	pm	pm		
	Subsidie muziekonderwijs	-55			
	Subsidie bibliotheekwerk	-27			
	Subsidieregeling gemeenschapshuizen	-76			
	Integriteitsonderzoek wethouders			-5	
	Incidentele claims	-158		-5	
	Bijdrage VRLN	-177	-196	-201	-215
	Ondermijning	-17	-17	-17	-17
	Bijdrage GGD	-60	-60	-60	-60
	Energietransitie	-50	-50	-50	-50
	Synthese	-38	-38	-38	-38
	Invoering en uitrol combinatiefunctionarissen	-100	-100	-100	-100
	Jeugdzorg	-4.148	-3.899	-4.124	-4.209
	Bijstellen budgetten Heikei	-7	-7	-7	-7
	Omnibuzz	-8	-9	-10	-22
	Bijstelling budgetten WMO	-162	-162	-162	-162
	BSGW verhoogde bijdrage uitvoeringskosten	-33	-36	-39	-53
	Digitalisering archieven		-40	-40	-40
	E-facturering	-12	-12	-12	-12
	Structurele claims	-4.812	-4.626	-4.860	-4.985
	Stand na claims	-4.061	-4.178	-3.923	-2.617

		(bedragen x 1000)			
B *		2020	2021	2022	2023
1	Maatschappelijke besparing (aanscherping subsidies)	100	100	100	
2	Dekking subsidie gemeenschapshuizen uit MJOP	76			
3	Doorschuiven kapitaallasten majeure projecten	925	433	266	54
4	Vrijval reserve majeure projecten	596			
5	Aframing budget verkiezingen	58			
6	Inzet oude reserve 3D	1.175	1.071		
	Incidentele dekking	2.930	1.604	366	54
7	Dekking Synthese	38	38	38	38
8	Bezuiniging e -facturering	12	12	12	12
9	Verlaging budget Westrom	46	95	127	241
10	Bijstelling budget brandweer	54	54	54	54
11	Aframing budget externe adviezen	120	120	120	120
12	Aanvullende middelen Jeugd			400	400
13	Structurele budgettaire besparing	318	318	316	316
14	Legesonderzoek	0	0	0	0
15	Aframing budget MJOP		250	250	pm
16	Werkbedrijf Leudal	100	200	300	400
	Structurele dekking	688	1.087	1.617	1.581
	Stand na dekkingsvoorstellen	-443	-1.487	-1.940	-982
EO 1	OZB verhoging, 3 jaar met 2%	117	236	357	357
EO 2	Bezuiniging onderhoud groen buitengebied (B --> C)	121	121	121	121
EO 3	P-taakstelling			125	250
EO 4	Taakstelling Jeugd		200	1.200	1.200
EO 5	Taakstelling Griffie			50	50
	Totaal extra opties	238	557	1.853	1.978
	Incidentele aanwending Algemene reserve	205	930	87	
	Programmabegroting	0	0	0	996

*B refereert aan het nummer zoals deze wordt genoemd in onderdeel 1.3 bezuinigingen

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	-1.000	-1.300	-1.098	400
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.910	1.748	2.040	1.968
Start programmabegroting 2020-2023	909	448	942	2.368
Structurele claims	-4.812	-4.626	-4.860	-4.985
Structurele dekking	688	1.087	1.617	1.581
Structurele extra opties	238	557	1.853	1.978
Structurele mutaties	-3.887	-2.983	-1.390	-1.426
Incidentele claims	-158		-5	
Incidentele dekking	2.930	1.604	366	54
Incidentele aanwending algemene reserve	205	930	87	
Incidentele mutaties	2.978	2.535	448	54
Begrotingssaldo 2020 - 2023 na mutaties	996			

De presentatie van het structureel begrotingssaldo laat het effect zien van de incidentele en structurele claims, dekkingsvoorstellen en extra aanvullende bezuinigingsvoorstellen.

De definitieve keuzes, welke tijdens de begrotingsbehandeling worden gemaakt, hebben invloed op de uiteindelijke stand.

Voor de doorrekening van bovenstaande voorstellen verwijzen wij naar onderdeel 4.4 van de financiële bijlagen.

Financieel beeld Lange Termijn Ontwikkelingen

Bij de vaststelling van de begroting 2015-2018 is een aantal maatregelen genomen om de financiële huishouding op orde te brengen. Bij de vaststelling van de begroting 2018-2021 is een aantal van deze maatregelen gerealiseerd en/of verzacht. In onderstaande tabel zijn de resterende maatregelen opgenomen.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Maatregel	2020	2021	2022	2023
Vastgoed*	210	175	175	175
Accommodaties	210	175	175	175
Personeel en organisatie	209	359	359	359

*enkel afboeken bij exploitatiebesparingen verkoop vastgoed

Dekkingsreserve kapitaallasten

De systematiek kapitaallasten is ingericht conform de financiële verordening ex artikel 212 en dus toegepast in de begroting 2020. De wijze waarop de bestemmings- en dekkingsreserves gevoed worden, zijn heroverwogen bij het opstellen van de nieuwe nota reserves en voorzieningen.

Reserves en voorzieningen

Eind 2018 is een nieuwe nota reserves en voorzieningen opgesteld voor de jaren 2019-2022. Hierin is de wijze bepaald waarop we omgaan met alle reserves en voorzieningen, gegeven de actuele stand en de verwachte ontwikkelingen.

Vastgoed

Zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 3.3.

1.3 Bezuinigingen

In deze paragraaf is de onderbouwing van de voorgestelde bezuinigingen, zoals te lezen in de tabel in paragraaf 1.2 terug te lezen.

1. Maatschappelijke besparing (aanscherping subsidies)

Het incidenteel (voor de duur van 3 jaar) realiseren van besparingen in de budgetten voor subsidies ad € 100.000 per jaar.

2. Dekking subsidie gemeenschapshuizen uit MJOP

De eenmalige claim van € 76.000 voor subsidieregeling gemeenschapshuizen wordt gedekt uit het MJOP.

3. Doorschuiven kapitaallasten majeure projecten

In de begroting 2018-2021 is voor het eerst een overzichtslijst majeure projecten toegevoegd, waarbij de vrijval van de geraamde kapitaallasten in een reserve worden gestopt.

Door deze methodiek werken ze voor de specifieke projecten met een "gesloten" systeem. Niet gebruikte gelden worden in de reserve gestort en komen niet ten gunste van de algemeen in te zetten middelen. Dit kan ertoe leiden dat er in de toekomst een groot "vrij" bedrag in de reserve staat, terwijl er nog vrijwel geen projecten zijn gerealiseerd. In het kader van de begroting 2020-2023 en de daarbij behorende bezuinigingsoperatie is het idee ontstaan om te stoppen met de reserve. De geraamde kapitaallasten worden ondergebracht in een stelpost Majeure projecten zoals dit voorheen ook het geval was.

Hieraan liggen een aantal redenen ten grondslag:

- a. Op dit moment zitten de bedragen voor de majeure projecten in een reserve.
De rente mag niet gedekt worden uit een reserve, waardoor we voor de gelden die we moeten aantrekken voor een project de dekking elders moeten zoeken. Indien deze bedragen niet in de reserve staan, maar in de exploitatie kunnen we ook de rente dekken uit deze post.
- b. De fasering/uitstel/schrappen van voorgenomen investeringen in de lijst majeure projecten leveren een directe bijdrage aan de begrotingsruimte. Deze hoeven immers niet meer gestort te worden in de reserve dit resulteert in de volgende vrijval:
 - 2020: € 925.209
 - 2021: € 433.085
 - 2022: € 266.085
 - 2023: € 54.085
- c. In de toekomst kunnen nieuwe projecten uit de stelpost gefinancierd worden. Indien deze niet toereikend is, wordt middels de kadernota van enig jaar een voorstel gedaan deze stelpost te verhogen. Op deze manier wordt het mogelijk om nieuwe ideeën te financieren. In de huidige situatie, zal al snel naar de stand van de reserve worden gekeken ook al kan deze benodigd zijn ter dekking van de kapitaallasten.

4. Vrijval reserve majeure projecten

Het restant bedrag dat eind 2019 resteert kan incidenteel worden ingezet ter dekking van het tekort op de begrotingsruimte. Op basis van de laatste stand in zou dit ultimo 2019 € 596.209 bedragen.

- 2020: € 596.209

5. Aframing budget verkiezingen

Aangezien er in 2020 geen verkiezingen worden voorzien, kan een bedrag van € 57.629 incidenteel worden afgeraamd.

6. Inzet oude reserve 3D

De reserve 3D wordt per ultimo 2019 opgeheven. Het bedrag dat resteert in de reserve van € 2,2 miljoen wordt gestort in de algemene reserve. In 2020 wordt € 1.175.067 en in 2021 € 1.071.305 onttrokken uit de algemene reserve. Daarmee is de oude reserve 3D ingezet ter dekking van de tekorten op het Sociaal domein.

7. Dekking Synthese

Voor extra inzet op jongerenwerk, dementie en armoede is € 38.000 ingezet. Dit bedrag wordt gedekt uit de bestaande budgetten voor armoedebelid en de subsidieregeling maatschappelijke ondersteuning.

8. Bezuiniging e-facturering

In het kader van de e-facturering is een pakket van Avelon aangeschaft. De verwachting is dat dit een structurele besparing van € 12.000 oplevert.

9. Verlaging budget Westrom

De gemeentelijke begroting is geactualiseerd naar de door Westrom ingediende begroting 2020. Dit leidt tot een aframing van de gemeentelijke budgetten van afgerond € 45.500 in 2020 oplopend tot € 241.300 in 2023.

10. Bijstelling budget brandweer

Op basis van de gerealiseerde inkomsten over 2017 en 2018 kunnen de inkomsten voor huur en servicekosten verhoogd worden met € 54.000 structureel.

11. Aframing budget externe adviezen

In de afgelopen jaren is het budget externe adviezen niet benut. Om deze reden is besloten dit budget structureel af te ramen met een bedrag van € 120.000.

12. Aanvullende middelen Jeugd

In een brief van de Provincie, naar aanleiding van de meicirculaire, is toestemming gegeven om het bedrag dat gemeente extra ontvangen voor de jeugdhulp structureel te maken. Hierbij mag de laatste jaarschijf (2021) worden gebruikt voor de jaren 2022 en 2023. Voor de gemeente Leudal bedraagt dit € 400.000, dat bij een definitief karakter middels de algemene uitkering naar de gemeente zal toekomen.

13. Structurele budgettaire besparing

Om geen gebruik te maken van de kaasschaaf hebben de verschillende afdelingen aangegeven een structurele besparing te doen. Voor de programma's (5 en 9) waar dit niet bij is gelukt is de kaasschaaf wel toegepast voor 4%. Dit resulteert in de volgende structurele besparing:

- BBP € 15.000
- Bedrijfsvoering € 93.000
- Ruimte € 85.000
- Samenleving € 81.058
- Kaasschaaf € 42.015
- Totaal € 316.073

14. Legesonderzoek

Om een extra bedrag voor leges op te halen dienen de tarieven verhoogd te worden. In het kader van de kostendekkendheid zou hier een bedrag van € 100.000 aan extra inkomsten kunnen worden gegenereerd. Tevens worden de inkomsten met een bedrag van 100.000 naar beneden bijgesteld, dit ligt in het feit dat de verwachting is dat er minder aanvragen binnen zullen komen.

15. Aframing budget MJOP

Vanaf 2021 is doelstelling om met een jaarlijks budget van € 1.750.000 het vastgoed van gemeente Leudal te onderhouden, met daarbij onderstaande kanttekeningen:

- De uiteindelijke onderhoudsacties zijn sterk afhankelijk van de uitkomsten van het nog vast te stellen accommodatiebeleid Q4 2019.
- In mei 2020 staat vastgoedbeheerbeleid op de raadsagenda. De MJOP's worden momenteel opgemaakt. Afhankelijk van de uitkomsten uit de MJOP's, en vaststelling van vastgoedbeheerbeleid kunnen de benodigde middelen wijzigen.
- Bij vaststelling van deze incidentele bezuiniging van € 250.000 voor 2021 en 2022 blijven de volgende opties open, wanneer de uitkomsten van hierboven genoemde punten tot een tekort zullen leiden:
 - a. Uitstellen van bepaalde onderhoudsacties;
 - b. Bepaald onderhoudsacties op een lager conditieniveau laten uitvoeren;
 - c. Onderbouwd opnieuw naar de raad.

Gezien het feit dat met de begroting 2019-2022 is besloten voor het jaar 2020 reeds een bedrag van € 375.000 te besparen op de MJOP's is gekozen om voor het jaar 2020 geen extra besparing in te voeren.

16. Werkbedrijf Leudal

De oprichting van het Werkbedrijf moet leiden tot een structurele bezuiniging. Immers in 2020 zal ingezet worden op een extra investering om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. Dit moet uiteindelijk leiden tot een afname van het aantal uitkeringen.

In het afgelopen voorjaar hebben wij als college een besluit genomen over de businesscase 'Oprichting Werkbedrijf' en ingestemd met de oprichting hiervan. Deze businesscase schetst een beeld van mogelijke besparingen op het aantal uitkeringen, doordat meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk toe geleid worden.

In 'een worstcase-scenario zou deze besparing € 200.000 op jaarbasis zijn. In het meest positieve scenario wordt deze besparing op € 900.000 per jaar berekend.

Het is een realistisch scenario om uit te gaan van een groeipad, waarbij stapsgewijs een bezuiniging wordt gerealiseerd tot een structureel bedrag van € 400.000 ('medium-variant') **in 2023** (2020: € 100.000, 2021: € 200.000 en in 2022: 300.000).

Zoals uit vorenstaande blijkt, gaan wij uit van een groeipad. Immers het Werkbedrijf moet nog organiek opzet worden en formatief ingevuld worden. Inmiddels (najaar 2019) zijn de eerste stappen hiertoe gezet.

Extra optie 1. OZB (3 jaar met 2%)

De jaarlijkse verhoging van de OZB met een percentage van 2% levert de volgende extra inkomsten op:

2020: € 116.630

2021: € 235.593

2022: € 356.934

2023: € 356.934

Extra optie 2. Bezuiniging onderhoud groen (van B naar C in het buitengebied)

Het kwaliteitsniveau voor het onderhoud van groen in het buitengebied van B naar C wijzigen, dit levert een besparing op van structureel € 121.000 per jaar.

Wegbermen

Kwaliteitsniveau C betekent dat er niet meer gemaaid en afgevoerd wordt, maar dat de bermten geklempeld worden (de vegetatie op de bermten wordt verkleind en blijft liggen). Met klempelen gaat echter de ecologische waarde van de grasvegetatie verloren, wat slecht is voor bijen en andere

insecten. Er vindt geen verschraling meer plaats van de bermen waardoor het aantal bloemen en kruiden in de bermen zullen afnemen. De belevingswaarde en de ecologische waarde van de bermen neemt hierdoor af. Het verlagen van het kwaliteitsniveau van het onderhoud van de bermen heeft echter geen gevolgen voor de verkeersveiligheid.

Bomen

Bij bomen wordt minder intensief wortel- en stamopslag verwijderd en worden jaarlijks minder bomen in het buitengebied gesnoeid. Bomen worden minder frequent gecontroleerd op boomveiligheid (VTA controle), van gemiddeld 1 keer/3 jaar naar gemiddeld 1 keer/5 jaar. De gemeente Leudal zal echter wel moeten voldoen aan de wettelijke zorgplicht ten aanzien van bomen. Worden er gebreken geconstateerd, dan zullen maatregelen uitgevoerd moeten worden. Zoals bijvoorbeeld het verwijderen van dood hout en kappen van afgekeurde bomen. Er zal sprake zijn van een verhoogd risico op schade (bijvoorbeeld door laaghangende takken).

Terug naar kwaliteitsniveau B

Een belangrijke kanttekening bij deze bezuiniging is, dat het in de toekomst weer terugbrengen van kwaliteitsniveau C naar B enige inspanning vergt (ook een financiële).

Extra optie 3. P-taakstelling

Een efficiëntere werkwijze van de organisatie moet op termijn (2022) een besparing opleveren.

Extra optie 4. Taakstelling Jeugd

De stijgende kosten van Jeugdzorg en de vooralsnog ontoereikende financiële middelen van het Rijk leiden tot een fors tekort. Daarom is een ombuiging opgenomen van € 200.000 in 2021 en vanaf 2022 van € 1,2 miljoen. Samen met de gemeenten Nederweert en Weert wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om het stelsel van Jeugdzorg verder te optimaliseren.

Extra optie 5. Taakstelling Griffie

Een efficiëntere werkwijze van de griffie moet op termijn (2022) een besparing opleveren.

Incidentele aanwending algemene reserve

Onze algemene reserve en weerstandsratio is voldoende aan de maat om het begrotingstekort van 2020 ad € 205.000, 2021 ad € 930.244 en 2022 ad € 86.669 incidenteel op te vangen.

De bandbreedte voor de weerstandsratio gaat daarmee omlaag van 2,6 in 2020 naar 1,33 in 2023 en is daarmee nog steeds voldoende.

Extra bezuiniging 1. Kwaliteitsverbetering organisatie

Beter presteren door aandacht voor kwaliteit van de medewerkers. Nu staan we voor de veel complexere vraag de kwaliteit op een hoger plan te brengen en het personeel in staat te stellen te functioneren op het niveau dat een moderne overheidsorganisatie vraagt. Hierbij moeten we denken aan extra opleidingen, aan mensen begeleiden naar functies die meer passend zijn en aan het oplossen van situaties die, door gebrek aan leidinggevend, te lang onvoldoende aandacht hebben gekregen. We verwachten daarvoor in 2020 eigenlijk een extra budget nodig te hebben in de Reserve Bedrijfsvoering van minimaal € 300.000 voor WW-uitgaven, omdat wij eigen risicodragers zijn voor de WW.

Door deze verwachte uitgaven alsnog te schrappen zal de beoogde kwaliteitsverbetering langzamer verlopen. Het College acht de gevolgen hiervan acceptabel, gezien de huidige financiële positie van de gemeente.

1.4 Projecten

	(bedrag x 1.000)								
Indicatie	Inves- tering	Subsi- die	Aandeel ge- meente	Krediet vote- ring	Kapitaallasten			Fase - ring	
Majeure projecten	2018	2019	2020	2021	2022				
Burgerinitiatieven									
Fusie scholen Haler, Hunsel, Ittervoort, Neeritter	5.000		5.000	200		155	154	153	2019
Aanvullende verkeers- maatregelen fusie scholen t Maasveld (Park Leudal Oost)	p.m.		p.m.						2019
Sport Kelpen-Oler, Grathem, Ell en Hunsel	1.600	p.m.	1.600	100		58	57	57	2019
Aanvullende verkeers- maatregelen fusie sport	3.000	p.m.	3.000			116	115	114	2019
Open club Roggel	756		756			38	37	37	2019
	p.m.	p.m.	p.m.						2019
Subtotaal	10.356		10.356	300		367	363	361	
Lokale projecten									
Fietspad Spoorbrug Buggenum	7.100	3.500	3.600			180	179	177	2019
Fietspad Heldenseweg	1.700	680	1.020			51	50	50	2019
Herinrichting Napoleonsweg Neer	p.m.		p.m.						2020
Herinrichting oude kern Baexem	3.500	1.750	1.750				88	87	2020
Fietspad, ontbrekende schakel Horn N280			691				35	34	2020
Zevenellen	p.m.	p.m.	p.m.						
Subtotaal	12.300	5.930	7.061			231	352	348	
Totaal	22.656	5.930	17.417	300		598	715	709	
	Geraamde jaarlijkse storting in reserve majeure projecten				73	762	971	958	958
	Overheveling overschot 2018				-73	73			
	Stand van de reserve majeure projecten per 1-1-					835	971	958	958
	Onttrekking afschrijvingen gevoteerde kredieten uit reserve majeure projecten				-188	-188	-188	-188	
	Vrijval kapitaallasten				-213				
	Overheveling overschot 2019				-434	434			
	Beschikbaar budget					0	1.217	770	770
	Verschil (- tekort / + overschot)					619	55	61	

Burgerinitiatieven

Fusie scholen Haler, Hunsel, Ittervoort en Neeritter

In 2018 heeft de raad ingestemd met het advies van de stuurgroep - gevormd door de dorpsraden, SPOLT en de overige kernpartners - om de locatie ter hoogte van het sportpark aan de Kallestraat in Hunsel aan te wijzen als plek voor het nieuwe speel-leercentrum voor de 3 fuserende scholen in Hunsel, Ittervoort en Neeritter. Naar aanleiding van een verzoek van de ouders uit Ittervoort en Neeritter heeft de raad in 2019 besloten om het college op te dragen een ouderraadpleging te doen. In de raadsocyclus van november 2019 heroverweegt de raad mogelijk haar besluit over de locatie voor de nieuwe speel-leercentrum. Inmiddels is het besluit tot fusie genomen. In 2020 wordt het Programma van Eisen voor het nieuwe speel-leercentrum uitgewerkt tot een architectonisch ontwerp.

Dit project heeft betrekking op programma 2.

Aanvullende verkeersmaatregelen fusie scholen Haler, Hunsel, Ittervoort en Neeritter

In 2019 is een verkeersonderzoek naar de veilige routes van en naar het nieuwe speel-leercentrum in Hunsel uitgevoerd. Gelet op de ouderraadpleging wordt dit onderzoek uitgebreid met de veilige routes naar de locatie van de bestaande school in Ittervoort als de raad besluit de locatie te heroverwegen. De uiteindelijk te treffen maatregelen - en de daarbij behorende investeringen - zijn vanzelfsprekend afhankelijk van de keuze van de locatie.

't Maasveld

In 2019 hebben de initiatiefnemers van 't Maasveld de plannen voor het nieuwe sportpark inclusief een veilige wielieromgeving verder uitgewerkt. Inmiddels is Provincie Limburg benaderd voor de cofinanciering van € 1 miljoen. Bij een positieve reactie van de provincie wordt het plan verder voorbereid voor een definitieve aanvraag om een krediet. Uitvoering van de plannen kan dan vanaf 2020 plaatsvinden.

Sport Kelpen-Oler, Grathem, Ell en Hunsel

In de raadsocyclus van februari 2018 heeft de raad ingestemd met de keuze voor de locatie Oranjestraat in Kelpen-Oler voor de accommodatie voor de voetbalverenigingen van Hunsel, Ell, Kelpen-Oler en Grathem. In 2019 wordt in bouwteam-verband het ontwerp voor de nieuwe voetbalaccommodatie ontwikkeld. In de cyclus van november 2019 wordt het voorstel om het investeringskrediet aan de raad voorgelegd. Bij een positief besluit en na vaststelling van het bestemmingsplan - eveneens voorzien voor de raadsocyclus van november 2019 - wordt in januari 2020 gestart met de aanleg van het nieuwe sportpark. De opening is voorzien voor september 2020, zodat het voetbalseizoen 2020 - 2021 in Kelpen-Oler wordt afgetrapt.

Aanvullende verkeersmaatregelen fusie sport Kelpen-Oler, Grathem, Ell en Hunsel

In 2019 heeft een verkeersonderzoek naar de veilige verkeersroutes van en naar de nieuwe voetbalaccommodatie in Kelpen-Oler plaatsgevonden. De uitkomsten daarvan worden uitgewerkt tot concrete maatregelen. In de cyclus van november 2019 wordt het voorstel om het investeringskrediet aan de raad voorgelegd. Deze worden uitgevoerd in 2020, zodat bij opening van de nieuwe voetbalaccommodatie in september 2020 de veilige verkeersroutes een feit zullen zijn.

Open club Roggel

Gelet op demografische ontwikkelingen en met het oog op behoud van leefbaarheid in met name Roggel hebben acht verenigingen initiatief genomen, waarbij zij door sterke samenwerking, verankerd door de vorming van een maatschappelijke coöperatie, samen een toekomstbestendige organisatie vormen. Door de gezamenlijke ontwikkeling van initiatieven vormen zij op het gebied van sport, cultuur en maatschappelijke activiteiten een spin in het web voor Roggel.

Door de Open Club Roggel is een businesscase opgesteld. Van deze businesscase is in 2019 scenario 1 doorgevoerd met hulp van de gemeente. In de periode 2020 - 2023 komt scenario 2 aan de orde. De Open Club Roggel wordt gezien als een majeur project.

Lokale projecten

Fietspad spoorbrug Buggenum

De haalbaarheidsstudie naar een snelle fietsroute tussen Roermond en Leudal bevindt zich momenteel in de 2e fase, de voorbereiding van de tracékeuze. Hierbij wordt mede aan de hand van een maatschappelijke kosten baten analyse (MKBA) de haalbaarheid van de verschillende tracés onderzocht. Daarnaast wordt ook de mogelijkheid van cofinanciering onderzocht. Naar verwachting wordt de studie eind 2019 afgerond en wordt begin 2020 een voorstel voorgelegd aan de gemeenteraad over het vervolg.

Fietspad Heldenseweg

De realisatie van dit fietspad is als toonaangevend project opgenomen in het provinciale Uitvoeringsplan Fiets. Met de in maart 2018 door de provincie afgegeven beschikking is medefinanciering door de provincie tot in ieder geval 40% met een maximum van € 658.000 verzekerd. Aanleg van dit vrijliggend fietspad heeft hoge prioriteit. In de 2e helft van 2018 is gestart met de planologische procedure en de grondaankopen. Op 25 juni 2019 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld zodat medio oktober 2019 gestart werd met de realisatie. Openstelling is voorzien in het voorjaar van 2020. Dit project heeft betrekking op programma 4.

Herinrichting Napoleonsweg Neer

Op basis van een herschikking van Provinciale middelen vanwege de nieuwe provinciale Mobiliteitsvisie heeft de Provincie Limburg besloten de voorbereiding van een herinrichting van de Napoleonsweg (N273) in de kern Neer vooralsnog niet op te pakken. Uitgangspunt voor de voorgenomen herinrichting was een 50 km/uur inrichting met gescheiden rijbanen. Voor de kruisingen wordt gedacht aan een rotonde op de kruising Heldenseweg, een rotonde annex komversterker op de kruising Maasweg (richting bedrijventerrein Soerendonck) en aanpassing van de komgrens aan de zuidzijde (nabij Kruisstraat). Gevoerd bestuurlijk overleg heeft nog geen antwoord opgeleverd op de vraag wanneer planvoorbereiding dan wel aan de orde is. In de begroting 2020 worden dan ook geen kosten opgenomen voor dit project. Er is nog geen indicatie voor de gemeentelijk kosten. Dit project heeft betrekking op programma 4.

Herinrichting oude kern Baexem

Na realisatie van het project N280-West, wegvak Leudal, kan de herinrichting van de oude kern Baexem worden uitgevoerd. Naar verwachting is dit niet voor 2023.

Het omgevingsproces om te komen tot een ontwerp zal na vaststelling door Provinciale Staten van het ontwerp PIP (van het project N280-West, wegvak Leudal) worden opgestart (Q4 2020).

Fietspad ontbrekende schakel Horn N280

Het project behelst het optimaliseren van de verbinding voor fietsers tussen Baexemerweg/Napoleonsweg en de brug over het Lateraal Kanaal in de N280. In het project is een herinrichting van een gedeelte Rijksweg in Horn tot 30 km/u zone opgenomen en een opwaardering van de bushaltes op dat deel van de Rijksweg. Voor het project loopt een subsidieaanvraag op basis van het Uitvoeringsprogramma Fiets bij de provincie Limburg. Het college van Gedeputeerde Staten heeft op 26 maart 2019 besloten om deze subsidie toe te kennen. De gemeente heeft gevraagd om de hoogte van de subsidie te bepalen op € 376.650. De beschikking moet nog door de gemeente worden ontvangen. Daarna wordt de raad gevraagd om het benodigde krediet beschikbaar te stellen.

Aanvullende verkeersmaatregelen Zevenellen

Via de samenwerking in het Regionaal Mobiliteitsoverleg Midden-Limburg (RMO) is er gewerkt aan een goede bereikbaarheid en maximale verkeersveiligheid. Via het RMO is van de provincie Limburg een subsidie (€ 175.000) ontvangen voor de bereikbaarheid van het bedrijventerrein Zevenellen.

Een extern adviesbureau heeft voor dit bedrijventerrein een bereikbaarheidsonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de capaciteit van het noordelijke en zuidelijke kruispunt in de eindsituatie onvoldoende is. Het college heeft naar aanleiding van dit advies besloten om de aanleg van twee rotondes op de Roermondseweg na te streven. De totale kosten worden geschat op € 1.000.000 excl. btw waarvan twee derde voor rekening van de gemeente komt (op basis van de potenttheorie) en een derde voor rekening van de initiatiefnemer. Momenteel wordt gewerkt aan de ontwerpen van de rotondes op basis waarvan in het najaar van 2019 een krediet wordt aangevraagd bij de raad. Aanbesteding en uitvoering zijn gepland voor 2020.

Programmaplan

2.1 Veilige gemeente

~Inwoners en ondernemers voelen zich veilig en beschermd~

Visie

Gestreefd wordt naar een omgeving waar burgers en ondernemers zich beschermd en veilig voelen. Een zo veilig mogelijke gemeente wordt gewaarborgd door een integrale gebiedsgerichte aanpak, samen met alle partners waarbij burgerinitiatieven worden ondersteund. De gemeente is regisseur op het gebied van integrale veiligheid. Dit betekent dat de gemeente stuurt op een integrale gebiedsgerichte aanpak, samenwerking met/tussen veiligheidspartners en de burgers hierbij betreft. In het integraal veiligheidsbeleid 2019-2022 zijn de belangrijkste veiligheidsthema's vastgesteld. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in sociale en fysieke veiligheid. Sociale veiligheid betreft de veiligheidsrisico's die een menselijke oorsprong kennen zoals overlast, huiselijk geweld, inbraken. Fysieke veiligheid betreft de veiligheidsrisico's met gevaar voor mens en dier vanuit de fysieke omgeving. Uitgangspunt is dat met name ingezet wordt op preventie zodat een duurzame en vitale samenleving behouden en bevorderd wordt.

Wat willen wij bereiken?

Samen met partners en burgers willen we de belangrijkste veiligheidsproblemen aanpakken zodat de burgers en ondernemers hun bescherming en veiligheid behouden of deze wordt verbeterd. Hierdoor wordt een duurzame en vitale samenleving behouden en bevorderd. De belangrijkste veiligheidsproblemen zijn opgenomen in het integraal veiligheidsbeleid 2019-2022 gemeente Weert-Nederweert-Leudal. Dit zijn:

- Georganiseerde ondermijnende criminaliteit;
- High Impact Crimes (HIC);
- Jeugd en veiligheid;
- Veilige leef- en woonomgeving;
- Cybercrime;
- Aanpak verkeersveiligheid en veilig winkelgebied (deze prioriteit valt onder programma 4).

Totaal programma

Veilige gemeente	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	2.973	4.052	3.324	3.325	3.108	3.107
Baten	-175	-278	-278	-278	-61	-61
Mutatie reserves	-33	-718	0	0	0	0
Resultaat	2.765	3.055	3.046	3.047	3.047	3.045

2.1.1 Minder criminaliteit

~Er is minder criminaliteit en overlast door preventie en bemiddeling~

Wat gaan wij daar voor doen?

Aanpak van High Impact Crimes

Dit zijn delicten met een groot impact op het slachtoffer, diens omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij. Een voorbeeld hiervan zijn woninginbraken. Op het gebied van de High Impact Crimes wordt er naar gestreefd het huidige niveau de komende jaren te behouden door het continueren van de preventie activiteiten en de persoonsgerichte aanpak van de daders. Door inzet van wijkagenten, boa's en het betrekken van burgers, dorpsraden etc. krijgt dit gestalte.

Jeugd en veiligheid

Preventieve activiteiten gericht op het vroegtijdig actief signaleren van radicalisering, polarisering, extremisme. Verder wordt aandacht gegeven aan preventie van alcohol- en drugsmisbruik. De inspanningen richten zich op de jongeren en op hun omgeving.

Veilige leef- en woonomgeving

Het treffen van maatregelen/voorzieningen waardoor voorkomen wordt dat personen met verward gedrag overlast geven of zich gevaarlijk gedragen. Dit willen we bereiken door persoonsgerichte, gebiedsgerichte en themagerichte maatregelen.

Bewustwording cybercrime

Preventie activiteiten gericht op bewustwording van cybercrime. Cybercrime is criminaliteit met ICT, zoals bijvoorbeeld hacking, phishing, malware, ransomware, oplichting via marktplaats, identiteitsfraude, sexting.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie door buurtpreventie, buurtwhatsapp, burgernet, buurtbemiddeling. Maar ook samenwerking met bureau HALT en jongerenwerk draagt bij aan preventie/voorkomen van overlast en criminaliteit.

Het nieuwe beleid is in 2019 in gang gezet. Dit beleid wordt gecontinueerd.

Wat mag dat kosten?

Minder criminaliteit	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	(bedrag x 1.000)	
					Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Veiligheidsmaatregelen algemeen	178	709	143	143	143	143
Veiligheidsmaatregelen specifiek	93	124	99	99	99	99
Totale lasten	270	833	242	242	242	242
Baten						
Veiligheidsmaatregelen algemeen	0	0	0	0	0	0
Veiligheidsmaatregelen specifiek	-5	0	0	0	0	0
Totale baten	-5	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-33	-591	0	0	0	0
Resultaat	232	242	242	242	242	242

2.1.2 Preventie en repressie op orde

~De preventieve en repressieve bestrijdingsorganisatie is op orde~

Wat gaan wij daar voor doen?

Wat betreft Brandweezorg en Crisisbeheersing maakt de gemeente Leudal onderdeel uit van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Er worden activiteiten gericht op preventie en repressie gerealiseerd.

De veiligheidsregio biedt gemeenten deskundige hulp bij het voorkomen en beperken van (brand)incidenten en bij het indammen van brandrisico's.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio de operationele brandweezorg uit. Deze omvat het voorkomen en bestrijden van branden en ongevallen anders dan brand die gevaar voor mens en dier (kunnen) opleveren. Tevens coördineert de Veiligheidsregio de multidisciplinaire hulpverlening bij rampen en crises en verzorgt de ketenregie in samenwerking met de gemeenten (Oranje Kolom).

Eind 2019 wordt het beleidsplan Veiligheidsregio Limburg-Noord 2020-2024 ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio aangeboden. Dit beleidsplan is een samenvoeging van de bestaande drie programma's van de veiligheidsregio: Brandweezorg, Crisisbeheersing en Publieke Gezondheid.

Voor het programma Brandweezorg betekent dit dat er een solide beleidsfundament komt dat risicobeheersing, incidentbestrijding en ondersteunende taakvelden zoals materiaalbeheer, vakbekwaamheid en ontwikkeling samenbrengt. Het programma Crisisbeheersing richt zich verder op de doorontwikkeling van een integrale aanpak van crisis- en rampenbestrijding, evenementenadvisering, het creëren van een veiligheidsinformatiecentrum en verdere ondersteuning van gemeentelijke processen tijdens een crisis of ramp.

De raad is middels een raadsinformatiebrief van 18 februari 2019 geïnformeerd over de financiële consequenties naar aanleiding van de kadernota 2020 van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Deze consequenties omvatten een toename van de Leudalse gemeentelijke bijdrage à € 177.000 oplopend tot € 215.000 in 2023 (kosten loonstijging, ingroei-post 2020, weerstandsvermogen, nieuw beleid). In deze reeks is rekening gehouden met een hogere bijdrage in verband met de adequate bezetting van de brandweer in het kader van het paraatheidsbeleid van de Brandweer Limburg-Noord.

Wat mag dat kosten?

Preventie en repressie op orde	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Brandweer en crisisbeheersing	2.635	2.797	2.865	2.866	2.866	2.864
Totale lasten	2.635	2.797	2.865	2.866	2.866	2.864
Baten						
Brandweer en crisisbeheersing	-170	-61	-61	-61	-61	-61
Totale baten	-170	-61	-61	-61	-61	-61
Resultaat	2.466	2.736	2.803	2.804	2.804	2.803

2.1.3 Ondermijning teruggedrongen

~De georganiseerde criminaliteit en haar ondermijnende effecten zijn teruggedrongen~

Wat gaan wij daar voor doen?

Aanpak ondermijnende criminaliteit in met name het buitengebied. Bij ondermijnende criminaliteit is sprake van verwevenheid van de onder- en bovenwereld. Het gaat om crimineel handelen dat sluipenderwijs een zodanige sociale en economische invloed heeft dat daarmee de veiligheid, leefbaarheid en integriteit wordt aangetast. Hiervoor is een uitvoeringsplan 2019-2021 vastgesteld. Hierbij wordt samengewerkt met de gemeente Nederweert. De aanpak vergt een stevige en langdurige preventieve inzet en blijvende inzet van repressieve instrumenten. Hierbij wordt samengewerkt met partners en burgers worden erbij betrokken. Door de aanpak van ondermijning in het buitengebied willen we een veilig en maatschappelijk integer buitengebied creëren, waarin het plezierig leven, wonen en werken is. Dit draagt bij aan het behouden en of verbeteren van een duurzame en vitale samenleving.

Activiteiten:

- Creëren van een weerbare organisatie en medewerkers die signalen van ondermijning herkennen.
- Zicht op activiteiten in het buitengebied door inventarisatie en integrale controles.
- Opzet zorg- en hulptrajecten om te voorkomen dat bewoners in criminele milieu terecht komen.
- Bewustwording creëren bij burgers door voorlichtingsactiviteiten.
- Intensiveren van integrale controleacties.

De activiteiten zijn in 2019 in gang gezet en worden in 2020 gecontinueerd. Naast het plan buitengebied dat we samen met gemeente Nederweert uitvoeren zijn er ook financiële middelen nodig voor lokale zaken zoals onkosten flexcontroles, structurele kosten analysetool en communicatie. Per 2020 wordt hiervoor structureel € 17.000 budget opgenomen.

Wat mag dat kosten?

Ondermijning teruggedrongen					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Ondermijning	67	422	217	217	0	0
Totale lasten	67	422	217	217	0	0
Baten						
Ondermijning	0	-217	-217	-217	0	0
Totale baten	0	-217	-217	-217	0	0
Mutaties reserves	0	-128	0	0	0	0
Resultaat	67	77	0	0	0	0

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2018	0,7	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	2,8	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,1	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw.	2018	96	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.

Verbonden partijen

- Veiligheidsregio- Limburg Noord

2.2 Onderwijs

~De mogelijkheid voor jeugdigen om zich via onderwijs te ontwikkelen is gewaarborgd~

Visie

We vinden de kwaliteit van leven en een goed woonklimaat van de inwoners erg belangrijk. De gemeente zet daarom samen met partners zoals scholen, kinderopvangorganisaties, zorg- en welzijnsorganisaties en bibliotheken in op goede ontwikkelingsmogelijkheden voor jongeren. Toegankelijke en kwalitatief goede voorzieningen zijn hiervoor noodzakelijk.

Wat willen wij bereiken?

De gemeente zet samen met partners zoals scholen, kinderopvangorganisaties, zorg- en welzijnsorganisaties en bibliotheken in op goede geïntegreerde ontwikkelingsmogelijkheden voor jongeren. We zorgen samen met de onderwijsorganisaties voor goede onderwijsvoorzieningen voor alle kinderen en jongeren, zodat iedereen naar vermogen aan onderwijs deelneemt en met een diploma (startkwalificatie) de school verlaat.

Het streven is daarbij dat alle peuters deelnemen aan een peuterprogramma (kinderopvang) en voor- en vroegschoolse educatie. Hiermee willen we ontwikkelingsachterstanden voorkomen, zodat deze kinderen een goede start maken op de basisschool. Dit biedt een goede basis om de verdere schoolloopbaan succesvol te doorlopen. Met als resultaat dat zij zelfstandig kunnen deelnemen in de samenleving.

Totaal programma

Onderwijs	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	3.262	3.677	3.336	3.311	3.302	3.112
Baten	-420	-556	-376	-376	-376	-199
Mutatie reserves	-125	-996	-80	-80	-80	-80
Resultaat	2.717	2.125	2.880	2.855	2.846	2.832

2.2.1 Multifunctioneel gebruik voorzieningen

~Voorzieningen zijn dusdanig ingericht dat multifunctioneel gebruik tot de mogelijkheden behoort~

Wat gaan wij daar voor doen?

Sinds 2015 zijn gemeenten voor onderwijshuisvesting alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw, uitbreiding van schoolgebouwen en constructiefouten uit het verleden. Terugloop van het aantal leerlingen heeft gevolgen voor huisvesting. Er zijn ontwikkelingen gaande tot het sluiten, samenwerken en fuseren van scholen. Het multifunctioneel gebruik van voorzieningen is mede vanwege de terugloop van het leerlingaantal actueel.

School Haler, Hunsel, Ittervoort, Neeritter (HHIN school)

De gemeenteraad heeft besloten dat er een nieuwe basisschool komt in Hunsel. De bestaande scholen in Hunsel, Neeritter en Ittervoort worden op termijn gesloten. Uitgangspunt is dat deze school tevens ruimte biedt voor kinderopvang en een bibliotheek functie krijgt. Door de gemeenteraad is gevraagd om een ouderraadpleging te houden over de gemaakte locatiekeuze. Uiterlijk in het 4^e kwartaal 2019 neemt de gemeenteraad een definitief besluit over de locatie. Het

fusiebesluit is al getekend door Spolt. Verwachting is dat in 2022 het nieuwe speel-leercentrum voor de dorpen Haler, Neeritter, Hunsel en Ittervoort gerealiseerd wordt.

Sint Ursula

Sint Ursula heeft aangetoond dat de leerlingenaantallen in beide vestigingen in Leudal de komende jaren flink gaan dalen. De exploitatie van twee schoolgebouwen is daardoor in de toekomst niet haalbaar. De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting en wil net als het schoolbestuur (SOML) het voortgezet onderwijs en passend onderwijs in Leudal behouden. We hebben in 2019 met schoolbestuur SOML een intentieovereenkomst gesloten, waarin is afgesproken dat we samen werken aan een duurzame oplossing. In de huisvestingsmogelijkheden van scholengemeenschap Sint Ursula zijn 4 scenario's benoemd die op haalbaarheid nader worden onderzocht. Het onderzoek wordt in het vierde kwartaal 2019 of het eerste kwartaal 2020 afgerond. Verdere informatie en besluitvorming verloopt via een separaat voorstel aan de gemeenteraad.

Lataste school

De Lataste school in Horn (speciaal onderwijs) zet in op de combinatie van onderwijs en behandeling. Leerlingen kunnen daardoor noodzakelijke zorg op school ontvangen en hoeven niet meer naar een andere locatie. Lataste heeft een huisvestingsverzoek ingediend voor de vervanging en uitbreiding van de huidige tijdelijke units. Voor de korte termijn is een tijdelijke oplossing gevonden door huisvesting bij Rubicon. In 2019 vond onderzoek plaats naar de mogelijkheid tot inpassing van de ruimtebehoefte in bestaande accommodaties. Verdere informatie en besluitvorming zal via een separaat voorstel aan de gemeenteraad verlopen.

Heisterkes

In februari 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met de nevenvestiging van de Maaskei op de locatie van de Heisterkes (medisch kinderdagverblijf) in Haelen en hier financiële middelen voor vrijgemaakt. Naar verwachting is de verbouwing in 2020 gereed en kan gestart worden met onderwijs op maat aan deze kinderen.

Wat mag dat kosten?

Multifunctioneel gebruik voorzieningen	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Onderwijshuisvesting	1.259	1.251	1.268	1.261	1.252	1.240
Kwaliteit kinderopvang	20	21	0	0	0	0
Totale lasten	1.278	1.271	1.268	1.261	1.252	1.240
Baten						
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Kwaliteit kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Totale baten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-101	-854	-80	-80	-80	-80
Resultaat	1.177	418	1.188	1.180	1.172	1.160

2.2.2 Afname schooluitval en onderwijsachterstand

~Schooluitval en onderwijsachterstanden zijn afgenomen~

Wat gaan wij daar voor doen?

Leerplicht

Sinds schooljaar 2018-2019 werken we samen met Weert op het gebied van leerplicht en het regionaal meld- en coördinatiecentrum (RMC). Doel hiervan is om schoolverzuim in een zo vroeg mogelijk stadium te voorkomen. Om dit te bereiken werken we als gemeente samen met scholen, Centrum van Jeugd en Gezin en hulpverleningsorganisaties.

Onderwijsachterstanden voorkomen

De komende jaren stelt het Rijk fors meer middelen beschikbaar voor voor- en vroegschoolse educatie (vve). Deze extra middelen worden met name ingezet voor extra uren en begeleiding van peuters met een vve indicatie door de pedagogische medewerkers in de kinderopvang. Het beleid peuterprogramma en voor-en vroegschoolse educatie 2020-2023 wordt hiervoor geactualiseerd.

Extra inzet gaat in 2019-2020 plaatsvinden op de afstemming van leerplicht, RMC en participatie. Doel hiervan is om de aanpak van kwetsbare jongeren verder te verbeteren en schooluitval en verzuim in een eerder stadium te voorkomen.

De extra kosten passen binnen het beschikbare budget.

Wat mag dat kosten?

Afname schooluitval+onderwijsachterstand					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Onderwijsbeleid	1.517	1.896	1.598	1.600	1.600	1.422
Media	467	509	469	450	450	450
Totale lasten	1.984	2.406	2.068	2.050	2.050	1.872
Baten						
Onderwijsbeleid	-325	-461	-281	-281	-281	-104
Media	-95	-95	-95	-95	-95	-95
Totale baten	-420	-556	-376	-376	-376	-199
Mutaties reserves	-24	-142	0	0	0	0
Resultaat	1.540	1.707	1.692	1.674	1.674	1.673

2.2.3 Meer peuters nemen deel voorschoolse educatie

~Meer peuters nemen deel aan een voorschoolse educatie~

Wat gaan wij daar voor doen?

Er is een subsidieregeling voor ouders van peuters die geen recht op kinderopvangtoeslag hebben. De deelname van peuters met een vve-indicatie wordt gevolgd door de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg. Het percentage peuters dat deelneemt aan het peuterprogramma bedraagt ongeveer 85%. De overige peuters zijn thuis, gaan naar een gastouder of bezoeken een kinderopvang buiten Leudal. Van peuters met een vve indicatie neemt ongeveer 90% deel aan voorschoolse educatie. Monitoring van de cijfers vindt regelmatig plaats in de vve-werkgroep.

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2017	1,2	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	0	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	9,43	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.

2.3 Gezondheidsbevordering

~Inwoners hebben het vermogen om zich aan te passen en regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven~

Visie

Gemeenten hebben met de decentralisaties in het sociale domein veel meer verantwoordelijkheden gekregen waarmee hun rol voor de gezondheid en de vitaliteit van de inwoners is toegenomen. Dit biedt meer mogelijkheden voor een integrale aanpak en het leveren van maatwerk. We zijn daarom in 2019 gestart met het opstellen van een lokaal gezondheidsbeleid. Uitgangspunt van dit lokale gezondheidsbeleid vormt het concept 'Positieve gezondheid'. Niet 'ziekte' of 'beperkingen' van mensen maar de 'eigen regie' en 'mogelijkheden' van mensen staan daarbij centraal. Positieve gezondheid is een breed begrip en richt zich op 6 pijlers:



Binnen de regio is een beweging op gang gekomen om organisaties, professionals en burgers te laten denken en werken vanuit 'positieve gezondheid'. De professional ondersteunt burgers en gemeenschappen om een gezonde en veilige keuze te kunnen maken. Het lokale gezondheidsbeleid sluit hierop aan.

Wat willen wij bereiken?

Het gezondheidsbeleid heeft vele raakvlakken met andere beleidsterreinen. Denk hierbij aan jeugd, WMO en armoede. Het heeft bijvoorbeeld ook raakvlakken met het koersdocument preventie, dementievriendelijk Leudal en de nieuwe Omgevingswet. Het opstellen van een lokaal gezondheidsplan is voorzien in 2019 - 2020. De bedoeling is om meer structuur aan te brengen, doelstellingen op het gebied van gezondheid vast te leggen en in te zetten op activiteiten om die doelstellingen te bereiken. Het gezondheidsbeleid geeft de speerpunten weer waar gemeente en partners, met hulp van inwoners en verenigingen, de komende 4 jaar op willen gaan inzetten. Voorbeelden van zo'n speerpunten zijn: inzetten op een gezonde leefstijl en alcohol- en drugspreventie. Het lokaal gezondheidsbeleid stellen we samen met onze partners op.

We beschikken over beleid voor alcohol- en drugspreventie. Het doel van dit beleid is om een gezonde ontwikkeling van jongeren te bereiken. Uitgangspunten in dit beleid zijn:

- Geen alcohol en drugsgebruik onder de 18 jaar en verantwoord gebruik (binnen de wettelijke kaders) boven de 18 jaar.
- Een open en sociaal netwerk, alerte professionals en naleving van de regelgeving.

Daarnaast beschikken we over een beleid Hart voor Leudal, met als doelstelling: een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers in de kernen van Leudal. Deze doelstelling hebben we in Leudal bereikt. We zetten ons nu in voor behoud van dit netwerk waarbij het in 2020 noodzakelijk is om oude AED's te gaan vervangen.

Totaal programma

Gezondheidsbevordering			(bedrag x 1.000)			
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	1.168	1.318	1.364	1.355	1.355	1.355
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves						
Resultaat	1.168	1.318	1.364	1.355	1.355	1.355

2.3.1 Levensstijl en gezondheid

~Inwoners zijn zich bewust van de invloed van hun levensstijl op hun gezondheid~

Wat gaan wij daar voor doen?

De GGD (VRLN) voert veel taken uit op het gebied van de volksgezondheid. Denk aan de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma, jeugdgezondheidszorg en infectieziektenbestrijding. De kosten van de uitvoering van deze taken stijgen. In de vastgestelde begroting 2020 van de VRLN staat voor Leudal een bijdrage van € 1.228.593 opgenomen. Dit betekent een tekort van € 60.593 ten opzichte van het budget 2019. Het budget bescherming gezondheid is met dit bedrag verhoogd.

Binnen Leudal zijn er veel partners en vrijwilligers - zoals dementievriendelijke gemeente, Leudal Energiek, KERNgezond en Hart voor Leudal - die initiatieven nemen en activiteiten uitvoeren die gericht zijn op gezondheid of een raakvlak hebben met gezondheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het voorkomen van eenzaamheid. Deze partners en vrijwilligers doen dit vaak met behulp van subsidie van de gemeente. Door speerpunten gezamenlijk in het lokale gezondheidsbeleid vast te leggen, zetten we in op een betere afstemming en samenwerking van de diverse initiatieven; met betere resultaten als gevolg. Het opstellen van het lokale gezondheidsbeleid doen we samen met partners zoals GGD, Synthese, scholen, Centrum voor jeugd en Gezin en Algemeen Maatschappelijk Werk.

De gemeente Leudal zet sinds 2014 in op alcoholpreventie bij jongdigen. Dit doen we samen met onze partners, zoals Synthese, Vincent van Gogh, CJG en onze lokale scholen. Uit de tussentijdse monitor in 2018 blijkt dat ongeveer de helft van de jongeren van 14-17 jaar in Leudal alcohol drinkt. Het percentage jongeren dat overmatig drinkt (meer dan 5 alcoholische drankjes op 1 gelegenheid) is gestegen ten opzichte van 2013. Een positief effect is dat de startleeftijd waarop regelmatig alcohol wordt gedronken licht stijgt.

Uit een nalevingsonderzoek naar alcoholverstrekking aan jongeren onder de 18 jaar bij supermarkten, slijterijen, horecagelegenheden en sportkantines blijkt dat de gemiddelde naleving 25,7% bedroeg, dit is lager dan het landelijke gemiddelde van 36%. Conclusie is dan ook dat de leeftijdsgrens door alcoholverstrekkers maar matig wordt nageleefd. Om betere resultaten te bereiken zet de gemeente in op handhaving. Een kosten-effectieve werkwijze is om hiervoor testkopers in te zetten.

Wat mag dat kosten?

Levensstijl en gezondheid	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Bescherming gezondheid	1.168	1.318	1.364	1.355	1.355	1.355
Totale lasten	1.168	1.318	1.364	1.355	1.355	1.355
Baten						
Bescherming gezondheid	0	0	0	0	0	0
Totale baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.168	1.318	1.364	1.355	1.355	1.355

2.3.2 Vroegtijdige ondersteuning

~We zetten in op preventie, vroegsignalering en vroegtijdige ondersteuning voor mensen met een gezondheidsprobleem ~

Wat gaan wij daar voor doen?

Diverse partners van de gemeente bieden vroegtijdige ondersteuning aan mensen met een hulpvraag of een probleem. Denk hierbij aan de GGD (jeugdgezondheidszorg), Synthese, Centrum voor Jeugd en Gezin en Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg. In de paragrafen 2.7.1 en 2.6.3 vindt u hierover meer informatie.

Op het gebied van preventie binnen het brede Sociale Domein hebben de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert een koersdocument preventie opgesteld. In 2020 worden verdere stappen gezet in de uitvoering, in samenwerking met onze maatschappelijke partners. De inzet gericht is op verbetering van preventie in algemene zin (bereik vergroten, afstemming verbeteren en samen werken aan nieuwe oplossingen). Daarnaast zijn er 3 concrete thema's benoemd, te weten: sociale netwerken verbeteren, gelijke kansen voor jongdigen en duurzaam ouderschap.

2.3.3 Hulp in nood

~Hulp in nood is beschikbaar~

Wat gaan wij daar voor doen?

Binnen de gemeente is een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers in de dorpen gerealiseerd. We willen dit dekkend netwerk behouden en het aantal getrainde vrijwilligers op peil houden. De gemeente faciliteert hierbij en laat de uitvoering over aan de lokale AED werkgroepen en EHBO verenigingen.

Het is noodzakelijk om AED's ouder dan de gegarandeerde levensduur van 10 jaar te gaan vervangen. In 2019 zijn we hiermee gestart, waarbij we ook kritisch kijken naar de locaties van de AED's in het dekkend netwerk. In deze begroting is hiervoor € 8.500 extra budget opgenomen.

2.4 Woon-, werk- en leefklimaat

- ~ Werkgelegenheid is behouden en banen zijn gecreëerd in de gemeente en in de regio ~
- ~ Het woonklimaat in Leudal is aantrekkelijk en leefbaar ~
- ~ De gemeente heeft een duurzame en functionele openbare ruimte op beeldkwaliteit B ~
- ~ De gemeente heeft een duurzame, schone en gezonde leefomgeving gerealiseerd ~
- ~ We besparen samen met bedrijven en inwoners zoveel mogelijk energie en wekken energie op uit hernieuwbare bronnen ~

Visie

De gemeente Leudal is economisch vitaal en de leefomgeving is kwalitatief goed. Dit willen wij zo houden. Maar er komen stevige uitdagingen op ons af. De economische en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven voor onze leefomgeving vragen van de gemeente om een andere manier van werken en het maken van keuzes. De ontwikkelingen in de agrarische sector, de veranderende samenstelling van de bevolking en de klimaatopgaven zijn daarbij de meest in het oog springende ontwikkelingen die een duidelijk impact hebben op het wonen, werken en leven in onze gemeente. Wij staan daarbij voor de uitdaging om een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving te behouden. In dit programma hebben wij onze opgaven geformuleerd vanuit het wonen, werken en leven in onze gemeente.

De Omgevingswet als rode draad

De rode draad in dit programma is de implementatie van de Omgevingswet. 1 januari 2021 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet is naast een stelselwijziging, een veranderopgave in de manier van werken voor de gemeente. Wij werken aan de implementatie van de wet langs vier sporen:

1. Anders werken (gebiedsgericht en interactief);
2. Ontwikkeling van nieuwe instrumenten (o.a. de omgevingsvisie en regeldruk vermindering);
3. Dienstverlening en werkprocessen (sneller en beter) en
4. De ontwikkeling van het digitaal stelsel.

De geest van de Omgevingswet wordt daarnaast al – zoveel als mogelijk – toegepast in het programma Buitengebied in Beweging. Dit doen wij door het ontwikkelen van en werken in proeftuinen, het aangaan van interactieve sessies met de samenleving en het pro- actief benutten van kansen die vanuit landelijke regelingen aan bod komen (onder andere warme sanering varkenshouderijen). Op deze manier experimenteert en leert de gemeente Leudal hoe om te gaan met de uitdagingen van de toekomst (de transitie van de agrarische sector) en worden concrete opgaven die gelden in het buitengebied opgepakt. Onze ervaringen passen wij toe op onze andere opgaven.

Wat willen wij bereiken?

Wij investeren in een leefomgeving waar het voor inwoners, ondernemers en instellingen goed toeven is. Hierbij wordt hen ruimte geboden om ook zelf invulling te geven aan hun directe leefomgeving. Wij gaan daarbij samen de dialoog aan. Dit doen wij ook voor onze eigen initiatieven, plannen en beleidsdocumenten. Dit vraagt van ons een andere manier van werken; gebiedsgericht en interactief. Ook betekent dit dat onze werkprocessen worden verbeterd, zodat snel, helder en transparant wordt gecommuniceerd. Wij kijken kritisch naar onze eigen regels en kaders, met het doel de regeldruk te verminderen. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden daarom vele Leudalse regels samengevoegd tot één Omgevingsverordening Leudal. Wij kijken ook kritisch naar landelijke wetten en regels die invloed hebben op onze werkprocessen. Dit betekent dat wij processen rondom vergunningverlening, toezicht en

handhaving hebben uitgewerkt en moeten beschikken over een flexibele schil voor de uitvoering van taken en werkzaamheden die specialistisch zijn. Op deze manier zijn wij dienstverlenend naar onze inwoners, ondernemers en partners.

Onze opgaven

Binnen onze gemeente is er ruimte voor de bouw van nieuwe woningen. Wij zetten in op het omvormen en activeren van bestaande plannen, die beter aansluiten op de veranderende woonwensen van onze inwoners. Daarnaast worden onbenutte bouwtitels ingetrokken om ruimte te maken voor nieuwe initiatieven. Onze bestaande woningvoorraad moet toekomstbestendig worden gemaakt om aan te sluiten bij de klimaatopgaven en de wensen langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Dit betekent dat wij inwoners en partners informeren en stimuleren deze aanpassingen te doen.

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is een belangrijke kapstok voor een vitale lokale economie. Wij willen partner zijn van ondernemers en onze krachten bundelen (onder andere via het Economic Board). Wij willen bereiken dat ondernemers hun toekomst in Leudal zien en nieuwe ondernemers zich in Leudal vestigen.

Zorgen voor een gezonde en prettige leefomgeving betekent dat wij (milieu)regels stellen die hieraan bijdragen en stimuleren dat die (milieu)regels worden nageleefd. Een gezonde leefomgeving betekent ook dat wij in het belang van toekomstige generaties zorgen dat het gebruik van fossiele brandstoffen vermindert en (hernieuwbare) energie wordt opgewekt. Hierbij laat de gemeente voorbeeldgedrag zien en neemt maatregelen die bijdragen aan onze klimaatopgaven.

Dit willen wij bereiken voor onze leefomgeving:

1. Nieuwe woningen sluiten aan op de demografische ontwikkeling en veranderende woonwensen.
2. De bestaande woningvoorraad wordt steeds meer een toekomstbewuste woningvoorraad (levensloopbestendig en duurzaam).
3. Het openbaar gebied is aantrekkelijk en op een adequaat niveau duurzaam onderhouden.
4. Het gemeentelijk vastgoed is onderhouden en sluit aan op het openbaar gebied.
5. De gemeente is goed bereikbaar per openbaar vervoer.
6. Inwoners zijn betrokken bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.
7. De voorzieningen in de openbare ruimte sluiten aan bij de behoeften van de inwoners en bezoekers.
8. Er is sprake van regionale samenwerking van gemeenten, ondernemers en instellingen.
9. Bestaande bedrijven zien hun toekomst in Leudal en nieuwe ondernemers vestigen zich in Leudal.
10. Kansrijke en innovatieve (agrarische) bedrijven kunnen zich ontwikkelen op duurzame locaties.
11. Er is ruimte voor (grootschalige) recreatieve dagvoorzieningen en verblijfsaccommodaties worden gerevitaliseerd.
12. (Milieu)regels worden (beter) nageleefd in het belang van een gezonde leefomgeving.
13. Er worden maatregelen getroffen om te voldoen aan de uitkomsten van de klimaatstresstest.
14. Leudal behoudt een leidende positie als het gaat om hernieuwbare energie.
15. Er worden maatregelen getroffen tegen klimaatverandering door minder energie te gebruiken en zelf energie op te wekken.

Daarom mag u van ons verwachten dat:

1. Onze ambities en doelstellingen voor de leefomgeving worden vertaald in een Omgevingsvisie in 2020.
2. Vooruitlopend op de vaststelling van de omgevingsvisie beleidsnotities en sectorale of gebiedsgerichte visies bouwstenen voor de Omgevingsvisie vormen, waaronder in ieder geval het Uitvoeringsprogramma Wonen, het paraplubestemmingsplan Zon- en windenergie en een toeristische visie.
3. Wij ter uitvoering van de Economische Agenda in 2020 business cases ontwikkelen met onze ondernemers via het Economic Board.
4. Wij via de propositie Egg Valley bijdragen aan een vitale sector (en hiermee werkgelegenheid).
5. Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving jaarlijks een uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld en wij in 2020 in ieder geval inzetten op een bonus-malussysteem waarbij het naleefgedrag bepalend is voor de controlefrequentie en aanpak van bedrijven, horecaondernemers, aannemers en organisatoren van evenementen.
6. Klanttevredenheid binnen het taakgebied toezicht en handhaving wordt gemeten en gecommuniceerd via de kwartaalrapportages.
7. Onze openbare ruimte wordt versterkt door onder andere de aanleg van een fietspad langs de Heldenseweg in Neer.
8. Daarnaast door onder meer de volgende vervangingsprojecten voor wegen uit te voeren: de Kleine Laak en Kerkveldweg in Roggel, de Prins Bisschoplaan in Heythuysen en de Hoogstraat in Horn.

Totaal programma

Woon-, werk- en leefklimaat			(bedrag x 1.000)			
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	18.941	20.191	20.436	20.287	20.494	20.612
Baten	-11.091	-11.010	-10.994	-10.860	-11.040	-11.113
Mutatie reserves	199	-1.286	-684	-377	-497	-365
Resultaat	8.049	7.894	8.758	9.051	8.957	9.134

2.4.1 Regionale samenwerking

~ Wij werken regionaal samen met gemeenten, ondernemers en onderwijsinstellingen ~

Wat gaan wij daar voor doen?

Samenwerking Midden-Limburg

De gemeente Leudal hecht aan regionale samenwerking op de schaal van Midden-Limburg en vindt dat op korte termijn een meer op uitvoering gerichte samenwerking noodzakelijk is om de samenwerking in Midden-Limburg succesvoller te maken en de opgaven vanuit de Strategische Investeringsagenda te kunnen realiseren. (raadsbesluit "Vaststellen uitgangspunten regionale samenwerking" LE 2018 - 16).

Keyport 2020

Leudal is actief partner in Keyport 2020. In lijn met het Routeplan 2016-2020 wordt verder ingezet op het versterken van ondernemerschap, het bevorderen van innovatie en het optimaliseren van de regionale arbeidsmarkt. Deze opgaven zijn in de regionale Strategische InvesteringsAgenda (SIA) ook benoemd tot speerpunt en dit ondersteunen wij vanuit Leudal. Daarnaast sluit dit aan op het economisch profiel, en daarmee de economische ambitie, van Leudal.

De activiteiten van Keyport 2020 zijn in de volle breedte interessant en relevant voor Leudal en de Leudalse bedrijven. Een voorbeeld hiervan is het Economisch Actieprogramma Agribusiness (EEA). Dit programma streeft naar het behoud van het economisch aandeel van het agribusiness complex in de Keyport regio. In Leudal wordt het EEA verbonden met het programma Buitengebied in Beweging.

Euregionale samenwerking

Noord- en Midden-Limburg grenzen aan Duitsland en België. Er vindt steeds meer uitwisseling plaats op onder andere economisch, sociaal en toeristisch vlak. Voor een belangrijk deel ligt hierin ook de kracht van onze regio en gemeente. Wij werken daartoe samen met de gemeenten in Noord- en Midden-Limburg binnen de bestuursopdracht Internationale Samenwerking.

De nadruk voor deze bestuursopdracht ligt de komende jaren op onderwerpen die voor Leudal van (groot) belang zijn en daarmee meerwaarde kunnen opleveren voor onze gemeente. Denk hierbij aan: grensoverschrijdende verbindingen en -mobiliteit: (snel)wegen, openbaar vervoer en recreatieroutes met België en het versterken van een grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

Wat mag dat kosten?

Regionale samenwerking				(bedrag x 1.000)		
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Bestuurlijke samenwerking (werkgelegenh)	174	450	162	162	162	162
Ambtelijke samenwerking	308	319	361	368	368	368
EC-GEO samenwerking	1.124	1.620	1.675	1.732	1.790	1.790
Totale lasten	1.606	2.390	2.198	2.262	2.321	2.320
Baten						
Bestuurlijke samenwerking (werkgelegenh)	0	0	0	0	0	0
Ambtelijke samenwerking	0	0	0	0	0	0
EC-GEO samenwerking	-1.122	-1.620	-1.675	-1.732	-1.790	-1.790
Totale baten	-1.122	-1.620	-1.675	-1.732	-1.790	-1.790
Mutaties reserves	-12	-234	0	0	0	0
Resultaat	472	535	523	530	530	530

2.4.2 Goed vestigingsklimaat

~Er is een goed vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven; bestaande bedrijven zien hun toekomst in Leudal en nieuwe ondernemers vestigen zich in Leudal~

Wat gaan wij daar voor doen?

De gemeente is economisch vitaal en wil dat ook blijven. Maar er komen stevige uitdagingen op de gemeente af. Er is een forse arbeidspendel naar omliggende gemeenten en daarbuiten. Tot en met 2025 gaan 3.800 mensen met pensioen op een beroepsbevolking van 17.000 mensen. Met als mogelijk gevolg een afname in economische vitaliteit -en daarmee een afname in de aantrekkelijkheid om in de gemeente te wonen, te werken en te recreëren. Verenigd in een 'economic board' werkt de gemeente samen met het onderwijs en het bedrijfsleven aan de economische ontwikkeling van Leudal. Met de ambitie om te groeien door te innoveren en duurzaam te ondernemen.

De agrarische sector is daarbij een belangrijke economische drager voor de gemeente Leudal. De agribusiness is een van de stuwende en innovatieve clusters die kansrijk is voor de toekomst. Bij het goed functioneren van dit cluster geldt de verwachting dat het ook goed gaat met verzorgende en afhankelijke sectoren zoals de zakelijke en financiële dienstverlening, zorg en bouwnijverheid. De agrarische sector staat voor een belangrijke fase; de transitie van de agrarische sector. Deze transitie is al ingezet en zet verder door. Het stoppen van agrarische ondernemers en het verdwijnen van hun bedrijven heeft direct gevolgen voor de boeren zelf, maar is ook van invloed op het vestigingsklimaat van de gemeente en de regio. De omvorming van de agrarische sector is deze periode het vliegwiel voor de transitie van het hele landelijk gebied. De transitie van de agrarische sector vraagt namelijk om het zoeken naar nieuwe economische dragers en nodigt uit tot het versterken van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit. Het vraagt om aandacht voor economie, ecologie en leefbaarheid.

Als vervolg op het economisch profiel gaan wij samen met het bedrijfsleven en onderwijs aan de slag met de uitwerking en uitvoering van een economische agenda voor Leudal. Hiervoor is een Economic Board Leudal opgericht bestaande uit een tiental ondernemers, onderwijspartijen (SPOLT en Ursula) en uitvoeringsorganisaties (Keyport 2020, OML en Gebiedsbureau).

Daarnaast investeert de gemeente Leudal in meer en beter contact met (toekomstige) ondernemers. Accountmanagers voor de stuwende sectoren (agribusiness, toerisme, en industrie-MKB) werken op basis van een accountplan en voeren bedrijfsontwikkelgesprekken. De accountmanager bedrijven is het eerste aanspreekpunt voor de ondernemers.

De transitie van de agrarische sector vraagt een specifieke benadering vanwege de enorme verandering de komende jaren, onder andere met betrekking tot veehouderijen. Vele zullen stoppen en de blijvers worden groter in omvang. Voor beide groepen is het nodig om in overleg met inwoners, ondernemers, belangenbehartigers, kennisinstituten en overheden, verbindingen te leggen en zo het buitengebied kwalitatief te verbeteren, de landbouw te moderniseren en vitaal te houden en onze gemeente duurzamer te maken. Hierop moeten we goed voorbereid en dienstverlenend zijn. Dit doen wij binnen het programma Buitengebied in Beweging (interactief en ruimte zoekend) en binnen onze reguliere werkprocessen door het behandelen van aanvragen omgevingsvergunning (Milieu en Ruimtelijke Ordening), verzoeken tot wijziging van bestemmingsplannen etc. Ook houden wij toezicht op en stimuleren wij naleving van de verplichtingen uit wet- en regelgeving (bijvoorbeeld het aanpassen van stallen).

Wat mag dat kosten?

Goed vestigingsklimaat					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Ondersteuning bedrijvigheid	193	234	240	239	239	239
Infrastructuur bedrijven	405	405	346	132	192	238
Totale lasten	599	639	586	372	431	477
Baten						
Ondersteuning bedrijvigheid	-48	-44	-44	-44	-44	-44
Infrastructuur bedrijven	-432	-338	-253	-39	-98	-145
Totale baten	-480	-382	-297	-83	-143	-189
Mutaties reserves	90	-78	-21	-21	-21	-21
Resultaat	209	179	268	267	267	267

2.4.3 Passende woningen

~Er zijn voldoende passende woningen beschikbaar voor alle doelgroepen, waaronder ook arbeidsmigranten en statushouders~

Wat gaan wij daar voor doen?

Binnen onze gemeente is er ruimte voor de bouw van nieuwe woningen. Wij zetten in op het omvormen en activeren van bestaande plannen, die beter aansluiten op de veranderende woonwensen van onze (toekomstige) inwoners. Daarnaast worden onbenutte bouwtitels ingetrokken om ruimte te maken voor nieuwe initiatieven. Naast reguliere woningvoorraad gaan wij ons woonwagengebeleid in overeenstemming brengen met het nieuwe landelijke beleidskader en investeren in de verbinding met de woonwagengemeenschap.

Onze bestaande woningvoorraad moet toekomstbestendig worden gemaakt om aan te sluiten bij de klimaatopgaven en de wens langer zelfstandig thuis te blijven wonen. Dit betekent dat wij inwoners en partners informeren en stimuleren deze aanpassingen te doen. Onze inwoners betrekken wij ook bij de inrichting van ons openbaar gebied, zodat dit aansluit bij hun wensen. Het openbaar gebied onderhouden wij adequaat en duurzaam. Het gemeentelijk vastgoed sluit passend aan op het openbaar gebied.

Wij zetten meer en bewuster in op het activeren en transformeren van bestaande planvoorraad. Dit betekent dat wij pro-actief met initiatiefnemers van (grote) plannen de dialoog aangaan over het afstemmen van de ontwikkeling op de woningbehoefte en de woonwensen. Bouwtitels voor woningbouwplannen die niet tot ontwikkeling (kunnen) komen, worden ingetrokken. Het activeren, transformeren en wijzigen / intrekken van bouwtitels vraagt om extra en specifieke capaciteit in een concrete periode 2020-2021.

De transformatie van de planvoorraad vraagt om het creëren van bewustwording. Die bewustwording is ook nodig ten aanzien van onze bestaande woonvoorraad.

Voor wat betreft het woonwagenebeleid wordt een plan tot uitvoering gebracht dat een integrale benadering van de domeinen Wonen, Fysiek domein, Zorg, Participatie en Veiligheid & Leefbaarheid aanpak volgt. Dit betekent dat een inhaalslag nodig is voor de bestaande locaties en de basis wordt gelegd voor een overdracht van woonwagene locaties aan woningcorporaties.

Wat mag dat kosten?

Passende woningen	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Conserveren cultuurhistorische waarden	198	227	227	233	233	234
Dorpsvernieuwing	35	39	39	40	40	40
Volkshuisvesting (incl statushouders)	419	560	1.098	432	401	400
Bestemmingsplannen	1.085	1.343	1.142	1.153	1.148	1.133
Grondexploitaties woningen	96	160	26	26	30	35
Omgevingsvergunningen (+ bouwtoezicht)	749	675	775	783	783	783
Totale lasten	2.581	3.003	3.309	2.667	2.634	2.624
Baten						
Conserveren cultuurhistorische waarden	-14	-14	-14	-14	-14	-14
Dorpsvernieuwing	0	0	0	0	0	0
Volkshuisvesting (incl statushouders)	-250	-167	-178	-200	-200	-200
Bestemmingsplannen	-95	-38	-38	-38	-38	-38
Grondexploitaties woningen	-96	-53	-32	-32	-35	-40
Omgevingsvergunningen (+ bouwtoezicht)	-962	-744	-744	-744	-744	-744
Totale baten	-1.418	-1.016	-1.006	-1.028	-1.032	-1.037
Mutaties reserves	502	-640	-723	-39	-21	0
Resultaat	1.665	1.347	1.579	1.599	1.582	1.587

2.4.4 Buitengebied in beweging

~Kansrijke en innovatieve (agrarische) bedrijven kunnen zich ontwikkelen op duurzame locaties~

Wat gaan wij daar voor doen?

1 januari 2021 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet is naast een stelselwijziging een veranderingopgave in de manier van werken voor de gemeente. De implementatie van de Omgevingswet is mede daarom omvangrijk. Wij werken aan de implementatie van de wet in vier programmalijnen;

1. Anders werken

Binnen deze programmalijn gaat het om de manier van werken binnen de gemeente en met de samenleving. Wij gaan meer werken vanuit een integrale visie en aanpak.

2. Ontwikkeling van nieuwe instrumenten

De ontwikkeling van de nieuwe instrumenten Omgevingsvisie, Omgevingsplan en programma's staat centraal. Specifieke aandacht dient hier te zijn voor vermindering van de regeldruk (aanpassen van gemeentelijke regelgeving).

3. Dienstverlening en werkprocessen (sneller en beter)

De dienstverlening naar inwoners en bedrijven afgestemmen op de mogelijkheden van de wet. Hier moeten de werkprocessen op worden ingericht.

4. De ontwikkeling van het digitaal stelsel

De gemeentelijke organisatie moet aansluiten op het landelijke DSO. Dit moet uiterlijk 2024 gereed zijn. Het DSO ondersteunt gebruikers maximaal bij de uitvoering van processen voor plannen, vergunningen, toezicht en handhaving via de goede informatie op het gebied van de fysieke leefomgeving.

Voor de inwerkingtreding van de wet in 2021 wordt de geest van de Omgevingswet – zoveel als mogelijk – toegepast in het programma Buitengebied in Beweging. In het programma Buitengebied in Beweging werken wij in de geest van de Omgevingswet en experimenteren en leren wij om te gaan met de uitdagingen van de toekomst (de transitie van de agrarische sector). Dit moet leiden tot een kwalitatief hoogwaardig woon-, werk- en leefklimaat in het buitengebied. Wij gebruiken daarbij natuurlijke momenten, zoals de verandering in de veehouderijsector en de landelijke regelingen die in dat kader zijn ontstaan (warme sanering varkenshouderijen). De komende jaren zullen vele veehouders stoppen en de blijvers worden groter in omvang. Voor beide groepen is het nodig dat wij creatief samenwerken en verbindingen leggen. Hierdoor pakken wij kansen om het buitengebied vitaal te houden en de leefomgeving te verbeteren (emissie reduceren, woonomgeving verbeteren) en ondernemers die hun toekomst in Leudal zien te faciliteren (de verplaatsing naar) duurzame locaties).

Ook gaan wij aan de slag met de lokale vertaling van de regionale toeristisch recreatieve visie "Verbinden, vertellen, verrijken - Visie en Actieprogramma Recreatie en Toerisme Midden Limburg". Hierdoor krijgen we inzicht in welke (economische) kansen er voor Leudal liggen op het gebied van recreatie en toerisme, kunnen we bepalen welke initiatieven wij wenselijk achten en wordt een jaarlijks uitvoeringsprogramma opgesteld.

Wat mag dat kosten?

Buitengebied in beweging	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Omgevingswet	81	348	175	215	0	0
Totale lasten	81	348	175	215	0	0
Baten						
Omgevingswet	0	0	0	0	0	0
Totale baten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-214	-173	0	0	0	0
Resultaat	-133	175	175	215	0	0

2.4.5 Adequate handhaving

~Adequate handhaving zorgt ervoor dat regels in toenemende mate worden nageleefd~

Wat gaan wij daar voor doen?

In het beleidsplan VTH heeft Leudal haar visie en ambitie op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving vastgelegd voor de periode 2018-2021. Dit plan laat aan de inwoners en ondernemers zien dat de gemeente haar taken op dit gebied transparant en op uniforme wijze uitvoert. Jaarlijks wordt ter uitvoering hiervan door het college een VTH-Uitvoeringsprogramma (UP) vastgesteld. Daarin wordt vastgelegd welke taken er door de gemeente worden uitgevoerd. Voor een deel is dat gebaseerd op regionaal bestuurlijk gemaakte afspraken binnen de samenwerking in de RUD Limburg-Noord, voor een deel wordt dat bepaald door landelijke kwaliteitseisen (voor bijvoorbeeld bouwen) en voor een deel door lokale bestuurlijke prioriteiten. Die laatste worden jaarlijks opgehaald bij het bestuur en verwerkt in het UP. Naast deze bestuurlijke prioriteiten wordt er komend jaar bij het opstellen van het UP voor het eerst gewerkt met een bonus-malussysteem waarbij het naleefgedrag bepalend is voor de controlefrequentie en aanpak van bedrijven, horecaondernemers, aannemers en organisatoren van evenementen.

In navolging van de structurele aandacht voor klanttevredenheid bij vergunningverlening wordt er in 2020 ook gestart met de meting van klanttevredenheid binnen het taakgebied toezicht en handhaving. Het resultaat hiervan wordt gebruikt voor het verder verbeteren van de dienstverlening. De klantwaardering kunt u terug vinden in de kwartaalrapportages en het VTH-jaarverslag.

Tot slot hebben bestuurlijk de projecten die betrekking hebben op ondermijning en het uitvoeren van flexcontroles in samenwerking met onder andere politie en justitie een hoge prioriteit. Deze flexcontroles leiden tot vervolgwerkzaamheden op het gebied van handhaving binnen de gemeente.

Wat mag dat kosten?

Adequate handhaving	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Toepassing APV	354	348	393	396	396	393
Handhaving ruimtelijke ordening	182	166	179	180	180	180
Toeziicht en handhaving bouwen	676	567	593	602	602	602
Totale lasten	1.212	1.081	1.164	1.179	1.179	1.176
Baten						
Toepassing APV	1	-2	-2	-2	-2	-2
Handhaving ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0
Toeziicht en handhaving bouwen	1	0	0	0	0	0
Totale baten	2	-2	-2	-2	-2	-2
Resultaat	1.214	1.080	1.162	1.177	1.177	1.174

2.4.6 Openbaar vervoer

~De gemeente is goed bereikbaar per openbaar vervoer~

Wat gaan wij daar voor doen?

De provincie is het bevoegde gezag voor het openbaar vervoer. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid waar het gaat om de 'onderkant' van het openbaar vervoersysteem en de bruikbaarheid van de haltevoorzieningen. Leudal blijft de buurtbus-verenigingen financieel ondersteunen en doet vrijwilligersbijdragen aan de 'Wensbussen'.

Wat mag dat kosten?

Openbaar vervoer	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Openbaar vervoer	18	18	22	22	17	17
Totale lasten	18	18	22	22	17	17
Baten						
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
Totale baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	18	18	22	22	17	17

2.4.7 Kapitaalgoederen adequaat onderhouden

~Onze kapitaalgoederen worden op een adequaat niveau duurzaam onderhouden~

Wat gaan wij daar voor doen?

Gemeentelijk Verkeers- en vervoerplan (GVVP)

Het Gemeentelijke Verkeers- en vervoerplan (GVVP) is in 2019 geactualiseerd. Een verkeersveiligheidsplan maakt deel uit van het GVVP. Aan het plan is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Er wordt onder andere verder uitvoering gegeven aan de optimalisatie van het landbouwnetwerk. Maatregelen worden uitgevoerd als een combinatie met regulier asfaltonderhoud mogelijk is. Er wordt ingezet op het sturen van het doorgaande landbouwverkeer over het netwerk.

Het bevorderen en faciliteren van fietsen en fietsveiligheid is een belangrijk aspect in het GVVP. Realisatie van de 'ontbrekende schakel fietspad N280 Horn' wordt eind 2020 voorzien en het fietspad langs de Heldenseweg in Neer wordt in 2020 voorzien. Voor het fietspad Heldenseweg heeft de raad in 2019 reeds het krediet gevoteerd.

Groen

De Gemeenteraad heeft in 2018 het Beheerplan Groen en Wegen 2019-2022 vastgesteld. Het onderhoudsniveau bedraagt kwaliteitsniveau B (CROW). Daarnaast is in 2019 besloten tot het bepalen van vervangingsinvesteringen voor Groen. In lijn met de vervangingsinvesteringen bij wegen is ervoor gekozen om de investeringsbedragen weg te zetten in tranches van telkens 10 jaar. Voor de vervanging van bomen bedraagt dit de eerste 10 jaar € 137.696 per jaar, dat wordt opgenomen in de Meerjarige Investeringsplanning (MIP). Daarnaast is een aanvullend budget van € 190.000, beschikbaar gesteld voor de vervanging van grassen en beplantingen.

In het kader van de duurzaamheid, klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit willen wij de gemeente Leudal verder vergroenen. Met name in het buitengebied wordt inheems en streekeigen sortiment toegepast. In de kernen wordt ook sortiment toegepast dat bijdraagt aan het verbeteren van de biotoop voor insecten en daarnaast ook een sierwaarde hebben. Verder worden braakliggende terreinen ingezaaid met een bloemrijk mengsel en kunnen grasvegetaties extensief beheerd worden.

Het vergroten van de biodiversiteit en verfraaien van de kernen doen wij ook samen met dorpsraden. In Haelen en Heythuysen hebben wij machinaal bloembollen geplant en aan elke dorpsraad/gemeenschapsraad zijn 1.000 bloembollen beschikbaar gesteld. Daarnaast is in Baexem een vaste plantenborder aangeplant van circa 4 are.

Gemeentelijke bos- en natuurterreinen

In 2017 is een nieuwe beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afgesloten voor de periode 2018-2027 voor het onderhoud van de gemeentelijke bos- en natuurterreinen. Uitgangspunt is een optimale invulling van de maatschappelijke behoeften naar meer biodiversiteit en beleving. In het beheer is er ook aandacht voor recreatie en landschapsbeleving. Het beheer wordt op een duurzame wijze uitgevoerd met sociale en lokale partners.

Landschapsbeheer

Door Stichting IKL wordt jaarlijks een nieuw werkplan opgesteld op basis van het zorgplan 2018-2027. Centraal hierin staat "Alle Limburgers maken Limburg mee". De landschapselementen in de gemeente Leudal worden geïnventariseerd. Deze inventarisatie wordt ook gebruikt voor het actualiseren van de gemeentelijke Bomenlijst. Het landschapsbeheer wordt uitgevoerd door het gemeentelijk Serviceteam, samen met vrijwilligers en basisscholen. Er zijn aanplantacties voor bewoners. Boomfeestdag wordt georganiseerd waarbij elk jaar een deel van de basisscholen

deelneemt. In de gemeente is een hakhoutbrigade actief. Workshops en cursussen worden georganiseerd op het gebied van landschapsbeheer en ambachten. Initiatieven worden gefaciliteerd en bosrandenbeheer wordt uitgevoerd. Het weidevogelproject en het patrijzenproject worden gecontinueerd. Voor het afwateringskanaal en de directe omgeving wordt door IKL een nieuwe visie opgesteld, samen met het Waterschap en gemeente Peel en Maas. Hierin worden de cultuurhistorische relictten, toeristische routestructuren en de groenstructuren meegenomen.

Door de gemeente Leudal worden initiatieven van burgerparticipatie in de openbare ruimte gefaciliteerd en gestimuleerd. Zo zorgen wij samen voor een vitaal 'platteland'.

Riolering

Het Gemeentelijk Rioleringsplan Leudal 2017-2021 (GRP) is vastgesteld door de gemeenteraad. De zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater is hierin opgenomen. Door het uitvoeren van het GRP worden de voorzieningen voor het regen- en afvalwater duurzaam onderhouden en in stand gehouden zodat deze aansluiten bij de behoefte van de inwoners.

Speerpunt in het huidige GRP is om in het samenwerkingsverband Limburgse Peelen te onderzoeken hoe de gemeente om kan gaan met de klimaatverandering. Uit de in 2018 uitgevoerde klimaat-stresstest volgt dat wij meer te maken krijgen met verdroging, wateroverlast en hittestress. Door bij reconstructies hiermee rekening te houden, zowel bij de inrichting van de weg en het groen als met het ontwerp van de afval- en regenwatervoorzieningen proberen we de gevolgen van de klimaatwijzigingen zo veel als mogelijk te minimaliseren.

Een extra aandachtspunt is de renovatie van en 75-tal IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) in onze gemeente. Dit zijn voorzieningen voor percelen die niet zijn aangesloten op de riolering en zorgen voor de zuivering van afvalwater. Deze renovaties worden in 2020 en de daarop volgende jaren uitgevoerd.

Wegen

In 2018 is het Beheerplan groen en wegen 2019-2022 door de raad vastgesteld. Bij het vaststellen van het beheerplan is tevens ingestemd met het beschikbaar stellen van de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud aan de wegen en het groen op kwaliteitsniveau B. Daarnaast is in 2019 besloten tot het bepalen van vervangingsinvesteringen, want ondanks dat de openbare ruimte op een goed niveau wordt onderhouden, is het onvermijdelijk dat een weg of een groenelement aan het einde van de levensduur vervangen dient te worden. Hierbij is gekozen de komende 10 jaar op basis van dit plan jaarlijks een bedrag van € 1.421.189 op te nemen in het MIP. Dit bedrag neemt vervolgens in tranches van 10 jaar toe, zodat de vervangingspieken worden opgevangen.

Wat mag dat kosten?

Kapitaalgoederen adequaat onderhouden					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Natuurbescherming en - onderhoud	2.323	2.309	2.224	2.266	2.463	2.476
Begraafplaatsen	16	16	17	17	17	15
Verkeersveiligheid	729	823	934	978	1.015	1.035
Infrastructuur wegen	2.315	2.306	2.291	2.616	2.697	2.776
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur water	10	8	10	71	70	69
Gebruik openbaar groen	211	232	234	194	164	124
Riolering	3.656	3.429	3.558	3.689	3.739	3.752
Afval	2.438	2.499	2.529	2.539	2.540	2.542
Totale lasten	11.699	11.622	11.798	12.368	12.706	12.790
Baten						
Natuurbescherming en - onderhoud	-11	-6	-6	-6	-6	-6
Begraafplaatsen	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Verkeersveiligheid	-18	-27	-27	-27	-27	-27
Infrastructuur wegen	-134	-96	-96	-96	-96	-96
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur water	-3	-4	-4	-4	-4	-4
Gebruik openbaar groen	0	0	0	0	0	0
Riolering	-4.835	-4.843	-4.927	-4.928	-4.937	-4.959
Afval	-3.008	-2.947	-2.947	-2.947	-2.997	-2.997
Totale baten	-8.017	-7.930	-8.014	-8.014	-8.074	-8.095
Mutaties reserves	-81	-155	60	-317	-455	-344
Resultaat	3.601	3.537	3.844	4.037	4.177	4.351

2.4.8 Betrokken burgers

~Inwoners zijn betrokken bij het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte~

Wat gaan wij daar voor doen?

De rol van de overheid is in verandering. Steeds meer biedt de overheid vertrouwen en ruimte aan maatschappelijke initiatieven. Ook de gemeente Leudal betreft al langer haar inwoners, ondernemers en partners meer en beter bij beleidsontwikkeling, vraagstukken en uitdagingen. Ook komen inwoners steeds meer met eigen initiatieven waarbij de gemeente enkel de vraag krijgt te faciliteren. De uitdaging is dus de komende jaren inwoners te blijven betrekken én te stimuleren een bijdrage te leveren aan het nieuwe omgevingsbeleid (o.a. Omgevingsvisie, Buitengebied in Beweging), verdeling van voorzieningen en functies in de kernen en het onderhoud van de openbare ruimte.

2.4.9 Passende voorzieningen

~De voorzieningen in de openbare ruimte sluiten aan bij de behoefte van de inwoners~

Wat gaan wij daar voor doen?

Realisatie van de 'ontbrekende schakel fietspad N280 Horn' en het fietspad langs de Heldenseweg in Neer zijn in 2020 voorzien.

Daarnaast is gedragsbeïnvloeding essentieel voor het verbeteren van verkeersveiligheid en daarmee de gezonde en prettige leefomgeving. De aanpak door de gemeente berust daarbij op drie pijlers:

1. Netwerkbenadering via de NVSE regeling van de provincie. Hierbinnen wordt samengewerkt met de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs op basis van convenanten.
2. Subsidiëren van verkeerseducatieprojecten. De gemeentelijke financiële middelen worden hiervoor aangevuld met subsidies die de provincie jaarlijks toekent aan het regionaal Mobiliteitsoverleg Midden-Limburg.
3. Ondersteuning door het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg en samenwerking met alle partners (denk aan politie en Veilig Verkeer Nederland).

Het is nodig wegen te vervangen als deze aan het einde van hun levensduur zijn. Het vervangen van wegen biedt tevens kansen om andere uitdagingen die op ons af komen, op te lossen. Voorbeelden hiervan zijn gevolgen van de klimaatwijzigingen. Zo krijgen wij meer te maken met hittestress, verdroging en wateroverlast en door gepaste maatregelen te treffen tijdens reconstructies kunnen de gevolgen hiervan verkleind worden. Ook kan de infrastructuur duurzamer, dat wil zeggen: levensloopbestendig wordt vormgegeven bij reconstructies zodat de inrichting nog beter aansluit bij de behoefte van de ouder wordende inwoners.

Voor het bos- en natuurgebied Beegder- en Hornerheide worden maatregelen getroffen voor het verhogen van de biodiversiteit, beschermen van de bestaande natuurwaarden in het gebied, borgen van de waterkwaliteit, realiseren van toeristisch-recreatieve voorzieningen en routestructuren en maatregelen in het kader van brandpreventie. Voor het natuurgebied Heijkersbroek wordt een klimaatbuffer gerealiseerd. Deze klimaatbuffer maakt onderdeel uit van een groter regionaal project. De maatregelen zijn erop gericht om water langer in het gebied vast te kunnen houden, en een scheiding aan te brengen tussen water afkomstig uit het aangrenzende agrarisch gebied en gebiedseigen water.

Bij de inrichting en het beheer van het openbaar gebied worden de cultuurhistorische relictten, toeristische routestructuren en de groenstructuren meegenomen.

2.4.10 Duurzaamheid

~Leudal wordt in de regio gezien als een duurzame gemeente~

~Leudal heeft én behoudt een leidende positie in windenergie~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2020 ronden wij de Regionale Energiestrategie (RES) af als uitwerking van het Nationale Klimaatakkoord. De vaststelling is voorzien één jaar na de ondertekening van het Klimaatakkoord. Het Rijk heeft toegezegd hiervoor middelen aan de regio's ter beschikking te stellen.

Het is al jaren bekend dat de voorraden fossiele brandstoffen opraken en dat een klimaatverandering gaande is. Dit heeft alles te maken met ons intensieve gebruik van fossiele brandstoffen en de daarmee gepaard gaande uitstoot van kooldioxide. In de toekomst zullen wij minder energie gebruiken maar is het ook nodig dat energie zelf op een duurzame manier wordt opgewekt. In de visie Duurzaam Leudal 2030 is het zelf produceren van energie daarom één van de speerpunten. De gemeente Leudal wil op die manier aan de energiebehoefte voldoen en het klimaat ontzien. Ook willen wij voorbeeldgedrag laten zien bij de uitvoering van onze eigen activiteiten. Bijvoorbeeld het vervangen van verouderde verlichting door nieuwe duurzame LED verlichting. Het energieverbruik ten behoeve van de openbare verlichting daalt mede hierdoor al jaren. Wij streven ernaar in 2020 50% van de openbare verlichting in Leudal uit energiezuinige LED verlichting te laten bestaan.

In het kader van duurzaamheid, klimaatadaptatie en het vergroten van biodiversiteit willen wij de gemeente Leudal verder vergroenen. Met name in het buitengebied wordt inheems en streekeigen sortiment toegepast. In de kernen wordt ook sortiment toegepast die bijdraagt aan het verbeteren van de biotoop voor insecten en daarnaast ook een sierwaarde hebben. Verder worden braakliggende terreinen ingezaaid met een bloemrijk mengsel en kunnen grasvegetaties extensief beheerd worden.

Wanneer zonnepanelen op alle geschikte gebouwen in Leudal liggen en dit wordt opgeteld bij de huidige capaciteit van de bestaande en vergunde windmolens, wekken deze alsnog slechts een deel van de toekomstige energievraag in 2050 op. Voor de restvraag is aanvullend grootschalige opwek nodig. De focus ligt hierbij op grondgebonden zonnenvelden en aanvullende windturbines, want dit zijn bewezen technologieën die binnen afzienbare termijn in Leudal te realiseren zijn. Grootschalige opwekking van zonne- en windenergie vindt in het buitengebied plaats en heeft een grote ruimtelijke impact. De kwaliteit van het landschap is leidend voor het buitengebied in de gemeente Leudal. Via het in 2020 vast te stellen bestemmingsplan voor zon- en windenergie stellen wij een kader vast voor zonne- en windenergie. In dit plan worden keuzes gemaakt hoe en waar ruimte is voor projecten zodat deze zich op een wenselijke manier voltrekken.

Reeds ingezette projecten voor hernieuwbare energie komen tot realisatie en exploitatie (toevoeging twee turbines in Neer en drie turbines in Heibloem).

2.4.11 Grote mate naleefgedrag

~Wettelijke milieuregels worden in grote mate nageleefd~

Wat gaan wij daar voor doen?

Warme sanering veehouderijen

Komende jaren gaat veel veranderen in relatie tot veehouderijen. Vele zullen stoppen en de blijvers worden groter in omvang. Voor beide groepen is het nodig om in overleg met inwoners, ondernemers, belangengroeperingen, kennisinstituten en overheden, verbindingen te leggen en zo het buitengebied kwalitatief te verbeteren en vitaal te houden en de landbouw te moderniseren en duurzamer te maken en om te onderzoeken of het mogelijk is om vrijkomende agrarische bebouwing om te vormen en nieuwe functies en bestemmingen te realiseren. Het is daarom nodig hierop goed voorbereid te zijn. Tot op heden is er nog weinig animo voor de regeling warme sanering varkenshouderijen. Mocht deze regeling voor de gemeente Leudal toch op gang komen, dan zal op dat moment een bedrag aan de raad worden gevraagd voor de wettelijke verplichtingen in het kader van deze regeling.

Wat mag dat kosten?

Grote mate naleefgedrag					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Milieubeheer	1.144	1.090	1.183	1.203	1.206	1.208
Totale lasten	1.144	1.090	1.183	1.203	1.206	1.208
Baten						
Milieubeheer	-56	-60	0	0	0	0
Totale baten	-56	-60	0	0	0	0
Mutaties reserves	-87	-6	0	0	0	0
Resultaat	1.001	1.025	1.183	1.203	1.206	1.208

2.4.12 Energieneutraal

~Leudal is in 2040 een energieneutrale gemeente~

Wat gaan wij daar voor doen?

De energietransitie krijgt veel aandacht en is ook voor de gemeente Leudal noodzakelijk. De gemeente zet in op het verlagen van het energieverbruik en het stimuleren van het zelf opwekken van energie. Onze ambities en doelstellingen op het gebied van duurzaamheid zijn echter breder en omvatten meer dan alleen energie. Onze ambities en doelstellingen op het gebied van duurzaamheid zijn vastgelegd in de, op 25 juni 2019 door de gemeenteraad vastgestelde, Duurzaamheidsvisie en het daaruit volgende "Uitvoeringsprogramma2019 Duurzaam Leudal". Voor de uitvoering van de maatregelen uit het programma is in de kadernota een structureel bedrag van € 50.000 gevraagd.

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	1,1	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
Huishoudelijk restafval	kg	2017	112	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	20,7	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Demografische druk	%	2019	76,8	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2018	658,9	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2018	149,3	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Verbonden partijen

- Reinigingsdienst Maasland
- Internationale Zaken Noord-Midden Limburg
- Samenwerking Midden-Limburg
- Keyport 2020
- Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV
- Ijzeren Rijn
- Euregio Rijn-Maas-Noord
- Nazorg Limburg
- Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) Limburg-Noord

2.5 Sport en cultuur

~Inwoners sporten en bewegen~

~Culturele ontwikkeling en kunstzinnige vorming is voor alle doelgroepen toegankelijk~

~Leudal is aantrekkelijk voor toeristen, en recreatie levert een bijdrage aan de werkgelegenheid~

Visie

Cultuur hoort bij mensen. Het biedt de mogelijkheid om te boeien, betekenis te geven, om te verbazen, te troosten, te inspireren, te ontwikkelen, te vormen en te vermaken. Daarom vinden we het belangrijk dat cultuur laagdrempelig en toegankelijk is. Cultuur moet zoveel mogelijk bereikbaar zijn, daar waar mensen wonen en werken, dus in de wijken en buurten en door en voor de inwoners. Daarnaast heeft cultuur ook een economische en sociale betekenis. Economisch omdat culturele voorzieningen het voor mensen aantrekkelijk maken om in een gemeente te komen wonen en werken. Sociaal omdat door cultuureducatie en -participatie de leefbaarheid in buurten verbeterd kan worden.

Sporten en bewegen is één van de meest beoefende vrijetijdsactiviteiten van onze inwoners. Sporten bevordert onderlinge sociale betrokkenheid en maatschappelijke participatie. En sporten en bewegen draagt bij aan een gezonde(re) leefstijl. Daarmee is sporten en bewegen ook een belangrijk instrument in het voorkomen van fysieke en psychische klachten. We stimuleren daarom in de breedte dat iedereen aan sport- en beweegactiviteiten kan deelnemen en zetten in op een gezonde leefstijl van inwoners.

Ontmoeten neemt een steeds grotere rol in binnen onze wijken, buurten en kernen. Naast 'georganiseerd' ontmoeten in verenigingsverband, is er steeds meer behoefte aan het spontaan binnenlopen in een 'huiskamer' van een dorp. Dat komt voort uit onze toegenomen verantwoordelijkheden op het gebied van de Wmo. Steeds vaker zien we dat inwoners in hun eigen buurt iets organiseren en ondernemen. Deze initiatieven leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid. Ontmoeten kan op steeds meer manieren en in steeds meer vormen plaatsvinden. Van dagbesteding tot bewegen, van kinderopvang tot samen koken. Het is de uitdaging om die vele vormen van ontmoeten ook in de toekomst goed te faciliteren. Ook in de sectoren sport en cultuur is de afgelopen jaren over de eigen schutting gekeken. Sport- en cultuurverenigingen of -groepen hebben kansen gegrepen om - al dan niet door de gemeente gestimuleerd - elkaar te ontmoeten en samen te ondernemen.

Met het proces van het accommodatiebeleid willen we in onze dorpen ons maatschappelijk vastgoed goed afstemmen op de (toekomstige) behoeften. Samen met inwoners komen we tot gedragen plannen, die passen binnen de gemeentelijke kaders. Dat zijn duurzame oplossingen met draagvlak van de gemeenschap.

Wat willen wij bereiken?

Leudal streeft naar een veelzijdig en kwalitatief sterk cultureel aanbod dat primair gedragen wordt door inwoners, verenigingen, culturele instellingen en ondernemers die zich actief opstellen en samenwerken. We vinden het van belang dat cultuur voor iedereen bereikbaar is en dat het aanbod aansluit bij de identiteit en de vraag van inwoners van Leudal. Dit staat als uitgangspunt centraal in het kunst en cultuurbeleid.

In 2019 is een enquête uitgezet onder inwoners en culturele instellingen in Leudal. Deze enquête levert input voor het in 2020 vast te stellen kunst- en cultuurbeleid.

Wij streven naar een omgeving waarin alle inwoners kunnen sporten en bewegen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking. Daarom gaan we deelname aan beweeg- en sport activiteiten bevorderen en beschikbaar houden voor alle inwoners. Ook samenwerking, tussen Leudalse verenigingen en interregionaal, achten we van belang voor een bloeiend sportklimaat.

Eind 2019 tekent de gemeente Leudal een intentieverklaring met een aantal lokale, strategische sportpartners. In 2020 wordt een Lokaal Sportakkoord opgesteld, waarbij wordt aangesloten op het Nationaal Sportakkoord. Dit akkoord heeft als hoofddoel om zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen. Met de deelnemende partijen maken we afspraken hoe we met elkaar ambities op het gebied van sport en bewegen binnen de gemeente willen bereiken. De uitvoering van het akkoord start in 2020.

Onderdeel van het Lokaal Sportakkoord vormt een Regionaal Sportakkoord, waarbij samenwerking wordt gezocht met Midden-Limburgse gemeenten. Mede in het licht van toekomstige demografische ontwikkelingen, veranderende sportactiviteiten en het nieuwe accommodatiebeleid is het belangrijk om de samenwerking met andere regio's op te zoeken.

In 2019 vond een herijking van de combinatiefunctionarissen in Leudal plaats. Instellingen zijn bereid om de inzet van combinatiefunctionarissen mede te financieren. Eind 2019 wordt een nieuw organisatiemodel voor combinatiefunctionarissen ontwikkeld. Na vaststelling en invoering van dit organisatiemodel geven we vanaf 2020 op een andere en dynamische wijze invulling aan deze functies.

De vrijetijdssector is voor Leudal van groot belang; voor de economie, voor het voorzieningenniveau en voor een goede invulling van ons erfgoed. Er wordt landelijk een forse groei van deze sector voorspeld en dit biedt kansen voor Leudal.

Totaal programma

Sport en cultuur		(bedrag x 1.000)				
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	3.079	3.392	3.137	3.195	3.188	3.192
Baten	-414	-419	-419	-419	-419	-419
Mutatie reserves	-380	-770	-151	-151	-151	-151
Resultaat	2.285	2.203	2.566	2.624	2.617	2.622

2.5.1 Sportaccommodaties gebundeld verspreid

~Sportaccommodaties zijn gebundeld en verspreid over de woongebieden~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2019 is, in samenspraak met inwoners en raad, een nieuw accommodatiebeleid opgesteld. Hierbij zijn ook de sportaccommodaties betrokken. Uitgangspunt is dat de sportaccommodaties worden gebundeld en verspreid over de woongebieden van onze gemeente. Dit met specifieke aandacht voor gebruik van accommodaties, zelf- en samenredzame verenigingen en het stimuleren en faciliteren van verenigingen om toekomstbestendig te zijn en blijven. Het accommodatiebeleid wordt in februari 2020 vastgesteld. Met de uitvoering van het accommodatiebeleid aansluitend gestart.

In 2019 zijn onderhoudsprognoses opgesteld voor de maatschappelijke accommodaties in Leudal. Naast het onderhoud van gebouwen is in de tweede helft van 2019 ook het onderhoud aan voetbalvelden, tennisbanen en atletiekbaan in beeld gebracht. Inzicht in de (financiële) consequenties van het onderhoud vormt naast bezettingsgraad en maatschappelijk draagvlak een belangrijk gesprekselement bij de implementatie en uitvoering van het accommodatiebeleid in 2020.

Naast inzet van reguliere onderhouds- en investeringsbudgetten zal de Subsidieregeling Ôs Dörp worden ingezet voor investeringssubsidies.

Wat mag dat kosten?

Sportaccommodaties gebundeld verspreid					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Sportbeleid	409	549	383	383	383	383
Buitensport	995	950	995	1.018	1.017	1.024
Binnensport	976	971	985	999	994	993
Totale lasten	2.380	2.470	2.364	2.401	2.394	2.399
Baten						
Sportbeleid	0	0	0	0	0	0
Buitensport	-168	-168	-168	-168	-168	-168
Binnensport	-130	-139	-139	-139	-139	-139
Totale baten	-298	-307	-307	-307	-307	-307
Mutaties reserves	-377	-341	-151	-151	-151	-151
Resultaat	1.705	1.822	1.906	1.943	1.936	1.941

2.5.2 Sociale integratie en participatie

~Er is sprake van sociale integratie en participatie, zodat mensen sporten en bewegen~

Wat gaan wij daar voor doen?

De inzet van combinatiefunctionarissen draagt bij aan het versterken van de vitaliteit en het leefklimaat in Leudal. In 2019 zijn de inzet en de haalbaarheid van een uitbreiding van combinatiefunctionarissen verkend en is een nieuwe organisatiestructuur uitgewerkt. Deze herijking en het daarbij behorende organisatiemodel is in het vierde kwartaal van 2019 vastgesteld en wordt in 2020 geïmplementeerd en verder uitgewerkt.

De inzet van de combinatiefunctionarissen is, naast sport, verbreed naar gezondheid en cultuur.

Tot en met 2019 is volstaan met inzet van de rijksbijdrage, waardoor slechts beperkte resultaten werden geboekt. In de nieuwe opzet is een eigen bijdrage noodzakelijk. We sluiten daarbij aan bij een bij combinatiefunctionarissen vaak voorkomend financieringsmodel 40-30-30 (dus 40% Rijk; 30% gemeente en 30% partners). Dit houdt in dat met ingang van 2020 € 100.000 extra geraamd is. De inzet van een gemeentelijke bijdrage is absoluut noodzakelijk voor het slagen van de inzet van de combinatiefunctionarissen.

2.5.3 Kunst en cultuur

~De gemeente heeft een breed kunst- en cultuuraanbod~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2020 wordt een nieuw kunst- en cultuurbeleid vastgesteld. Het beleid is gemaakt in samenspraak met verenigingen, stichtingen, onderwijsinstellingen en andere partijen in het culturele veld. Het beleid is gericht op meer onderlinge samenwerking tussen deze stakeholders, waarbij de gemeente een ondersteunende en stimulerende functie inneemt. Het bevorderen van kunst- en cultuurdeelname en een laagdrempelige toegang tot culturele activiteiten zijn belangrijke speerpunten. Muziekonderwijs en bibliotheekwerk zijn onderdeel van het kunst- en cultuurbeleid.

Daarnaast wordt in 2020 en verder gestreefd naar een betere regionale samenwerking op het gebied van kunst en cultuur. Er wordt gestart met het opstellen van een Midden-Limburgse visie op samenwerking, waarbij de Provincie Limburg een adviserende rol zal innemen.

In 2020 wordt de organisatie van bibliotheken onder de loep genomen. De wensen en behoeften van gebruikers worden onderzocht, waarbij bekeken wordt of de huidige organisatie van een groot aantal kleine bibliotheken nog voldoet. Middels een apart voorstel wordt de Raad geïnformeerd over een eventuele andere invulling van het bibliotheekbeleid.

De inzet van combinatiefunctionarissen moet in 2020 zorgen voor het vergroten van de culturele participatie en het creëren van een grotere samenhang tussen de aanbieders van kunst en cultuur. Meer dan nu het geval is worden kinderen en jongeren in contact gebracht met kunst en cultuur, niet alleen op scholen maar ook bij buitenschoolse activiteiten.

Vanaf 2020 worden nieuwe initiatieven, zoals de popcultuur, gestimuleerd. Het organiseren van innoverende activiteiten en evenementen op het gebied van kunst en cultuur wordt door de gemeente ondersteund.

Wat mag dat kosten?

Kunst en cultuur	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Cultuurondersteuning	386	528	435	440	440	440
Kunst- en cultuurbehoud	22	20	20	21	21	21
Totale lasten	408	548	456	461	461	461
Baten						
Cultuurondersteuning	0	0	0	0	0	0
Kunst- en cultuurbehoud	-10	-10	-10	-10	-10	-10
Totale baten	-10	-10	-10	-10	-10	-10
Mutaties reserves	-3	-429	0	0	0	0
Resultaat	395	110	446	451	451	451

2.5.4 Positie recreatie en toerisme

~Leudal is gepositioneerd als een aantrekkelijke groene toeristisch-recreatieve bestemming~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2020 wordt een ontwikkelkader en een actieprogramma ontwikkeld voor de vrijetijdseconomie van Leudal. Dit kader is gebaseerd op de in 2019 opgestelde regiovisie. Het doel van het ontwikkelkader is het versterken van de vrijetijdseconomie en er voor zorgen dat de economische meerwaarde van de vrijetijdssector groeit. Dit willen we onder andere bereiken door het huidige (dag- en verblijfs-) recreatieve aanbod te versterken, ruimte te bieden aan (ondernemers)initiatieven, onderzoek te doen naar ruimte voor grootschalige voorzieningen (o.a. elk weer voorziening) en door te kijken naar kwaliteit en vitaliteit van onze verblijfsaccommodaties.

Wat mag dat kosten?

Positie recreatie en toerisme	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Recreatie op water	0	1	1	1	1	1
Openluchtrecreatie	54	42	42	42	42	42
Totale lasten	54	43	43	43	43	43
Baten						
Recreatie op water	0	0	0	0	0	0
Openluchtrecreatie	-3	0	0	0	0	0
Totale baten	-3	0	0	0	0	0
Resultaat	51	43	43	43	43	43

2.5.5 Meer recreanten

~Leudal heeft meer recreanten en toeristen getrokken, die langer blijven en meer besteden~

~Leudal heeft de recreatieve bestedingen van eigen inwoners gestimuleerd~

Wat gaan wij daar voor doen?

Wij gaan het toeristisch recreatief product versterken. Dit doen wij middels uitvoering van het in 2020 op te stellen uitvoeringsprogramma. Tevens is het van belang ons aanbod goed te vermarkten. Lokale promotie beleggen wij bij het ondernemersnetwerk Promotieplatform Leudal, (boven)regionale promotie wordt belegd bij Limburg Marketing. Ook ondersteunen wij middels subsidie evenementen die Leudal promoten.

Wat mag dat kosten?

Meer recreanten	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Aantrekkingskracht op burgers	237	330	274	290	289	289
Totale lasten	237	330	274	290	289	289
Baten						
Aantrekkingskracht op burgers	-103	-103	-103	-103	-103	-103
Totale baten	-103	-103	-103	-103	-103	-103
Resultaat	134	227	171	187	187	186

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Niet-sporters	%	2016	52,3	RIVM - Zorgatlas	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.

Verbonden partijen

- Grenspark Maas-Schwalm-Nette
- Leisure Port
- Routebureau Midden-Limburg

2.6 Jeugdzorg

~Alle kinderen groeien gezond en veilig op, kunnen hun talenten ontwikkelen en naar vermogen participeren in de samenleving~

Visie

We gaan voor een solidaire samenleving in een omgeving waar alle inwoners zich thuis voelen en mee kunnen doen naar vermogen. De behoefte en het talent van de inwoner staan centraal. Dit betekent dat mensen iets voor elkaar betekenen, dat er respect is voor elkaars eigenheid en dat er ruimte is voor individuele keuzes.

Het sociaal domein ondergaat een grote verandering (transformatie): van een verzorgingsstaat (voor iemand zorgen) naar een participatiesamenleving (zelfredzaamheid). De participatiesamenleving is erop gericht zoveel mogelijk de eigen kracht van inwoners en hun gemeenschap te bevorderen. We streven naar een samenleving waarin de samenleving als geheel - en mensen individueel - keuzes maken die bijdragen aan een gelukkig, gezond, veilig, zelfredzaam en participerend bestaan. Hiervoor is een gemeenschap die een stevig sociaal fundament biedt, cruciaal. Dit betekent dat inwoners naar elkaar om kijken en dat mensen terug kunnen vallen op een netwerk om problemen te voorkomen of op te lossen. Dit vraagt zelfredzame inwoners die zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun leven en de regie nemen om eventuele problemen zelf op te lossen. De transformatie is erop gericht om inwoners daartoe in staat te stellen. Echter, het is ook realiteit dat niet iedereen hiertoe in staat is, behoefte aan ondersteuning blijft altijd bestaan. Bij ondersteuningsvragen staan de behoefte en het talent van de inwoner centraal.

Wat willen wij bereiken?

Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners

Het vermogen van iemand om voor zichzelf te zorgen. Men kan eigen problemen oplossen en gaat zelfstandig door het leven oftewel weet zichzelf te redden. Kernbegrippen zijn:

- eigen kracht (zelf kunnen);
- eigen regie (zelf bepalen);
- en eigen verantwoordelijkheid (zelf moeten of mogen).

Meer mensen doen mee, inclusieve samenleving

Iedereen kan naar vermogen meedoen op basis van eigen mogelijkheden en talenten, inwoners met een beperking doen op voet van gelijkheid met anderen mee doen aan de samenleving.

Beter passende duurzame oplossingen voor inwoners

Bij ondersteuningsvragen van inwoners wordt breed, integraal naar de vraag gekeken vanuit het perspectief van de vrager. Ondersteuningsvormen sluiten aan bij versterking van eigen kracht en inzet van het eigen netwerk. Ondersteuningsvormen zijn maatwerk, passend bij de inwoner en gericht op lange termijn perspectief.

Meer zelfredzame maatschappij

Een maatschappij waarbij inwoners zo min mogelijk afhankelijk zijn van de overheid. Inwoners zoeken hun eigen oplossingen en helpen elkaar. Mensen voelen zich verbonden, delen samen en hebben gemeenschappelijke waarden.

Totaal programma

Jeugdzorg		(bedrag x 1.000)				
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	10.916	11.033	8.953	8.918	8.918	8.918
Baten	-1.309	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-2.760	-3.061	-1.859	-1.799	-2.023	-2.108
Resultaat	6.847	7.973	7.094	7.120	6.895	6.810

2.6.1 Toegankelijke voorzieningen jeugd

~Voor alle jeugdigen zijn er voldoende en toegankelijke voorzieningen beschikbaar.
Het gebruik en de kosten van (zware) specialistische jeugdhulp is verminderd~

Wat gaan wij daar voor doen?

In de jeugdhulp zijn flinke tekorten. We begrootten de afgelopen jaren op basis van het budget wat we van het rijk ontvingen. Dit betekende dat we jaarlijks met toenemende tekorten te maken kregen. Omdat de uitgaven jeugdhulp niet wezenlijk verschillen van de overige gemeentelijke uitgaven, zijn de uitgaven vanaf de begroting 2020 leidend voor de begroting (en niet het budget), waarmee tevens de reserve 3D opgaat in de algemene reserve. Bovendien is sinds 2019 de integratie uitkering sociaal domein toegevoegd aan de algemene uitkering. Dat neemt niet weg dat we niet uiterst kritisch zullen blijven kijken naar de uitgaven. Samen met onze samenwerkingspartners, Weert en Nederweert, hebben én zullen we nog maatregelen nemen voor een verdere beheersing van het uitgavenpatroon. Deze maatregelen zijn samengevat:

- Het invoeren van structurele overleggen met de grootste aanbieders (6 wekelijks).
- Het uitvoeren van structurele uitvragen naar omzet en facturatie bij aanbieders.
- Het verder uitvoeren van bestaande plannen (richtinggevende notitie inkoop, uitvoeringsagenda en transformatieplan).
- Het maken van een vereveningsafpraak met Nederweert en Weert voor de periode na 2020.
- Nadere analyses naar de kostenstijgingen en een vervolg hierop maken.
- Plan van aanpak maken voor samenhang onderwijs-jeugdhulp in samenwerking met het NJi. Onderdeel van dit plan is de pilot OSK, waarbij onderzocht wordt hoe jeugdhulp op scholen effectiever ingezet kan worden.
- Pilot CJG, waarbij onderzocht wordt of extra specifieke inzet bij het CJG leidt tot minder verwijzingen naar specialistische voorzieningen.
- Voorzetten pilot huisartsen, waarbij onderzocht wordt of de inzet van het CJG leidt tot minder verwijzingen naar specialistische jeugdhulp en preventie effectiever ingezet kan worden.

De afgelopen periode hebben wij als Leudal het initiatief genomen om, zoveel mogelijk met behoud van de kwaliteit van onze jeugdzorg, samen met onze partnergemeenten (Nederweert en Weert) in het samenwerkingsverband 'Sociaal Domein Midden-Limburg-West' te komen tot concrete maatregelen om de kosten in de jeugdzorg te mitigeren. Deze maatregelen zijn als volgt te rubriceren:

1. Preventie: initiatieven om de voorliggende voorzieningen (bijv. jongerenwerkers, sportverenigingen, combinatiefunctionarissen) te versterken met als doel (gedrags)problemen in een vroeg stadium te signaleren. Hierdoor worden passende acties ondernomen om problematisch gedrag te normaliseren en niet te snel 'te medicaliseren'.
2. Integrale benadering: problematisch gedrag bij jongeren staat vaak niet op zichzelf, maar heeft vaak meerdere oorzaken ('multi-problem'). Juist een integrale benadering van de (thuis)situatie is dan vereist en meer effectief.
3. Strengere Toeleiding: de toeleiding vindt plaats via meerdere 'poorten': Centrum Jeugd en Gezin (CJG), huisartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen. Hierboven is aangegeven dat wij via pilots de rol van het CJG in de toeleiding willen versterken. Het CJG heeft zijn kwaliteiten in preventie, vroegsignalering en lichte jeugdhulp (minder duur). Sterke punten dus die een dempend effect hebben op de toeleiding en kosten.
4. Meer innovatieve vormen van inkoop en contractmanagement. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen om bij de nieuwe contractperiode met ingang van 2022 meer innovatieve, kostenbesparende contracten af te sluiten met de zorgaanbieders.

5. Resultaat meting: wij gaan meten of de diverse vormen van jeugdhulp effect sorteren. Zo niet, dan zullen wij deze hulp ter discussie stellen bij de zorgaanbieders. Het heeft geen zin om (dure) zorg te bekostigen die niet of onvoldoende curatief werkt.

Bij het opmaken van deze begroting wordt nog gewerkt om voornoemde maatregelen 'SMART te maken en in euro's te kwantificeren'. Het resultaat hiervan zal voor de Algemene Beschouwingen over de Programmabegroting 2020-2023 nog via een (nagezonden) addendum aan de Programmabegroting toegevoegd worden.

Wij zijn van oordeel dat wij met de hiervoor genoemde concretisering van de maatregelen de taakstelling voor de jeugdzorg (2021: € 200.000, 2022: € 1.200.000 en 2023: € 1.200.000) in voldoende mate onderbouwen. Ook richting de Provincie die, vanuit haar toezichthoudende rol, in de begroting geraamde taakstellingen toetst op realisme, onderbouwing, uitvoerbaarheid e.d. Bovendien nemen wij voor het begrotingsjaar 2020 geen taakstelling op en voor het jaar 2021 'slechts' een taakstelling van € 200.000. Met anderen woorden, wij houden rekening met het feit dat een aantal maatregelen een aanloopfase heeft om (financieel) effect te sorteren. Dit draagt naar onze mening bij aan een realistisch bezuinigingsscenario.

Transformatieplan Midden-Limburg West:

De regio Midden-Limburg heeft een transformatieplan gemaakt om rijksmiddelen te krijgen waarmee aan de transformatie van de jeugdhulp een extra impuls kan worden gegeven. Voor de regio Midden-Limburg West is € 190.000 per jaar (2018, 2019 en 2020) beschikbaar. In het transformatieplan zijn een aantal bestaande beleidsacties en enkele nieuwe uitvoeringsaspecten opgenomen (o.a. het project buurtgezinnen).

Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2023

In samenwerking met de gemeenten Midden-Limburg-West wordt er dit jaar voor de periode 2020-2023 één beleidsplan Sociaal Domein vastgesteld. Dit beleidsplan zal zich onderscheiden door de integraliteit tussen de beleidsterreinen: WMO, Participatiewet en Jeugdhulp. Met dit integrale beleidsplan is er één visie die alle beleidsvelden overstijgt en die bovendien geldt voor de drie Midden-Limburg-West gemeenten. Om deze visie vorm te geven hanteren wij een aantal basisuitgangspunten:

1. Het gedachtegoed van positieve gezondheid wordt gebruikt als basis voor het beleid sociaal domein. Het gedachtegoed definieert gezondheid van de inwoners in zes dimensies. Hiermee ontstaat een brede benadering waarmee wordt bijgedragen aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. De focus ligt niet meer alleen op ziek zijn, beter worden of een beperking hebben maar vooral op "ermee om leren gaan" in het dagelijks leven en hierbij zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Uitgangspunten van positieve gezondheid zijn:
 - de mens staat centraal;
 - het concept benadrukt het 'potentieel': wat kan nog wel, niet wat er niet meer gaat;
 - de focus op 'gezondheid' in plaats van op ziekte helpt beleidsmakers en politici anders te denken en het aanbod beter aan te laten sluiten bij de vraag.
2. De basis van de samenleving wordt versterkt. Een belangrijk onderdeel van het beleid in het sociaal domein is het versterken van preventie, de basisvoorzieningen en de eerste lijn. Dit zorgt ervoor dat:
 - inwoners ondersteund worden voordat men een vraag of probleem ervaart, problemen kunnen deels voorkomen worden;
 - het welzijn van inwoners vergroot wordt;
 - wordt bijgedragen aan de demedicalisering, ontzorging en normalisering van de samenleving;

- de druk op individuele voorzieningen af neemt en de inwoner vaker in een eerder stadium effectief geholpen wordt met lichtere ondersteuning;
 - de inzet van individuele voorzieningen in de tweede lijn kan afnemen.
3. We werken integraal in het sociaal domein. Integraal werken betekent dat er samenhang en samenwerking is in de aanpak tussen verschillende domeinen waaronder bijvoorbeeld ook de fysieke leefomgeving. Integraal werken biedt mogelijkheden om slimme verbindingen te maken en trajecten op elkaar te laten aansluiten. De behoeftes en mogelijkheden van de inwoners worden als uitgangspunt genomen voor maatwerk. Om zo een samenhangende aanpak te realiseren die aandacht heeft voor alle leefgebieden en vraagstukken. Bij een integrale aanpak kan het ook nodig zijn om budgetten te ontschotten (structureel of incidenteel). Het integraal werken is niet het doel op zichzelf maar wordt voornamelijk ingezet daar waar het effectievere en beter passende dienstverlening voor de inwoner oplevert.
 4. We organiseren hulp zo nabij mogelijk. De wijze waarop we de (tijdelijke) ondersteuning van mensen organiseren, moet aansluiten bij de basisgedachte in het sociaal domein: de eigen mogelijkheden van de inwoner en zijn/haar netwerk staat centraal, waarbij de inwoner zelf de regie heeft als dat mogelijk is. Dat betekent dat we inzetten op laagdrempelige ondersteuning, zo vroeg als mogelijk en zoveel mogelijk in de eigen omgeving van de inwoner. Als thuis wonen geen optie meer is (voor inwoners die ondersteuning van de gemeente krijgen) streven we naar een gezinsvervangende plek. Tegelijkertijd kan niet alle ondersteuning lokaal of in de buurt georganiseerd worden, bijvoorbeeld omdat die hulp heel specialistisch van aard is. Ook is er een spanning tussen 'nabijheid van zorg' en 'betaalbaarheid van zorg'. Daarin zoeken we de balans tussen het belang van de inwoner en het efficiënt en effectief organiseren van ondersteuning.
 5. Grondhouding - basis voor houding en gedrag. Realisatie van de verandering en vernieuwing van het sociaal domein vraagt om 'anders' denken en doen. We zoeken naar een ander samenspel tussen inwoner, organisaties en overheid, samenvattend moet de focus van ieders grondhouding zijn:
 - de behoefte, het talent en zelfbeschikkingsrecht van de inwoner centraal te stellen;
 - oog hebben voor de grenzen aan de zelfredzaamheid, rekening houden met verschillen en beperkingen van mensen;
 - integrale en duurzame samenwerking in het sociaal domein vorm te geven (gezamenlijke verantwoordelijkheid);
 - een brede blik en ontschotting daar waar dit nodig is;
 - te normaliseren, demedicaliseren en destigmatiseren;
 - intern te transformeren bij afzonderlijke organisaties;
 - los te laten in vertrouwen, dit betekent lef hebben om de inwoners centraal te stellen en de eigen belangen ondergeschikt te laten zijn;
 - rechtmatig en transparant handelen en hiervan alleen gemotiveerd afwijken met besluitvorming door daartoe bevoegden.
 6. De uitvoering van het beleid moet een bijdrage leveren aan het beheersbaar krijgen van de budgetten Jeugdhulp.
 7. We investeren in het meetbaar maken van effecten. In het algemeen kan gesteld worden dat in beleidsontwikkeling van het sociaal domein het formuleren van maatschappelijke effecten en de wijze waarop we dit gaan meten nog in 'de kinderschoenen' staat. Met de ontwikkeling van het beleidsplan Sociaal Domein gaan we hierin verandering brengen. We gaan op een gefaseerde wijze investeren op het meetbaar maken van effecten. Van belang hierbij is de onderkenning dat de gemeenten niet alles kunnen beïnvloeden.

In navolging van het beleidsplan worden voor een aantal thema's uitvoeringsprogramma's gemaakt. Deze thema's zijn:

1. Preventie
2. Basisvoorzieningen versterken en ontwikkelen, inclusief algemene voorzieningen
3. Een Plan voor elk thuis
4. Mantelzorg – vrijwilligers
5. Versterking jeugd en (jong) volwassenen
6. Een goede toegang tot zorg en ondersteuning in het sociaal domein
7. Dementie
8. Inwoners doen en tellen mee (participatie)
9. Wonen

In 2019 wordt voor de laatste keer verevend op basis van de huidige afspraken tussen Weert-Nederweert-Leudal over 2018. Daarna is bestuurlijk de intentie uitgesproken hiermee door te gaan. Na de verevening belast het uiteindelijke tekort de gemeentebegroting. Omdat we reeds vorig jaar voorzagen dat hiermee een tekort op de gemeentebegroting zou ontstaan, is een bezuinigingstraject opgestart. Samen met de gemeenten Weert en Nederweert werken we voor de begroting 2021 met ontschotte budgetten voor Jeugd, WMO en Participatie, met als doel onze hulpverlening doelmatiger te maken.

Wat mag dat kosten?

Gebruik specialistische jeugdhulp					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Jeugdbegeleiding	10.174	10.047	8.036	8.001	8.001	8.001
Opvang en beschermd wonen jeugd	742	986	917	917	917	917
Totale lasten	10.916	11.033	8.953	8.918	8.918	8.918
Baten						
Jeugdbegeleiding	-1.309	0	0	0	0	0
Opvang en beschermd wonen jeugd	0	0	0	0	0	0
Totale baten	-1.309	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-2.760	-3.061	-1.859	-1.799	-2.023	-2.108
Resultaat	6.847	7.973	7.094	7.120	6.895	6.810

2.6.2 Preventie en vroegsignalering

~Er is sprake van een afnemend gebruik van voorzieningen door de inzet van meer preventie en vroegsignalering~

~Jeugdigen kunnen rekenen op de eigen kracht van de ouders en hun sociale netwerk~

Wat gaan wij daar voor doen?

Op het gebied van het sociaal domein breed werken we met het koersdocument preventie (zie programma 1).

Specifiek voor Jeugdhulp zijn we in begin 2018 gestart met een vijftal preventiearrangementen, waarmee we de hiaten in ons preventieaanbod opvullen en kiezen voor arrangementen die een positieve invloed hebben op meerdere problematieken. De arrangementen zijn: Voorzorg, Ouders ondersteunen Ouders, Houvast, Maak jij het verschil en project Jeugd en Verenigingen Leudal.

Het 6de preventieproject in het kader van vroegtijdig oplossingsgericht ondersteunen wordt buurtgezinnen. Buurtgezinnen heeft tot doel ouders weer op adem laten komen en ervoor te zorgen dat kinderen zich positief blijven ontwikkelen. De stichting die met behulp van vrijwilligers dit vormgeeft doet dat door gezinnen die overbelast zijn (vraaggezinnen) te koppelen aan gezinnen in de buurt die ondersteuning willen geven (steungezinnen). Buurtgezinnen is een vorm van sociale netwerkstrategie en pedagogische civil society. Mensen in de buurt en soms letterlijk wonend in de wijk accepteren elkaar vaak sneller, kunnen gericht een actie inzetten en worden vertrouwensfiguren. Zij handelen vanuit een normaal presentiegedachte, in plaats van een professioneel interventiekader en kunnen langdurig op verzoek aanwezig zijn en blijven.

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	0,8	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
% werkloze jongeren	%	2015	0,7	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	13,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	%	2016	0,2	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Jongeren met jeugdbescherming	%	2018	1,5	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

2.7 Participatie

~Inwoners voorzien in hun eigen levensonderhoud en nemen deel aan het maatschappelijk
verkeer~

~Inwoners zijn zelfredzaam~

Visie

De visie in dit programma 'Participatie' is (nagenoeg) identiek als bij het vorige programma 'Jeugdzorg'.

Eén van de hoofddoelstellingen van de transformatie in het sociaal domein (3D's) is immers het realiseren van in een inclusieve samenleving. Juist voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is '(weer) meedoen' in de samenleving van belang (participatie).

We gaan voor een solidaire samenleving in een omgeving waar alle inwoners zich thuis voelen en mee kunnen doen naar vermogen. De behoefte en het talent van de inwoner staan centraal. Dit betekent dat mensen iets voor elkaar betekenen, dat er respect is voor elkaars eigenheid en dat er ruimte is voor individuele keuzes.

Het sociaal domein ondergaat een grote verandering (transformatie): van een verzorgingsstaat (voor iemand zorgen) naar een participatiesamenleving (zelfredzaamheid). De participatiesamenleving is erop gericht zoveel mogelijk de eigen kracht van inwoners en hun gemeenschap te bevorderen. We streven naar een samenleving waarin de samenleving als geheel en mensen individueel keuzes maken die bijdragen aan een gelukkig, gezond, veilig, zelfredzaam en participierend bestaan. Hiervoor is een gemeenschap die een stevig sociaal fundament biedt, cruciaal. Dit betekent dat inwoners naar elkaar om kijken en dat mensen terug kunnen vallen op een netwerk om problemen te voorkomen of op te lossen. Dit vraagt zelfredzame inwoners die zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun leven en de regie nemen om eventuele problemen zelf op te lossen. De transformatie is erop gericht om inwoners daartoe in staat te stellen. Echter, het is ook realiteit dat niet iedereen hiertoe in staat is, behoefte aan ondersteuning blijft altijd bestaan. Bij ondersteuningsvragen staan de behoefte en het talent van de inwoner centraal.

Wat willen wij bereiken?

Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners

Het vermogen van iemand om voor zichzelf te zorgen. Men kan eigen problemen oplossen en gaat zelfstandig door het leven oftewel weet zichzelf te redden. Kernbegrippen zijn:

- eigen kracht (zelf kunnen);
- eigen regie (zelf bepalen);
- en eigen verantwoordelijkheid (zelf moeten of mogen).

Meer mensen doen mee, inclusieve samenleving

Iedereen kan naar vermogen meedoen op basis van eigen mogelijkheden en talenten, inwoners met een beperking kunnen op voet van gelijkheid met anderen mee doen aan de samenleving.

Betere passende duurzame oplossingen voor inwoners

Bij ondersteuningsvragen van inwoners wordt breed, integraal naar de vraag gekeken vanuit het perspectief van de vrager. Ondersteuningsvormen sluiten aan bij versterking van eigen kracht en inzet van het eigen netwerk. Ondersteuningsvormen zijn maatwerk, passend bij deze inwoner en gericht op lange termijn perspectief.

Meer zelfredzame maatschappij

Een maatschappij waarbij inwoners zo min mogelijk afhankelijk zijn van de overheid. Inwoners zoeken hun eigen oplossingen en helpen elkaar. Mensen voelen zich verbonden, willen samen delen en hebben gemeenschappelijke waarden.

Totaal programma

Participatie	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	21.699	21.664	21.652	21.527	21.514	21.429
Baten	-6.119	-5.830	-5.830	-5.830	-5.830	-5.830
Mutatie reserves	1.336	-1.239	40	-197	-197	-197
Resultaat	16.916	14.595	15.862	15.500	15.487	15.401

2.7.1 Deelname economisch en maatschappelijk verkeer

~Iedereen neemt deel aan het economisch en maatschappelijk verkeer~

Wat gaan wij daar voor doen?

We streven naar een samenleving waarin elke inwoner zoveel mogelijk vanuit eigen kracht functioneert binnen een sterke gemeenschap. Deze uitgangspunten vormen de basis voor een samenleving waarin iedereen meedoet, waarin we zolang mogelijk zelf de regie over ons leven voeren en elkaar en de mensen om ons heen ondersteunen.

Het doel van participatie is het vergroten van de zelfredzaamheid. Dat betekent niet dat inwoners zichzelf maar moeten redden. Het beleid heeft een preventief effect en moet ertoe leiden dat mensen leren hoe ze hun grip op de eigen situatie kunnen vergroten. Het vergroten van de grip en zelfvertrouwen betekent een stap vooruit richting een eigen inkomen en participatie in de samenleving.

Burgers hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de wijze waarop zij hun leven inrichten en deelnemen aan het maatschappelijk leven. Van burgers mag verwacht worden dat zij elkaar daarin naar vermogen bijstaan. Burgers die zelf, dan wel samen met personen in hun omgeving, onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie, moeten een beroep kunnen doen op ondersteuning door de gemeente. Hiermee beogen we dat zij zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen.

Participerende samenleving, preventie en de basisvoorzieningen

De gemeente stimuleert een participerende samenleving waarin mensen meer voor elkaar willen betekenen en waarin eigen verantwoordelijkheid voorop staat. Wij zetten in op ontzorgen, normaliseren en demedicaliseren. Preventie is hierbij een voorwaarde.

Participatiewet

Ook in 2020 worden de uitkeringen, alsmede de bijzondere bijstand, rechtmatig en tijdig verstrekt. We willen een hogere uitstroom uit de uitkering realiseren en daarmee het aantal uitkeringen terugbrengen middels re-integratie in het Werkbedrijf Leudal.

Het MensOntwikkelBedrijf (MOB) gaat in 2019 over in het Werkbedrijf Leudal. Door een professionaliseringsslag wordt het Werkbedrijf een goed functionerend re-integratiebedrijf. Ons doel is om hiermee het aantal te verstrekken uitkeringen terug te brengen. Daarnaast worden mensen geactiveerd om deel te nemen aan vrijwilligerswerk.

WMO

In 2020 streven we er naar om de voorzieningen WMO rechtmatig en tijdig verstrekken. Dit door middel van resultaat gericht werken.

Daarnaast willen we in 2020 een dementie –en mantelzorg vriendelijke gemeente zijn en hier het komende jaar dan aandacht aan geven en besteden.

Inmiddels heeft uw raad een nieuw beleidsplan Sociaal Domein Midden Limburg West vastgesteld. Dit beleidsplan wordt nader uitgewerkt in uitvoeringsplannen.

Wat mag dat kosten?

Deelname economisch en maatsch. verkeer	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	(bedrag x 1.000)	
					Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Welzijnswerk	491	596	594	596	596	596
Collectief aanvullend vervoer	459	475	482	489	498	498
Algemeen Maatschappelijk Werk	716	1.041	873	874	874	874
Loketvoorzieningen lokaal	216	209	251	254	254	254
Advisering Wmo	9	13	13	13	13	13
Clientondersteuning	18	31	31	31	31	31
Sociale zekerheidsregelingen	188	168	171	171	171	171
Inkomensvoorzieningen	5.593	6.261	6.413	6.419	6.419	6.419
Levensonderhoud	401	186	195	195	195	195
Begeleid werken	4.118	3.636	3.846	3.763	3.745	3.674
Re-integratie	778	585	640	609	609	609
Materiele voorzieningen Wmo	955	1.082	929	929	929	929
Volwassenenbegeleiding	5.558	5.361	5.418	5.427	5.427	5.427
Opvang en beschermd wonen volwassenen	48	54	69	70	70	70
Totale lasten	19.548	19.698	19.924	19.839	19.830	19.759
Baten						
Welzijnswerk	0	0	0	0	0	0
Collectief aanvullend vervoer	0	0	0	0	0	0
Algemeen Maatschappelijk Werk	-384	-231	-231	-231	-231	-231
Loketvoorzieningen lokaal	0	0	0	0	0	0
Advisering Wmo	0	0	0	0	0	0
Clientondersteuning	0	0	0	0	0	0
Sociale zekerheidsregelingen	0	0	0	0	0	0
Inkomensvoorzieningen	-5.495	-5.364	-5.364	-5.364	-5.364	-5.364
Levensonderhoud	70	-155	-155	-155	-155	-155
Begeleid werken	0	0	0	0	0	0
Re-integratie	0	0	0	0	0	0
Materiele voorzieningen Wmo	-31	-11	-11	-11	-11	-11
Volwassenenbegeleiding	-26	0	0	0	0	0
Opvang en beschermd wonen volwassenen	0	0	0	0	0	0
Totale baten	-5.866	-5.761	-5.761	-5.761	-5.761	-5.761
Mutaties reserves	1.398	-554	238	0	0	0
Resultaat	15.080	13.384	14.401	14.078	14.070	13.998

2.7.2 Geen armoede

~Inwoners in de gemeente leven niet in armoede~

Wat gaan wij daar voor doen?

Per 1 januari 2018 geldt een nieuw armoede- en minimabeleid. De belangrijkste speerpunten in dit beleid zijn:

- Inzetten op het voorkomen dat mensen in armoede terecht komen.
- Meer kansen bieden voor kinderen en jeugd in armoede.
- Het behouden van samenwerkingen met particuliere initiatieven, fondsen en andere maatschappelijke organisaties.
- Het verminderen van het aantal inwoners met schulden.

Er is een programma-aanpak voor de uitvoering gemaakt voor de periode 2019 - 2023. Er wordt gewerkt in de programmapijlers:

1. Informatie, Communicatie en Educatie bijv. 'Financieel veilig ouder worden'
2. Praten met de doelgroep
3. Vroeg-signalering
4. Gradaties in dienstverlening voor inwoners
5. Speciale aandacht voor kinderen en jongeren incl. 18-/18+
6. Vertrouwenspersonen

Bij de uitvoering worden diverse partners en betrokkenen ingezet.

Wat mag dat kosten?

Geen armoede	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Armoedebeleid	997	941	963	926	926	926
Totale lasten	997	941	963	926	926	926
Baten						
Armoedebeleid	-112	-40	-40	-40	-40	-40
Totale baten	-112	-40	-40	-40	-40	-40
Mutaties reserves	-194	0	0	0	0	0
Resultaat	691	901	922	886	886	886

2.7.3 Maatschappelijke voorzieningen

~Er is sprake van adequate bundeling van maatschappelijke voorzieningen op woongebiedsniveau~

Wat gaan wij daar voor doen?

Binnen de gemeente Leudal beschikken we over verschillende mogelijkheden met betrekking tot de inzet van voorzieningen op woongebied. Uitgangspunt is dat men zich kan wassen, eten, slapen, koken en de belangrijke huishoudelijke werkzaamheden kan verrichten. Soms kan blijken dat een verhuizing de beste oplossing is.

In samenwerking met de gemeenten Midden-Limburg West wordt er dit jaar voor de periode van 2020-2023 één beleidsplan Sociaal Domein vastgesteld. Dit beleidsplan onderscheidt zich door de integraliteit tussen de beleidsterreinen: Wmo, Participatiewet en Jeugdhulp. Met dit integrale beleidsplan is er één visie die alle beleidsvelden overstijgt en die bovendien geldt voor de drie Midden-Limburg West gemeenten.

In navolging van het beleidsplan worden voor een aantal thema's uitvoeringsprogramma's gemaakt, waaronder ook 'Wonen'.

Met de ontwikkeling van het beleidsplan Sociaal Domein gaan we hierin verandering brengen.

Wat mag dat kosten?

Maatschappelijke voorzieningen					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Cultuuraccommodaties	909	674	593	589	585	571
Totale lasten	909	674	593	589	585	571
Baten						
Cultuuraccommodaties	-32	-29	-29	-29	-29	-29
Totale baten	-32	-29	-29	-29	-29	-29
Mutaties reserves	518	-425	-188	-188	-188	-188
Resultaat	1.395	220	376	372	368	354

2.7.4 Statushouders

~Statushouders zijn binnen vijf jaar geïntegreerd~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2017 is een plan van aanpak opgesteld over de activering van vluchtelingen en vergunninghouders. Het is de bedoeling dat vergunninghouders zo snel mogelijk het niveau van zelfstandige deelname aan de samenleving bereiken, rekening houdend met hun talenten en veerkracht en passend bij de lokale mogelijkheden.

De nog niet geplaatste vergunninghouder en de vluchtelingen die woonachtig zijn in het AZC Baexem starten op een vroeg moment met inburgering en integratie. De kinderen die in het in AZC verblijven krijgen de mogelijkheid om gebruik te maken van deelname aan sport- en muziekverenigingen en de overige voorzieningen die bijdragen aan ontwikkeling en ontplooiing van de kinderen.

In 2018 is gestart met het project 'Aan de Slag'. In dit project worden de inwoners van het AZC geactiveerd om deel te nemen aan vrijwilligersactiviteiten binnen de gemeente Leudal.

Ook in 2019 werken we samen met Vluchtelingenwerk voor de integratie van vergunninghouders die in Leudal gevestigd worden. De vergunninghouders die in Leudal gevestigd zijn sluiten aan op het project 'Aan de Slag'.

Extra aandacht komt er voor de doelgroep van Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen die bij Rubicon geplaatst zijn. Bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd gaat deze groep zelfstandig wonen. Vaak is dit zelfstandig wonen niet mogelijk. Ingezet wordt op extra begeleiding tijdens de eerste periode van zelfstandig wonen.

De Inburgeringswet wordt ingrijpend gewijzigd. De uitvoering komt met ingang van 2021 weer bij de gemeente terecht. In de voorbereiding van deze Inburgeringswet heeft de gemeente de mogelijkheid om pilots op te starten. Deze pilots starten in 2020 op. De uitvoering zal in regionaal verband worden voorbereid.

Wat mag dat kosten?

Statushouders	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Migratie	220	301	122	122	122	122
Totale lasten	220	301	122	122	122	122
Baten						
Migratie	-109	0	0	0	0	0
Totale baten	-109	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-350	-251	0	0	0	0
Resultaat	-239	50	122	122	122	122

2.7.5 Mantelzorgvriendelijk

~De gemeente is een mantelzorgvriendelijke gemeente~

Wat gaan wij daar voor doen?

De meeste mensen met dementie (70%) wonen thuis. Om zo volwaardig mogelijk te kunnen blijven meedoen, is het belangrijk dat het sociale leefklimaat in de eigen omgeving goed aansluit bij de (on-) mogelijkheden van mensen met dementie. Ons hoofddoel is dan ook: het realiseren van een dementievriendelijk Leudal, een omgeving waarin mensen met dementie een volwaardige plek hebben binnen de samenleving. Inwoners zijn zich bewust van hun rol in relatie met de inwoner met dementie. Hiermee willen we de kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun mantelzorger(s) verbeteren en het fundament leggen voor de aanpassing aan de vergrijzing.

In 2019 wordt een nieuw beleidsplan en uitvoeringsplan opgesteld. Dit doen we in samenwerking met de regio.

Lokaal wordt er een programmaplan en uitvoeringsplan opgesteld, een gezamenlijk plan voor vier jaar (2018-2021) waarin activiteiten worden uitgevoerd en rollen worden belegd. Dit doen we in samenwerking met Synthese en vele externe partners.

Wat mag dat kosten?

Mantelzorgvriendelijk	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Mantelzorg	24	50	50	50	50	50
Totale lasten	24	50	50	50	50	50
Baten						
Mantelzorg	0	0	0	0	0	0
Totale baten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-30	0	0	0	0	0
Resultaat	-6	50	50	50	50	50

2.7.6 Laaggeletterdheid teruggedrongen

~Laaggeletterdheid is teruggedrongen en er is een passend aanbod~

Wat gaan wij daar voor doen?

Uit onderzoek blijkt dat in Leudal tussen de 8 en 11 % van de beroepsbevolking (tussen 15 en 65 jaar) grote moeite heeft met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Onder ouderen ligt dat percentage op ongeveer 20%.

Laaggeletterden zijn vaker arm, beschikken over een lager inkomen, hebben vaker geen werk en ervaren dagelijks problemen met deelname in de maatschappij.

Instanties als de gemeente, Synthese, de huisarts, AMW/CJG, de scholen en Bibliocenter werken samen om mensen met een taalachterstand op te sporen, te motiveren en in contact te brengen met het project.

In 2020 zorgen we voor een intensievere samenwerking tussen de betrokken partijen. Bibliocenter, Synthese en Stichting Lezen en Schrijven voeren samen met de gemeente gesprekken over de uitvoering van het project Taalcoaching op Maat. Ook andere partijen, zoals huisartsen en kindcentra, leveren hiervoor input.

De uitvoering ligt bij professionals in de wijk en leesspecialisten van het Bibliocenter. Zij voeren na verwijzing een intakegesprek met laaggeletterden en bepalen het niveau van de taal. Op basis hiervan stellen zij vast van welke (taal)diensten de betreffende persoon of een gezin gebruik kan maken. Doel is om het aantal verwijzingen in 2020 te verhogen. Hiervoor dient de bekendheid van het project onder de deelnemers vergroot te worden. Dit gebeurt middels het organiseren van workshops. Ook wordt bekendheid onder burgers vergroot en wordt de drempel tot deelname verlaagd.

Wat mag dat kosten?

Mutaties reserves	0	-9	-9	-9	-9	-9
Resultaat	0	-9	-9	-9	-9	-9

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	68,8	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18 jr eo	2018	16,5	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Lopende reïntegratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	2018	15,9	CBS - Participatie Wet	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	2018	57	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
% kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	2,67	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Verbonden partijen

- Westrom
- Omnibuzz

2.8 Dienstverlening aan burger en bedrijven

~Leudal heeft een snelle, kwalitatief goede en toegankelijke dienstverlening, die aansluit bij de behoeften van de inwoner~

Visie

Het landelijke programma Transformatie dienstverlening is onder te verdelen in drie stromen van transformatie:

- sociaal domein - de drie decentralisaties;
- fysiek domein - komst van Omgevingswet;
- burgerzaken - transformatie burgerzaken.

De drie transformaties dienen hetzelfde doel: "Echte transformatie betekent dat we de leefwereld van bewoners en de ervaringen van professionals centraal stellen. Omdat mensen daar dagelijks verkeren en daar dagelijks de ontmoeting met burgers plaatsvindt en omdat we daar dagelijks zien waar nieuwe systemen niet werken en ook waar ze beter kunnen".

Bovenstaande transformaties zijn al gedeeltelijk verwerkt in de huidige visie van onze gemeente op dienstverlening. De visie op dienstverlening (Het Huis van de Dromen 2018 - 2020) is, kort gezegd, ons streven om van de burgers op alle niveaus van onze dienstverlening steeds minimaal een 7 als beoordelingscijfer te krijgen. De gekozen strategie om dit doel te bereiken is gestoeld op 4 pijlers:

- **Pijler 1:** Inzicht in klantwens, landelijke ontwikkelingen en klanttevredenheid.
- **Pijler 2:** Verankeren en ontwikkelen van de samenwerking.
- **Pijler 3:** Implementeren en borgen van systemen, kennis en capaciteit.
- **Pijler 4:** Burgerservice.

De visie is deels ook opgenomen in het organisatie ontwikkelplan etappe 1 en etappe 2.

Wat willen wij bereiken?

De organisatie is in ontwikkeling en stelt in 2020 een nieuwe strategische visie vast. Deze nieuwe strategische visie is van invloed op de algehele dienstverlening van de gemeente Leudal en vormt een belangrijke input voor de nieuwe visie op dienstverlening. In 2020 wordt een nieuwe visie op dienstverlening ontwikkeld. Het streven is de 'visie op dienstverlening 2021 en verder' medio 2020 ter vaststelling aan te bieden aan de raad. De resultaten die in 2020 zijn behaald ten aanzien van de pijlers uit het Huis van de Dromen worden eind 2020 aan de Raad gepresenteerd.

- Nog openstaande acties uit Het Huis van de Dromen pakken wij op in 2020. Eind 2020 worden de resultaten aan de raad gepresenteerd;
- Nieuwe acties voortkomend uit de analyse van de dienstverleningsmonitor 2019 pakken we op in 2019 of borgen we het plan van aanpak van de nieuwe visie op dienstverlening 2021 en verder.

Totaal programma

Dienstverlening aan burger en bedrijven (bedrag x 1.000)						
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	2.260	2.013	1.958	2.030	1.975	2.009
Baten	-682	-360	-315	-334	-239	-239
Mutatie reserves	-232	-150	0	0	0	0
Resultaat	1.346	1.503	1.642	1.696	1.735	1.770

2.8.1 Dienstverlening scoort een 7

~De gemeente trekt samen op met burgers en bedrijven in de doorontwikkeling van de dienstverlening, waarbij we continu beoordeeld worden met een rapportcijfer 7~

Wat gaan wij daar voor doen?

Dienstverlening gaat over alle werkzaamheden binnen de gemeente Leudal, van het recht leggen van een stoeptegels tot het adequaat adviseren van ondernemers binnen de gemeente. Het heeft alles te maken met kwaliteit, service en voldoen aan de vragen en wensen van de klant. Werken aan een kwalitatief hoogwaardige organisatie.

Het verbeteren van de dienstverlening is een opgave waar de gehele organisatie, en iedere medewerker voor staat. In de huidige visie is opgenomen dat wij als organisatie streven naar een rapportcijfer 7 voor wat betreft onze dienstverlening.

Cluster Beleid en doorontwikkeling dienstverlening

In 2019 is een nieuw cluster Beleid en doorontwikkeling dienstverlening geformeerd. Dit cluster was medio 2019 compleet. Doel van het cluster is het doorontwikkelen van de dienstverlening in de breedste zin van het woord en het doorontwikkelen van de digitale dienstverlening met aandacht voor de kwetsbare burger. Voor 2020 staat ook het ontwikkelen van een nieuwe visie op dienstverlening gepland, zoals aangegeven in hoofdstuk 2.8.

Het cluster brengt het onderwerp dienstverlening gevraagd en ongevraagd onder de aandacht en stimuleert integrale samenwerking. Voorbeelden:

- Koppeling maken tussen de vragen, die bij het callcenter binnenkomen en de actuele informatie op de website of in andere gemeentelijke communicatiekanalen (bijvoorbeeld: processierups, groenonderhoud, mijn kind gaat alleen op vakantie etc.).
- Koppeling tussen de inhoud van de meldingen van inwoners en communicatie / prioriteren (bijvoorbeeld: meldingen groenonderhoud). Transparantie en het duidelijk onderbouwen van ons handelen wanneer wij niet meteen actie ondernemen, creëert meer begrip bij inwoners.
- Inrichten advisering op het gebied van taal en digitalisering met betrekking tot kwetsbare groepen. Hierin zien we kansen in een integrale samenwerking met samenleving.

Dienstverlening in het DNA van iedere medewerker is het streven. Daarnaast worden de wensen en behoeften van klanten en stakeholders (intern en extern) in kaart gebracht en worden meldingen van inwoners opgepakt als 'gratis advies' voor de organisatie. De vraag of behoefte van de klant (inwoners, vereniging of ondernemer) staat centraal in ons handelen.

Het coalitieakkoord Samenspel, Het Huis van de Dromen, etappe 1 en 2 van de beklimming en uitkomsten uit de diverse onderzoeken bieden het kader waarbinnen wordt geacteerd.

Het Huis van de Dromen is het huidige visiedocument dat vier pijlers biedt waarlangs de dienstverlening verder wordt ontwikkeld. Belangrijke thema's hierbinnen zijn bereikbaarheid, verbeteren inrichting werkprocessen, digitalisering en integrale samenwerking. Deze borgen wij in de teamplannen.

BBP

Recente ontwikkelingen zoals nieuwe Wet- en regelgeving, landelijk en Europees beleid, nieuwe technologieën en de toenemende digitalisering werken door binnen alle thema's van Burgerzaken: persoonsinformatiemanagement, identiteitsmanagement, verkiezingen, dienstverlening en innovatie. Identiteitsmanagement en persoonsinformatie vormen de kerncompetenties van het vakgebied Burgerzaken. Burgerzaken fungeert als poort voor de gehele overheid en diverse ketenpartners. Door de toenemende complexiteit in het werk en digitalisering van standaardproducten bij burgerzaken, worden werkzaamheden op MBO-niveau voor een groot deel vervangen door werkzaamheden op HBO-niveau. Dit heeft in 2019 geleid tot de start van de transformatie burgerzaken. In 2020 wordt deze transformatie van het BBP verder vormgegeven en wordt geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van de teams, de digitale dienstverlening en de service richting inwoners.

Samenleving

Afdeling samenleving bestaat uit een team uitvoering en een team beleid. De samenwerking tussen deze teams wordt in 2020 verder geïntensiveerd, waardoor de lijnen korter worden en beter kan worden ingespeeld op de vragen en wensen van klanten, stichtingen en verenigingen.

Daarnaast is team beleid in 2019 gestart met het digitaliseren van de subsidieverstrekkings. Dit project zal in 2020 verder worden geïmplementeerd en afgerond. Interactief werken wordt speerpunt binnen het team en er komt een vacature voor een procesregisseur of vergelijkbare functie. Doel van deze nieuwe functie binnen het team is meer burgerraadpleging en het toetsen van burgerinitiatieven.

Ook team uitvoering gaat aan de slag met de digitalisering en deregulering van aanvragen op grond van de Participatie wet en aanvullende inkomensondersteunende regelingen.

Ruimte

De Omgevingswet is een nieuwe wet die, naar verwachting, op 1 januari 2021 in werking treedt. De Omgevingswet is de basis voor een nieuw stelsel van regelgeving voor de fysieke leefomgeving. In de Omgevingswet staan regels over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Met invoering van deze wet krijgen gemeenten, provincies, waterschappen, omgevingsdiensten en het Rijk te maken met een andere werkwijze. Een werkwijze die uitgaat van integraliteit, samenhang, samenwerken en denken in mogelijkheden. De Omgevingswet bepaalt dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten kunnen deelnemen aan beleid- en besluitvormingsprocessen.

Onder andere deze Omgevingswet is aanleiding geweest voor het VTH traject, dat streeft naar het verkorten van de doorlooptijden van vergunningaanvragen.

Daarnaast is de afdeling voornemens in te zetten op het stimuleren van positief gedrag van de vergunningaanvrager bij het indienen van een aanvraag.

Cluster Toezicht gaat in 2020 gebiedsgericht werken, zodat zij enerzijds de zichtbaarheid van toezicht in een gebied vergroten en anderzijds beter kunnen inspelen op acute overtredingen en meldingen in het betreffende gebied (integraal werken).

In 2020 wordt het verwerken van meldingen door inwoners (via de diverse kanalen) verder geprofessionaliseerd. Jaarlijks zijn duizenden meldingen waardoor dit proces een belangrijke plek inneemt in onze dienstverlening. Tevens vormt deze informatie van inwoners goede input voor ons beleid (iedere melding is een gratis advies).

Onze bedrijfsvoering

Onze afdeling bedrijfsvoering, waaronder ICT, Communicatie, Financiën, Inkoop, Personeelszaken en Juridische zaken werken aan het verbeteren van de interne dienstverlening en adviseren collega's op het brede terrein van bedrijfsvoering. Zij ontwikkelen o.a. dashboards ter monitoring van de kwaliteit van de dienstverlening.

In 2019 is een onderzoek gedaan naar stand van zaken Goed en Tijdig antwoorden en Zaakgericht werken. De adviezen voortkomend uit dit onderzoek worden in 2020 samen met Concernstaf en cluster Beleid en Dienstverlening opgepakt.

Concern

Team concernstaf is verantwoordelijk voor kaderstelling en toezicht op diverse thema's en projecten die raken aan dienstverlening. Het team werkt aan visieontwikkeling en initieert ontwikkelingen om de interne dienstverlening te verbeteren, zoals interactief werken, privacybewaking en cultuurontwikkeling (houding en gedrag).

In 2020 lopen een aantal projecten onder coördinatie van concern zoals:

- Dossiers op orde
- Processen VTH
- 'Zo zijn wij' en 'zo werken wij'
- Goed en tijdig antwoorden

Wat mag dat kosten?

Dienstverlening scoort een 7	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Ondersteuning bestuur	118	102	111	112	112	112
Burgerzaken	2.142	1.911	1.846	1.918	1.862	1.897
Totale lasten	2.260	2.013	1.958	2.030	1.975	2.009
Baten						
Ondersteuning bestuur	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	-682	-360	-315	-334	-239	-239
Totale baten	-682	-360	-315	-334	-239	-239
Mutaties reserves	-232	-150	0	0	0	0
Resultaat	1.346	1.503	1.642	1.696	1.735	1.770

2.9 Eigentijds besturen en netwerken

~De maatschappelijke opgaven staan centraal, we laten los waar het kan, werken samen en nemen regie waar het moet~

Visie

Een eigentijdse overheid met een eigentijds bestuur staat midden in onze Leudalse samenleving. Wij bouwen samen aan de toekomst van Leudal. De rol die wij als overheid vervullen, verandert steeds afhankelijk van de maatschappelijke opgaven die voor ons liggen. Soms kunnen we loslaten en ruimte scheppen, soms moeten we intensief samenwerken en soms is het noodzakelijk om regie te nemen.

Een moderne overheid is in staat om interactief samen te werken met de samenleving. Begrippen als burgerparticipatie en overheidsparticipatie zijn ons niet vreemd. In het koersdocument interactief werken 2019-2021 is vastgelegd dat wij als overheid in een zo vroeg mogelijk stadium de samenleving betrekken om samen tot voorbereiding, bepaling, uitvoering en evaluatie van beleid te komen (burgerparticipatie). Daarnaast staan wij als overheid open voor initiatieven van inwoners, beoordelen we deze naar hun waarde en ondersteunen waar nodig om de initiatieven mogelijk te maken (overheidsparticipatie). Dit biedt ons houvast hoe wij het "samen bouwen" vormgeven.

Concreet is in het koersdocument interactief werken 2019-2021 de volgende ambitie bepaald:

- In 2020 zijn we in staat om in elke beleidsontwikkeling, vraagstuk of uitdaging bewust de mate van participatie, volgens de participatieladder, te kiezen en helder te communiceren.
- In 2021 is bij beleidsvorming meedenken de standaard.
- In 2021 zijn we bewust bezig met en leren we voortdurend van alle interactieve processen waarbij gekozen is voor meebeslissen of meedoen volgens de participatieladder.

Ook stevige regionale, nationale en internationale samenwerking is noodzakelijk om een antwoord te bieden op onze maatschappelijke opgaven. Opgaven zijn veelal te omvangrijk om als gemeente alleen het hoofd te bieden. Daarnaast stoppen de maatschappelijke opgaven vaak ook niet bij de grens van de gemeente. Een stevige samenwerking met andere gemeenten, private- en publieke organisaties is daarbij van groot belang.

Leudal werkt op tal van terreinen in wisselende samenstellingen samen met andere overheden, vooral gemeenten in Midden en Noord-Limburg. Deze samenwerkingen brengen ons veel voordeel, maar vragen ook veel van onze bestuurlijke en ambtelijke capaciteit en de bestuurbaarheid is niet eenvoudig. Begin 2018 heeft de Raad een visie geformuleerd op de regionale samenwerking. We constateren dat er binnen de regio Midden-Limburg te weinig draagvlak voor onze visie bestaat.

In 2019 heeft een evaluatie plaatsgevonden van de samenwerking in Midden-Limburg. Wanneer we de overwegingen, doelstellingen, uitgangspunten en samenwerkingsafspraken afzetten tegen de praktijk dan stellen we vast dat de inspanning en het rendement van de SML-samenwerking niet in balans zijn. SML heeft een sterke overlegcultuur met weinig daadkracht. Van de initiële bedoeling van SML om op vrijwillige basis en wisselende coalities samen te werken, blijkt in de praktijk te weinig terecht gekomen. De overlegstructuur is leidend geworden in plaats van de opgaven. De evaluatie zal eind 2019 leiden tot een bestuurlijk voorstel hoe verder te gaan met de regionale samenwerking binnen Midden-Limburg.

Ons College herkent de analyse en de conclusies die in de evaluatie worden benoemd. Wij onderschrijven dat maatschappelijke opgaven steeds meer en intensiever op regionaal niveau opgepakt dienen te worden. Tegelijkertijd zien bestuurders en medewerkers in de praktijk dat samenwerking via SML vaak stroperig verloopt en slagkracht ontbreekt. Wij hechten nog altijd veel waarde aan regionale samenwerking op de schaal van Midden-Limburg. We zijn als Leudal te

klein om een aantal taken volledig zelfstandig op een voldoende kwalitatief niveau uit te voeren. Wij vinden het spijtig dat de door Leudal voorgestelde doorontwikkeling (vormen van een andere duidelijke bestuursstructuur, en intensiever samenwerken met Keyport, OML en Gebiedsbureaus) op onvoldoende draagvlak in de regio kan rekenen. Samenwerking met andere gelijksoortige gemeenten buiten de structuur van SML en buiten de regio Midden-Limburg is daarom voor Leudal een logische vervolgstap. Per beleidsterrein kijken we op welke schaal en met welke partners samenwerking gewenst is om onze maatschappelijke opgaven aan te pakken. We maken zo een stap naar opgave gericht werken.

Programma 9, eigentijds besturen en netwerken, gaat dus niet over inhoudelijk beleid. Het gaat over de manier waarop wij als overheid met de samenleving en met andere overheden in verbinding staan. Hierbij geven wij vorm en inhoud aan de voortdurend veranderende rol van de overheid.

Wat willen wij bereiken?

In 2020 gaan we door om onze vastgestelde visie en ambities ten aanzien van interactief werken en regionale samenwerking te realiseren. Hiermee bouwen we voort op de weg die we zijn ingeslagen en focussen we op het daadwerkelijk realiseren van winst in de praktijk. Een toelichting wat we concreet gaan doen, staat beschreven onder de subdoelen.

Totaal programma

Eigentijds besturen en netwerken			(bedrag x 1.000)			
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	1.693	1.891	1.817	1.776	1.726	1.726
Baten	-4	-5	-5	-5	-5	-5
Mutatie reserves	-431	-365	-50	-50	0	0
Resultaat	1.258	1.521	1.762	1.721	1.721	1.721

2.9.1 Co-creatief beleid en interactief werken en besturen

~Burgerparticipatie: Wij betrekken in een zo vroeg mogelijk stadium belanghebbenden om samen met hen tot uitvoering van de opgaven te komen~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2019 is de werkwijzer burgerparticipatie vastgesteld. Deze werkwijzer vormt een afwegingskader in het bepalen of en op welke manier de samenleving betrokken wordt bij beleidsontwikkeling, projecten of processen. Deze werkwijzer dient een vast onderdeel te worden van ons handelen als gemeente. Hiertoe hebben we in 2019 meerdere acties gestart die we in 2020 continueren en borgen. De belangrijkste voorbeelden zijn:

- Procesregie in praktijk: de gemeente heeft een aantal procesregisseurs in dienst die interactief werken aanjagen, stimuleren en faciliteren. Deze procesregisseurs ondersteunen concrete projecten en processen waarbij wij de omgeving betrekken. Soms doen ze dit door regie te nemen op een proces, soms door interactieve bijeenkomsten concreet vorm te geven en soms door collega's te adviseren en met collega's mee te denken.
- Opleidingen: Om medewerkers, bestuur en raad verder te professionaliseren in het interactief werken worden voortdurend opleidingen en cursussen georganiseerd.

- Borging in voorstellen (College en Raad): de afweging of en op welke manier inwoners betrokken worden bij projecten of processen wordt integraal opgenomen in adviezen aan college en de raad.
- Zichtbaar maken van interactief werken en delen van successen: een nieuwe manier van werken vraagt voortdurende aandacht, het delen van ervaringen en het zichtbaar maken van successen. Hiertoe worden voortdurend verschillende (communicatie-)middelen ingezet.

Een belangrijk proces waarbij we in 2019 intensief onze inwoners hebben betrokken is het proces om te komen tot een nieuwe strategische visie. Onder het motto "Mooi Leven Leudal" zijn we als gemeente uitgebreid met de samenleving in gesprek gegaan. Op basis van deze gesprekken wordt in samenspraak met de raad een nieuwe strategische visie uitgewerkt en vastgesteld. Belangrijk is dat we in 2020 voldoende aandacht en ruimte bieden aan de uitwerking en implementatie van de strategische visie om recht te doen aan de inbreng van onze inwoners.

In 2020 gaan we op het vlak van burgerparticipatie niets nieuws oppakken ten aanzien van de ingezette koers en acties in 2019. Wel gaan wij de ingezette aanpak doorontwikkelen, implementeren en professionaliseren. Ons streven is dat de ingezette koers dus in 2020 echt zijn vruchten gaat afwerpen.

Wat mag dat kosten?

Co-creatief beleid.Interact. werken/best	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Volksvertegenwoordiging	705	709	724	726	726	726
College van B & W	770	821	800	757	757	757
Totale lasten	1.474	1.530	1.523	1.483	1.483	1.483
Baten						
Volksvertegenwoordiging	0	0	0	0	0	0
College van B & W	0	-1	-1	-1	-1	-1
Totale baten	0	-1	-1	-1	-1	-1
Mutaties reserves	-4	0	0	0	0	0
Resultaat	1.470	1.529	1.523	1.482	1.482	1.482

2.9.2 Burgerinitiatieven

~Overheidsparticipatie: Wij helpen initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken, stellen kaders en wegen op transparante wijze~

Wat gaan wij daar voor doen?

In 2019 hebben we op het aspect van interactief werken voornamelijk ingezet op burgerparticipatie. In 2020 willen we meer vorm, structuur en inhoud geven aan overheidsparticipatie. Hierbij geven we antwoord op de vraag hoe we als overheid omgaan met initiatieven die vanuit de samenleving ontstaan. Daarbij zoeken we balans tussen enerzijds het

scheppen van ruimte en anderzijds het bieden van heldere kaders, rolverdeling en verantwoording. Dat betekent niet dat initiatieven vanuit inwoners voor ons nieuw zijn. Maar in 2020 zetten we sterk in op het doorontwikkelen en professionaliseren van onze aanpak in overheidsparticipatie.

In 2020 vormen we een helder afwegingskader voor overheidsparticipatie. Dit schept duidelijkheid richting initiatiefnemers, geeft helderheid welke ruimte er is, stelt voorwaarden waaraan een initiatief moet voldoen en geeft aan welke rol de gemeente in deze initiatieven neemt. Hierbij is het belangrijk dat wij als gemeente een transparant proces hebben. Voor de samenleving moet het duidelijk zijn waar zij met hun initiatieven terecht kunnen en welke stappen worden doorlopen. Zo kunnen inwoners zelf bijdragen aan de vitaliteit van hun directe omgeving.

Verder gaan we in 2020 aan de slag met het ontwikkelen van een digitaal platform. Dit platform heeft als doel dat de samenleving in de buurten en kernen laagdrempelig met elkaar in contact kan treden. Onderdeel hiervan is dat initiatiefnemers zelfstandig met hun buurt in dialoog kunnen om initiatieven te ontplooiën. Hierbij faciliteren wij als gemeente het medium, maar bieden we vooral de mogelijkheid aan de samenleving om elkaar op te zoeken. Het wordt een platform dat voor en door onze inwoners wordt beheerd.

Wat mag dat kosten?

Burgerinitiatieven	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Stimulering burgerparticipatie	218	361	293	293	243	243
Totale lasten	218	361	293	293	243	243
Baten						
Stimulering burgerparticipatie	-4	-4	-4	-4	-4	-4
Totale baten	-4	-4	-4	-4	-4	-4
Mutaties reserves	-434	-365	-50	-50	0	0
Resultaat	-220	-8	239	239	239	239

2.9.3 Transparante informatievoorziening

~Samenwerking regionaal, nationaal en internationaal: Wij werken samen met andere overheden, (publieke- en private) organisaties en maatschappelijke partners om maatschappelijke opgaven te realiseren, omdat we dit niet alleen kunnen~

Wat gaan wij daar voor doen?

Samen bouwen aan de toekomst doen we ook met regionale, nationale en internationale partners. Wij hebben onze partners nodig om een duurzame, dienstverlenende en vitale toekomst te realiseren.

In 2019 is binnen de Samenwerking Midden-Limburg (SML) het samenwerkingsverband geëvalueerd. Doel van de evaluatie was het in beeld brengen of de samenwerking effectief is en op welke manier de samenwerking effectiever gemaakt kan worden. Conclusie van de evaluatie is dat de SML onvoldoende rendement oplevert afgezet tegen de inspanningen die worden gedaan. Het

heeft een sterke overlegstructuur en te weinig daadkracht. Op basis van deze evaluatie wordt gewerkt aan een herijking en doorontwikkeling van de SML die in 2020 ook daadwerkelijk zichtbaar wordt. De uitgangspunten zoals in 2018 geformuleerd in samenspraak tussen raad en college, vormen hierbij het uitgangspunt van Leudal. Voor ons ligt dus de ambitie in een sterke samenwerking op het niveau van Midden-Limburg en daarbuiten waarbij een stevige organisatie ook voldoende uitvoeringskracht heeft om daadwerkelijk resultaten te leveren.

Ondanks onze ambitie om de Samenwerking Midden-Limburg door te ontwikkelen, zullen we meer dan voorheen ook samenwerking zoeken met andere partners. Hierbij kijken we verder dan onze partners binnen Midden-Limburg. We zoeken samenwerking met gemeenten die soortgelijke uitdagingen als de onze met dezelfde ambitie aanpakken.

Ook zetten we in 2020 steeds meer in op de koppeling van verschillende werkvelden in de regio. Wij zien in de praktijk dat we op vele beleidsvelden samenwerken. Net zoals binnen de gemeente zelf, is een integrale aanpak vanuit verschillende beleidsvelden ook regionaal steeds belangrijker. Denk hierbij aan het koppelen van samenwerkingsverbanden op het vlak van het Sociaal Domein met de samenwerkingsverbanden op het vlak van het Ruimtelijk Domein. Maatschappelijke opgave zijn niet meer toe te delen aan de traditionele scheiding van beleidsvelden zoals deze ooit is bedacht.

In 2020 zijn we ook op zoek naar de kansen die samenwerking over de landsgrenzen biedt. Denk hierbij aan de euregio Rijn-Maas-Noord en de samenwerking met Belgische (buur-) gemeenten. Hierbij is het uitgangspunt dat we graag samenwerken en kansen pakken, zolang de samenwerking daadwerkelijk meerwaarde oplevert. Samenwerking is geen doel op zich, het is een manier om onze doelen te bereiken en maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden.

Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat we alleen regionale samenwerking verder ontwikkelen, als we ook gezamenlijk met onze partners de schouders eronder zetten. Het is goed dat wij zelf een beeld hebben van de door ons gewenste ontwikkeling. Wij moeten de realiteit niet uit het oog verliezen en met onze partners in gesprek zijn om gezamenlijk één koers te varen die door alle partners wordt gesteund. Alleen dan kom je gezamenlijk verder.

Nieuw beleid ten aanzien van samenwerking in de regio, nationaal en internationaal gaan we niet formuleren. We hebben heldere uitgangspunten die richting geven aan de door ons gewenste ontwikkeling. In 2020 zullen we vooral druk zijn met het doorontwikkelen en verkennen op basis van de inzichten en aanbevelingen uit de evaluatie van de SML. Een belangrijke doorontwikkeling die in onze ogen noodzakelijk is om klaar te zijn voor de toekomst.

2.10 Financiën en belastingen

- ~We hebben een sluitende begroting~
- ~Nieuwe externe financieringsmiddelen worden gezocht~
- ~De P&C cyclus wordt verder doorontwikkeld~
- ~Er is sprake van een stevige sturing op beheer deelnemingen~

Visie

Leudal streeft naar een gezonde financiële huishouding. Om deze positie te behouden moeten we inzetten op het realiseren van (nieuwe) 'ombuigingen'. Onze uitgangspunten zijn een financieel sluitend perspectief en een weerstandsvermogen dat voldoende is.

BBV-proof

De vernieuwingen uit het BBV hebben vervolgens hun vertaling en invulling gekregen bij het opstellen van de begroting 2020-2023. De onderdelen in programma 10, met uitzondering van vastgoed, zijn overgeheveld naar de algemene dekkingsmiddelen conform BBV voorschriften.

Wat willen wij bereiken?

Sluitende begroting

Een degelijk en solide financieel beleid blijft onze ambitie. De ingezette koers, in tijden van langdurige tekorten voor de Jeugdzorg, is een sluitende begroting. Leudal conformeert zich hierbij aan de voorschriften van het provinciaal toezicht.

Het weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit voldoen aan de norm

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een gemeente in staat is om middelen vrij te maken om substantiële incidentele financiële tegenvallers op te vangen. Een precies sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat iedere tegenvaller een probleem gaat opleveren. Een buffer is daarom wenselijk. Door het vaststellen van de notitie "weerstandsvermogen nader bezien" bij de begroting 2016 is een beleidskader vastgesteld dat handvaten geeft op de vraag hoe groot moet die buffer (weerstandsvermogen) dan moet zijn en de spelregels die daarbij horen.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld:

- De weerstandscapaciteit toetsen aan de risico's zoals deze vanuit het risicomanagement worden geïnventariseerd in de risicobeheermatrix.
- De berekening van de buffer alleen te baseren op de direct beschikbare, incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve).
- Voor de normering van de ratio van het weerstandsvermogen de landelijk gehanteerde normeringstabel volgen.
- Spelregels formuleren die antwoord geven op de vraag wat te doen als de ratio niet past binnen de normering.

De P&C-cyclus wordt doorontwikkeld

In 2020 blijven we werken aan de verbetering van onze P&C cyclus. We gaan verder met het aanscherpen van de doelstellingen en het (door)ontwikkelen van de indicatoren bij de programma's. Dit wordt meegenomen in het project 'doorontwikkeling programmagestuurde werken', waarin ook opnieuw gekeken wordt naar de opbouw van de programmastructuur. De uitwerking daarvan krijgt z'n beslag in de programmabegroting 2021-2024.

Daarnaast werken we aan de mogelijkheden op de website voor online versies van onze P&C producten.

Nieuwe externe financieringsmiddelen

Wij blijven bij nieuwe initiatieven verkennen in hoeverre wij als gemeente gebruik kunnen maken van alternatieve financieringsmogelijkheden zoals bijvoorbeeld crowdfunding of startups.

Stevige sturing op beheer deelnemingen

De wijze waarop wij sturen op onze verbonden partijen en deelnemingen gaan we nader onder de loep nemen, om daar waar mogelijk en nodig te komen tot verbeterlagen.

Totaal programma

Financiën en belastingen			<i>(bedrag x 1.000)</i>			
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	493	1.169	876	1.373	1.422	1.422
Baten	-229	-134	-35	-25	-25	-25
Mutatie reserves	10	0	0	0	0	0
Resultaat	274	1.036	842	1.348	1.397	1.397

2.10.1 Meerjarig sluitende begroting

~Alle jaarschijven zijn structureel sluitend~

~Het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit voldoen aan de norm~

~Er is beleid en inzicht in de kostendekkendheid van de leges~

Wat gaan wij daar voor doen?

Sluitende begroting

Na vaststelling van de 1e raadsrapportage hebben onder andere de kadernota, de meicirculaire en een aantal correcties/aanvullingen invloed op het resultaat voor bestemming. De nieuwe opgaven, bezuinigingen en ruimtescheppende maatregelen hebben vervolgens invloed op het resultaat na bestemming c.q. de begrotingsruimte. Het actuele financieel meerjarig perspectief laat zien dat er, door de ingezette koers, begrotingsruimte ontstaat.

Het weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit voldoen aan de norm

De meerjarige analyse van de risico's in relatie tot de algemene reserve geeft aan dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende is (varieert tussen de 2,69 en 1,69). De afspraak is dat de komende jaren geen afroming aan de orde is.

Er is beleid en inzicht in de kostendekkendheid van de leges

De legesopbrengsten voor diensten die de gemeente op verzoek levert mogen, op basis van artikel 229 van de Gemeentewet, maximaal 100 % kostendekkend zijn. Fiscaal gezien wordt daaraan voldaan wanneer de totale baten de totale lasten op verordening (macro) niveau niet overschrijden.

De nieuwe eisen van het BBV gaan een stuk verder dan de fiscale eisen. Er dient cijfermatig inzicht te worden gegeven met betrekking tot de kostendekkendheid van afzonderlijke onderdelen van de verordening. Minimale eis: per hoofdstuk van de legesverordening. Daarnaast moeten de

achterliggende beleidskeuzes worden toegelicht. Uiteindelijk moet op termijn ook de kruissubsidiëring tussen titels, tussen hoofdstukken en binnen een bepaald hoofdstuk in de verordening worden toegelicht.

Zie verder ook paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

Wat mag dat kosten?

Meerjarig sluitende begroting					(bedrag x 1.000)	
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten						
Onverdeeld vastgoed	493	1.169	876	1.373	1.422	1.422
Totale lasten	493	1.169	876	1.373	1.422	1.422
Baten						
Onverdeeld vastgoed	-229	-134	-35	-25	-25	-25
Totale baten	-229	-134	-35	-25	-25	-25
Mutaties reserves	10	0	0	0	0	0
Resultaat	274	1.036	842	1.348	1.397	1.397

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Woonlasten éénpersoons huishouden	euro	2019	640	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoons huishouden	euro	2019	677	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
WOZ-waarde woningen	dzd euro	2018	221	CBS-Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

2.11 Algemene dekking

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die geen specifieke bestedingsdoel hebben. Uw raad beslist over de inzet van deze middelen. In dit deel worden deze dekkingsmiddelen kort toegelicht. Bij enkele onderdelen is voor een uitgebreide toelichting een verwijzing naar dat betreffende deel opgenomen.

Treasury

Het voor te calculeren omslagrentepercentage voor 2020 wordt berekend aan de hand van de boekwaarde van onze activa per 1 januari 2020. De interne rekenrente (omslagrentepercentage) is vastgesteld op 1%. Binnen deze systematiek moeten ook rentebaten (zoals ontvangen dividenden) meegenomen worden in de berekening. Het renteschema is opgenomen in de paragraaf financiering.

Dividend en rente

De dividenduitkering over het aandelenbezit is als volgt begroot:

- Bank Nederlandse Gemeenten € 1,02 per aandeel;
- Enexis Holding € 0,67 per aandeel.

(bedrag x 1.000)						
Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
dividend						
BNG	-362	-408	-146	-146	-146	-146
Enexis Holding BV	-624	-742	-623	-623	-623	-623
Saldo	-986	-1.150	-769	-769	-769	-769
Rendement						
Belegging Essentverkoop	-1.192	-1.122	-834	-566	-306	-306
Bruglening Enexis	-152	-152				
Boekwinst vrijval effecten			-278	-118		
Saldo	-1.344	-1.274	-1.112	-685	-306	-306
totaal	-2.330	-2.424	-1.881	-1.453	-1.075	-1.075

OZB en lokale heffingen

De OZB-, de honden-, de baat- en de toeristenbelasting behoren tot de lokale heffingen omdat deze vrij besteedbaar zijn en geen specifiek bestedingsdoel hebben. In de paragraaf lokale heffingen wordt hier dieper op ingegaan.

(bedragen x 1.000)						
Heffing	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
OZB woning	-3.881	-3.924	-3.976	-4.026	-4.060	-4.060
OZB niet woning	-1.774	-1.757	-1.781	-1.806	-1.822	-1.822
Toeristenbelasting	-958	-897	-897	-897	-897	-897
Hondenbelasting	-223	-223	-223	-223	-223	-223
Baatbelasting	-17	-17	-17	0	0	0
Totaal	-6.853	-6.818	-6.894	-6.952	-7.002	-7.002

Saldo financieringsfunctie

Met de financieringsfunctie wordt het financieel resultaat bedoeld dat wordt behaald op het financieren van onze activiteiten.

Rijksuitkeringen

De financiële effecten van de meicirculaire zijn in deze meerjarenbegroting verwerkt. Wij zijn indirect afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksuitgaven en veranderend rijksbeleid is van invloed op de hoogte van algemene uitkering. Ditzelfde geldt voor het toevoegen van de integratie-uitkering Sociaal Domein naar de algemene uitkering vanaf het jaar 2019. Wij kiezen er wel voor om de middelen voor het Sociaal Domein te blijven oormerken en niet als algemeen dekkingsmiddel te beschouwen.

Wat mag het kosten?

Algemene dekking	(bedrag x 1.000)					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	1.786	1.488	2.391	2.174	2.456	3.615
Baten	-55.794	-58.034	-59.319	-59.715	-59.809	-61.000
Mutatie reserves	1.053	3.005	1.339	1.177	1.180	1.181
Resultaat	-52.955	-53.541	-55.590	-56.365	-56.173	-56.205

Verbonden partijen

- Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
- CBL Vennootschap BV
- CSV Amsterdam BV
- Vordering op Enexis BV
- Verkoop vennootschap BV
- Enexis NV
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
- Bank Nederlandse Gemeenten
- Waterleidingmaatschappij

2.12 Overhead

Overhead omvat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren in ieder geval leidinggevenden in het primair proces, de ondersteuning vanuit de afdeling bedrijfsvoering op de "PIOFACH" functies (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting) en overige kosten niet toe te delen aan de taakvelden in het primaire proces.

Wij hanteren de definitie die in het BBV wordt gehanteerd. Hierin worden ook de kosten meegenomen voor huisvesting, facilitaire zaken, ICT en overige. De laatste omvat kosten voor uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie zoals onder andere verzekeringskosten, opleidingskosten en aanvullende personeelskosten.

Overhead mag wel worden toegerekend aan grondexploitatie, investeringen en andere (subsidie)projecten en lokale heffingen.

Kostprijsberekening

Waar een integrale kostprijs berekend dient te worden, zal overhead extracomptabel verdeeld worden op basis van FTE inzet per taakveld.

<i>(Bedragen x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
Personeel	6.117	5.928	5.878	5.878
Huisvesting en facilitair	845	843	841	839
ICT	1.836	2.214	2.381	2.268
Overig	1.930	1.791	1.791	1.792
Reserve	-880	-524	-574	-548
Totaal	9.848	10.252	10.317	10.229

Wat mag het kosten?

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
Overhead	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	10.542	12.709	10.535	10.614	10.682	10.658
Baten	-454	-482	-464	-464	-464	-464
Mutatie reserves	-2.310	-2.056	-464	-270	-270	-246
Resultaat	7.778	10.170	9.606	9.880	9.947	9.948

Indicatoren op basis van gegevens gemeente Leudal

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	6,18	Eigen gegevens	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,86	Eigen gegevens	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2018	611	Begroting gemeente	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
Externe inhuur	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	2018	20,55	Begroting gemeente	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de gemeente in dienst zijnde opdrachtgever, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Overhead	% van totale lasten	2018	11,13	Begroting gemeente	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Functiemenging	%	2018	48,7	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

2.13 Heffing VPB

Vanaf 1 januari 2016 worden onder andere de grondexploitaties als vpb-plichtig aangemerkt. Het gevolg hiervan is dat over toekomstige winsten behaald uit onder andere de grondexploitaties vennootschapsbelasting betaald moeten worden. Op basis van voorlopige berekeningen is becijferd dat over 2020 aan vennootschapsbelasting € 85.000 is verschuldigd.

Wat mag het kosten?

Heffing VPB		(bedrag x 1.000)				
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	74	85	85	85	85	85
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	74	85	85	85	85	85

2.14 Onvoorzien

Vanaf 2018 bedraagt de post onvoorzien € 84.000. De post onvoorzien wordt alleen gebruikt om incidentele tegenvallers die onvoorzien, onontkoombaar, onuitstelbaar en in principe groter zijn dan € 10.000 op te vangen.

Wat mag het kosten?

Onvoorzien	<i>(bedrag x 1.000)</i>					
	Realisatie 2018	Begroting na wijziging 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten	0	63	84	84	84	84
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	63	84	84	84	84

Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Algemeen

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid te bepalen welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. Gemeente zijn daarbij beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De uitvoering van de belastingtaken van de gemeente Leudal is per 1 januari 2013 grotendeels overgegaan naar de gemeenschappelijke regeling Belasting Samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW).

In Leudal worden de volgende belastingen en rechten geheven:

Belastingen	Rechten
Onroerende-zaakbelasting	Afvalstoffenheffing
Hondenbelasting	Rioolheffing
Toeristenbelasting	Leges
	Begraafrechten
	Marktgelden

Beleid en tariefstelling

Voor het heffen van de lokale belastingen hanteert de gemeenteraad enkele algemene uitgangspunten. Een uitgangspunt is bijvoorbeeld om de lokale lastendruk zo beperkt mogelijk te houden. Daarnaast is het algemene uitgangspunt om zoveel mogelijk met kostendekkende tarieven te werken.

Onderstaand een overzicht van de geraamde opbrengsten en de gerealiseerde opbrengsten:

(bedrag x 1.000)						
Heffing	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
OZB	-5.786	-5.757	-5.831	-5.881	-5.881	-5.881
Rioolheffing	-4.729	-4.818	-4.878	-4.853	-4.838	-4.838
Afvalstoffenheffing	-2.315	-2.526	-2.727	-2.727	-2.776	-2.776
Toeristenbelasting	-1.038	-897	-897	-897	-897	-897
Hondenbelasting	-225	-222	-222	-222	-222	-222
Baatbelasting	-17	-17	-3	0	0	0
Leges	-1.645	-1.123	-1.071	-1.091	-995	-995
Marktgelden	-5	-4	-4	-4	-4	-4
Begraafrechten	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Totaal	-15.767	-15.371	-15.640	-15.682	-15.620	-15.620

Onroerende-zaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen worden in Leudal geheven van eigenaren en niet-eigenaren en van gebruikers niet-woningen. Als grondslag voor deze belastingen wordt de waarde in het economisch verkeer bepaald van elke onroerende zaak. Sinds belastingjaar 2012 hanteert Leudal tariefdifferentiatie. Er werd toen beleidsmatig de keuze gemaakt om eenmalig het tarief voor niet-woningen met 10% extra te verhogen ten opzichte van het tarief van de woningen.

Voor 2020 wordt een tariefsverhoging van 2% voor 3 jaar voorgesteld. Relatief heeft Leudal een laag OZB niveau. In 2019 staat Leudal in de top 10 (7e plaats) van de Limburgse gemeenten met de OZB voor woningen. Voor niet-woningen heeft Leudal de laagste OZB-tariefstelling in Limburg.

Rioolheffing

Sinds de herindeling per 1 januari 2007 wordt in Leudal de rioolheffing opgelegd aan de eigenaar van een perceel door middel van een vast bedrag per zelfstandige gedeelte. In 2008 heeft de raad deze keuze nogmaals bevestigd op basis van een "Notitie omtrent gemeentelijke belastingen". Belangrijkste argument om te kiezen voor een heffing voor de eigenaar was het voorkomen van een toename van de lasten voor de huurder. Sinds belastingjaar 2010 vindt er een beperkte differentiatie plaats, waarbij voor alle percelen, die onderdeel uitmaken van een omsloten terrein dat is bestemd voor verblijfsrecreatieve doeleinden, een tariefstelling van maximaal 60% wordt toegepast.

Met het vaststellen van het Gemeentelijke Rioleringsplan 2017-2021 (GRP) op 5 juli 2016 zijn ook de kaders voor de tariefstelling van de rioolheffing voor 2017 e.v. vastgelegd. In dit GRP wordt een doorkijk gemaakt voor de komende 80 jaar, omdat binnen 80 jaar alle voorzieningen minimaal 1 keer vervangen zijn. Op basis van een herberekening van bovengenoemd GRP is door uw Raad in de vergadering van 12 december 2017 het tarief voor de belastingjaren 2018 en 2019 vastgesteld op € 282,51. Voor het belastingjaar 2020 is in het GRP geen wijziging in de tariefstelling voorzien.

Afvalstoffenheffing

Sinds 1996 wordt het afval binnen de 16 kernen ingezameld volgens een diftar-systematiek waarbij de differentiatie bepaald wordt door van de afvalcontainer in combinatie met de aanbiedfrequentie. Uitvoering vindt plaats door de GR Reinigingsdienst Maasland.

Sinds 2007 hanteert de gemeente Leudal de volgende uitgangspunten:

- Kostendekking van 100%.
- Verdeling van de kosten in vaste en variabele kosten, waarbij de differentiatie plaatsvindt op basis van de verwerkingskosten van het rest- en gft-afval.
- Basisbelastingbedrag baseren op combinatie gft 40-literbak en rest 60-literbak.
- Sinds 2014 mag de GFT-container 26 keer worden aangeboden i.p.v. 18 keer voorheen.

Bij de afvalstoffenheffing hanteert de gemeente een egalisatievoorziening. Deze voorziening is bedoeld om fluctuaties in tarieven op te vangen. Op deze manier ontstaat een stabiele tariefstelling. De voorziening is door gemeenteraad vastgesteld op een minimum bedrag van € 300.000. Derhalve kan vanaf 2020 niets meer worden onttrokken aan de voorziening en blijft de voorziening op € 300.000 staan.

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2020	Bedrag	Dekking
Kosten taakveld	2.657	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-220	
Netto kosten taakveld 7.3	2.437	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	115	
Kwijtschelding	59	
BTW	412	
Totale kosten	3.023	
Opbrengst heffingen	-3.023	
Dekking		100%

Hondenbelasting

Ook voor 2020 wordt geen tarief aanpassing voorgesteld. De gehanteerde tarieven sluiten zowel in de hoogte als mate van differentiatie aan bij de gehanteerde tariefstelling elders in onze regio. Tot 2010 werd er geen kwijtschelding verleend voor hondenbelasting. Vanaf 2010 heeft uw Raad besloten om uit sociaal oogpunt kwijtschelding voor de 1ste hond via de verordening te formaliseren.

Toeristenbelasting

In artikel 224 van de Gemeentewet is geregeld dat voor het houden van verblijf binnen de gemeente door personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven, een toeristenbelasting kan worden geheven. In de raadsvergadering van 15 december 2009 is door de gemeenteraad van Leudal nogmaals bevestigd - dat anders dan de naam toeristenbelasting doet vermoeden - in Leudal alle overnachtingen tegen een vergoeding tot een belastingplicht leiden. In de raadsvergadering van 27 september 2017 heeft de raad ingestemd met het convenant Gastvrij Leudal. In dit convenant is een tarief van € 1,30 voor 2017-2020 vastgesteld. Met dit tarief wordt geraamde opbrengst 2019 gerealiseerd. Een eventuele meeropbrengst wordt conform eerder genoemd convenant ondergebracht in de bestemmingsreserve "meeropbrengst toeristenbelasting".

Leges

De legesopbrengsten voor diensten die de gemeente op verzoek levert mogen, op basis van artikel 229 van de Gemeentewet, maximaal 100% kostendekkend zijn. Fiscaal gezien wordt daaraan voldaan wanneer de totale baten de totale lasten op verordening (macro) niveau niet overschrijden.

De eisen van het BBV gaan een stuk verder dan de fiscale eisen. Er dient cijfermatig inzicht te worden gegeven met betrekking tot de kostendekkendheid van afzonderlijke onderdelen van de verordening. Minimale eis: per hoofdstuk van de legesverordening. Daarnaast moeten de achterliggende beleidskeuzes worden toegelicht. Uiteindelijk moet op termijn ook de kruissubsidiëring tussen titels, tussen hoofdstukken en binnen een bepaald hoofdstuk in de verordening worden toegelicht.

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Berekening kostendekkendheid leges 2020	Bedrag	Dekking
Kosten totaal	-1.515	
Baten totaal	1.071	
Kostendekking leges		
Dekking titel 1		55,73%
Dekking titel 2		80,42%
Dekking titel 3		33,33%

Begraafrechten

Bij de vaststelling van de "Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2009" heeft de raad bij de tariefstelling de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Streven naar een zo goed mogelijke onderhoudstoestand van de begraafplaatsen.
- Streven naar een zo hoog mogelijke dekking van de exploitatielasten.

Ook voor 2020 is geen aanpassing voorzien.

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Berekening kostendekkendheid begraafrechten 2020	Bedrag	Dekking
Kosten taakveld	17	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)		
Netto kosten taakveld 0.64	17	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1	
BTW		
Totale kosten	18	
Opbrengst heffingen	-7	
Dekking		39%

Marktgelden

In oktober 2009, is na de herindeling, de eerste verordening marktgelden Leudal vastgesteld.

Beleidsuitgangspunten waren:

- Aansluiten bij tariefstelling voormalige gemeenten.
- Vergelijkbare tarieven met omliggende gemeenten.
- Doorberekening elektriciteit en promotiekosten.

In de raadsvergadering van 15 december 2014 zijn de tarieven aangepast op basis van de prijsontwikkeling. Voor 2020 is geen aanpassing voorzien.

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Berekening kostendekkendheid marktgelden 2020	Bedrag	Dekking
Kosten taakveld	16	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-2	
Netto kosten taakveld 0.64	14	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	4	
BTW		
Totale kosten	18	
Opbrengst heffingen	-4	
Dekking		22%

Kwijtschelding

Bij de overgang van de uitvoering van de belastingtaak per 1 januari 2013 naar BsGW is de uitvoering op een aantal beleidsvlakken geharmoniseerd. Bij de kwijtschelding betekende de overgang naar BsGW feitelijk een verruiming van het beleid bij de verlening van automatische kwijtschelding.

Ook voor 2020 blijven de volgende uitgangspunten gehandhaafd:

- Hantering kwijtscheldingsnorm van 100%.
- Kwijtschelding heeft alleen betrekking op de afvalstoffenheffing (basis belastingbedrag) en de hondenbelasting (alleen 1ste hond).
- Automatische kwijtschelding (WWB / 65+ en Wajong) vindt plaats conform toetsing door het Inlichtingenbureau.

Het aantal kwijtscheldingsverzoeken is dalende. In 2017 bedroeg het aantal verzoeken 678. Over 2018 werden er 455 ontvangen. Voor 2020 wordt voor kwijtschelding een bedrag geraamd van € 59.000 (€ 57.000 in 2019).

Woonlasten

Onder woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Onderstaand overzicht (bron provincie Limburg) geeft de effecten van de voorgestelde tarieven weer voor 2020. Tevens geeft dit overzicht de tariefontwikkeling van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen.

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal eigenaar	Totaal gebruiker	Eigenaar en gebruiker
2018	-253,39	-282,51	-146,00	-535,90	-146,00	-681,90
2019	-254,29	-282,51	-159,60	-536,80	-159,60	-696,40
2020	-254,29	-282,51	-159,60	-536,80	-159,60	-696,40

Met bovenstaande ontwikkelingen van de woonlasten maakt Leudal deel uit van de top 10 van goedkoopste gemeente van Limburg. In 2019 stond Leudal op plaats 7 (bron: Provincie Limburg 2019).

Gemeente	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Leudal	254,29	282,51	159,60	696,40
Weert	266,39	246,24	230,64	743,27
Nederweert	342,26	238,16	129,80	710,22
Roermond	264,61	172,54	209,75	646,90
Maasgouw	225,42	226,77	181,68	633,87
Echt-Susteren	288,64	252,60	232,90	774,14
Roerdalen	260,08	208,00	195,48	663,56
Peel en Maas	243,43	280,04	188,00	711,47
Horst aan de Maas	386,18	192,00	167,80	745,98
Gemiddeld Limburg	281,26	233,21	188,41	702,87

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De risico's waarmee gemeenten worden geconfronteerd, zijn de laatste jaren fors toegenomen. Denk aan risico's op het terrein van aansprakelijkheid, financiën, imago en informatie. De complexiteit van projecten waarbij gemeenten zijn betrokken, nieuwe wet- en regelgeving en de decentralisaties werken die risico's onder meer in de hand. Bij publieke besluitvorming spelen veel aspecten een rol, zoals het beheersen van deze risico's.

In deze paragraaf worden de belangrijkste zaken hiervan weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- Weerstandsvermogen
- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Een inventarisatie van de risico's
- Relatie risico's en weerstandscapaciteit
- Een inzicht in de reserves en voorzieningen

Daarnaast spelen wij middels de inzet van risicomanagement steeds meer in op de verschuiving van de aandacht voor het beschermen van bezittingen naar het bijdragen aan het bereiken van onze doelstellingen. De nadruk wordt dan ook steeds meer gelegd op het leggen van de verbinding met onze doelstellingen. Ook verschuift de aandacht van systemen en processen naar de menselijke factor, cultuur en omgeving. In samenspel met raad en college gaan wij in 2020 risicomanagement op een moderne manier benaderen met aandacht voor strategische risico's en soft controls. De door het BBV verplicht gestelde kaders blijven hierbij uiteraard van toepassing.

Weerstandscapaciteit

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit; dit zijn middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die materieel van invloed kunnen zijn op de meerjarige financiële positie.

De omvang van het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door alert te zijn op het weerstandsvermogen, kunnen we voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente de beschikking heeft, of kan beschikken, om niet-begrote kosten te dekken. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de weerstandscapaciteit van het vermogen, ook wel incidentele weerstandscapaciteit genoemd. Deze weerstandscapaciteit kan slechts eenmalig worden ingezet om tegenvallers op te vangen.

Het tweede deel is de weerstandscapaciteit van de exploitatie, ook wel de structurele weerstandscapaciteit genoemd. Dit vanwege het feit dat deze capaciteit permanent kan worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Belangrijkste componenten hiervan voor Leudal zijn de post (structureel) onvoorzien en de ruimte tot 100% kostendekkendheid van leges en heffingen. Voor wat betreft beide delen wordt als voorwaarde gesteld dat de inzet moet plaatsvinden zonder dat

het bestaande beleid in gevaar komt. Vooral om die laatste reden is de algemene reserve in de weerstandscapaciteit van het vermogen de belangrijkste component.

Voor de gemeente Leudal bestaat de weerstandscapaciteit uit:

- De algemene reserve;
- Het saldo jaarrekening (bij begroting post onvoorzien en begrotingsruimte);
- De stille reserves;
- De onbenutte belastingcapaciteit.

Samenvattend bedraagt de weerstandscapaciteit van de gemeente Leudal (€ 175 per inwoner, aantal inwoners 35.725).

<i>(bedrag x 1.000)</i>			
	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Algemene reserve	5.149	6.624	5.844
Onvoorzien/saldo rekening	1.380	63	84
Begrotingsruimte		-291	909
Stille reserves	p.m.	p.m.	p.m.
Onbenutte belastingcapaciteit	3.265	3.201	2.995
Totaal	9.794	9.597	9.832

Risico's

Voor de begroting 2020 is de risicobeheermatrix opgesteld. De risicobeheermatrix is opgenomen in de bijlage. De risico's die in de risicomatrix worden onderkend zijn onder te verdelen in structurele risico's en incidentele risico's.

Onderlinge relatie

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een gemeente in staat is om middelen vrij te maken om substantiële incidentele financiële tegenvallers op te vangen. Een precies sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat iedere tegenvaller een probleem gaat opleveren. Een buffer is daarom wenselijk. Door het vaststellen van de notitie "weerstandsvermogen nader bezien" bij de begroting 2016 is een beleidskader vastgesteld dat handvaten geeft op de vraag hoe groot moet die buffer (weerstandsvermogen) dan moet zijn en de spelregels die daarbij horen.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld:

- De weerstandscapaciteit toetsen aan de risico's zoals deze vanuit het risicomanagement worden geïnventariseerd in de risicobeheermatrix.
- De berekening van de buffer alleen te baseren op de direct beschikbare, incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve).
- Voor de normering van de ratio van het weerstandsvermogen de landelijk gehanteerde normeringstabel volgen.
- Spelregels formuleren die antwoord geven op de vraag wat te doen als de ratio niet past binnen de normering.

De meerjarige analyse van de risico's in relatie tot de algemene reserve geeft aan dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende is (varieert tussen de 2,69 en 1,69. De afspraak is dat afroming de komende jaren niet aan de orde is.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
Algemene reserve stand 31-12-	5.844	5.825	5.704	5.704
Structurele risico's	1.546	1.546	2.746	2.746
Incidentele risico's	625	625	625	625
Ideale bandbreedte	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6
Weerstandsvermogen o.b.v. alg. reserve	2,69	2,68	1,69	1,69
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	2.171	2.171	3.371	3.371

Inzicht in de reserves en voorzieningen

Bij de actualisatie van de nota reserves en voorzieningen in maart 2019 heeft een herschikking van de reserves en voorzieningen plaatsgevonden. Voor het meerjarige verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de bijlage bij de begroting.

Financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 is het verplicht om in deze paragraaf vijf financiële kengetallen op te nemen. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en beoordeling zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Bij ultimo jaar	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	46%	43%	42%	39%	40%	32%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	41%	41%	40%	37%	38%	31%
Solvabiliteitsratio	46%	42%	47%	49%	52%	53%
Structurele exploitatieruimte	2%	0%	-1%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	6%	5%	-8%	-4%	-1%	-1%
Belastingcapaciteit	95%	94%	94%	94%	94%	94%

Onderstaande schema's geven snel inzicht wat de waarde is van deze financiële kengetallen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is haar financiële lange termijn verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt het solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo presenteert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Prgr	Omschrijving	Vaststelling raad	Frequentie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financieel in de begroting	Achterstallig onderhoud
	GRP 2017-2021	2016	1 x p. 5 jaar	2021	Ja	Ja	Nee
	Openbare verlichting 2018-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Groen 2019-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Kunstwerken 2016-2021	2016	1 x p. 4 jaar	2021	Nee	Ja	Nee
	Wegen 2019-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Gemeentelijk vastgoed	2016	1 x p. 4 jaar	2020	Nee	Ja	Nee

Wegen

Op 25 september 2018 is het Beheerplan groen en wegen 2019-2022 door de Raad vastgesteld. Bij het vaststellen van het beheerplan is tevens ingestemd met het beschikbaar stellen van de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud aan de wegen en het groen op kwaliteitsniveau B.

In het beheerplan is de maximale technische levensduur van de wegen en de groenelementen als aandachtspunt benoemd. Want ondanks dat de openbare ruimte op een goed niveau wordt onderhouden, is het onvermijdelijk dat een weg of een groenelement aan het einde van de levensduur vervangen dient te worden. De afgelopen jaren is in de meerjaren investerings planning (MIP) een bedrag van € 1.000.000 beschikbaar geweest voor investeringen ter vervanging van het wegennet. Echter is bij het beheerplan van 2019-2022 aan de raad aangegeven dat een separaat voorstel aangaande vervangingen ter behandeling wordt aangeboden, omdat het bedrag van € 1.000.000 niet voldoende is voor de toekomst. Dit plan is reeds in de raad geweest en akkoord bevonden. Hierbij is gekozen om voor de komende 60 jaar de vervangingsinvesteringen te bepalen. De komende 10 jaar zullen op basis van dit plan jaarlijks een bedrag van € 1.558.875 worden opgenomen in het MIP. Dit bedrag neemt vervolgens in tranches van 10 jaar toe, zodat de vervangingspieken kunnen worden opgevangen.

(bedrag x 1.000)				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud wegen	1.022	1.197	1.197	1.197
Vervangingsinvestering infrastructurele werken	1.421	1.421	1.421	1.421

Riolering

Het Gemeentelijk Rioleringsplan Leudal 2017-2021 (GRP) is vastgesteld door de gemeenteraad en is nog steeds actueel. De zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater is hierin opgenomen. Door het uitvoeren van de maatregelen die in het GRP benoemd zijn, wordt achterstallig onderhoud of kapitaalvernietiging voorkomen.

Speerpunt in het huidige GRP is om in het samenwerkingsverband Limburgse Peelen te onderzoeken hoe de gemeente om kan gaan met de klimaatverandering. Tevens wordt voortdurend gezocht naar andere mogelijkheden die deze samenwerking biedt. Gezocht wordt naar gezamenlijke projecten die gemeentegrens-overstijgend zijn en waarbij een gezamenlijke aanpak voordelen biedt. De maatregelen en verbeteringen aan het rioolstelsel, zoals verwoord in het GRP, worden in de planperiode eveneens uitgevoerd.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud riolen	1.143	1.165	1.168	1.168
Vervangingsinvestering riolen	1.291	1.127	1.067	1.065

Civieltechnische kunstwerken

Naast een groot aantal duikers, heeft de gemeente Leudal diverse bruggen en duikerbruggen in beheer en onderhoud. Het "Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2017 t/m 2021" omvat circa 130 bruggen/duikerbruggen. In november 2016 is dit beheerplan door de gemeenteraad vastgesteld.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud civieltechnische werken	94	94	94	94

Openbare verlichting

Beleidskader

Op 12 december 2017 is het beleidsplan openbare verlichting 2018 t/m 2022 vastgesteld. Per 1 januari 2018 is het beheer en het onderhoud van de openbare verlichting van elkaar gescheiden en wordt dit uitgevoerd door twee verschillende partijen.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud openbare verlichting	130	130	130	130
Vervangingsinvestering openbare verlichting	218	203	204	211

Groenvoorziening

Openbaar groen en water

De gemeenteraad heeft in 2018 het Beheerplan Groen en Wegen 2019-2022 vastgesteld. Het onderhoudsniveau bedraagt kwaliteitsniveau B (CROW). Het groenonderhoud wordt in 2019 uitgevoerd door Westrom, de Buitendienst en het Serviceteam. Daarnaast is vervangingsbudget noodzakelijk voor het openbaar groen. Op basis van de levensduurbenadering bedraagt het jaarlijks vervangingsbudget € 400.000.

De raad heeft op 25 juni 2019 besloten:

- Het kwaliteitsniveau voor het groen voor de gehele gemeente (inclusief het buitengebied) vast te stellen op niveau B. De kosten van dit besluit ten bedrage van € 121.000 ten laste te brengen van het rekeningsaldo 2018.
- Het budget voor groenonderhoud structureel te verhogen met € 69.000 ten behoeve van de vervanging van grassen en beplanting.
- Het vervangingsbudget voor bomen op te nemen in het MIP in de begroting.

In 2018 is gestart met de verdere uitwerking van het Werkbedrijf en het overgaan van de SW-medewerkers naar het Werkbedrijf in 2020. Indien het Werkbedrijf het reguliere groenonderhoud vanaf 2020 (deels) gaat uitvoeren moet het onderhoudsniveau goed geborgd worden.

In het kader van de duurzaamheid, klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit willen we de gemeente Leudal verder vergroenen. Met name in het buitengebied wordt inheems en streekeigen sortiment toegepast. In de kernen wordt ook sortiment toegepast die bijdraagt aan het verbeteren van de biotoop voor insecten en daarnaast ook een sierwaarde hebben. Verder worden braakliggende terreinen ingezaaid met een bloemrijk mengsel en kunnen grasvegetaties extensief beheerd worden.

Ook het in stand houden en beschermen van de gemeentelijke bomen is daarom belangrijk. Hiervoor is in 2019 de 'Beleidsnotitie kappen gemeentebomen' vastgesteld. Uitgangspunt is dat voor hinder geen gemeentebomen gekapt worden. Gemeentebomen worden alleen gekapt als er sprake is van een onveilige situatie of een goedgekeurde omgevingsvergunning of bestemmingsplan. Er wordt altijd een nieuwe boom geplant.

Door de gemeente Leudal worden initiatieven van burgerparticipatie in de openbare ruimte gefaciliteerd en gestimuleerd.

Landschapsbescherming

Gemeentelijke bos- en natuurterreinen

In 2017 is een nieuwe beheerovereenkomst met Bosgroep Zuid-Nederland afgesloten voor de periode 2018-2027 voor het onderhoud van de gemeentelijke bos- en natuurterreinen. Uitgangspunt is een optimale invulling van de maatschappelijke behoeften naar meer biodiversiteit en beleving. In het beheer is er ook aandacht voor recreatie en landschapsbeleving. Het beheer wordt op een duurzame wijze uitgevoerd met sociale en lokale partners.

In 2018 is gestart met het opstellen van een gebiedsvisie voor het bos- en natuurgebied Beegder- en Hornerheide. Deze gebiedsvisie wordt opgesteld door Bosgroep Zuid-Nederland in opdracht van de gezamenlijke eigenaren (gemeente Maasgouw, Limburgs Landschap, Waterleidingmaatschappij Limburg, fam. Magnée en gemeente Leudal). Op basis van deze gebiedsvisie worden concrete maatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen hebben onder andere betrekking op het verhogen van de biodiversiteit, beschermen van de bestaande natuurwaarden in het gebied, borgen van de

waterkwaliteit, realiseren van toeristisch-recreatieve voorzieningen en routestructuren en maatregelen in het kader van brandpreventie.

Landschapsbeheer

Door Stichting IKL wordt jaarlijks een nieuw werkplan opgesteld op basis van het zorgplan 2018-2027. Centraal hierin staat "Alle Limburgers maken Limburg mee". De landschapselementen in de gemeente Leudal worden geïnventariseerd. Deze inventarisatie wordt ook gebruikt voor het actualiseren van de gemeentelijke Bomenlijst. Het landschapsbeheer wordt uitgevoerd met het gemeentelijk Serviceteam, vrijwilligers en basisscholen. Er zijn aanplantacties voor bewoners. Boomfeestdag wordt georganiseerd waarbij elk jaar een deel van de basisscholen deelnemen. In de gemeente is een hakhoutbrigade actief. Workshops en cursussen worden georganiseerd op het gebied van landschapsbeheer en ambachten. Initiatieven worden gefaciliteerd en bosrandenbeheer wordt uitgevoerd. Het weidevogelproject en het patrijzenproject wordt gecontinueerd. Voor het afwateringskanaal en de directe omgeving wordt door Stichting een nieuwe visie opgesteld, samen met het Waterschap en gemeente Peel en Maas. Hierin worden de cultuurhistorische relictten, toeristische routestructuren en de groenstructuren meegenomen.

Volkstuinen

Streven is alle volkstuinen in de gemeente Leudal te verhuren.

Op een aantal volkstuinencomplexen is een watervoorziening aanwezig.

De graspaden op de volkstuinencomplexen worden gemaaid. De braakliggende volkstuintjes worden één keer per jaar gefreesd of gemaaid. Per volkstuinencomplex wordt bekeken of onder de gebruikers 1 aanspreekpunt voor de gemeente kan optreden.

De kosten voor het onderhoud van de volkstuinen en waterverbruik worden gedekt uit de huuropbrengsten.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud groen	1.486	1.486	1.676	1.676
Vervangingsinvestering groen	138	138	138	138

Gebouwen en sportaccommodaties

Wanneer het gaat om vastgoed en accommodaties is er afgelopen periode niet stil gezeten. Zowel de vastgoedorganisatie als de voorbereiding en uitvoering van onderhoudswerkzaamheden zitten sterk in de lift. Accommodatiebeleid en daaropvolgend Vastgoedbeheerbeleid (gepland mei 2020) moeten eraan bijdragen dat de ingeslagen weg van professionaliseren verder kan worden voortgezet.

De onderhoudsconditie van gebouwen wordt veelal weergegeven in een conditiescore van 1 tot 6 volgens de NEN2726 normering, waarbij 1 staat voor uitstekend en 6 voor zéér slecht. Ten tijde van de geplande verkoop van ons vastgoed is deze conditiescore tijdelijk afgewaardeerd naar niveau 4. Voor wat betreft de Brede Maatschappelijke Voorzieningen (BMV's) wordt deze nu al opgewaardeerd naar niveau 3, en zal verdere vaststelling van de gewenste conditiescores worden meegenomen in het vastgoedbeheerbeleid.

Daarnaast wordt de nodige inspanning geleverd om panden te verkopen. Om te verkennen op welke wijze we als gemeente passend afstand kunnen doen van ons vastgoed is er een pilot gestart met 4 panden om te komen tot verkoopkaders, die vervolgens weer een positieve bijdrage kunnen leveren aan eventuele toekomstige verkopen.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
In begroting opgenomen:				
Onderhoud gebouwen groot	475	475	475	475
Onderhoud gebouwen klein	13	13	13	13
Onderhoud installaties	29	29	29	29
Herijking MJOP	552	802	802	802
MJOP kaders 2019-2022	650	825	875	875

3.4 Financiering

Algemeen

Deze paragraaf bevat de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's. Zij geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden worden toegerekend en de financieringsbehoefte.

De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido), de wet Houdbare gemeentefinanciën (Hof), het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) 2017, de Financiële verordening 2017 en het Treasurystatuut 2017.

Rente risicobeheer

Beheersing van het renterisico op korte schuld geschiedt door de kasgeldlimiet en op langlopende schulden door de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

Met deze limiet wil de wetgever voorkomen dat uitsluitend kortlopende leningen worden afgesloten. Het aantrekken van dit type leningen is aantrekkelijk wanneer de rente erg laag is. Het risico van een stijgende rente bij herfinanciering is daarmee in verhouding groot. Daarom is bepaald dat gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen gebruiken voor kortlopende leningen. Wanneer zich in drie achtereenvolgende kwartalen een overschrijding voordoet moet de gemeente maatregelen nemen (zoals het aantrekken van langlopende geldleningen). Gezien de historisch lage rente op kortlopende geldleningen zal de kasgeldlimiet zo goed als mogelijk worden benut.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Kasgeldlimiet	3e kw. 2018	4e kw. 2018	1e kw. 2019	2e kw. 2019
Begrotingstotaal per 1 januari	78.618	78.618	83.097	83.097
Limiet percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Normbedrag	6.683	6.683	7.063	7.063
Netto vlottende positie				
Vlottende schuld	3.514	7.115	8.106	7.105
Vlottende middelen	23	399	55	222
Netto saldo	3.491	6.716	8.051	6.883
Onder- overschrijding normbedrag				
Ruimte onder de kasgeldlimiet	3.192			180
Overschrijding kasgeldlimiet		33	988	

Renterisiconorm

Deze norm draagt bij aan een zodanige opbouw van de langlopende leningenportefeuille dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate wordt beperkt. Het totaal aan aflossingen en herfinanciering mag jaarlijks maximaal 20% bedragen van het begrotingstotaal. Door een goede spreiding van de looptijd wordt flexibiliteit in de toekomst behouden tegen zo laag mogelijke rentekosten.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Renterisico	2020	2021	2022	2023
Begrotingstotaal per 1 januari	80.229	79.810	79.842	80.569
Limiet percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Renterisiconorm	16.046	15.962	15.968	16.114
Rente herziening	0	0	0	0
Aflossingen	5.676	5.630	5.449	5.449
Renterisico	5.676	5.630	5.449	5.449
Onder- overschrijding normbedrag				
Ruimte onder de renterisiconorm	10.370	10.332	10.520	10.665
Overschrijding renterisiconorm				

Liquiditeitsrisico

Dit is het risico dat over onvoldoende middelen wordt beschikt om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Gemeente Leudal werkt vanuit totaalfinanciering. Dit betekent dat alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden gesaldeerd voordat we ons op de geld- of kapitaalmarkt begeven. Een goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot een betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten.

Met ingang van 2014 zijn decentrale overheden verplicht hun (tijdelijk) overtollige liquide middelen boven het drempelbedrag aan te houden in de rijksschatkist. Dit drempelbedrag bedraagt afgerond € 616.000 (0,75% van het begrotingstotaal). Daarnaast blijft de mogelijkheid om overtollige middelen uit te lenen aan andere decentrale overheden. Door deze maatregel hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Financieringspositie per 1 januari	2020	2021	2022	2023
Activa				
Vaste activa	128.667	123.645	116.050	105.390
Grondexploitaties	3.681	-6.148	-3.290	-949
Saldo	132.348	117.497	112.760	104.441
Passiva				
Reserves	61.374	61.323	61.375	61.359
Voorzieningen	4.170	4.430	4.811	5.182
Langlopende geldleningen	56.589	50.914	45.283	39.835
Saldo	122.133	116.667	111.469	106.376
Financieringstekort	-10.215	-830	-1.291	
Financieringsoverschot				1.935

Bij aanvang van het begrotingsjaar wordt een theoretisch financieringstekort verwacht van € 10 miljoen, tenminste als alle voor de meerjarenbegroting opgenomen investeringen volgens planning worden uitgevoerd.

Het hebben van een tekort leidt ertoe dat de noodzaak tot een vaste financiering toeneemt. De liquiditeitsprognose wordt in 2019 geactualiseerd om de noodzaak van wel of niet financieren te onderbouwen.

Koersrisico

Dit is het risico op een daling van de marktwaarde van de financiële activa. Omdat onze gemeente de "Essent-gelden" heeft belegd in obligaties zijn de koersrisico's op het einde van de looptijd beperkt. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd. Op de balans zijn de posities in de beleggingsportefeuille gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en tegen de nominale waarde wanneer de verkrijgingsprijs boven de nominale waarde ligt. Als niet voor de einddatum wordt verkocht is er nauwelijks sprake van een koersrisico. Onze vermogensbeheerder volgt de marktontwikkelingen nauwlettend en informeert de gemeente hierover periodiek.

De Wet Schatkistbankieren staat enkel mutaties in de beleggingsportefeuille toe onder de strikte voorwaarde dat de gemiddelde looptijd van de portefeuille niet wijzigt. Door de ingezette beleidslijn van uw gemeenteraad wordt de beleggingsportefeuille conform de vervalkalender afgebouwd. De gelden die de komende jaren vrijvallen naar de gemeente worden niet herbelegd.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Beleggingen	2020	2021	2022	2023
Nominale waarde	22.567	16.857	13.437	7.308
Vrijval nominale waarde	-5.710	-3.420	-6.129	
Saldo	16.857	13.437	7.308	7.308
Gerealiseerde boekwinst beleggingen	-278	-118		

Leningenportefeuille

Dit overzicht geeft inzicht in de samenstelling, de grootte en de rentegevoeligheid van de opgenomen leningen.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Leningenportefeuille per 1 januari	2020	2021	2022	2023
Vaste geldleningen	56.589	50.914	45.283	39.835
Af: reguliere aflossingen	- 5.676	- 5.630	- 5.449	- 5.449
Af: vervroegde aflossingen				
Saldo 31-12-	50.914	45.283	39.835	34.386
Gemiddeld rentepercentage geldleningen	3,20%	3,17%	3,12%	3,06%

Rentetoerekening

Deze toerekening geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden worden toegerekend.

De nieuwe regelgeving schrijft voor dat de interne rente exact wordt berekend. De rentekosten worden omgeslagen over de activa die integraal zijn gefinancierd. Het percentage bedraagt 1,00% voor 2020 (2019: 1,00%). Ook voor de grondexploitaties is ook voorgeschreven hoe dit percentage wordt berekend. Dit percentage geldt voor alle grondexploitaties en bedraagt voor 2020 2,2% (2019 2,4%).

<i>(bedragen x 1.000)</i>			
Renteschema	2020		
		%	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.897	3,20%	
De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-852		
Saldo rentelasten en rentebaten			1.045
Doorbelaste rente naar de grondexploitatie	-81	2,20%	
Doorbelaste rente aan projectfinanciering naar taakvelden	0		
Rentebaat van doorverstrekte leningen in het kader van projectfinanciering naar taakvelden	0		
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			-81
Rente over eigen vermogen	0		
Rente over voorzieningen	0		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			964
De aan taakvelden toegerekende rente (omslagrente)	-1.287		
Renteresultaat op het taakveld treasury			-323

Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			964
Boekwaarde vaste activa 1-1-2020			128.667
Gemiddelde rente		0,75%	
Keuze voor de omslag rente		1,00%	

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Balans per 1-1	Aantal	2020
Rente vaste schulden	22	3,20%
Rente kasgeldleningen		0,00%
Gewogen gemiddelde rente		3,20%
Voorzieningen		4.170
Langlopende schulden		56.589
Kasgeldleningen (kort)		-
Overige kortlopende schulden		7.500
Banksaldi		-
Overlopende passiva		4.000
Vreemd vermogen		72.259
Eigen vermogen		61.374
Balanstotaal		133.633
Rentetarief grondexploitatie		1,73%
Marktrente (afgerond binnen een marge van 0,5%)		2,20%

EMU saldo

In de wet Houdbare overheidsfinanciën zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. De decentrale overheden leveren een gelijkwaardige bijdrage voor het behalen van de EMU-normen. Die normen raken ook gemeenten, omdat hun schulden en financieringstekorten meetellen in de overheidsschuld. Daarom moeten alle gemeenten een opstelling maken van het gemeentelijke EMU-saldo.

De bedoeling is dat het gezamenlijke tekort van de gemeenten onder het plafond voor het EMU-tekort blijft. Iedere gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde, die is afgeleid van dat plafond. Bij het opstellen van de begroting luidt het advies: kijk niet naar de individuele EMU-referentiewaarde van de gemeente. Het ene jaar kan het EMU-saldo van een gemeente een tekort vertonen en het andere jaar een overschot. Dit komt door de schommelingen in de hoogte van de investeringen en het aan- en verkopen van bouwgronden. Alle plussen en minnen van gemeenten opgeteld geeft normaal geen probleem met het EMU-tekort. Pas als nationaal blijkt dat gemeenten het plafond van het EMU-tekort gaan overschrijden, kan van gemeenten worden gevraagd het individuele EMU-tekort van de lopende begroting te verminderen.

(bedrag x 1.000)

					Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2020	Begroting 2023
EMU-SALDO					-2.376	-11.923	9.430	1.718	2.512	1.507
EMU-SALDO referentiewaarde					-2.979	-2.979	-2.979	-2.979	-2.979	-2.979
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde					603		12.409	4.697	5.491	4.486
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde						-8.944				
Mutaties 1 januari t/m 31 december	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	(+)	93	-2.150	80	-32	-33	-33
			Uitzettingen	(+)		-5.140	-5.431	-3.302	-6.129	
		Vlottende activa	Uitzettingen	(+)	-468	161				
			Liquide middelen	(+)	-509	-18				
			Overlopende activa	(+)	-1.100	501				
	Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	(-)	-5.775	12.722	-15.059	-5.170	-8.674	-1.540
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	(-)	5.322	-6.960				
			Overlopende passiva	(-)	845	-485				
(Verwachte) boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa							278	118		

Meerjarenbalans

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	243	332	264	220	176	133
Materiële vaste activa	96.751	102.166	102.564	98.347	93.893	92.577
Financiële vaste activa	33.458	26.168	20.817	17.483	11.321	11.288
Totaal vaste activa	130.452	128.666	123.645	116.050	105.390	103.998
Vlottende activa						
Voorraden	4.718	3.681	-6.148	-3.290	-949	-605
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	11.339	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Liquide middelen	18					
Overlopende activa	1.499	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	17.574	17.181	7.352	10.210	12.551	12.895
Totaal activa 31-12-	148.026	145.847	130.997	126.260	117.941	116.893

Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	67.334	61.374	61.323	61.375	61.359	61.501
Gerealiseerd resultaat 2018	1.480					
Voorzieningen	4.186	4.170	4.430	4.811	5.182	5.532
Vaste schulden - huidige opgenomen leningen > 1 jaar	56.081	56.589	50.914	45.283	39.835	34.386
Vaste schulden - prognose op te nemen leningen > 1 jaar		12.214	2.830	3.291	65	3.974
Totaal vaste passiva	129.081	134.347	119.497	114.760	106.441	105.393
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	14.460	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Overlopende passiva	4.485	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vlottende passiva	18.945	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Totaal passiva 31-12-	148.026	145.847	130.997	126.260	117.941	116.893

3.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoering van de gemeente ondersteunt het primaire proces. De bedrijfsvoering maakt het mogelijk dat Leudal samen bouwt aan een duurzame, dienstverlenende en vitale toekomst.

De belangrijkste aspecten binnen bedrijfsvoering zijn organisatieontwikkeling, communicatie, financiën, juridische zaken, personeelszaken, archivering, ict, informatievoorziening en huisvesting. Het is ons streven de samenhang te bewaken en verder te optimaliseren.

Communicatie

~Leudal in 2020; *samen* bouwen we verder aan een *duurzame, dienstverlenende en vitale* toekomst~

Dit kader vormt kapstok voor deze begroting en in het verlengde daarvan de uitgangspunten voor onze communicatie. De woorden *samen*, *duurzaam*, *dienstverlenend* en *vitaal* lopen ook in 2020 als rode draad door al onze communicatie uitingen.

Door het kader consequent te gebruiken in de externe communicatie van de gemeente Leudal, creëren we herkenbaarheid voor onze inwoners, verenigingen, ondernemers en andere stakeholders van de gemeente Leudal. We vormen zo onze eigen communicatieve identiteit.

Communicatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van raad, college, MT en ambtelijke organisatie. In 2019 hebben we hard gewerkt aan een zorgvuldige, open en transparante communicatie. Een trend die we in 2020 dan ook graag samen voortzetten. Hierbij ligt de focus op:

- verdere verbetering van de responsiviteit;
- pro actieve communicatie met gemeenschap en media;
- verdere verbetering van de interne communicatie;
- meetbaarheid van communicatieuitingen.

De strategische visie die begin 2020 wordt vastgesteld door de raad leidt hoogstwaarschijnlijk tot een aanpassing van de communicatieve identiteit van Leudal. In de loop van 2020 zal deze communicatieve identiteit concreet vormgegeven en uitgedragen worden.

Personeel en organisatie

De professionalisering van de organisatie verloopt gestaag. Zoals ook in de Kadernota benoemd zijn meerdere interventies gepleegd om de organisatieontwikkeling vorm te geven en de dienstverlening naar een hoger niveau te tillen. We hebben op hoofdlijnen hierin de volgende resultaten behaald:

1. De organisatie is na een woelige periode meer tot rust gekomen.
2. De managementstructuur is gewijzigd en we hebben een nieuw management aangesteld. Door de nieuwe samenstelling van het managementteam en de aanstelling van de teamleiders is er nu meer aandacht voor functioneren en functioneringsgesprekken en de ontwikkeling en productiviteit van onze medewerkers. Door het invoeren van de individuele werkplannen kunnen we gericht sturen op ontwikkeling en professionaliteit.
3. De formatieve capaciteit is op orde gebracht.
4. De basis is gelegd voor het op orde brengen van analoge dossiers.
5. Het zaakgericht werken is opgestart.

6. De telefonische beantwoording en de organisatie rondom de afhandeling van het berichtenverkeer is gestroomlijnd.
7. We monitoren periodiek onze dienstverlening aan de hand van nieuw opgezette managementinformatie hierover.
8. De interne en externe communicatie is op een hoger plan gebracht.
9. Het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers is vernieuwd en wordt positief ontvangen.
10. Het proces rondom de doorontwikkeling van het Werkbedrijf Leudal heeft geleid tot de oprichting van het Werkbedrijf.
11. Een aantal cruciale werkprocessen zijn opnieuw beschreven en ingericht (WMO, Postafhandeling, VTH, enz.)
12. De voorwaarden voor een betere sturing zijn geschapen: De programmabegroting is van een hogere kwaliteit door het opnieuw beschrijven van doelstellingen en het inrichten van indicatoren, in 2019 zijn een groot aantal beleidsnota's opgestart teneinde betere kaders voor het werk te creëren en we hebben een aanvang gemaakt met het formuleren van een strategische visie.

Ondanks al deze resultaten is er nog veel werk te doen om Leudal klaar te maken voor het volgende decennium.

Voor het jaar 2020 blijft het belangrijk om aandacht te houden voor de kwaliteit van de organisatie, waarbij we oog hebben voor zowel de personele als organisatorische kant. Zo geldt voor de personele kant dat de kwaliteit en het welzijn van ons personeel hoog in het vaandel blijven staan.

Vanuit de organisatorische kant blijven we alert op het effectief en efficiënt organiseren van werk. Om die reden zal procesoptimalisatie steeds meer aandacht krijgen en zullen we ook komend jaar weer enkele kleine organisatieaanpassingen doorvoeren. Dit is niet alleen ingegeven vanuit onze ambitie om de dienstverlening te blijven verbeteren, maar ook vanuit andere ontwikkelingen, zoals onder meer de impact van de tekorten in de jeugdzorg, de implementatie van de Omgevingswet en de transformatie van burgerzaken.

Organisatieontwikkeling 2020

De ontwikkelingen en ambities maken dat we in 2020 blijven voortbouwen op de lijn die eerder is ingezet naar een stabiele en professionele organisatie, zoals beschreven in 'Samen klimmen we verder'. Thema's hierin vanuit organisatieontwikkeling en P&O zijn:

1. We stellen een nieuwe organisatievisie op, rekening houdende met de nog op te stellen strategische visie, omgevingsvisie, sociaal maatschappelijke visie en dienstverleningsvisie. De organisatievisie staat niet op zich, maar geeft straks antwoord op de vraag wat voor soort organisatie we dienen te zijn om de vraagstukken uit de gemeenschap effectief op te pakken. Onderdeel van de organisatievisie is ook aandacht hebben voor onze kernwaarden (wat vinden we belangrijk?), onze visie (waar zijn we op uit?) en het gewenste gedrag en bijbehorende competenties die cruciaal zijn om succesvol te functioneren als organisatie en als medewerker.
2. Vanuit organisatieontwikkelingsoogpunt is het voor onze bedrijfsvoering van belang dat we een I-visie gaan ontwikkelen in verband met de impact van digitalisering op onze interne en externe dienstverlening.
3. Wij gaan onze interne dienstverleningsprocessen in relatie tot de externe dienstverlening verder optimaliseren door onder meer het slimmer inrichten en digitaliseren van onze postkanalen en poststromen.

4. Meerdere werkprocessen worden in pilotvorm onder de loep genomen en verbeterd, zodat we efficiënter en effectiever werken. Procesoptimalisatie wordt in pilotvorm opgepakt. Hierbij denken we aan het proces van de Participatiewet, het beleidsproces, de bestemmingsplannen en het inkoopproces. We treffen voorbereidingen voor de vernieuwing van het financieel systeem. Op basis van de ervaringen hiermee zullen we dit naar alle waarschijnlijkheid uitbreiden in het kader van efficiency.
5. We zullen de slag gaan maken naar digitale dossiervorming waarbij we ook kijken hoe we het zaakgericht werken verder vorm geven. Het professionaliseren van het archiveringsproces bij alle betrokkenen wordt hierin ook meegenomen.
6. Het samenspel tussen de ambtelijke organisatie, Raad en College wordt verder opgepakt onder leiding van onze nieuwe burgemeester.
7. De implementatie van het werken conform de opgezette programmastructuur krijgt verder vorm in 2020.
8. We implementeren de teamplannen verder als sturingsinstrument gekoppeld aan de programma's en de begroting.
9. We geven verder invulling aan duurzame inzetbaarheid. Denk hierbij aan het investeren in vaardigheden van leidinggevende inzake verzuimbegeleiding en casemanagement in samenwerking met de gezondheidscoach en bedrijfsarts.
10. Opleiding en ontwikkeling pakken we verder op met speciale aandacht voor leiderschapsontwikkeling en verdere competentieontwikkeling bij medewerkers. Daarbij gaan we ook een focus aanbrengen op opleiding gericht op ontwikkelingen: Omgevingswet, transformatie BBP en ontwikkeling Werkbedrijf gericht op begeleiding van de Participatiedoelgroep. In 2020 zal teamontwikkeling ook een belangrijk thema blijven.
11. Strategische personeelsplanning wordt verder geïmplementeerd.
12. De Wet normalisering Rechtspositie Ambtenaren wordt geïmplementeerd.

In de begroting is een bedrag van € 300.000 voor extra uitgaven richting opleidingen, mensen begeleiden naar functies die meer passend zijn en afscheid nemen van medewerkers die niet meer passen in de organisatie en waarvoor we als eigen risicodragers de eventuele WW-rechten voor moeten betalen.

De afgelopen jaren hebben wij tientallen nieuwe professionals binnengehaald in onze organisatie. Deze instroom heeft ook gezorgd voor een noodzakelijke verjonging van de organisatie. Een aantal nieuwe medewerkers is terecht gekomen op belangrijke plekken in de organisatie. Belangrijk is om deze mensen te koesteren, enthousiast te houden om op deze manier ook een positieve beïnvloeding binnen de organisatie teweeg te laten brengen.

Een belangrijk thema hierbij is eigenaarschap: we zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het goed functioneren van onze organisatie. Dit vraagt om medewerkers die verder kijken dan hun strikt eigen takenpakket. Hiermee stimuleren we behalve een goed functionerende en op samenwerking gerichte organisatie, het feit dat mensen ook trots kunnen zijn op onze gezamenlijke producten en de gemeentelijke organisatie. Wij zullen het komende jaar dan ook gaan investeren in binden en boeien van deze groep medewerkers en samenwerking verder stimuleren.

Informatievoorziening

De uitvoeringsdoelen voor 2020 sluiten aan bij de ambities van de Digitale Agenda 2020:

- Werken als één overheid;
- Massaal digitaal, maatwerk lokaal;
- Open en transparant in een netwerksamenleving.

Een kwalitatief goede informatiehuishouding vereist allereerst goede samenwerking en afstemming binnen onze eigen organisatie. Overzichtelijke processen en goede werkafspraken zijn daarbij onontbeerlijk en ook in 2020 ligt hier de focus. Gewerkt wordt met standaard applicaties die deze werkprocessen optimaal ondersteunen.

De ontwikkelingen in digitalisering betekent meer regulier beheer maar ook extra project capaciteit voor het Team Services. In 2020 wordt onderzocht wat voor aanpassingen nodig zijn binnen Team Services om bij de veranderende omgeving te blijven aansluiten. De kosten voor dit onderzoek zijn € 20.000.

Vanuit het verbeter traject VTH is de behoefte om volledig digitaal te werken. Met de komst van de nieuwe, provinciebrede, VTH-applicatie is voor het digitaal uitvoeren van de toezicht controles van belang dat de (activiteiten)vergunningen worden gedigitaliseerd. De kosten voor het digitaliseren en registreren van de VTH-dossiers worden geraamd op € 200.000.

Goed intranet ondersteunt het samenwerken en communiceren in een organisatie met nieuwe technologieën en een nieuwe inrichting. De interactiviteit wordt verhoogd en de informatie is beter vindbaar. De kosten voor het vervangen van de intranet zijn € 100.000.

Met de komst van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) wordt vanaf 2020 de nadruk van het informatiebeveiligingsbeleid meer gelegd op het risicomanagement en minder op specifieke maatregelen.

Financiën

Doorontwikkeling P&C cyclus

In 2020 blijven we werken aan de verbetering van onze P&C cyclus. We gaan verder met het aanscherpen van de doelstellingen en het (door)ontwikkelen van de indicatoren bij de nieuwe programma's. Om te beginnen starten we in het najaar van 2019 met programmeestuurd werken. In de begroting van 2021-2024 zullen we een aanscherping van doelstellingen en indicatoren realiseren.

Ook in 2020 gaan wij een doelmatigheidsonderzoek 213a uitvoeren. De voorgestelde onderwerpen zijn vastgoed/mjop's en de kostendekkendheid van leges titel 2.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen deelnemingen door de gemeente in publiekrechtelijke samenwerkingsorganisaties (gemeenschappelijke regelingen) en privaatrechtelijke samenwerkingsorganisaties (N.V.'s, B.V.'s, stichtingen etc.).

De uitvoering van een aantal gemeentelijke taken is overdragen aan verbonden partijen. De gemeente blijft verantwoordelijk, maar voert de taken niet zelf meer uit.

Een bestuurlijk belang bestaat als de gemeente enige zeggenschap kan uitoefenen via een bestuurszetel of stemrecht.

Een financieel belang houdt in dat:

- de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij;
- financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente;
- de door de gemeente verstrekte geldleningen die niet door derden zijn gegarandeerd en waarbij de gemeente haar geld kwijt is als de verbonden partij de lening niet kan terugbetalen.

Het beleid is vastgelegd in de nota verbonden partijen (2011). De nota heeft tot doel kaders en handvaten te bieden in de samenwerking met verbonden partijen. In de strategische visie heeft de raad uitgesproken dat de gemeente in samenspraak en in samenwerking met bewoners en bedrijven, met de regio en de provincie, de kansen die zich in Leudal voordoen wil benutten. De strategische visie is tot stand gekomen door overleg met de (buur)gemeenten en de oriëntatie van het college op regionale samenwerking.

Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap					
Bank Nederlandse Gemeenten					
Vestigingsplaats	Den Haag				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.BNG.nl				
Doelstelling	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Leudal bezit 143.052 aandelen die dividendopbrengsten genereren. Gemeente Leudal ziet haar aandelenbezit als een duurzame belegging.				
Belang					
Bestuurlijk belang	0,26%				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	€ 4.687.000	Vreemd vermogen	01-01-2018	€ 135.041
Eigen vermogen	31-12-2018	€ 4.991.000	Vreemd vermogen	31-12-2018	€ 132.518
Resultaat	€ 337				
Ontwikkeling 2020	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen. Gemeente Leudal bezit 143.052 aandelen (een stem per aandeel van EUR 2,50) welke een waarde van € 357.630 hebben.				

CBL Vennootschap BV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.cbl.nl				
Doelstelling	Het beheren van fondsen ter dekking van eventuele aansprakelijkheid van haar aandeelhouders in het kader van cross border leases naar aanleiding van de verkoopovereenkomst voor de verkoop van Essent NV				
Belang					
Bestuurlijk belang	0,60338%				
Bijdrage	n.v.t.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 90	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 0
Resultaat	€ 0				

Ontwikkeling 2020	Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen. Financiële risico's Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.
-------------------	---

CSV Amsterdam BV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: • Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON • Namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland") • Het geven van instructies aan de Escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de Escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort				
Belang					
Bestuurlijk belang	0,60338%				
Bijdrage	n.v.t.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 530	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 0
Resultaat	€ 0				

Ontwikkeling 2020	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden. Echter is er een dispuut tussen de vennootschap en Waterland/Attero over een belastingteruggave over het boekjaar 2011. De vennootschap is van mening dat zij recht heeft op doorbetaling van de belastingteruggave en Waterland/Attero is van mening dat de teruggave verrekend moet worden met de belasting die vervolgens later weer wordt geheven. Echter heeft deze belastingheffing betrekking op een jaar na verkoopdatum. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen om eventueel een arbitrageprocedure te starten. Financiële risico's Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783,- die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
-------------------	---

Enexis NV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.enexis.nl				
Doelstelling	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.				
Belang					
Bestuurlijk belang	dividend € 623.000 (903.150 aandelen); 0,60338%				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2019	€ 4.024.000	Vreemd vermogen	01-01-2019	€ 3.691.000
Eigen vermogen	31-12-2019	€ 4.021.000	Vreemd vermogen	31-12-2019	€ 3.691.000
Resultaat					

Ontwikkeling 2020	Governance De governance is op orde. In 2018 is de Herziene Corporate Governance Code (CGC) geïmplementeerd. Op een aantal punten wordt afgeweken van de CGC: de benoemingstermijnen van het bestuur zijn voor onbepaalde tijd en de inrichting van de commissies van de RvC voldoet niet aan de code. Aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens) wordt voldaan. Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in drie jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt. Er is een Aandeelhouderscommissie onder voorzitterschap van de provincie Noord-Brabant. Hierin worden in verband met de verkiezingen nieuwe leden verwacht. In 2020 zijn de heren Calon en van Dijk en mevrouw Velthuis aftredend uit de Raad van Commissarissen. De heer Calon is niet herbenoembaar. Voor deze vacature heeft de Aandeelhouderscommissie een versterkt recht van aanbeveling voor de kandidaat die voor benoeming zal worden voorgedragen aan de AvA. Daarnaast zullen als gevolg van veranderingen in de samenstelling van gemeentelijke of provinciale colleges enkele wisselingen in de aandeelhouderscommissie plaatsvinden. Financiële risico's Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. Governance: In 2020 is het aftreden van meerdere leden lid van Raad van Commissarissen aan de orde en de benoeming van een of meerdere leden van de AHC.
-------------------	---

Nazorg Limburg					
Vestigingsplaats	Maastricht				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.bodemzorglimburg.nl/				
Doelstelling	Bodemzorg Limburg was van 1994 tot 1997 onderdeel van Afvalverwijdering Limburg (AVL). Per december 1997 bestaat Bodemzorg Limburg als zelfstandige organisatie met de gemeenten in Limburg als aandeelhouders. Wij hebben géén commerciële doeleinden, maar geven invulling aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van onze aandeelhouders. Namens hen heeft Bodemzorg Limburg de 'eeuwigdurende' zorg voor 15 stortplaatsen op zich genomen.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 10				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat	n.v.t.				
Ontwikkeling 2020	De nazorg van voormalige stortplaatsen (Navos-locaties) vindt plaats op locaties waar het storten (ruim) voor 1996 is beëindigd en waarvoor geen geldende milieuvergunning (meer) voorhanden is. Uit diverse onderzoeken naar Navos-locaties blijkt dat er honderden locaties in de provincie Limburg zijn. De Provincie Limburg heeft onderzoek verricht naar locaties met mogelijke humane risico's. Deze blijken er niet te zijn. Vanaf 2015 wordt bij veel locaties onderzocht of er sprake is van mogelijke schadelijke effecten op natuur en grondwater.				

Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.oml.nl/				
Doelstelling	Ontwikkelingsmaatschappij (OML) heeft tot doel namens de aandeelhoudende gemeenten om het vestigingsklimaat te verbeteren en de regionale economische structuur te versterken. Zij doet dit door: • Ontwikkeling van bedrijventerreinen/verkoop van bedrijfskavels • Beheer bedrijventerreinen • Herstructurering van bedrijventerreinen • Advies en begeleiding				
Belang					
Bestuurlijk belang	Aandelenkapitaal				
Bijdrage	€ 2.484				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	€ 16.691	Vreemd vermogen	01-01-2018	€ 12.153
Eigen vermogen	31-12-2018	€ 16.952	Vreemd vermogen	31-12-2018	€ 11.993
Resultaat	€ 260				

Ontwikkeling 2020	Vorig jaar is het nieuwe ondernemingsplan OML 2018-2022 door de aandeelhouders vastgesteld. Daarmee wordt dit het kader voor de activiteiten en investeringen van OML. Hiermee kan OML toekomstgericht handelen, aansluiten bij de ontwikkelingen in de regio, provincie en de brede maatschappelijke ontwikkelingen. OML is voornemens de focus te leggen op het versterken van de Midden Limburgse economie. Dit houdt in dat OML met de nodige ambitie het bedrijfsleven wil faciliteren bij ruimtelijk economische vraagstukken. Het gaat hierbij om o.a. locatie -en gebiedsontwikkeling; herstructurering van private kavels (niet-openbaar gebied) en mogelijk daaropvolgend de ontwikkeling, aanleg en verkoop van nieuwe bedrijventerreinen (al naar gelang de behoefte). OML zal zich verder ontwikkelen tot dé sparringpartner c.q. uitvoeringsorganisatie van de aangesloten gemeenten om bovengenoemde ambitie waar te maken. Uitgangspunt hierbij is dat OML waarde creëert voor de regio en de aandeelhouders. OML is dé partner/uitvoeringsorganisatie die ten aanzien van bovengenoemde kerntaken de expertise in huis heeft; instrumenten op het gebied van financial engineering kan inzetten en met draagvlak snel en flexibel kan acteren. De Jaarrekening en jaarverslag 2018 zijn vastgesteld in de jaarlijkse vergadering van aandeelhouders. Het jaar 2018 is op meerdere fronten een transitiejaar voor OML gebleken. Op personeel vlak is de organisatie nagenoeg geheel gewijzigd: van Raad van Commissarissen (2 nieuwe leden), directeur, tot bezetting gebiedsontwikkeling cq projectmanagement en sales-ondersteuning. OML heeft over het jaar 2018 een positief netto resultaat gerealiseerd van € 260.000. Dit positief jaarrekening resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Specifiek voor Leudal geldt dat OML bezig is met de ontwikkeling en invulling van Zevenellen tot een multifunctioneel en duurzaam bedrijventerrein. De focus ligt op bedrijven die op deze locatie biobased/circulair gerelateerde activiteiten ondernemen. OML is inmiddels gestart met het bouwrijp maken van het terrein. De aanleg van een tweetal rotondes wordt voorbereid en diverse vergunningtrajecten zijn lopende. De totale geldelijke investering van de ontwikkeling door OML is ruim € 12 miljoen. Naar verwachting levert de ontwikkeling van Zevenellen 750 banen op. Verder is in de Samenwerking Midden-Limburg recent samen met Ontwikkelingsmaatschappij Limburg een zogeheten Kansenscan bedrijventerreinen Midden-Limburg opgestart. Dit betreft een verkenning van mogelijke locaties voor de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen in Midden-Limburg. Daarnaast is OML ook ingeschakeld voor het maken van een sterkten-zwaktenanalyse voor bedrijventerrein Ittervoort. Dit is gebeurd in samenspraak met het bestuur van de Industriële Vereniging Ittervoort (IVI). In het coalitie-akkoord 2018-2022 is vastgelegd dat we ervoor zorgen dat onze bedrijventerreinen duurzaam aantrekkelijk blijven voor onze bedrijven en de mensen die er werken. De gemeente is medeverantwoordelijk voor deze bedrijventerreinen. We willen niet dat de bedrijventerreinen verrommelen en dat bedrijven de gemeente verlaten en dat er geen nieuwe bedrijven zich meer melden die zich willen vestigen. Vandaar dat we in overleg met de ondernemers voor alle bedrijventerreinen actieplannen willen maken. De sterkten-zwaktenanalyse voor bedrijventerrein Ittervoort is hiervoor de pilot. Binnenkort krijgt deze pilot een vervolg. Vervolgstappen zijn: keuze voor de projecten die prioriteit hebben, vervolgens hier projecten van maken, zorgen voor draagvlak bij de ondernemers en uitwerking met stake-holders en zicht op wat de uitvoering van de projecten vraagt (tijd,
-------------------	--

	capaciteit, middelen).
--	------------------------

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV					
Vestigingsplaats	Borssele				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er liepen zowel een kort gedingprocedure als bodemprocedure. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV ("PBE") had het 50% belang in EPZ bij Energy Resources Holding (ERH) ondergebracht. In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	n.n.b.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 1.595	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 0
Resultaat	€ 0				

Ontwikkeling 2020	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen. Financiële risico's Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).
-------------------	---

Verkoop vennootschap BV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	De functie van deze Verkoop Vennootschap is uitoefenen van alle rechten en verplichtingen van de aandeelhouders t.o.v. Essent NV en RWE AG, voortvloeiende uit de verkoopovereenkomst.				
Belang					
Bestuurlijk belang	0,60338%				
Bijdrage	n.v.t.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 5	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 0
Resultaat	€ 0				

Ontwikkeling 2020	Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen. Financiële risico's Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
-------------------	--

Vordering op Enexis BV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	Bij de verkoop van de aandelen Essent is een lening (vordering) overgedragen aan RWE en de aandeelhouders. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard (aandeel Leudal 0,60338% = € 10.860.000). De aflossing is vastgelegd in een leningsovereenkomst. Gemiddelde rentevergoeding 4,65%.				
Belang					
Bestuurlijk belang	0,60338%				
Bijdrage	n.v.t.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 0	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 0
Resultaat	€ 0				

Ontwikkeling 2020	Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2019 zal het bestuur van de vennootschap hiervoor een voorstel besluit aan de aandeelhouders voorleggen. De vennootschap zal bij ontbinding een negatief Eigen Vermogen hebben. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 5 april 2018 is besloten een eventueel tekort in het Eigen Vermogen tijdelijk middels een rekening-courant aan te vullen vanuit de andere vennootschappen en dit te verrekenen met een winstuitkering uit deze betreffende vennootschap(pen). Financiële risico's De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
-------------------	--

Waterleidingmaatschappij					
Vestigingsplaats	Maastricht				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	https://www.wml.nl/				
Doelstelling	Het voorzien van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.				
Belang	Deelname in vergadering van aandeelhouders				
Bestuurlijk belang	13 van in totaal 500 aandelen ad € 4.538				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	€ 203	Vreemd vermogen	01-01-2018	€ 375
Eigen vermogen	31-12-2018	€ 209	Vreemd vermogen	31-12-2018	€ 383
Resultaat	€ 6.235				
Ontwikkeling 2020	Het streven is om voor de komende jaren een acceptabele en consistente tariefstructuur te bewerkstelligen, gebaseerd op een gezonde financiële huishouding met beheersbare kapitaallasten.				

Gemeenschappelijke regeling					
Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.bsgw.nl				
Doelstelling	BsGW is een uitvoeringsgerichte organisatie die de belastingheffing en invordering van gemeenten en waterschappen uitvoert. Doel van het samenwerkingsverband is om de belastingheffing en invordering op een kwalitatief hoog niveau en doelmatig te realiseren. De gemeente Leudal is per 1 januari 2013 deelnemer van BsGW.				
Belang	In algemeen bestuur is namens Leudal 1 wethouder afgevaardigd.				
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 445				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	€ 635	Vreemd vermogen	01-01-2018	€ 5.395
Eigen vermogen	31-12-2018	€ 526	Vreemd vermogen	31-12-2018	€ 5.601
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: • het project transitie van waardering op basis van inhoud naar waardering op basis van oppervlakte (woningen); • herinrichten, borgen van het continu verbeteren van de organisaitea en processen; • het proces omtrent proceskostenvergoeding kritisch blijven monitoren en waar nodig het vigerende beleid aanpassen.				

Euregio Rijn-Maas-Noord					
Vestigingsplaats	Mönchengladbach				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://euregio-rmn.de/				
Doelstelling	Doel is het stimuleren, ondersteunen en coördineren van de regionale grensoverschrijdende samenwerking op de volgende gebieden: economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, opleiding en onderwijs, cultuur en sport, toerisme en recreatie, milieubescherming en afvalverwerking, natuurbehoud, rampenbestrijding, communicatie, openbare orde en veiligheid. De Euregio beheert tevens de verdeling van subsidiemiddelen INTERREG (vierde periode). Het levert een bijdrage aan programma 5.				
Belang	Twee leden				
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 7				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: • Stimuleren grensoverschrijdende samenwerking tussen maatschappelijke organsaties en bedrijfsleven • Hulp bij INTERREG subsidieaanvragen, besluitvorming over INTERREG subsidie aanvragen • Afstemmen beleid en uitvoering tussen betrokken overheden in Rijn-Maas-Noordgebied. • Bevorderen van de communicatie en kenismaken tussen burgers aan weerszijden van de Duits-Nederlandse grens. • Beschikbaar stellen, kennis delen en bevorderen gebruik grensoverschrijdende (big) data.				

Grenspark Maas-Schwalm-Nette					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.naturpark-msn.de/?lang=nl				
Doelstelling	Het doel van het Grenspark is om van het landschappelijk waardevolle grensgebied één regionale grensoverschrijdende identiteit te maken. Dit gebeurt door de recreatieve mogelijkheden binnen de gebieden aan weerszijde van de grens te promoten en te verbeteren. Het coördineert en voert daartoe grensoverschrijdende projecten uit, o.a. met subsidies van de EU. Het levert een bijdrage aan programma 1.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 5				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	54	Vreemd vermogen	01-01-2018	245
Eigen vermogen	31-12-2018	50	Vreemd vermogen	31-12-2016	211
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: - Werkzaamheden t.b.v.functioneren van Openbaar Lichaam Duits-Nederlands Grenspark MSN - Voorlichting en communicatie - Grensoverschrijdende projecten o.a. klimaatadaptatie				

Internationale Zaken Noord-Midden Limburg					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	https://www.venlo.nl/				
Doelstelling	Het helpen realiseren van regionale beleidsdoelen in Noord- en Midden-Limburg door advisering en het voeren van regie ten aanzien van internationale positionering en het verkleinen van grensbarrières.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 10				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Uitgangspunten van de bestuursopdracht: • levert een bijdrage aan het realiseren van de inhoudelijke ambities van de deelnemende gemeenten; • complementair en verbindend: geen zaken dubbel doen; • naast grensoverschrijdende- mogelijk ook internationale thema's; • afbakening in thema's/opgaven, niet voor alles; • zichtbaar; • bestuurlijk draagvlak en eigenaarschap; • continuering huidige financiële bijdrage; • de kosten van deelname aan de bestuursopdracht Internationale Zaken bedraagt € 0,28 per inwoner ofwel € 10.045 totale bijdrage per jaar; • vanaf de begroting 2018-2021 is de "Bestuursopdracht Internationale Zaken" structureel opgenomen.				

Omnibuzz					
Vestigingsplaats	Geleen				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	https://www.omnibuzz.nl/				
Doelstelling	Omnibuzz heeft haar missie vertaald in enkele concrete doelstellingen: Iedere doelgroep passend en tijdig vervoer bieden Continu werken aan kwaliteitsverbetering Hierbij aansluiten bij al ingezette kanteling in het sociale domein Vervoersuitgaven beheersbaar houden Vervoer kunnen blijven garanderen binnen de gemeentelijke begroting en grip op de interne organisatie.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 550				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 1.304	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 1.567
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 1.304	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 1.419
Resultaat	0				
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: - toerekening van de beheerskosten Omnibuzz naar de gemeenten op basis van gebruik, overheadkosten op basis van inwonertal; - omzetten van zone- naar kilometerberekening ten behoeve van de afrekening tussen Omnibuzz en de gemeenten.				

Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) Limburg-Noord					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.rudlimburgnoord.nl/				
Doelstelling	Het doel van de vorming van de Gemeenschappelijke Regeling voor de Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (GR RUD LN) is om een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 53				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	€ 0	Vreemd vermogen	01-01-2018	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2018	€ 334	Vreemd vermogen	31-12-2018	€ 1.372
Resultaat	€ 0				
Ontwikkeling 2020	De volgende speerpunten zijn er: 1. Vanaf 2019 is de RUD gestart met het branchegericht werken, wat ook in 2020 voortgezet wordt. 2. Gezien de aankomende omgevingswet en de kwaliteitscriteria 2.2 wordt door de RUD LN in 2020 ingezet op trainingen van houding en gedrag. 3. Een belangrijke pijler binnen de omgevingswet is de invoering van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Hierop is reeds voorgesorteerd met de aanschaf van een gezamenlijk VTH-systeem. De implementatie van dit systeem wordt naar verwachting dit jaar afgerond(2019). 4. Onderwerpen waar wij in 2020 met de ketenpartners de samenwerking opzoeken zijn; de drugs gerelateerde problematiek, asbest, afvalbedrijven en de mestketen. 5. Alle handhavingstaken op het gebied van energie zijn ondergebracht binnen bij het RUDteam van energiespecialisten. De partners bepalen zelf of zij extra geld reserveren voor de inzet op het thema Energie of dat zij herprioriteren				

Reinigingsdienst Maasland					
Vestigingsplaats	Haelen				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	https://www.rdmaasland.nl/				
Doelstelling	De reinigingsdienst Maasland voert taken uit op het gebied van inzameling huishoudelijke afvalstoffen, verwijderen van veegvuil, afvalslib en inzameling van bedrijfsafvalstoffen en levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen in programma 3.				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 1.685				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 1.649	Vreemd vermogen	01-01-2020	€ 6.250
Eigen vermogen	31-12-2020	€ 1.221	Vreemd vermogen	31-12-2020	€ 6.606
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: • Uitbreiding van taken op het gebied van beheer en onderhoud openbare ruimte; • Bijdragen aan de uitvoering van de Participatiewet; • Beleid op vermindering van huishoudelijk restafval; • Verduurzaming van verwerking huishoudelijk afval; • Uitbreiding van ondergrondse afvalcontainers; • Samenwerking met Limburgse gemeenten (ASL) en overheidsgedomineerde afvalbedrijven; • Intensivering communicatie, voorlichting en educatie scholen.				

Veiligheidsregio- Limburg Noord					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://vrln.nl/				
Doelstelling	• De veiligheidsregio voert taken uit op het gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweezorg en Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen aan programma 1 • De GGD maakt ook onderdeel uit van de veiligheidsregio. De GGD is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de Wet Publieke Gezondheid (WPG) en heeft van daaruit een belangrijke taak bij de realisatie van doelstellingen in programma 1 • Verder voert de veiligheidsregio taken uit op het gebied van de WMO (maatschappelijke opvang, verslaving- en bemoeizorg). Daarmee wordt een bijdrage aan programma 1 geleverd				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 3.955				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2019	€ 2.965	Vreemd vermogen	01-01-2019	€ 53.634
Eigen vermogen	31-12-2019	€ 2.770	Vreemd vermogen	31-12-2019	€ 57.042
Resultaat	0				
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: • Het concept positieve gezondheid doorontwikkelen • Paraatheid brandweezorg blijven waarborgen • Realisatie nieuwe brandweerkazernes Ittervoort en Heythuysen • Voeren van een kerntakendiscussie inzake brandweezorg • Verhogen deelname Risk Factory • Samenwerking met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg verder realiseren				

Westrom					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.westrom.nl/				
Doelstelling	• Uitvoering Wet sociale werkvoorziening (WsW) • Zoveel mogelijk inwoners arbeid bieden in een beschutte werkomgeving. In de komende jaren wordt de sociale werkvoorziening afgebouwd				
Belang	De 5 gemeenten in Midden-Limburg zijn eigenaar van Westrom. In het dagelijks bestuur is Leudal vertegenwoordigd door 1 wethouder. In het algemeen bestuur door 2 wethouders.				
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	€ 766				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2020	€ 2.749	Vreemd vermogen	01-01-2020	n.v.t.
Eigen vermogen	01-01-2021	€ 2.796	Vreemd vermogen	01-01-2021	n.v.t.
Resultaat	€ 47				
Ontwikkeling 2020	Het Algemeen Bestuur heeft een extern deskundige opdracht gegeven om, samen met de directie van Westrom, de organisatie door te lichten. Eind 2019 worden de resultaten en te nemen maatregelen gepresenteerd. Uit de voorlopige rapportage blijkt dat maatregelen op de langere termijn een gunstiger resultaat op de resultaten van Westrom hebben.				

Overige verbonden partijen					
Ijzeren Rijn					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Overig				
Website	https://www.prorail.nl/projecten/ijzeren-rijn				
Doelstelling	Gemeenten en instanties werken samen aan het creëren van zo veel mogelijk beïnvloedingsruimte om veiligheidsrisico's en aantasting van de leefbaarheid vanwege heringebruikname van het historische tracé van de IJzeren Rijn zo veel mogelijk te verminderen.				
Belang					
Bestuurlijk belang	Afhankelijk gesteld van gevergde noodzaak				
Bijdrage	Afhankelijk van de behoefte leveren de deelnemers een bijdrage.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2019	€ 70	Vreemd vermogen	01-01-2019	n.v.t.
Eigen vermogen	31-12-2019	€ 70	Vreemd vermogen	31-12-2019	n.v.t.
Resultaat	0				
Ontwikkeling 2020	Speerpunten 2020: • Ontwikkelingen in het dossier blijvend volgen • Reageren op actualiteiten				

Samenwerking Midden-Limburg					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Overig				
Website					
Doelstelling	Per 1-1-2015 is de Samenwerkingsovereenkomst Midden-Limburg van start gegaan middels een bestuursovereenkomst tussen de 7 Midden-Limburgse gemeenten. Doel van de bestuursovereenkomst SML is: • Het organiseren van een netwerkstructuur die voor bundeling en coördinatie zorgt van projecten en trajecten op economisch, sociaal en fysiek terrein • Het in de overeenkomst bepaalde laat de publiekrechtelijke positie en de bevoegdheden van overheden onverlet				
Belang					
Bestuurlijk belang	€ 0,60 per inwoner; proces en organisatiekosten				
Bijdrage	22				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	114	Vreemd vermogen	01-01-2018	n.v.t.
Eigen vermogen	31-12-2018	110	Vreemd vermogen	31-12-2018	n.v.t.
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	In 2019 is een uitgebreide evaluatie uitgevoerd van de samenwerking binnen SML.). Doel van de evaluatie was het in beeld brengen of de samenwerking effectief is en op welke manier de samenwerking effectiever gemaakt kan worden. Op basis van deze evaluatie wordt gewerkt aan een herijking en doorontwikkeling van de SML die in 2020 ook daadwerkelijk vorm krijgt en geïmplementeerd zal worden. Uitgangspunt daarbij is dat deze doorontwikkeling meer opgavengericht zal worden ingericht met minder bestuurlijke drukte en een grotere slagkracht. De wil om in regionaal verband te blijven samenwerken staat daarbij niet ter discussie. De bijdrage van de gemeenten kan op basis van de doorontwikkeling wijzigen voor 2020 en verder.				

Stichting / Vereniging					
Keyport 2020					
Vestigingsplaats	Weert				
Rechtsvorm	Stichting / Vereniging				
Website	www.keyport.nl				
Doelstelling	Keyport 2020 is de samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs (triple helix), een manier van werken om de economische structuur in en voor de regio te versterken. Keyport 2020 bundelt en regisseert de krachten van ondernemers, overheid, onderwijs en kennisinstellingen en fungeert als de centrale visie waarin de drie partijen zich herkennen.				
Belang					
Bestuurlijk belang	bijdrage € 2,47 per inwoner				
Bijdrage	€ 88				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat	€ 68				
Ontwikkeling 2020	Keyport2020 heeft een tussentijdse evaluatie van de strategische doelstellingen van Routeplan 2016-2020 uitgevoerd. De resultaten zijn van belang voor zowel het bepalen van de doelstellingen voor het jaarplan 2020 als voor het nieuw te ontwikkelen Routeplan 2021-2025. Ook heeft een inhoudelijke evaluatie van de uitgevoerde projecten plaatsgevonden. Beide resultaten worden binnenkort op de gebruikelijke wijze aangeboden aan de colleges en raden. Er zijn ook weer diverse nieuwe projecten opgestart. Door middel van een jaarplan vindt concretisering van het Routeplan 2016 – 2020 plaats en beschrijft de activiteiten die Keyport 2020 in afstemming en samenwerking met haar partners jaarlijks gaat uitvoeren. Leudal is actief partner in Keyport2020. In lijn met het Routeplan 2016-2020 wordt ingezet op het versterken van ondernemerschap, het bevorderen van innovatie en het optimaliseren van de regionale arbeidsmarkt. Deze opgaven zijn in de Strategische InvesteringsAgenda Midden-Limburg ook benoemd tot speerpunt en dit ondersteunen wij vanuit Leudal. Ook sluit dit aan op het economisch profiel c.q. economische ambitie van Leudal. Batig saldo procesmiddelen 2018 Het batig saldo procesmiddelen 2018 bedraagt € 68.494 en zal worden toegevoegd aan de procesmiddelen 2019 en zal deels worden ingezet t.b.v. extra communicatieactiviteiten (o.a. Keyport magazine 'Made in Keyport' en de externe begeleiding t.b.v. de ontwikkeling van het Routeplan 2021-2024).				

Leisure Port					
Vestigingsplaats					
Rechtsvorm	Stichting / Vereniging				
Website	https://www.liefdevoorlimburg.nl/stichting-leisure-port				
Doelstelling	• Recreatie en toerisme wil publiek en privaat de rol verkrijgen die de sector toekomt op basis van haar economische positie • Noord-Limburg wil meer recreëren en toeristen trekken, die langer blijven en meer besteden. Noord-Limburg wil de bestedingen van eigen inwoners stimuleren • Noord-Limburg wil koploper zijn met vakanties en overnachtingen in Nederland				
Belang					
Bestuurlijk belang					
Bijdrage	0				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	191	Vreemd vermogen	01-01-2018	80
Eigen vermogen	31-12-2018	126	Vreemd vermogen	31-12-2018	92
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Gemeente Leudal heeft de structurele samenwerking met leisurereport eind 2017 opgezegd. Wij hebben wel nog een incidentele opdracht verstrekt voor 2018 (€35.000). In 2019 hebben wij geen opdracht meer verstrekt aan Leisure Port, wel hebben wij met de samenwerkende gemeenten afgesproken dat website liefde voor Limburg te ondersteunen voor het jaar 2019. De organisatie Leisure Port wordt in 2019 beëindigd. De middelen die terugkeren aan de deelnemende gemeenten worden gebruikt om de kosten van de website te betalen. Vanaf 2020 gaan wij geen relatie meer aan met Stichting Leisurereport.				

Routebureau Midden-Limburg					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Stichting / Vereniging				
Website	https://www.routebureau limburg.nl/				
Doelstelling	• Het Routebureau staat garant voor een kwalitatief hoogstaand en actueel fietsknooppuntennetwerk. • Het routebureau zorgt voor goede ontsluiting van routeinformatie naar de promotie-organisaties. • Uniformiteit in bewegwijzering. • Het tegengaan van verrommeling van het landschap. • Vergaren van informatie omtrent routes • Initiëren van vernieuwing en gezamenlijke aanpak in Noord- en Midden-Limburg				
Belang					
Bestuurlijk belang	€ 0,38 per inwoner per 01-01-2015				
Bijdrage	€0,38 per inwoner per jaar				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2018	80	Vreemd vermogen	01-01-2018	556
Eigen vermogen	31-12-2018	68	Vreemd vermogen	31-12-2018	272
Resultaat					
Ontwikkeling 2020	Continuering van bestaande activiteiten op het gebied van beheer en onderhoud, onderzoek, digitalisering routes en vernieuwing van het aanbod.				

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid in de brede zin van het woord is:

Het beleid dat zich richt op de markt waar de grond wordt gekocht, geëxploiteerd, ontwikkeld en verkocht. Het grondbeleid gaat onder meer over verwerving van grond, grondexploitatie, kostenverhaal, voorkeursrecht, onteigening, grondprijnsbeleid en bevordering van particulier opdrachtgeverschap (vrije kavels).

Het beleid heeft tot doel het borgen van een eenduidige en transparante beleidslijn voor het sturen en beheersen van ruimtelijke projecten. Het (gewenste) gemeentelijke grondbeleid faciliteert het ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling/realisatie van maatschappelijke functies.

Inleiding

Voor veel activiteiten van de gemeente is grond nodig. Gemeentelijke plannen kunnen gevolgen hebben voor het grondgebruik in de gemeente. Met grondbeleid proberen we die veranderingen in het grondgebruik te sturen. Zo kunnen we het bereiken van onze doelen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, werkgelegenheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer veilig stellen. Het grondbeleid volgt onze doelstellingen op andere beleidsvelden op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling,

Visie op grondbeleid

De nota Grondbeleid beschrijft onze visie op het grondbeleid. Deze wordt op dit moment herzien en waar nodig geactualiseerd. In de nota Grondbeleid gaan we in op de overgang van een ontwikkel- naar een beheersgemeente. Deze overgang is ingezet door een keuze te maken voor 'inbreiden in plaats van uitbreiden' met het doel de leefbaarheid en duurzaamheid in de kernen te behouden. Hiermede spelen we in op de toenemende behoefte aan herstructurering van locaties. Door een mix van financiële en juridische instrumenten willen we direct of indirect bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van locaties. We streven naar een zo gunstig mogelijk maatschappelijk en financieel eindresultaat. Waar het kan faciliteren we initiatieven van derden.

Grondbeleid is geen doel maar een middel dat in Leudal wordt ingezet om (de voorgenomen) woningbouwplannen en bedrijventerreinen te realiseren. Door economische en demografische ontwikkelingen zijn uitbreidingsplannen niet mogelijk. Integendeel, de gemeente Leudal heeft teveel bouwplannen en dient het aantal te beperken. Per kern moet een afweging worden gemaakt. Ook ligt er geen doelstelling meer om bedrijventerreinen en/of uitbreidingen te ontwikkelen, met uitzondering van een aantal projecten.

Flexibel schakelen tussen actief en facilitair grondbeleid

Het instrument van actief grondbeleid wordt steeds minder toegepast. Bovendien is het een trend dat door veranderende omstandigheden ontwikkelingen kleinschaliger zijn en het toegepast grondbeleid minder actief en meer passief is. De verschuiving naar een passief faciliterend grondbeleid betekent dat de gemeente de bouwinitiatieven over laat aan private partijen en het ruimtelijk beleid aanstuurt via samenwerkingsovereenkomsten of via het publiekrechtelijke instrumentarium. De gemeente loopt daardoor minder risico's. De noodzaak om een actief grondbeleid te voeren is ook minder, omdat door diverse ontwikkelingen zoals economische omstandigheden en de krimp, vraaggericht gebouwd wordt in plaats aanbodgericht.

Daarnaast is in de gemeente Leudal een proces gaande van fusies van verenigingen en accommodaties, en dat betekent dat voor vrijkomende gronden en accommodaties een herbestemming moet worden gezocht. Tevens heeft de gemeente nog een aantal leegstaande panden in bezit. Per locatie moet een oplossing worden gezocht waarbij

flexibiliteit in het toe te passen grondbeleid (zijnde actief of passief grondbeleid) wenselijk is". Met de instrumenten die de Nota Grondbeleid van de gemeente Leudal biedt is het mogelijk om op de bovengenoemde ontwikkelingen in te spelen. De belangrijkste beleidsregels van de gemeentelijke Nota Grondbeleid maken onderdeel uit van deze paragraaf.

Herziening nota Grondbeleid

Op 11 november 2014 is de Structuurvisie Wonen, Zorg en Woonomgeving Midden-Limburg door de gemeenteraad vastgesteld. Per 1 januari 2016 is de Wet Vennootschapsbelasting van toepassing voor gemeenten. In maart 2016 zijn de richtlijnen van de commissie Besluit, Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV richtlijnen) voor de grondexploitaties gewijzigd. Als gevolg van deze wijziging zijn diverse notities opgesteld, die onlangs (juli 2019) samengevoegd zijn in de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) en 'Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2018 tot en met 2021' vastgesteld op 25 juni 2019. De opgave richt zich in ieder geval niet meer volledig op kwantitatieve groei, maar meer en meer op kwalitatieve groei. Als gevolg van al deze wijzigingen wordt de bouwgrond in exploitatie als volgt gedefinieerd.

De bouwgrond in exploitatie zijn:

- gronden in eigendom van de gemeente, waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting is vastgesteld. Vanaf dat moment wordt de bouwgrond in exploitatie geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans;
- gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is derhalve sprake van 'actief grondbeleid'.

In de loop van 2019 passen we onze Nota Grondbeleid aan, voegen wij de nota Grond- en Vastgoedbeleid samen, omdat kijkend naar de ontwikkelingen binnen onze gemeente de beleidsterreinen niet los van elkaar gezien kunnen worden. Beide beleidsonderdelen (en portefeuilles) leveren een bijdrage aan de strategische sturing en ontwikkeling van onze gemeente. Naast rekening te houden met de bovengenoemde wijzigingen, houden wij voor de uitwerking van ons beleid ook rekening met de aankomende Omgevingswet. Het Vastgoed- en Grondbeleid zal begin 2020 ter besluitvorming voorgelegd worden aan de Gemeenteraad.

Uitvoering grondbeleid

De gemeente kiest in de eerste plaats voor een faciliterend grondbeleid en indien hiertoe behoefte voor bestaat op de tweede plaats voor een actief grondbeleid. Dit houdt in dat het grondbeleid in de volgende volgorde wordt opgepakt:

- De gemeente faciliterend grondbeleid voert wanneer het initiatief van de markt komt en regie niet nodig is.
- De gemeente actief beleid voert om regie te nemen wanneer dat kan en nodig is.
- De gemeente een combinatie van actief en faciliterend beleid uitoefent als dat past in een beoogde gebiedsontwikkeling.
- besluiten van de gemeenteraad en Burgemeester & Wethouder met betrekking tot planontwikkeling voor woningbouw worden getoetst aan 'Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2018 tot en met 2021' vastgesteld op 25 juni 2019 en het op 15 december 2015 vastgestelde Plan van Aanpak sturing planvoorraad woningbouwplannen Leudal. Daarbij wordt uitgegaan van de meest recente planvoorraad, nu d.d. 1 januari 2019. De Structuurvisie geeft regionaal richting aan de wijze waarop het aantal woningbouwplannen moet worden afgestemd op de veranderende c.q. afnemende behoefte. Het plan van aanpak betreft de lokale uitwerking daarvan.

Grondprijsbeleid en vaststelling van grondprijzen voor woningbouw en bedrijventerreinen

Uitgiftebeleid bouwgrond

Jaarlijks worden door het College van Burgemeester en Wethouders de grondprijzen voor verschillende functies opnieuw vastgesteld en/of aangepast aan de marktontwikkelingen, op basis van de residuele methode. De gemeenteraad wordt achteraf in kennis gesteld van de aanpassingen. Voor incidentele ontwikkelingen kan het College van Burgemeester en Wethouders een afwijkende grondprijsmethode hanteren.

Uitgiftebeleid reststroken

De verkoop van restgronden/groenstroken heeft de voorkeur boven verhuur/buikleen, mits voldaan wordt aan de volgende condities:

- Er is geen sprake (meer) van een functionele of structurele betekenis.
- Bestemmingsplanvoorschriften.
- Verkeersveiligheid aspecten.
- Verkoop toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen niet in de weg staat/hindert.
- Opbrengsten uit verkopen van percelen groter dan 1.000 m², € 1 per m² aanwenden om de boekwaarde te verlagen.
- Opbrengsten uit verkopen van percelen kleiner dan 1.000 m² komen ten gunste van de reserve grondexploitaties.

Verkoopbeleid gronden niet voor de openbare dienst bestemd

- Gronden met een strategische waarde komen niet voor verkoop in aanmerking. Met strategische waarde wordt bedoeld dat deze gronden in de toekomst nog ruimtelijke, maatschappelijke of financiële mogelijkheden kunnen hebben.
- Voor gronden in en nabij een kern geldt in principe dat die strategisch zijn en dient het college gemotiveerd aan te geven waarom verkoop wel mogelijk is.
- Verkoop van gronden geschiedt in principe openbaar. Verkoop aan derden op verzoek is toegestaan, maar dan vindt de verkoop plaats op basis van een getaxeerde verkoopprijs.
- Regulier verpachte percelen komen in principe niet voor verkoop in aanmerking vanwege de lagere opbrengstwaarde. Wel wordt het pachtbeleid geïntensiveerd met als doel reguliere verpachtingen te beëindigen en dan mogelijk te verkopen.
- Versnipperde bospercelen komen voor verkoop in aanmerking. In eerste instantie komen bos- en/of natuurbeherende instanties in aanmerking voor koop. Bij geen interesse wordt aan omliggende grondeigenaren aangeboden om de grond te kopen. Verkoopprijs wordt bepaald door een taxateur.

Verwervingsbeleid

De gemeente kiest ervoor om bij elke in ontwikkeling te brengen locatie op dat moment te kiezen voor een passend verwervingsbeleid, waarbij zoveel mogelijk wordt gekozen voor verwerving, passend bij een actief en/of faciliterend grondbeleid.

- De gemeente Leudal hanteert het instrument van onteigening structureel en al vroeg in het onderhandelingsproces als een beleidsinstrument. Zodra een bestemmingsplan is vastgesteld, wordt zo nodig aan de hand van een onteigeningsplan een onteigeningsbesluit genomen. De onteigening zal al administratief worden ingezet.
- Primaire inzet zal blijven het bereiken van een minnelijke aankoop. Echter, het onteigeningsbesluit dient in eerste instantie als drukmiddel en in tweede instantie om tot daadwerkelijke onteigening over te gaan indien van zelfrealisatie geen sprake is en minnelijke aankoop is mislukt.

Kostenverhaal

De inzet van de gemeente Leudal is er op gericht om zo vaak als mogelijk het kostenverhaal via vrijwillige overeenkomsten met een grondeigenaar (anterieure overeenkomsten) te verzekeren.

Herziening

De gemeente Leudal actualiseert jaarlijks alle grondexploitaties.

Risicomanagement

De gemeente Leudal voert een actief risicomanagement door:

- De uitgangspunten van de planexploitatie continu te monitoren en zo nodig bij te stellen, zonder dat hiermee de kwaliteit van het plan substantieel wordt aangetast. In dat geval is nieuw bestuurlijk draagvlak vereist.
- De onderdelen van de planontwikkeling realistisch in te schatten.
- Activiteiten in het planontwikkelingsproces te toetsen aan vastgestelde financiële kaders en het planresultaat te toetsen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente.

Exploitatieresultaat

In 2020 vinden de volgende activiteiten plaats:

- Verkoop van resterende kavels.
- De (voormalige) basisschool locatie Pinxtenstraat Haler wordt in samenspraak met het dorpsoverleg, de woningstichting Stramproy en een private ontwikkelaar gewerkt aan een kwalitatief plan dat voorziet in de realisatie van vijf levensloopbestendige woningen.
- In Heibloem, P. van Donstraat wordt gewerkt aan een plan dat voorziet in de realisatie van enerzijds levensloopbestendige woningen. En anderzijds woningen in de vrije sector.
- In Heythuysen Bevelanden 'Den Hoeck' vinden voorbereidende gesprekken en werkzaamheden plaats om invulling te geven aan de overeenkomst ruimte voor ruimte Regeling 1ste trance.
- In Grathem, voormalige transportbedrijf aan de Markt 8 en 8a wordt onderzocht of deze locatie mogelijk (her)bestemd kan worden voor woningbouw. Of dat een andere locatie beter geschikt is voor het ontwikkelen van woningbouw.
- Uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden in het kader van het bedrijventerrein Ittervoort fase 4 en het ontwikkelen van het bedrijventerrein Napoleonsweg in Ittervoort.

Prognose van te verwachten resultaten

Voor woningbouwplannen en de locaties voor bedrijventerreinen, die de gemeente exploiteert en/of waar de gemeente financiële verplichtingen heeft, wordt een grondexploitatie geopend. Van elke exploitatie is een opzet of berekening gemaakt van toekomstige uitgaven en inkomsten. Op deze wijze wordt het saldo op eindwaarde verkregen. Dit is het bedrag dat na uitvoering van een plan op de einddatum resteert aan winst of verlies. In de cyclus voor de jaarrekening worden jaarlijks de meerjarenplanning van de exploitaties geactualiseerd en door het college van Burgemeester en Wethouders ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Uit de meerjarenplanning blijkt het financiële verloop en de ontwikkeling van de exploitaties.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2020	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo
Gemeentelijke exploitaties	4.276	7.346	-15.583	-3.961
Exploitaties door derden	-37	p.m.	p.m.	-37
Structuurbeelden Haelen-Horn	0	0	0	0
Totaal	4.239	7.346	-15.583	-3.998

Woningbouwplannen in exploitatie vooruitzichten (gemeentelijke exploitaties).

<i>(bedrag x 1.000)</i>					
Nr	Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2020	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo
	Woningbouw				
1	Baexem Kapittelstraat	7	37	-354	-310
2	Baexem Witte huis	166	100	-249	17
3	Heibloem P. van Donstraat	-123	188	-158	-93
4	Heythuysen J. van Sonlaan	38	130	-700	-532
5	Heythuysen De Bevelanden 1	-462	569	-330	-223
6	Heythuysen Walk	63	106	-186	-17
7	Haler vrm. basisschool Pinxtenstraat	0	167	-164	4
	Totaal	-311	1.297	-2.141	-1.154

De op het einde van de exploitatietermijnen (eindwaarde) te behalen winstraming bedraagt € - 1.153.826. De contante waarde (2020) bedraagt € -1.116.000.

Bedrijventerreinen in exploitatie vooruitzichten.

<i>(bedrag x 1.000)</i>					
Nr	Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2020	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo
	Bedrijven				
1	Heythuysen BT Arenbos	498	126	-1.005	-381
2	Heythuysen BT Leudalplein	5	0	0	5
3	Ittervoort, BT fase IV	4.067	2.615	-8.587	-1.905
4	Ittervoort Napoleonsweg	-4	0	0	-4
5	Roggel, uitbreiding BT Laak	20	3308	-3850	-522
	Totaal	4.586	6.049	-13.442	-2.807

De op het einde van de exploitatietermijnen (eindwaarde) te behalen winstraming bedraagt € - 2.807.476. De contante waarde (2020) bedraagt € -2.563.000.

Exploitaties door derden

Op grond van de wijziging BBV dienen wij in de paragraaf in te gaan op de aanduiding van de wijze waarop de gemeente grondbeleid uitvoert. Daarnaast dienen wij in te gaan op de actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitaties. De exploitaties door derden worden op grond van de wijziging BBV niet gezien als grondexploitaties, maar als puur kostenverhaal, wat leidt tot een vordering op de balans. In de toekomst worden deze vorderingen opgenomen op de balans en daar toegelicht.

(bedrag x 1.000)					
Nr	Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2020	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo
	Woningbouw				
1	Baexem Mariabosch	56	p.m.	p.m.	p.m.
2	El Steenenbambt	0	p.m.	p.m.	p.m.
3	Neeritter Op den Heuvel	-93	p.m.	p.m.	p.m.
4	Ruimte voor ruimte project	0	p.m.	p.m.	p.m.
	Totaal	-37	0	0	0

Structuurbeelden Haelen-Horn (herontwikkeling Haelen-Horn bv)

In 2017 heeft de raad het besluit genomen een vaststellingsovereenkomst af te sluiten met de Herontwikkeling Haelen-Horn BV. Op grond van de vaststellingsovereenkomst heeft een groot deel van de financiële afwikkeling plaats gevonden in 2017, hetgeen resulteert in een vordering van € 416.000 op de balans ingaande 2018 en fiscale afwikkeling in het kader van de btw. Fiscale afwikkeling vindt plaats op basis van een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst. Deze fiscale afwikkeling heeft geen financiële consequenties voor onze gemeente. Deze heeft slechts gevolgen voor de tegenpartij. Met betrekking tot de nog te ontwikkelen locaties worden in de toekomst separate overeenkomsten afgesloten.

Meerjarenplanning van resterende uitgaven en inkomsten van de gemeentelijke exploitaties.

(bedrag x 1.000)					
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Woningbouw					
Uitgaven	492	645	215	225	212
Inkomsten	-881	-1.796	-345	0	0
Bedrijven					
Uitgaven	872	2.966	3.032	29	22
Inkomsten	-963	-12.770	-333	-339	0
Totaal	-480	-10.955	2.569	-85	234
Uitgaven	1.364	3.611	3.247	254	234
Inkomsten	-1.844	-14.566	-678	-339	0
Saldo	-480	-10.955	2.569	-85	234

Voor de structuurbeelden Haelen-Horn is geen meerjarenplanning opgesteld.

Vennootschapsbelasting (vpb)

Vanaf 1 januari 2016 worden de grondexploitaties als VPB-plichtig aangemerkt. Het gevolg is dat over toekomstige winsten behaald uit de grondexploitaties vennootschapsbelasting betaald moet worden (20%-25%). De winstberekening volgens de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen wijkt af van de winstberekening volgens de BBV (zoals opgenomen in de begroting en de jaarrekening). De berekeningen met betrekking tot de grondexploitaties moeten dus omgebouwd worden naar fiscale maatstaven. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe de gemeente bepaalde kostenelementen kan of mag toerekenen aan de fiscale winstberekening. In de loop van 2017 is voor het eerst een fiscale balans opgesteld en hebben wij meer inzicht verkregen in de fiscale positie. Op basis daarvan hebben wij kunnen bepalen wat het financiële effect van de nieuwe wet is voor de grondexploitaties. Uit de VPB-aangiften 2016, 2017 en 2018 blijkt dat wij over deze jaren negatieve fiscale resultaten hebben verantwoord. Dit zal naar verwachting wijzigen gelet de voorgenomen activiteiten, om die reden wordt op basis van voorlopige berekeningsmodel rekening gehouden met een jaarlijks maximale VPB-last van € 85.000 en dit bedrag is in de begroting opgenomen.

Reserves in relatie tot risico's

• Reserve grondexploitaties

Risico's van grondexploitaties worden afgedekt door de reserve grondexploitaties. De reserve bedraagt € 1,7 miljoen en de risico's zijn als volgt gekwantificeerd.

(bedrag x 1.000)		
	Risico's grondexploitatie	Bedrag
a	Afzetrisico's gevolg van marktvertraging	335
b	Risico's m.b.t. kostendekkendheid van plannen	339
c	Risico's haalbaarheid plannen als gevolg van de marktsituatie	289
d	Risico niet nakoming van overeenkomsten	1.027
e	Debiteurenrisico's	p.m.
f	Procedurekosten	101
g	Verplichte bijdrage aan de algemene dienst	
h	Diverse overige risico's (o.a. onderzoek naar plannen die niet tot uitvoering komen)	259
	Totaal	2.350

• Risico's

Verwezen wordt naar de risicobeheermatrix in deze begroting.

De belangrijkste risico's zijn:

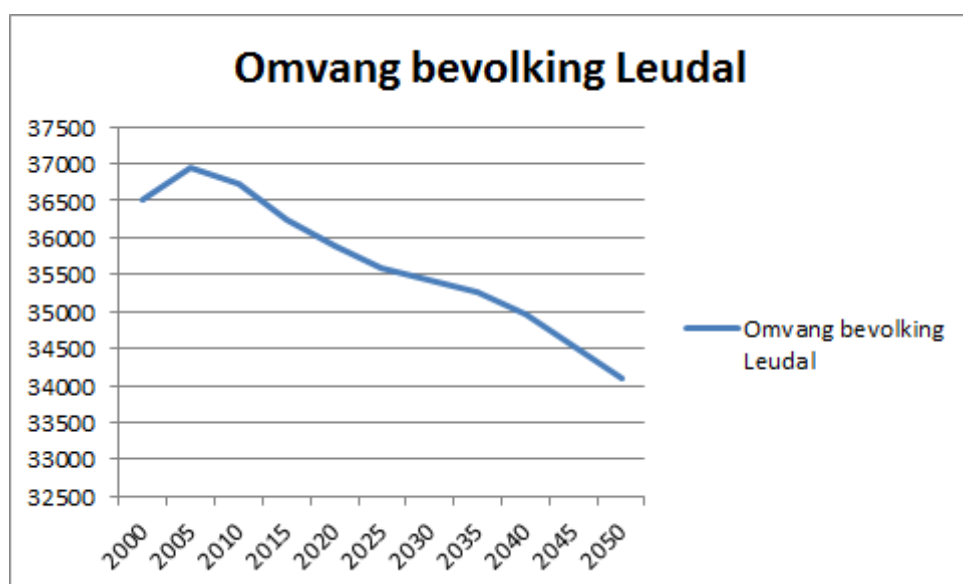
- Financiële resultaten van de afwikkeling van het faillissement van Nieuwe Borg.
- Kostendekkendheid van de grote(re) exploitaties: woningbouwplan De Bevelanden Heythuysen en de uitbreiding van het bedrijventerrein Ittervoort.
- Mogelijke gevolgen voor de woningbouwexploitaties van de nog vast te stellen structuurvisie Wonen, Zorg en Woonomgeving.

3.8 Demografische ontwikkelingen

Algemeen

Demografische veranderingen hebben gevolgen voor Leudal. Onze bevolking krimpt, ontgroent, vergrijsd en verkleurt. We hebben niet alleen te maken met een afnemende bevolkingsomvang, maar ook met minder jongeren, meer senioren en toename aan diversiteit van afkomst.

De demografische ontwikkelingen hebben invloed op (bijna) alle beleidsvelden. Denk aan woningbouw, economie, arbeidsmarkt, welzijn, verenigingsleven, accommodatiebeleid, onderwijs, zorg enzovoorts. Juist daarom dienen de demografische ontwikkelingen integraal onderdeel te worden van onze gehele visievorming en beleidsuitvoering. Dat betekent concreet dat demografische ontwikkelingen een van de onderwerpen wordt die in onder andere de strategische visie en omgevingsvisie landt. Het is niet de vraag of de demografie verandert, maar welke strategie wij kiezen om hier op een juiste manier mee om te gaan.



Cijfers uit Primos 2019 via www.leudal.incijfers.nl

	2010	2018	2020	2030
Beneden 14 jaar	16,9%	12,9%	12,7%	14,0%
15-29 jaar	15,5%	16,3%	16,2%	13,1%
30-44 jaar	18,7%	14,7%	14,7%	16,4%
45-64 jaar	32,0%	32,0%	31,5%	22,6%
65-74 jaar	9,7%	13,6%	13,9%	13,6%
75 + jaar	7,2%	10,5%	10,9%	20,2%

Financiële bijlagen

4.1 Uitgangspunten begroting

4.2 Productenbegroting

Productenbegroting		(bedrag x 1.000)			
	2020	2021	2022	2023	
Veilige gemeente					
Minder criminaliteit					
Veiligheidsmaatregelen algemeen	143	143	143	143	
Veiligheidsmaatregelen specifiek	99	99	99	99	
Mutaties reserves CDL-190101	0	0	0	0	
Subtotaal	242	242	242	242	
Preventie en repressie op orde					
Brandweer en crisisbeheersing	2.803	2.804	2.804	2.803	
Subtotaal	2.803	2.804	2.804	2.803	
Ondermijning teruggedrongen					
Mutaties reserves CDL-190103	0	0	0	0	
Ondermijning	0	0	0	0	
Subtotaal	0	0	0	0	
Totaal per programma	3.046	3.047	3.047	3.045	
Onderwijs					
Multifunctioneel gebruik voorzieningen					
Onderwijshuisvesting	1.268	1.261	1.252	1.240	
Kwaliteit kinderopvang	0	0	0	0	
Mutaties reserves CDL-190201	-80	-80	-80	-80	
Subtotaal	1.188	1.180	1.172	1.160	
Afname schooluitval+onderwijsachterstand					
Onderwijsbeleid	1.317	1.319	1.319	1.318	
Media	374	355	355	355	
Mutaties reserves CDL-190202	0	0	0	0	
Subtotaal	1.692	1.674	1.674	1.673	
Totaal per programma	2.880	2.855	2.846	2.832	
Gezondheidsbevordering					
Levensstijl en gezondheid					
Bescherming gezondheid	1.364	1.355	1.355	1.355	
Subtotaal	1.364	1.355	1.355	1.355	
Totaal per programma	1.364	1.355	1.355	1.355	

Woon-, werk- en leefklimaat

Regionale samenwerking

Ambtelijke samenwerking	361	368	368	368
Bestuurlijke samenwerking (werkgelegenh)	162	162	162	162
EC-GEO samenwerking	0	0	0	0
Mutaties reserves CDL-190401	0	0	0	0
Subtotaal	523	530	530	530

Goed vestigingsklimaat

Ondersteuning bedrijvigheid	196	195	195	195
Mutaties reserves CDL-190402	-21	-21	-21	-21
Infrastructuur bedrijven	94	93	93	93
Subtotaal	268	267	267	267

Passende woningen

Conserveren cultuurhistorische waarden	213	218	218	219
Dorpsvernieuwing	39	40	40	40
Volkshuisvesting (incl statushouders)	920	231	200	199
Bestemmingsplannen	1.105	1.116	1.111	1.095
Grondexploitaties woningen	-6	-6	-6	-6
Omgevingsvergunningen (+ bouwtoezicht)	31	39	39	39
Mutaties reserves CDL-190403	-723	-39	-21	0
Subtotaal	1.579	1.599	1.582	1.587

Buitengebied in beweging

Omgevingswet	175	215	0	0
Mutaties reserves CDL-190404	0	0	0	0
Subtotaal	175	215	0	0

Adequate handhaving

Toepassing APV	391	395	395	391
Handhaving ruimtelijke ordening	179	180	180	180
Toezicht en handhaving bouwen	593	602	602	602
Subtotaal	1.162	1.177	1.177	1.174

Openbaar vervoer

Openbaar vervoer	22	22	17	17
Subtotaal	22	22	17	17

Kapitaalgoederen adequaat onderhouden

Verkeersveiligheid	907	951	989	1.008
Infrastructuur wegen	2.195	2.520	2.601	2.680
Riolering	-1.369	-1.239	-1.198	-1.206
Mutaties reserves CDL-190407	60	-317	-455	-344
Natuurbescherming en -onderhoud	2.218	2.260	2.457	2.470
Begraafplaatsen	10	10	10	8
Parkeren	0	0	0	0
Infrastructuur water	7	67	66	66
Gebruik openbaar groen	234	194	164	124
Afval	-418	-408	-456	-455
Subtotaal	3.844	4.037	4.177	4.351
Grote mate naleefgedrag				
Milieubeheer	1.183	1.203	1.206	1.208
Mutaties reserves CDL-190411	0	0	0	0
Subtotaal	1.183	1.203	1.206	1.208
Energieneutraal				
Mutaties reserves CDL-190412	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0
Totaal per programma	8.758	9.051	8.957	9.134

Sport en cultuur**Sportaccommodaties gebundeld verspreid**

Buitensport	827	850	849	855
Sportbeleid	383	383	383	383
Binnensport	847	860	855	854
Mutaties reserves CDL-190501	-151	-151	-151	-151
Subtotaal	1.906	1.943	1.936	1.941

Kunst en cultuur

Cultuurondersteuning	435	440	440	440
Kunst- en cultuurbehoud	11	11	11	11
Mutaties reserves CDL-190503	0	0	0	0
Subtotaal	446	451	451	451

Positie recreatie en toerisme

Recreatie op water	1	1	1	1
Openluchtrecreatie	42	42	42	42
Subtotaal	43	43	43	43

Meer recreanten

Aantrekkingskracht op burgers	171	187	187	186
Subtotaal	171	187	187	186

Totaal per programma	2.566	2.624	2.617	2.622
-----------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Jeugdzorg				
Gebruik specialistische jeugdhulp				
Mutaties reserves CDL-190601	-1.859	-1.799	-2.023	-2.108
Jeugdbegeleiding	8.036	8.001	8.001	8.001
Opvang en beschermd wonen jeugd	917	917	917	917
Subtotaal	7.094	7.120	6.895	6.810
Toegankelijke voorzieningen jeugd				
Mutaties reserves CDL-190602	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0
Totaal per programma	7.094	7.120	6.895	6.810

Participatie				
Deelname economisch en maatsch. verkeer				
Welzijnswerk	594	596	596	596
Volwassenenbegeleiding	5.418	5.427	5.427	5.427
Algemeen Maatschappelijk Werk	642	643	643	643
Collectief aanvullend vervoer	482	489	498	498
Loketvoorzieningen lokaal	251	254	254	254
Advisering Wmo	13	13	13	13
Clientondersteuning	31	31	31	31
Sociale zekerheidsregelingen	171	171	171	171
Inkomensvoorzieningen	1.049	1.054	1.054	1.054
Levensonderhoud	40	41	41	41
Begeleid werken	3.846	3.763	3.745	3.674
Re-integratie	640	609	609	609
Materiele voorzieningen Wmo	918	918	918	918
Opvang en beschermd wonen volwassenen	69	70	70	70
Mutaties reserves CDL-190701	238	0	0	0
Subtotaal	14.401	14.078	14.070	13.998
Geen armoede				
Armoedebeleid	922	886	886	886
Mutaties reserves CDL-190702	0	0	0	0
Subtotaal	922	886	886	886
Maatschappelijke voorzieningen				
Cultuuraccommodaties	564	560	556	542
Mutaties reserves CDL-190703	-188	-188	-188	-188
Subtotaal	376	372	368	354
Statushouders				
Migratie	122	122	122	122
Mutaties reserves CDL-190704	0	0	0	0
Subtotaal	122	122	122	122

Mantelzorgvriendelijk				
Mantelzorg	50	50	50	50
Subtotaal	50	50	50	50
Laaggeletterdheid teruggedrongen				
Mutaties reserves CDL-190706	-9	-9	-9	-9
Subtotaal	-9	-9	-9	-9
Totaal per programma	15.862	15.500	15.487	15.401
Dienstverlening aan burger en bedrijven				
Dienstverlening scoort een 7				
Burgerzaken	1.531	1.584	1.623	1.658
Ondersteuning bestuur	111	112	112	112
Mutaties reserves CDL-190801	0	0	0	0
Subtotaal	1.642	1.696	1.735	1.770
Totaal per programma	1.642	1.696	1.735	1.770
Eigentijds besturen en netwerken				
Co-creatief beleid.Interact. werken/best				
Volksvertegenwoordiging	724	726	726	726
College van B & W	799	756	756	756
Subtotaal	1.523	1.482	1.482	1.482
Burgerinitiatieven				
Stimulering burgerparticipatie	289	289	239	239
Mutaties reserves CDL-190902	-50	-50	0	0
Subtotaal	239	239	239	239
Totaal per programma	1.762	1.721	1.721	1.721
Financiën en belastingen				
Meerjarig sluitende begroting				
Onverdeeld vastgoed	842	1.348	1.397	1.397
Mutaties reserves CDL-191001	0	0	0	0
Subtotaal	842	1.348	1.397	1.397
Weerstandsvermogen aan de maat				
Rekeningresultaat	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0
Totaal per programma	842	1.348	1.397	1.397

Algemene dekking				
geen collegedoeel				
Mutaties reserves CDL-192001	1.339	1.177	1.180	1.181
Saldo financieringsfunctie	548	577	350	180
Treasury	35	35	35	33
Dividend en rente	-1.635	-1.269	-934	-996
OZB woningen	-3.911	-3.943	-3.940	-3.940
Lokale heffingen	-194	-191	-190	-190
OZB niet-woningen	-1.758	-1.772	-1.771	-1.771
Rijksuitkeringen	-50.434	-51.211	-51.682	-52.873
Onbestemde gelden	1.350	1.162	1.708	3.101
Toeristenbelasting	-930	-930	-930	-930
Subtotaal	-55.590	-56.365	-56.173	-56.205
Totaal per programma	-55.590	-56.365	-56.173	-56.205
Overhead				
geen collegedoeel				
Piofach	4.318	4.505	4.591	4.534
Directe loonkosten	5.460	5.309	5.259	5.259
Buitendienst	29	36	36	38
Mutaties reserves CDL-192101	-464	-270	-270	-246
Overhead	-129	-129	-129	-129
Saldo HKP Overhead	-125	-125	-125	-125
Serviceteam	32	32	32	32
Ondersteuning bestuur	46	46	46	46
Ondernemingsraad	10	10	10	10
Uitvoeringskosten 3D	431	466	498	528
Subtotaal	9.606	9.880	9.947	9.948
Totaal per programma	9.606	9.880	9.947	9.948
Heffing VPB				
geen collegedoeel				
Vennootschapsbelasting	85	85	85	85
Subtotaal	85	85	85	85
Totaal per programma	85	85	85	85
Onvoorzien				
geen collegedoeel				
Onvoorzien	84	84	84	84
Subtotaal	84	84	84	84
Totaal per programma	84	84	84	84

4.3 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten

	(bedrag x 1.000)											
Omschrijving	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel
Baten per programma												
P01 - Veilige gemeente	-278	-217	-61	-278	-217	-61	-61	0	-61	-61	0	-61
P02 - Onderwijs	-376	0	-376	-376	0	-376	-376	0	-376	-199	0	-199
P03 - Gezondheidsbevordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	-10.994	0	-10.994	-10.860	0	-10.860	-11.040	0	-11.040	-11.113	0	-11.113
P05 - Sport en cultuur	-419	0	-419	-419	0	-419	-419	0	-419	-419	0	-419
P06 - Jeugdzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P07 - Participatie	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	-315	0	-315	-334	0	-334	-239	0	-239	-239	0	-239
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5
P10 - Financiën en belastingen	-35	-10	-25	-25	0	-25	-25	0	-25	-25	0	-25
Subtotaal baten programma's	-18.253	-227	-18.027	-18.128	-217	-17.911	-17.997	0	-17.997	-17.892	0	-17.892
Lasten per programma												
P01 - Veilige gemeente	3.324	217	3.107	3.325	217	3.108	3.108	0	3.108	3.107	0	3.107
P02 - Onderwijs	3.336	0	3.336	3.311	0	3.311	3.302	0	3.302	3.112	0	3.112
P03 - Gezondheidsbevordering	1.364	9	1.355	1.355	0	1.355	1.355	0	1.355	1.355	0	1.355
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	20.436	723	19.713	20.287	215	20.072	20.494	0	20.494	20.612	0	20.612
P05 - Sport en cultuur	3.137	0	3.137	3.195	0	3.195	3.188	0	3.188	3.192	0	3.192
P06 - Jeugdzorg	8.953	35	8.918	8.918	0	8.918	8.918	0	8.918	8.918	0	8.918

[illegible]

P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	-1.209	-723	-486	-712	-20	-692	-833	-142	-691	-497	0	-497
P05 - Sport en cultuur	-151	0	-151	-151	0	-151	-151	0	-151	-151	0	-151
P06 - Jeugdzorg	-1.859	0	-1.859	-1.799	0	-1.799	-2.023	0	-2.023	-2.108	0	-2.108
P07 - Participatie	-197	0	-197	-197	0	-197	-197	0	-197	-197	0	-197
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	-50	-50	0	-50	-50	0	0	0	0	0	0	0
P10 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	-464	-216	-248	-270	0	-270	-270	0	-270	-246	0	-246
Totaal onttrekkingen uit reserves	-4.051	-989	-3.062	-3.300	-70	-3.230	-3.595	-142	-3.454	-3.320	0	-3.320
Toevoegingen aan reserves:												
P01 - Veilige gemeente	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P02 - Onderwijs	40	0	40	40	0	40	40	0	40	40	0	40
P03 - Gezondheidsbevordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	525	175	350	335	0	335	336	0	336	132	0	132
P05 - Sport en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P06 - Jeugdzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P07 - Participatie	238	0	238	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P10 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	1.339	42	1.297	1.177	0	1.177	1.180	0	1.180	1.181	0	1.181
Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen aan reserves	2.141	217	1.924	1.552	0	1.552	1.555	0	1.555	1.353	0	1.353
Saldo mutaties reserves	-1.910	-772	-1.138	-1.748	-70	-1.678	-2.040	-142	-1.898	-1.968	0	-1.968
Gerealiseerd resultaat	-909	-470	-439	-448	-134	-314	-942	-142	-800	-2.368	0	-2.368

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	1.000	1.300	1.098	-400
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.910	-1.748	-2.040	-1.968
Begrotingssaldo na bestemming	-909	-448	-942	-2.368
Waarvan incidentle baten en lasten (saldo)	-470	-134	-142	
Begrotingssaldo	-439	-314	-800	-2.368

4.4 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten o.b.v. claims en dekkingsvoorstellen

De presentatie van het structureel begrotingssaldo laat het effect zien van de incidentele en structurele claims, dekkingsvoorstellen en extra aanvullende bezuinigingsvoorstellen. De definitieve keuzes, welke tijdens de begrotingsbehandeling worden gemaakt, hebben invloed op de uiteindelijke stand.

	(bedrag x 1.000)											
Omschrijving	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel	Totaal	Waarvan inciden- teel	struc- tureel
Baten per programma												
P01 - Veilige gemeente	-332	-217	-115	-332	-217	-115	-115	0	-115	-115	0	-115
P02 - Onderwijs	-376	0	-376	-376	0	-376	-376	0	-376	-199	0	-199
P03 - Gezondheidsbevordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	-10.994	0	-10.994	-10.860	0	-10.860	-11.040	0	-11.040	-11.113	0	-11.113
P05 - Sport en cultuur	-419	0	-419	-419	0	-419	-419	0	-419	-419	0	-419
P06 - Jeugdzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P07 - Participatie	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830	-5.830	0	-5.830
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	-315	0	-315	-334	0	-334	-239	0	-239	-239	0	-239
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5
P10 - Financiën en belastingen	-35	-10	-25	-25	0	-25	-25	0	-25	-25	0	-25
Subtotaal baten programma's	-18.307	-227	-18.081	-18.182	-217	17.965	18.051	0	18.051	17.946	0	-17.946
Lasten per programma												
P01 - Veilige gemeente	3.497	217	3.280	3.517	217	3.300	3.304	0	3.304	3.317	0	3.317
P02 - Onderwijs	3.313	0	3.313	3.288	0	3.288	3.279	0	3.279	3.089	0	3.089
P03 - Gezondheidsbevordering	1.424	9	1.415	1.415	0	1.415	1.415	0	1.415	1.415	0	1.415
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	20.088	723	19.365	20.150	215	19.935	20.357	0	20.357	20.483	0	20.483
P05 - Sport en cultuur	3.222	82	3.141	3.203	0	3.203	3.196	0	3.196	3.301	0	3.301
P06 - Jeugdzorg	13.102	35	13.067	12.618	0	12.618	11.843	0	11.843	11.928	0	11.928
P07 - Participatie	21.685	113	21.572	21.335	0	21.335	21.191	0	21.191	20.904	0	20.904
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	1.885	0	1.885	2.015	0	2.015	1.960	0	1.960	1.994	0	1.994
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	1.802	50	1.752	1.762	50	1.712	1.718	5	1.714	1.714	0	1.714
P10 - Financiën en belastingen	800	0	800	1.123	0	1.123	1.172	0	1.172	1.422	0	1.422
Subtotaal lasten programma's	70.817	1.228	69.590	70.427	482	69.945	69.437	5	69.433	69.567	0	69.567
Totaal saldo van baten en lasten programma's	52.510	1.001	51.509	52.245	265	51.980	51.387	5	51.382	51.621	0	51.621

Baten overige												
Algemene dekkingsmiddelen	-59.436	-809	-58.627	-59.951	-379	-59.572	-60.566	0	-60.566	-61.757	0	-61.757
Overhead	-464	0	-464	-464	0	-464	-464	0	-464	-464	0	-464
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal baten overige	-59.900	-809	-59.091	-60.415	-379	60.036	61.030	0	61.030	62.221	0	-62.221
Lasten overige												
Algemene dekkingsmiddelen	725	0	725	1.250	0	1.250	1.208	0	1.208	1.159	0	1.159
Overhead	10.415	268	10.147	10.534	50	10.484	10.427	0	10.427	10.278	0	10.278
Vennootschapsbelasting	85	0	85	85	0	85	85	0	85	85	0	85
Onvoorzien	51	0	51	51	0	51	51	0	51	51	0	51
Subtotaal lasten overige	11.276	268	11.008	11.920	50	11.870	11.770	0	11.770	11.572	0	11.572
Totaal saldo van baten en lasten overige	-48.624	-541	-48.083	-48.495	-329	48.166	49.260	0	49.260	50.649	0	-50.649
Saldo van baten en lasten	3.886	460	3.427	3.750	-64	3.814	2.127	5	2.122	971	0	971
Onttrekkingen uit reserves:												
P01 - Veilige gemeente	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P02 - Onderwijs	-120	0	-120	-120	0	-120	-120	0	-120	-120	0	-120
P03 - Gezondheidsbevordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	-1.209	-723	-486	-712	-20	-692	-833	-142	-691	-497	0	-497
P05 - Sport en cultuur	-151	0	-151	-151	0	-151	-151	0	-151	-151	0	-151
P06 - Jeugdzorg	-3.034	-1.175	-1.859	-2.870	-1.071	-1.799	-2.023	0	-2.023	-2.108	0	-2.108
P07 - Participatie	-197	0	-197	-197	0	-197	-197	0	-197	-197	0	-197
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	-50	-50	0	-50	-50	0	0	0	0	0	0	0
P10 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	-802	-801	0	-930	-930	0	-87	-87	0	0	0	0
Overhead	-464	-216	-248	-270	0	-270	-270	0	-270	-246	0	-246
Totaal onttrekkingen uit reserves	-6.027	-2.965	-3.062	-5.302	-2.072	-3.230	-3.682	-228	-3.454	-3.320	0	-3.320

Toevoegingen aan reserves:												
P01 - Veilige gemeente	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P02 - Onderwijs	40	0	40	40	0	40	40	0	40	40	0	40
P03 - Gezondheidsbevordering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P04 - Woon-, werk- en leefklimaat	525	175	350	335	0	335	336	0	336	132	0	132
P05 - Sport en cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P06 - Jeugdzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P07 - Participatie	238	0	238	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P08 - Dienstverlening aan burger en bedrijven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P09 - Eigentijds besturen en netwerken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P10 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	1.339	42	1.297	1.177	0	1.177	1.180	0	1.180	1.181	0	1.181
Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen aan reserves	2.141	217	1.924	1.552	0	1.552	1.555	0	1.555	1.353	0	1.353
Saldo mutaties reserves	-3.886	-2.748	-1.138	-3.750	-2.072	-1.678	-2.127	-228	-1.898	-1.968	0	-1.968
Gerealiseerd resultaat	0	-2.289	2.289	0	-2.136	2.136	0	-224	224	-996	0	-996

	<i>(bedrag x 1.000)</i>			
Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	1.000	1.300	1.098	-400
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.910	-1.748	-2.040	-1.968
Start programmabegroting 2020-2023	-909	-448	-942	-2.368
Structurele claims	4.812	4.626	4.860	4.985
Structurele dekking	-688	-1.087	-1.617	-1.581
Structurele extra opties	-238	-557	-1.853	-1.978
Structurele mutaties	3.887	2.983	1.390	1.426
Incidentele claims	158		5	
Incidentele dekking	-2.930	-1.604	-366	-54
Incidentele aanwending algemene reserve	-205	-930	-87	
Incidentele mutaties	-2.978	-2.535	-448	-54
Begrotingssaldo 2020 - 2023 na mutaties	-996			

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

(Bedrag x 1.000)									
		Lasten				Baten			
0	Bestuur en ondersteuning	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
	Res. van de rekening van baten en laste	0	0	0	0	0	0	0	0
0.1	Bestuur	1.797	1.758	1.758	1.758	-1	-1	-1	-1
0.2	Burgerzaken	1.846	1.918	1.862	1.897	-315	-334	-239	-239
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	876	1.373	1.422	1.422	-35	-25	-25	-25
0.4	Overhead	10.535	10.614	10.682	10.658	-464	-464	-464	-464
0.5	Treasury	847	814	545	311	-1.899	-1.471	-1.093	-1.094
0.61	OZB woningen	115	117	120	120	-4.026	-4.060	-4.060	-4.060
0.62	OZB niet-woningen	48	49	50	50	-1.806	-1.822	-1.822	-1.822
0.64	Belastingen overig	31	32	33	33	-225	-222	-222	-222
0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	0	0	0	-50.434	-51.211	-51.682	-52.873
0.8	Overige baten en lasten	1.434	1.245	1.792	3.184	0	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	85	85	85	85	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	2.141	1.552	1.555	1.353	-4.051	-3.300	-3.595	-3.320
Totaal		19.755	19.558	19.905	20.871	-63.255	-62.911	-63.204	-64.121
1	Veiligheid	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.865	2.866	2.866	2.864	-61	-61	-61	-61
1.2	Openbare orde en veiligheid	852	856	639	636	-219	-219	-2	-2
Totaal		3.717	3.722	3.504	3.500	-280	-280	-63	-63
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
2.1	Verkeer en vervoer	3.225	3.593	3.713	3.811	-123	-123	-123	-123
2.2	Parkeren	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	1	1	1	1	0	0	0	0
2.4	Economische havens en waterwegen	10	71	70	69	-4	-4	-4	-4
2.5	Openbaar vervoer	22	22	17	17	0	0	0	0
Totaal		3.259	3.687	3.801	3.898	-127	-127	-127	-127
3	Economie	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
3.1	Economische ontwikkeling	361	368	368	368	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	346	132	192	238	-253	-39	-98	-145
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	240	239	239	239	-44	-44	-44	-44
3.4	Economische promotie	274	290	289	289	-1.032	-1.032	-1.032	-1.032
Totaal		1.221	1.030	1.088	1.134	-1.329	-1.115	-1.175	-1.221

4	Onderwijs	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
4.2	Onderwijshuisvesting	1.268	1.261	1.252	1.240	0	0	0	0
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.284	1.285	1.285	1.108	-239	-239	-239	-62
	Totaal	2.552	2.546	2.538	2.348	-239	-239	-239	-62
5	Sport, cultuur en recreatie	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
5.1	Sportbeleid en activering	383	383	383	383	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	1.981	2.017	2.011	2.016	-307	-307	-307	-307
5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic	1.041	1.042	1.038	1.024	-29	-29	-29	-29
5.4	Musea	20	21	21	21	-10	-10	-10	-10
5.5	Cultureel erfgoed	227	233	233	234	-14	-14	-14	-14
5.6	Media	469	450	450	450	-95	-95	-95	-95
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.488	2.490	2.657	2.631	-6	-6	-6	-6
	Totaal	6.610	6.636	6.792	6.758	-461	-461	-461	-461
6	Sociaal domein	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.808	2.819	2.778	2.777	-277	-277	-277	-277
6.2	Wijkteams	1.374	1.342	1.342	1.342	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	7.741	7.711	7.711	7.711	-5.559	-5.559	-5.559	-5.559
6.4	Begeleide participatie	3.846	3.763	3.745	3.674	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	640	609	609	609	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	929	929	929	929	-11	-11	-11	-11
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.418	5.427	5.427	5.427	0	0	0	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.877	6.878	6.878	6.878	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	69	70	70	70	0	0	0	0
9.82	Geëscaleerde zorg 18-	917	917	917	917	0	0	0	0
	Totaal	30.620	30.464	30.405	30.333	-5.848	-5.848	-5.848	-5.848
7	Volksgezondheid en milieu	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
7.1	Volksgezondheid	1.364	1.355	1.355	1.355	0	0	0	0
7.2	Riolering	3.558	3.689	3.739	3.752	-4.927	-4.928	-4.937	-4.959
7.3	Afval	2.529	2.539	2.540	2.542	-2.947	-2.947	-2.997	-2.997
7.4	Milieubeheer	1.183	1.203	1.206	1.208	0	0	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	17	17	17	15	-7	-7	-7	-7
	Totaal	8.651	8.802	8.858	8.873	-7.881	-7.882	-7.941	-7.962

8	Volkshuisvesting, RO en stedel vernieuw.	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
8.1	Ruimtelijke ordening	3.171	3.280	3.119	3.104	-1.713	-1.769	-1.828	-1.828
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerreine	26	26	30	35	-32	-32	-35	-40
8.3	Wonen en bouwen	2.506	1.856	1.826	1.824	-922	-945	-945	-944
	Totaal	5.703	5.163	4.974	4.963	-2.667	-2.746	-2.808	-2.812

4.6 Overzicht MIP 2020 - 2023

(bedrag x 1.000)										
Programma / product	E/M nut	2020	2021	2022	2023		2020	2021	2022	2023
	rente	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	afschr.	afschrijving	afschrijving	afschrijving	afschrijving
<u>PRGR-04 Woon-, werk en leefklimaat</u>										
<u>PRD Verkeersveiligheid</u>										
Beleidsplan openbare verlichting	M	218	203	204	211	20		11	21	31
GVVP (Gem. VerkeersVeiligheidsplan)	M	197	557	192	192	25		8	30	38
<u>PRD Infrastructuur wegen</u>										
Infrastructurele werken:	M									
Wegen		1.421	1.421	1.421	1.421	25		57	114	171
Groen		138	138	138	138	25		6	11	17
<u>PRD Riolering</u>										
GRP 2018-2022 raamkrediet Vrijvervalriolen	E	966	966	966	966	50		19	39	58
GRP 2018-2022 raamkrediet Gemalen	E	101	101	101	99	50		2	4	6
GRP 2018-2022 raamkrediet Persleiding	E		25			15			2	2
GRP 2018-2022 raamkrediet Milieumaatregelen	E	224	35			50		4	5	5
<u>PRGR-05 Sport en Cultuur</u>										
<u>PRD Buitensport</u>										
Investerings buitensport	E	94	39	100	100	15		6	9	16

<u>Overhead</u>										
<u>PRD Uitvoeringskosten 3D</u>										
Informatievoorziening 3 decentralisaties	E	150	150	150		5		30	60	90
<u>PRD Piofach - ICT</u>										
Vervanging software	E	75	100	100	100	5		15	35	55
Vervanging mobiele telefoontoestellen	E		200			3			67	67
Vervanging beeldschermen overleg ruimten	E			25		4				6
Vervanging telefooncentrale servers (vast+mobiel)	E				200	7				
Vervanging toegangsbeveiliging	E		50			4			13	13
Vervanging office & servers	E		250	250		4			63	125
<u>PRD Buitendienst</u>										
Vervanging werkmaterieel	E	173	168	168	115	7		25	49	73
Vervanging wagenpark	E	150	150	150	150	7		21	43	64
Totaal		3.907	4.553	3.965	3.691		-	204	563	835

Samenvatting afschrijving investeringen op basis van dekking

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Investerings met afschrijvingen	-	204	563	835
Investerings met afschrijvingen gedekt uit vervangingsinvesteringen	-	61-	268-	402-
Investerings met afschrijvingen gedekt uit reserves	-	11-	21-	31-
Investerings met afschrijvingen gedekt uit voorziening GRP	-	26-	50-	71-
Investerings met afschrijvingen t.l.v. de Algemene dienst	-	106	224	330

4.7 Reserves en voorzieningen

Omschrijving		(bedrag x C 1.000)					
		Werkelijke boekwaarde 31-12-2018	Geraamde boekwaarde 31-12-2019	Geraamde boekwaarde 31-12-2020	Geraamde boekwaarde 31-12-2021	Geraamde boekwaarde 31-12-2022	Geraamde boekwaarde 31-12-2023
R.0	Algemene reserve	5.149	6.624	5.844	5.825	5.704	5.704
Bestemmingsreserves:							
Dekkingsreserves:							
D.1	Accommodatie RKVB Baexem	593	574	555	536	517	498
D.2	Tennisaccommodatie Galgenberg	1.084	1.015	946	877	809	740
D.3	Accommodatie schutterij Hunsel	92					
D.4	Accommodatie schutterij Ell	97					
D.5	BMV Ell	1.117	1.090	1.064	1.037	1.011	984
D.6	De Bombardon Heythuysen	1.416	1.369	1.322	1.274	1.227	1.180
D.7	Woning Baexheimerhof Baexem	153					
D.8	Gemeenschapshuis Neer	84					
D.9	Postkoets Horn	1.901	1.851	1.801	1.751	1.701	1.651
D.10	Huisvesting Jong Nederland Grathem	247					
D.11	BMV Roggel	3.227	3.141	3.055	2.969	2.884	2.798
D.12	BMV Heythuysen	898	874	850	827	803	780
D.13	BMV Grathem	798	777	757	736	716	695
D.14	BS Harlekijn Baexem	411					
D.15	SG St. Ursula	516	501	486	472	457	442
D.16	Lataste Horn	35					
D.17	BS Mussenberg	332					
D.18	Landschapsontwikkeling	99					
D.19	Gemeentehuis Leudal	1.916	1.866	1.816	1.765	1.715	1.664
D.20	Verbouw gemeentewerf Hunsel	790	753	715	677	640	602
D.21	Infrastructuur	1.976	2.926	2.806	2.647	2.480	2.314
D.22	Gebouwenaanpassingen de Widdonck	373	357	342	326	311	295
Totaal dekkingsreserves		18.153	17.094	16.514	15.895	15.269	14.643

Overige financieel technisch reserves:							
F.1	Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen	356	329	303	276	249	223
F.2	Onderhoud overweg Napoleonsweg	271	244	217	190	163	135
Totaal overige financieel technische reserves		627	574	520	466	412	358
Overige Bestemmingsreserves:							
O.1	Ornamenten en kunstbeleid	85					
O.2	Onderhoud jachthaven Hanssum	161	165	168	173	177	182
O.3	Monumentensubsidie	492	492	492	492	492	492
O.4	Groenfonds	400	330	320	310	300	290
O.5	Grondexploitatie	2.349	2.193	2.173	2.153	2.133	2.133
O.6	Vastgoed	65	30	30	30	30	30
O.7	Regionale samenwerking	46					
O.8	Boekwinst Essent, per 1 januari 2023	29.118	27.932	27.791	27.406	27.019	
	Geblokkeerde reserve						26.862
O.9	Egalisatiereserve Gemeentefonds	952	1.381	1.659	1.878	2.100	2.322
O.10	Bedrijfsvoering	1.478	187	48	48	48	48
O.11	Gecommitteerde reserve	2.165					
O.12	Revolverend duurzaamheidsfonds	43	38	33	28	22	17
O.13	Decentralisaties WMO, Jeugd en Participatie	4.873	2.246	2.246	2.246	2.246	2.246
O.14	Openbare verlichting	885	1.215	1.532	1.824	2.107	2.175
O.15	Fonds maatschappelijke activiteiten	118	100	50			
O.16	Majeure projecten		596	1.635	2.334	3.033	3.733
O.17	Meeropbrengst toeristenbelasting	173	177	266	266	266	266
Totaal overige bestemmingsreserves		43.405	37.083	38.445	39.189	39.974	40.796
Totaal bestemmingsreserves		62.186	54.751	55.479	55.550	55.656	55.797
Totaal reserves		67.334	61.374	61.323	61.375	61.359	61.501

Omschrijving		(bedrag x € 1.000)					
		Werkelijke boekwaarde 31-12-2018	Geraamde boekwaarde 31-12-2019	Geraamde boekwaarde 31-12-2020	Geraamde boekwaarde 31-12-2021	Geraamde boekwaarde 31-12-2022	Geraamde boekwaarde 31-12-2023
Voorzieningen:							
Voor verplichtingen, verliezen en risico's:							
V.4	Afrekening BBZ-leningen niet-starters	125	125	125	125	125	125
Ter egalisatie van kosten:							
V.1	Rioleringen Leudal	1.324	1.740	2.120	2.501	2.872	3.222
V.2	Afvalstoffenheffing	547	344	344	344	344	344
Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven							
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:							
V.3	Compensatiegelden Nunhems	2.191	1.961	1.841	1.841	1.841	1.841
Totaal voorzieningen		4.186	4.170	4.430	4.811	5.182	5.532

R.0 Algemene reserve

Reserve A.1 89001500 Algemene reserve	
Doel (aard en reden)	De Algemene reserve is bedoeld als buffer (onderdeel van de weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Hiermee kan de gemeente onverwachte substantiële kosten dekken. De risico's worden jaarlijks bij de begroting gekwantificeerd.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door batige saldi.
Soort	Voorziening
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximaal	Minimaal: niet van toepassing De bufferfunctie heeft een grote relatie met de weerstandscapaciteit. Over de hoogte van de weerstandscapaciteit en de risico's verwijzen wij u naar de paragraaf risicomanagement en weerstandscapaciteit bij de begroting en jaarrekening. Bij de jaarrekening en begroting wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de stand en het verloop van de algemene reserves. Maximaal: niet van toepassing
Storting	Overschot op de jaarrekening. Daarnaast ook de overschotten op of opheffing van andere reserves en voorzieningen.
Onttrekking	Op basis van specifieke voorstellen of ingeval van tekort op de jaarrekening. Daarnaast ook voor de vorming van andere reserves en voorzieningen. Ook kunnen incidentele uitgaven gedekt worden door incidentele onttrekkingen uit de algemene reserve. Dit laatste kan alleen bij de kadernota en de begroting worden geregeld.
Risicocalculatie	Onttrekking aan deze reserve leiden direct tot hogere rentelasten in de exploitatie doordat er meer vreemd kapitaal moet worden aangetrokken. Deze reserve is dus niet vrij aanwendbaar zonder gevolgen voor de exploitatie.
Ontwikkelingsplanning	Onder andere afhankelijk van verwachte resultaten.
Algemene opmerkingen	Het is goed om voor een reserve of voorziening een ontwikkelingsplan op te stellen voor de duur van de reserve of voorziening. Is geen einddatum bepaald, dan geldt afhankelijk van de bestemming van de reserve of voorziening, een periode van 10 of 25 jaar. Het plan geeft aan wat de gewenste ontwikkeling van een reserve of voorziening is. In de begroting kunnen we hiermee rekening houden.

(bedrag x 1.000)						
Regulier deel	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	5.798	5.149	6.624	5.844	5.825	5.704
Bestemming rekeningresultaat 2017 (rb. 03-07-2018):	708					
Opheffing reserves per ultimo 2019						
Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		1.535				
Bestemming rekeningresultaat 2018 (rb. 25-06-2019):		1.380				
Totaal toevoegingen	708	2.915				
Centrumvisie (rb. 08-11-2011)	-17	-48	-703			
Nieuw te vormen dekkingsreserve						
Gebouwenaanpassingen de Widdonck" (rb. 12-12-2017)	-389					
Bestemming rekeningresultaat 2017 (rb. 03-07-2018):						
- voorziening BBZ-leningen niet-starters	-150					
- doorontwikkeling externe dienst- verlening	-226					
- pilot BAG met BsGW	-106					
Afromen weerstandsratio:						
- ter uitvoering coalitieprogramma	-600					
- overheveling naar begrotingsruimte ter dekking incidenteel tekort 2019		-800				
Subsidie muziekonderwijs 2019 (rb. 11-12-2018)		-55				
Resultaat begrotingsruimte 2018	131					
Planschadevergoedingen (rb. 21-05-2019)		-311				
Bestemming rekeningresultaat 2018 (rb. 25-06-2019):						
- exploitatiebudgetten BBP		-150				
- beleidsondersteuning Samenleving		-77	-77			
- onderhoud wegen en groen					-121	
Uitbreiding woonwagenlocatie (rb. 25-06-2019)				-19		
Totaal onttrekkingen	-1.357	-1.441	-780	-19	-121	
Stand reserve 31-12- Regulier deel	5.149	6.624	5.844	5.825	5.704	5.704

Stand reserve 1-1-						
Resultaat Begroting 2018-2021	372					
Resultaat 2e raadsrapportage 2017	447					
Resultaat 1e raadsrapportage 2018	272					
Totaal toevoegingen	1.090					
Bestemming resultaat Begroting 2018-2021:						
- doorontwikkeling MOB	-100					
- kwaliteitsverbetering openbare ruimte	-200					
- zorg voor verwarde personen	-25					
- verhoging professionaliseringsbudget	-4					
Uitvoering plan van aanpak ondermijning (rb. 13-03-2018)	-95					
Resultaat 2e raadsrapportage 2018	-535					
Resultaat begrotingsruimte 2018 naar regulier deel Algemene reserve	-131					
Totaal onttrekkingen	-1.090					
Stand reserve 31-12- Begrotingsruimte						
Stand reserve 31-12-	5.149	6.624	5.844	5.825	5.704	5.704

D.1 Accommodatie RKVB Baexem

Reserve D.1		89001236 Accommodatie RKVB Baexem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten nieuwbouw accommodatie RKVB Baexem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2049	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 593.400	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	613	593	574	555	536	517
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Totaal onttrekkingen	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Stand reserve 31-12-	593	574	555	536	517	498

D.2 Tennisaccommodatie Galgenberg

Reserve D.2		89001531 Tennisaccommodatie Galgenberg
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten huisvesting tennisverenigingen Haelen en Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2049	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 1.083.526	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.152	1.084	1.015	946	877	809
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-69	-69	-69	-69	-69	-69
Totaal onttrekkingen	-69	-69	-69	-69	-69	-69
Stand reserve 31-12-	1.084	1.015	946	877	809	740

D.3 Accommodatie schutterij Hunsel

Reserve D.3		89001529 Accommodatie Schutterij Hunsel
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten voor verplaatsen accommodatie schutterij Hunsel. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2017 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 91.646	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	94	92				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-3	-3				
Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-89				
Totaal onttrekkingen	-3	-92				
Stand reserve 31-12-	92					

D.4 Accommodatie schutterij Ell

Reserve D.4		89001530 Accommodatie Schutterij Ell
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten voor verplaatsen accommodatie schutterij Ell. De raad heeft toentertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2020 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 97.200	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	97	97				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving) Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-97				
Totaal onttrekkingen		-97				
Stand reserve 31-12-	97					

D.5 BMV EII

Reserve D.5	89001524 BMV EII
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV EII. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2016 Eind datum: 31-12-2060
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 1.116.877
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.143	1.117	1.090	1.064	1.037	1.011
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-27	-27	-27	-27	-27	-27
Totaal onttrekkingen	-27	-27	-27	-27	-27	-27
Stand reserve 31-12-	1.117	1.090	1.064	1.037	1.011	984

D.6 De Bombardon Heythuysen

Reserve D.6		89001232 De Bombardon Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw gemeenschapshuis de Bombardon te Heythuysen. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2004 Eind datum: 31-12-2048	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 1.415.990	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.463	1.416	1.369	1.322	1.274	1.227
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-47	-47	-47	-47	-47	-47
Totaal onttrekkingen	-47	-47	-47	-47	-47	-47
Stand reserve 31-12-	1.416	1.369	1.322	1.274	1.227	1.180

D.7 Woning Baexheimerhof

Reserve D.7		89001233 Woning Baexheimerhof
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten aankoop woning bij gemeenschapshuis Baexheimerhof te Baexem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2005 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 152.623	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	158	153				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving) Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)	-5	-5 -148				
Totaal onttrekkingen	-5	-153				
Stand reserve 31-12-	153					

D.8 Gemeenschapshuis Neer

Reserve D.8		89001514 Gemeenschapshuis Neer
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten opwaardering gemeenschapshuis Neer. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-1988 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 84.219	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	90	84				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-6	-6				
Opheffing reserve per ultimo 2019						
Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-78				
Totaal onttrekkingen	-6	-84				
Stand reserve 31-12-	84					

D.9 Postkoets Neer

Reserve D.9	89001522 Postkoets Horn
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouwing Postkoets te Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 1.901.031
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.951	1.901	1.851	1.801	1.751	1.701
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Totaal onttrekkingen	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Stand reserve 31-12-	1.901	1.851	1.801	1.751	1.701	1.651

D.10 Huisvesting Jong Nederland Grathem

Reserve D.10	89001235 Huisvesting Jong Nederland Grathem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten huisvesting Jong Nederland te Grathem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2013 Eind datum: 31-12-2019
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 247.166
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	254	247				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving) Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)	-6	-6 -241				
Totaal onttrekkingen	-6	-247				
Stand reserve 31-12-	247					

D.11 BMV Roggel

Reserve D.11		89001515 BMV Roggel
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Roggel. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 3.226.689	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	3.312	3.227	3.141	3.055	2.969	2.884
Jaarlijkse toevoeging	40	40	40	40	40	40
Totaal toevoegingen	40	40	40	40	40	40
Kapitaallasten (afschrijving)	-126	-126	-126	-126	-126	-126
Totaal onttrekkingen	-126	-126	-126	-126	-126	-126
Stand reserve 31-12-	3.227	3.141	3.055	2.969	2.884	2.798

D.12 BMV Heythuysen

Reserve D.12		89001512 BMV Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Heythuysen. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 897.667	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	921	898	874	850	827	803
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-24	-24	-24	-24	-24	-24
Totaal onttrekkingen	-24	-24	-24	-24	-24	-24
Stand reserve 31-12-	898	874	850	827	803	780

D.13 BMV Grathem

Reserve D.13		89001234 BMV Grathem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Grathem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2013 Eind datum: 31-12-2057	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 797.502	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	818	798	777	757	736	716
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Kapitaallasten (afschrijving)	20-	20-	20-	20-	20-	20-
Totaal onttrekkingen	20-	20-	20-	20-	20-	20-
Stand reserve 31-12-	798	777	757	736	716	695

D.14 Basisschool Harlekijn Baexem

Reserve D.14		89001511 Basisschool Harlekijn Baexem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouw basisschool De Harlekijn te Baexem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2010 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 411.233	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	423	411				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-11	-11				
Opheffing reserve per ultimo 2019						
Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-400				
Totaal onttrekkingen	-11	-411				
Stand reserve 31-12-	411					

D.15 SG St. Ursula Heythuysen

Reserve D.15		89001513 SG St. Ursula Heythuysen	
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.		
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouw scholengemeenschap St. Ursula te Heythuysen. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.		
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.		
Looptijd	Start datum: 01-01-2009 Eind datum: 31-12-2053		
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 515.882		
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.		
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.		
Risicocalculatie	Niet van toepassing		
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing		
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing		

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	531	516	501	486	472	457
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal onttrekkingen	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Stand reserve 31-12-	516	501	486	472	457	442

D.16 Latasteschool Horn

Reserve D.16		89001517 Latasteschool Horn
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten tijdelijke huisvesting, 1e inrichting en onderwijsleerpakket van de Latasteschool te Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-1989 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 34.681	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	37	35				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-3	-3				
Opheffing reserve per ultimo 2019						
Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-32				
Totaal onttrekkingen	-3	-35				
Stand reserve 31-12-	35					

D.17 Mussenbergschool Haalen

Reserve D.17		89001113 Mussenbergschool Haalen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten Mussenbergschool te Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2006 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 331.623	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	342	332				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving) Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)	-10	-10 -321				
Totaal onttrekkingen	-10	-332				
Stand reserve 31-12-	332					

D.18 Landschapsontwikkeling

Reserve D.18		89001404 Landschapsontwikkeling
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten van projecten ter bevordering van landschapsontwikkeling.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 2007 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Conform de nota reserves en voorzieningen en weerstandsvermogen 2011 minimaal € 91.485 voor de verplichting aanleg wandelplaats Maasoevers Neer.	
Storting	Ter waarborging van de uitvoering van de kwaliteitsverbeterende maatregel en de landschappelijke inpassing worden hierover bepalingen opgenomen in een overeenkomst. Deze overeenkomst wordt getekend door de gemeente en de initiatiefnemer. Deze overeenkomst bevat bepalingen over de kwaliteitsbijdrage, de kwaliteitsverbetering, realisatie, onderhoud en instandhouding van de landschappelijke inpassing. De bijdrage wordt gestort voordat het planologische besluit wordt genomen. Indien de werkzaamheden in eigen beheer worden uitgevoerd, zal de initiatiefnemer garant moeten staan dat deze werkzaamheden daadwerkelijk worden uitgevoerd. Dit kan bijvoorbeeld door het afgeven van een bankgarantie.	
Onttrekking	De gemeente Leudal wil de basiskwaliteit en de kernkwaliteiten behouden en versterken. Het kwaliteitsmenu vormt hiervoor een middel om dit te bereiken. De kwaliteitsbijdragen worden ingezet voor onder andere natuur- en landschapsversterking, recreatieve of educatieve belevingskwaliteit en/of cultuurhistorie.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de reserve Groenfonds.	

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	201	99				
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-10	-10				
Aanleg wandelplaats Maasoevers	-91					
Opheffing reserve per ultimo 2019						
Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-180				
Bijstelling opheffing reserve per ultimo 2019 (1e rrap 2019)		91				
Totaal onttrekkingen	-102	-99				
Stand reserve 31-12-	99					

D.19 Gemeentehuis Leudal

Reserve D.19		89001533 Gemeentehuis Leudal	
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.		
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten voor het realiseren van de centrale huisvesting Gemeentehuis Leudal. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.		
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.		
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056		
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimaal gelijk aan boekwaarde 01-01-2019:	€ 1.916.445	
	Maximaal opgenomen in project CHV:	€ 3.350.000	
Storting	De netto-verkoopopbrengsten (na aftrek van de kosten) van voormalig Gemeentehuis Hunsel en voormalig Rabobankgebouw Heythuysen.		
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.		
Risicocalculatie	Niet van toepassing		
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing		
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing		

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.967	1.916	1.866	1.816	1.765	1.715
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Totaal onttrekkingen	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Stand reserve 31-12-	1.916	1.866	1.816	1.765	1.715	1.664

D.20 Verbouw gemeentewerf Hunsel

Reserve D.20		89001534 Verbouw gemeentewerf Hunsel
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouw gemeentewerf te Hunsel. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2039	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 790.338	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	828	790	753	715	677	640
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-38	-38	-38	-38	-38	-38
Totaal onttrekkingen	-38	-38	-38	-38	-38	-38
Stand reserve 31-12-	790	753	715	677	640	602

D.21 Infrastructuur

Reserve D.21 89001542 Infrastructuur	
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Vanaf 01-01-2017 is het niet meer toegestaan om de investeringen van maatschappelijk nut (o.a. wegen) vervroegd af te schrijven. Vanaf 2017 moeten de kapitaallasten van deze investeringen in de begroting worden opgenomen. Om geen financiële nadelen van deze wijziging te ondervinden is bij het vaststellen van de Begroting 2017 voorgesteld om in 2017 een dekkingsreserve infrastructuur in te stellen.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 2017 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximaal peil	De omvang wordt bepaald door het gekwalificeerde risico opgenomen in de nota beheerplan groen en wegen 2019-2022. Gelet op de aard van de reserve geldt er geen maximum peil.
Storting	De jaarlijkse storting bedraagt € 1.000.000 vanuit de bestemmingsreserve Boekwinst Essent tot 2020.
Onttrekking	Jaarlijkse afschrijvingskosten van de investeringen Infrastructuur tot 2020.
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid. De gemeente Leudal is voornemens risicogestuurd beheer in te voeren. Notitie "Risicogestuurd beheer" waarin de risico's op het gebied van Beheer Openbare Ruimte beschreven zijn, de mogelijke gevolgen in beeld gebracht zijn, aangegeven is tot op welke hoogte we risico's accepteren en beheermaatregelen benoemd zijn om de risico's, dan wel de gevolgen, kunnen worden voorkomen. Deze notitie zal aan de raad ter goedkeuring voorgelegd worden in 2021.
Ontwikkelingsplanning	Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten gebaseerd op de in gebruik genomen investeringen.
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

	<i>(bedrag x 1.000)</i>					
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.000	1.976	2.926	2.806	2.647	2.480
Storting uit reserve Boekwinst Essent ter dekking van de afschrijvingslasten toekomstige investeringen tot 2020	1.000	1.000				
Totaal toevoegingen	1.000	1.000				
Kapitaallasten (afschrijving)	-24	-50	-120	-159	-166	-166
Totaal onttrekkingen	-24	-50	-120	-159	-166	-166
Stand reserve 31-12-	1.976	2.926	2.806	2.647	2.480	2.314

D.22 Gebouwaanpassingen de Widdonck

Reserve D.22		89001545 Gebouwaanpassingen de Widdonck
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.	
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 12 december 2017 is ingestemd om een dekkingsreserve te vormen voor de dekking van de afschrijvingslasten die verband houden met de gebouwaanpassingen naar aanleiding van de verhuizing van De Ortolaan te Heythuysen naar De Widdonck te Heibloem.	
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering is één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.	
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: 31-12-2062	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2019: € 372.960	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-		373	357	342	326	311
Voeding uit de Algemene reserve voor de nieuw te vormen dekkingsreserve (rb. 12-12-2018)	389					
Totaal toevoegingen	389					
Kapitaallasten (afschrijving)	-16	-16	-16	-16	-16	-16
Totaal onttrekkingen	-16	-16	-16	-16	-16	-16
Stand reserve 31-12-	373	357	342	326	311	295

F.1 Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen

Reserve F.1		89001418 Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen
Doel (aard en reden)	Jaarlijkse aflossing van afgesloten leningen aan gemeenschapshuis Neer en gemeenschapshuis Heibloem.	
Historische achtergrond	Bij de bouw en inrichting van de gemeenschapshuizen in Neer en Heibloem is voor de hiervoor afgesloten leningen een reservering voor hetzelfde bedrag opgenomen. De jaarlijkse aflossingen van de leningen wordt hieruit voldaan.	
Soort	Bestemmingsreserve Overig financieel technische reserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: 31-12-2062	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de (restant) boekwaarde van de specifiek aangewezen kapitaalverstrekking, per 01-01-2019: € 355.991	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse aflossing lening.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	383	356	329	303	276	249
Totaal toevoegingen						
Aflossing gemeenschapshuis:						
Neer	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Heibloem	-17	-17	-17	-17	-17	-17
Totaal onttrekkingen	-27	-27	-27	-27	-27	-27
Stand reserve 31-12-	356	329	303	276	249	223

F.2 Onderhoud overweg Napoleonsweg

Reserve F.2		89001112 Onderhoud overweg Napoleonsweg
Doel (aard en reden)	Een gelijkmatige verdeling van de kosten voor onderhoud overweg Napoleonsweg.	
Historische achtergrond	In 2005 is een afkoopsom van € 585.000 van de provincie voor dit onderhoud gestort in deze reserve. De jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail wordt hieruit bekostigd.	
Soort	Bestemmingsreserve Overig financieel technische reserve	
Looptijd	Start datum: 2005 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	De jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail.	
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van de jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail.	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	300	271	244	217	190	163
Totaal toevoegingen						
Jaarlijkse bijdrage overweg Napoleonsweg	-28	-27	-27	-27	-27	-27
Totaal onttrekkingen	-28	-27	-27	-27	-27	-27
Stand reserve 31-12-	271	244	217	190	163	135

O.1 Ornamenten / Kunstbeleid

Reserve O.1		89001213 Ornamenten / kunstbeleid
Doel (aard en reden)	Faciliteren van nieuwe kunstvormen of samenwerkingsvormen in de kunst en cultuur.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld voor het faciliteren van nieuwe kunstvormen of samenwerkingsvormen in de kunst en cultuur.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: vóór 2007 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimaal: € 50.000 Maximaal: € 150.000	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Naar behoefte op basis van faciliteren van nieuwe kunstvormen of samenwerkingsvormen in de kunst en cultuur.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	85	85				
Totaal toevoegingen						
Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-85				
Totaal onttrekkingen		-85				
Stand reserve 31-12-	85					

O.2 Onderhoud Jachthaven Hanssum

Reserve O.2		89001426 Onderhoud jachthaven Hanssum
Doel (aard en reden)	Op basis van de erfpachtovereenkomst met de watersportvereniging Hanssum is de gemeente verplicht zorg te dragen voor het op diepte/bevaarbaar houden van de haven en komen de kosten voor rekening van de gemeente.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van het (groot) onderhoud van de jachthaven.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: vóór 2007 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	De toevoeging dient voldoende te zijn om de lasten van het onderhoud aan de haven te dekken. De toevoeging bestaan uit: - jaarlijkse erfpachtcanon van watersportvereniging Hanssum en - jaarlijkse erfpachtcanon van Peulen Neer.	
Onttrekking	De huidige onttrekking bestaat uit de dekking van de onderhoudslasten. Naar behoefte op basis van uitvoeringsprogramma opgenomen in het onderhoudsplan.	
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid.	
Ontwikkelingsplanning	Jaarlijks wordt de erfpachtcanon van watersportvereniging Hanssum Neer gestort minus de jaarlijkse onderhoudskosten (B&W-besluit 22-06-2010): Jaarlijkse canon: 1e t/m 10e jaar: € 2.269 11e t/m 15e jaar: € 3.403 (=2020) 16e t/m 25e jaar: € 4.538 26e t/m 40e jaar: € 5.672 Met ingang van maart 2011 wordt ook jaarlijks de erfpachtcanon Peulen Neer gestort minus jaarlijkse onderhoudskosten (B&W-besluit 25-01-2011): Jaarlijkse canon: 1e t/m 25e jaar: € 1.134 vanaf 26e jaar: € 1.891 Na 27e jaar jaarlijkse indexering CBS (consumentenprijsindexcijfer)	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

	<i>(bedrag x 1.000)</i>					
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	158	161	165	168	173	177
Erfpachtcanon Hanssum Neer	2	2	2	3	3	3
Erfpachtcanon Peulen Neer	1	1	1	1	1	1
Totaal toevoegingen	3	3	3	5	5	5
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve 31-12-	161	165	168	173	177	182

O.3 Monumentensubsidie

Reserve O.3		89001525 Monumentensubsidie
Doel (aard en reden)	De reserve is bestemd om verplichtingen jegens eigenaren van gemeentelijke monumenten op te kunnen vangen en voor het opvangen van fluctuaties in het jaarlijks subsidiebudget monumenten (raadsbesluit 31-08-2010). Dit betreft subsidies voor restauratie van gemeentelijke monumenten.	
Historische achtergrond	In de loop van 2012 zijn in Leudal een 120-tal bouwwerken aangewezen als gemeentelijk monument. De eigenaren van deze monumenten hebben de mogelijkheid om op basis van de "Subsidieverordening cultuurhistorisch erfgoed Leudal" monumentensubsidie aan te vragen. Jaarlijks is er voor monumentensubsidie een budget beschikbaar van € 75.860. Dit structurele budget zal, indien het in enig jaar niet geheel wordt uitgegeven, gestort worden in de reserve monumentensubsidie. De subsidietoekenningen gelden voor een periode van 6 jaar volgens de systematiek van Provincie en Rijk (bijv. 2013-2018, 2014-2019).	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-09-2010 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Gelet op de aard van de reserve geldt er geen minimum of maximum peil voor de reserve.	
Storting	Restant jaarlijks beschikbaar budget monumentensubsidie.	
Onttrekking	Subsidietoekenningen boven jaarlijks beschikbaar budget monumentensubsidie.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	471	492	492	492	492	492
Niet uitgegeven subsidiegelden	21					
Totaal toevoegingen	21					
Totaal onttrekkingen						
Stand reserve 31-12-	492	492	492	492	492	492

O.4 Groenfonds

Reserve O.4		89001502 Groenfonds
Doel (aard en reden)	Financiële bijdrage aan projecten die de kwaliteit van het buitengebied verbeteren.	
Historische achtergrond	Het Groenfonds is een doelfonds, gericht op de verbetering van de kwaliteit van het buitengebied. Op die manier wordt de causaliteit tussen ingreep en kwaliteitsverbetering bewaakt. Het fonds is transparant in de inkomsten en uitgaven van de bijdragen. Kan een initiatiefnemer zelf geen compensatie realiseren dan kan hij een financiële bijdrage leveren aan projecten, die de kwaliteit van het buitengebied verbeteren. Door deze werkwijze is het mogelijk om bijdragen te bundelen en op die manier grotere kwaliteitsverbeterende projecten te realiseren.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Gelet op de aard van de reserve geldt er geen minimum of maximum peil voor de reserve.	
Storting	Bijdragen van derden indien woningbouwplan niet rechtstreeks in bestemmingsplan is opgenomen.	
Onttrekking	Op de projectenlijst groenfonds staan de projecten vermeld waaraan een bijdrage wordt verstrekt. Op grond van artikel 4 van de Financiële verordening van de gemeente Leudal 2017 geldt dat uitgaven in de loop van het begrotingsjaar, die niet in de begroting zijn opgenomen en hoger zijn dan € 50.000, door het college van Burgemeester en Wethouders voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen, worden voorgelegd aan de raad ter autorisatie. Het college van B&W kan jaarlijks tot een bedrag van € 50.000 uitgaven uit dit fonds doen, zonder de raad vooraf te informeren. Uiteraard voor zover deze uitgaven passen binnen de doelstelling van de reserve.	
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid.	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

	<i>(bedrag x 1.000)</i>					
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	456	400	330	320	310	300
Overheveling opheffing reserve Landschapsontwikkeling per ultimo 2019 conform nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		180				
Bijstelling opheffing reserve Landschapsontwikkeling per ultimo 2019		-81				
Totaal toevoegingen		99				
Sanering en sloop Wetselderstraat						
Bijdrage project bijenoase Hunsel	-1					
Bijdrage visvijver Kerreven		-100				
Afrekening project Friedesse molen	-16					
Bijdrage bloemrijke insectenborder	-8					
Stimulering patrijs Leudal	-5					
Sloop overtollige bebouwing Bosserstr.	-26					
Bijdrage project Baldersstraat/Op Herme		-35				
Kapitaallasten (afschrijving)		-10	-10	-10	-10	-10
Extra afschrijving aankleding elementen Elisabethshof		-15				
Sloop Mennesweg		-10				
Totaal onttrekkingen	-55	-169	-10	-10	-10	-10
Stand reserve 31-12-	400	330	320	310	300	290

O.5 Grondexploitatie

Reserve O.5 89001526 Grondexploitatie	
Doel (aard en reden)	De reserve grondexploitaties heeft een relatie met het Grondbeleid. Deze reserve vormt een buffer voor de financiële risico's die samenhangen met de grondexploitatie (geen inkomensfunctie). Het is ingesteld voor: - Verrekenen van winsten en verliezen van de grondexploitaties; - Afdekken van de risico's verbonden aan de grondexploitaties; - Buffer voor het voeren van een actieve grondpolitiek.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter financiering "groene" projecten ter compensatie bij woningbouwontwikkeling buiten bestemmingsplannen ("groen voor rood").
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Jaarlijks vindt de actualisatie plaats van alle bouwgrondcomplexen en wordt de verwachte eindwaarde berekend. Op het moment dat een verlies wordt geprognoseerd, wordt een voorziening getroffen tegen de contante waarde van dat geprognoseerde verlies. Hierdoor is het nader bepalen van een (minimale c.q. maximale) norm en het doen van verdere stortingen niet aan de orde. Eventuele vrijval van middelen kan eerst worden bepaald als complexen definitief worden afgesloten. Minimum of maximum afstemmen op jaarlijkse risico-inschatting. Jaarlijks vindt de actualisatie plaats van alle bouwgrondcomplexen en wordt de verwachte eindwaarde berekend. Op het moment dat een verlies wordt geprognoseerd, wordt een voorziening getroffen tegen de contante waarde van dat geprognoseerde verlies. Hierdoor is het nader bepalen van een (minimale c.q. maximale) norm en het doen van verdere stortingen niet aan de orde. Eventuele vrijval van middelen kan eerst worden bepaald als complexen definitief worden afgesloten. Minimum of maximum afstemmen op jaarlijkse risico-inschatting. Jaarlijks vindt de actualisatie plaats van alle bouwgrondcomplexen en wordt de verwachte eindwaarde berekend. Op het moment dat een verlies wordt geprognoseerd, wordt een voorziening getroffen tegen de contante waarde van dat geprognoseerde verlies. Hierdoor is het nader bepalen van een (minimale c.q. maximale) norm en het doen van verdere stortingen niet aan de orde. Eventuele vrijval van middelen kan eerst worden bepaald als complexen definitief worden afgesloten.

	Minimum of maximum afstemmen op jaarlijkse risico-inschatting.
Storting	Deze reserve wordt gevoed door: - winstnemingen uit grondexploitaties en - opbrengsten van incidentele grondverkoop < 1.000 m ² buiten de grondexploitaties. De toevoeging was afhankelijk van de exploitatieopzetten, uitkomsten van de diverse grondcomplexen en de aanwezige gronden en risico's die gelopen worden bij actief en faciliterend grondbeleid, zoals conform de nota Grondbeleid in de gemeente Leudal wordt uitgevoerd.
Onttrekking	Bij afsluiten van verlieslatende grondexploitaties.
Risicocalculatie	De reserve wordt gevormd tegen de contante waarde van het berekende verlies op eindwaarde. Door jaarlijkse rentebeschrijving groeit de omvang van de reserve tot het geprognosticeerde verlies op eindwaarde.
Ontwikkelingsplanning	Aflopend
Algemene opmerkingen	Jaarlijks vindt een beoordeling plaats van de verwachte verliezen bouwgrondexploitatie en wordt het saldo van deze reserve tegen contante waarde daarop afgestemd. Op dit moment is de reserve gereserveerd voor het compenseren van verliesgevende complexen op het moment van afsluiting.

	<i>(bedrag x 1.000)</i>					
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	2.252	2.349	2.193	2.173	2.153	2.133
Exploitatiebijdrage De Lingst	5					
Exploitatiebijdrage Reppelveld	30					
Exploitatiebijdrage Windmolenbos	27					
Verkoop stroken grond	49	84				
Totaal toevoegingen	112	84				
Extra afschrijving faillissements- en andere kosten projectontwikkelaars	-14	-26	-20	-20	-21	
Afwaardering aankoop perceel Huskens		-90				
Bijdrage sloopwerkzaamheden herontwikkeling Haelen-Horn		-124				
Totaal onttrekkingen	-14	-240	-20	-20	-21	
Stand reserve 31-12-	2.349	2.193	2.173	2.153	2.133	2.133

O.6 Vastgoed

Reserve O.6	89001506 Vastgoed
Doel (aard en reden)	Het opvangen van eventuele verliezen uit vastgoedtransacties.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld voor het opvangen van eventuele verliezen uit vastgoedtransacties.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2008 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Deze reserve kent geen minimaal/maximaal peil. Het saldo moet voldoende zijn om schommelingen in de jaarlijkse kosten op te kunnen vangen.
Storting	Deze reserve wordt gevoed door: - Netto opbrengsten panden in de verkoop; - Huuropbrengsten panden in de verkoop.
Onttrekking	De onttrekking is gebaseerd op het kosten van panden in de verkoop.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	56	65	30	30	30	30
Nog uit te voeren civieltechnisch onderhoud Gemeenschapshuis de Mortel Ittervoort	35					
Huuropbrengsten 2018 panden in de verkoop	30					
Totaal toevoegingen	65					
Kosten 2018 panden in de verkoop	-55					
Uitvoering civieltechnisch onderhoud Gemeenschapshuis de Mortel Ittervoort		-35				
Totaal onttrekkingen	-55	-35				
Stand reserve 31-12-	65	30	30	30	30	30

O.7 Regionale samenwerking

Reserve O.7		89001504 Regionale samenwerking
Doel (aard en reden)	Deze reserve is bedoeld om bij te dragen aan regionale projecten.	
Historische achtergrond	De gemeente Leudal heeft in het verleden een bedrag van ruim € 3 miljoen (4 x € 21 per inwoner) in de reserve regionale samenwerking gestort, waaruit via de regionale afspraken binnen de GOML de GOML-projecten kunnen worden (mede) gefinancierd.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: 31-12-2019	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Deze reserve kent geen minimaal/maximaal peil.	
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.	
Onttrekking	Er vinden geen onttrekkingen meer plaats in deze reserve vanaf jaar 2015.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Bij vaststelling herziening nota Reserves en voorzieningen (rb. 12-03-2019) is deze reserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	46	46				
Totaal toevoegingen						
Opheffing reserve per ultimo 2019 Nota Reserves en voorzieningen 2019 (rb. 12-03-2019)		-46				
Totaal onttrekkingen		-46				
Stand reserve 31-12-	46					

O.8 Boekwinst Essent

Reserve O.8	89001523 Boekwinst Essent (vanaf 2023 Geblokkeerde reserve)
Doel (aard en reden)	Afschrijving van investeringen met maatschappelijk nut.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 15 december 2009 is ingestemd tot het vormen van een nieuwe reserve "Reserve boekwinst Essent verkoop". Deze reserve is ontstaan uit de verkoop van de aandelen Essent, waarvan de liquide middelen in een beleggingsportefeuille zijn ondergebracht.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 2009 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimaal: € 20.000.000 Door het minimumniveau van de reserve te stellen op € 20.000.000 zijn in de toekomst ook nog middelen beschikbaar voor de vervanging van investeringen met maatschappelijk nut. Er zijn investeringen met maatschappelijk nut die een terugkerend karakter hebben (variërend van 20 tot 25 jaar), zoals renovaties c.q. reconstructies van wegen en openbare verlichting. Voor deze investeringen is door aanwending van de reserve geen vervangingsruimte aanwezig. Wanneer de afschrijvingen van deze investeringen ongelimiteerd worden gedekt uit reserves, ontstaat op enig moment de situatie dat er zowel binnen de begroting als binnen de reserve geen ruimte aanwezig is om deze investeringen te dekken. Maximaal: niet bepaald
Storting	WMO bruikleenvoorzieningen (tot 2020).
Onttrekking	Dekking van afschrijvingen van investeringen in activa met een maatschappelijk nut.
Risicocalculatie	Het risico voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van de reserve.
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	30.545	29.118	27.932	27.791	27.406	27.019
WMO bruikleenvoorzieningen-sterfhuis-constructie		178	238			
Terugstorting provinciaal subsidie Dorpstraat	20					
Totaal toevoegingen	20	178	238			
Kapitaallasten (afschrijving):						
Externe E-dienstverlening	-102	-102	-102	-90	-90	-90
Interne E-dienstverlening	-51	-51	-51	-25	-25	
Informatiebeveiliging			-8	-8	-8	-8
E-dienstverlening				-26	-26	-26
Project Just Join				-34	-34	-34
MIP: naar reserve Infrastructuur	-1.000	-1.000				
MIP: naar reserve Openbare verlichting	-295	-212	-218	-203	-204	
Totaal onttrekkingen	-1.447	-1.364	-378	-386	-386	-158
Stand reserve 31-12-	29.118	27.932	27.791	27.406	27.019	26.862

O.9 (Egalisatie) reserve Gemeentefonds

Reserve O.9		89001527 (Egalisatie)reserve Gemeentefonds
Doel (aard en reden)	Buffer voor het opvangen van fluctuaties in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Reservering nog niet ingezette middelen voor taakmutaties vanuit het Gemeentefonds.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld door de raad aangewezen middelen.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2010 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimaal egalisatiedeel: niet bepaald Maximaal egalisatiedeel: € 996.461 Maximum is vastgesteld op 2% van het gemiddelde niveau van de algemene uitkering over de periode van zes jaar. Voor 2019 berekend over de periode van 2018 tot en met 2023.	
Storting	Incidentele voordelen.	
Onttrekking	De gelden zijn/zullen worden aangewend ter oplossing van dekkingstekorten.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
Egalisatie-deel	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	1.094	755	972	972	972	972
Resultaat meicirculaire 2018	172					
Resultaat decembercirculaire 2018-voorgaande jaren	50					
Resultaat decembercirculaire 2018-taakmutaties 2018 t.g.v. egalisatiedeel	10					
Resultaat 2019 decembercirculaire 2018		64				
Resultaat 2018 meicirculaire 2019		18				
Resultaat 2019 meicirculaire 2019		134				
Totaal toevoegingen	231	217				
Resultaat decembercirculaire 2017	-3					
Resultaat septembercirculaire 2018	-546					
Resultaat decembercirculaire 2018	-21					
Totaal onttrekkingen	-571					
Stand reserve 31-12- Egalisatie-deel	755	972	972	972	972	972

(bedrag x 1.000)						
Taakmutatie-deel	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	320	197	409	687	906	1.128
Uitvoeringskosten participatiewet	26	26	26	26	26	26
Individuele studietoelage	37					
Voorschoolse voorziening peuters	60	60	60	40	40	40
Uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.k.v. participatiewet	14	17	18	18	18	18
Basisregistratie Grootchalige Topografie	14	15	15	15	15	15
Toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang (septicirc.2018)		13	14	14	14	14
Rijksvaccinatieprogramma (septicirc.2018)		58	60	61	62	62
Informatieplicht en energiebesparende maatregelen (deccirc.2018)	6					
Schulden en armoede (deccirc.2018)	13					
Verhoging taalniveau statushouders (meicirc.2019)		42	42			
Invoering Wvvgg (meicirc. 2019)			44	45	46	47
Totaal toevoegingen	170	231	278	219	221	223
Buurtspoorcoaches	-44					
Vrijval individuele studietoelage	-51					
Individuele studietoelage	-37					
Vrijval peuterspeelzalen, kwaliteitsslag (wet Oké)	-101					
Vrijval voorschoolse voorziening peuters	-60					
Informatieplicht en energiebesparende maatregelen (deccirc.2018)		-6				
Schulden en armoede (deccirc.2018)		-13				
Totaal onttrekkingen	-294	-19				
Stand reserve 31-12- Taakmutatie- deel	197	409	687	906	1.128	1.350
Totaal stand reserve 31-12-	952	1.381	1.659	1.878	2.100	2.322

Specificatie:

Taakmutaties	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Uitvoeringskosten i.k.v. participatiewet	56	26	26	26	26	26
Uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.k.v. participatiewet	33	17	18	18	18	18
Voorschoolse voorziening peuters	60	60	60	40	40	40
Basisregistratie Grootchalige Topografie	29	15	15	15	15	15
Toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang		13	14	14	14	14
Rijksvaccinatieprogramma		58	60	61	62	62
Verhoging taalniveau statushouders		42	42			
Invoering Wvvgg			44	45	46	47
Totaal	178	231	278	219	222	223

O.10 Bedrijfsvoering

Reserve O.10		89001520 Bedrijfsvoering
Doel (aard en reden)	Reservering van niet benutte middelen voor bedrijfsvoering beschikbaar houden voor personeel en de ontwikkeling van de bedrijfsvoering.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door storting van niet-bestede herindelingsgelden.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2008 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	Niet-benutte P-budgetten	
Onttrekking	Mutaties P-budgetten.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	2.319	1.478	187	48	48	48
Niet-benutte P-budgetten	1.171					
Totaal toevoegingen	1.171					
Mutaties P-budgetten Verbouw vergaderruimten	-2.012	-1.241 -50	-139			
Totaal onttrekkingen	-2.012	-1.291	-139			
Stand reserve 31-12-	1.478	187	48	48	48	48

O.11 Gecommitteerde reserve

Reserve O.11		89001505 Gecommitteerde reserve
Doel (aard en reden)	Het oormerken van relevante restantbudgetten in enig dienstjaar om de uitgestelde dienst (product) in het volgend dienstjaar te kunnen realiseren.	
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	Exploitatie voorgaand begrotingsjaar.	
Onttrekking	Realiseren uitgestelde dienst (product).	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	2.143	2.165				
Storting diversen ten laste van exploitatie (rb. 06-11-2018)	2.165					
Totaal toevoegingen	2.165					
Aanwending stortingen 2017 Aanwending stortingen 2018	-2.143	-2.165				
Totaal onttrekkingen	-2.143	-2.165				
Stand reserve 31-12-	2.165					

O.12 Revolverend duurzaamheidsfonds

Reserve O.12		89001536 Revolverend duurzaamheidsfonds
Doel (aard en reden)	Dekking duurzame maatregelen ten behoeve van gemeentelijk vastgoed (dekking tekorten op de exploitatie in de aanloopfase).	
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 25 juni 2013 is ingestemd met het instellen van een reserve revolverend duurzaamheids-fonds. Het fonds is gevoed uit ontvangen SLOK-gelden (€ 40.000) en LES-subsidie (€ 20.000).	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2013 Eind datum: 31-12-2033	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	Subsidies.	
Onttrekking	Afschrijvingslasten duurzame maatregelen t.b.v. vastgoed.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	48	43	38	33	28	22
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving): Ledverlichting en zonneboilersysteem sporthal Horn	-5	-5	-5	-5	-5	-5
Totaal onttrekkingen	-5	-5	-5	-5	-5	-5
Stand reserve 31-12-	43	38	33	28	22	17

O.13 Decentralisaties WMO, Jeugd en Participatie

Reserve O.13		89001538 Decentralisaties WMO, Jeugd en Participatie
Doel (aard en reden)	Bij de vaststelling van de Begroting 2015 heeft de gemeenteraad besloten om overschotten en tekorten op de decentralisaties te verrekenen met de reserve WMO, Jeugd en Participatie. De transitie gaat gepaard met een forse oplopende korting op de beschikbare budgetten tot en met 2018. Uitgangspunt is dat het transitiebudget dat de gemeente van het Rijk ontvangt, taakstellend is. Eventuele overschotten op de budgetten binnen het sociaal domein blijven in de komende periode (tot er een stabiele situatie is ontstaan) beschikbaar voor de overgehevelde taken. De budgetten worden geormerkt. Mocht er op bepaalde gebieden binnen het sociaal domein op enig moment onderuitputting ontstaan kunnen deze middelen (via de reserve) worden ingezet om tekorten op andere gebieden op te vangen.	
Historische achtergrond	Deze reserve is bij de nota Reserves, Voorzieningen en risicomanagement 2015-2018 gemeente Leudal ingesteld, raadsbesluit 11-11-2014. In de raadsvergadering van 10 november 2015, is bij het vaststellen van de Programma-begroting 2016-2019, ingestemd om een bedrag van € 1,5 miljoen van de Algemene reserve over te hevelen naar de reserve decentralisaties WMO, jeugd en participatie voor het opvangen van de risico's van het sociaal domein.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum: Het minimale saldo van de reserve is nihil. Wanneer overschrijdingen groter zijn komen deze ten laste van het exploitatiesaldo. Maximum: De reserve kent geen maximum niveau.	
Storting	Overschotten op de budgetten (decentralisatie) die onderdeel uitmaken van het sociaal domein worden in de reserve gestort.	
Onttrekking	Bij tekorten op de budgetten (decentralisatie) die onderdeel uitmaken van het sociaal domein wordt de overschrijding onttrokken uit de reserve.	
Risicocalculatie	Met de huidige raming van de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein en jeugdhulp in het bijzonder, is de reserve in 2021 opgebruikt. Voor het meerjarig sluitend krijgen van de exploitatie sociaal domein zou deze reserve negatief worden. Dit is niet mogelijk.	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	4.938	4.873	2.246	2.246	2.246	2.246
Bestemming resultaat jaarrekening 2017 (rb. 03-07-2018)	803					
Bijstelling IUSD 2018 (meicirc.2018)						
Effect overheveling vanaf 2019 IUSD naar AU (meicirculaire 2018)	491					
Verevening jeugdhulp 2017	1.309					
Jeugdhulp kinderen in een AZC (deccirc.2018)		76				
Korting gem. bijdrage Westrom 2018		147				
IUSD Voogdij/18+ (deccirc.2018)		753				
Totaal toevoegingen	2.603	976				
Tekort sociaal domein prim.begr.2018	-1.357					
Tekort sociaal domein 1e rarap 2018	-56					
Tekort sociaal domein 2e rarap 2018	-383					
Tekort sociaal domein prim.begr.2019		-1.256	-1.548	-1.398	-1.573	-1.573
Tekort sociaal domein jaarrekening 2018	-841					
Bijraming subsidie CJG-ML 2019 (rb. 05-02-2019)		-131				
Kapitaallasten (afschrijving)	-32	-49	-79	-139	-159	-127
Kapitaallasten (toekomstige afschrijving)				-30	-60	-90
Bijstelling budgetten jeugdhulp 2019 (1e rarap 2019)		-1.966				
IUSD Participatie (deccirc.2018)						-87
Bijstelling budgetten WMO 2019 (1e rarap 2019)		-202	-232	-232	-232	-232
Mutaties t.l.v. begrotingsruimte in afwachting tot goedkeuring claims en opheffing reserve 3D			1.859	1.799	2.023	2.108
Totaal onttrekkingen	-2.669	-3.603				
Stand reserve 31-12-	4.873	2.246	2.246	2.246	2.246	2.246

O.14 Openbare verlichting

Reserve O.14		89001540 Openbare verlichting	
Doel (aard en reden)	Het gelijkmatig verdelen van de kosten voor onderhoud openbare verlichting.		
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 2 augustus 2016 is bij bestemming rekeningresultaat 2015 ingestemd met het instellen van een reserve openbare verlichting. Bij de vaststelling van de nota openbare verlichting was op advies van onze vorige accountant een voorziening gevormd met als doel om de kosten van openbare verlichting gelijkmatig te verdelen. Uit de accountantscontrole 2015 kwam naar voren dat uit deze voorziening ook energiekosten en reguliere onderhoudskosten werden gehaald. Dit is volgens de BBV niet toegestaan. Om te voldoen aan de BBV is de voorziening openbare verlichting ad. € 538.676 in 2015 vrijgefallen ten gunste van het resultaat. Omdat deze gelden de komende jaren nodig zijn, is een reserve openbare verlichting ingesteld.		
Soort	Bestemmingsreserve		
Looptijd	Start datum:	01-01-2016	
	Eind datum:	niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum of maximum overeenkomstig beleidsplan openbare verlichting 2013-2017.		
Storting	Jaarlijkse storting uit reserve Boekwinst Essent ter dekking van de afschrijvingskosten openbare verlichting tot 2023.		
Onttrekking	Jaarlijkse afschrijvingskosten openbare verlichting.		
Risicocalculatie	Niet van toepassing		
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing		
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing		

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	462	885	1.215	1.532	1.824	2.107
Beleidsplan Openbare verlichting 2018-2022	129	129	129	129	129	129
Storting uit reserve Boekwinst Essent ter dekking van de afschrijvingskosten openbare verlichting" tot 2023	295	212	218	203	204	
Totaal toevoegingen	423	340	347	332	333	129
Kapitaallasten (afschrijving)		-11	-29	-29	-29	-29
Kapitaallasten (afschrijving toekomstig)				-11	-21	-31
Totaal onttrekkingen		-11	-29	-40	-50	-60
Stand reserve 31-12-	885	1.215	1.532	1.824	2.107	2.175

O.15 Fonds Maatschappelijke Activiteiten

Reserve O.15	89001541 Fonds Maatschappelijke Activiteiten
Doel (aard en reden)	Dekking van de kosten voor het fonds maatschappelijke activiteiten.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 5 juli 2016 is voorgesteld om de reserve Leefbaarheidsfonds op te heffen en de gelden over te hevelen naar een nieuw in te stellen reserve Fonds maatschappelijke activiteiten (FMA).
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 05-07-2016 Eind datum: t/m 2018, verlengd tot 2022
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Op de subsidieverstreking zijn de Algemene subsidieverordening gemeente Leudal en de subsidieregeling Ös Dörp van toepassing.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-	227	118	100	50		
Bestemming rekeningresultaat 2018 (rb. 25-06-2019)		100				
Totaal toevoegingen		100				
Subsidies 2018 FMA	-84					
Subsidie EST 2018	-25					
Subsidies 2019 FMA		-118				
Bestemming rekeningresultaat 2018 (rb. 25-06-2019) t.b.v. budget subsidiegerelateerde ontwikkelingen FMA			-50	-50		
Totaal onttrekkingen	-109	-118	-50	-50		
Stand reserve 31-12-	118	100	50			

O.16 Majeure Projecten

Reserve O.16		89001543 Majeure projecten
Doel (aard en reden)	Dekking van toekomstige kapitaallasten majeure projecten.	
Historische achtergrond	Leudal kent een aantal majeure projecten, die ontstaan vanuit strategische visie, ambities uit het coalitieakkoord en burgerinitiatieven. Met ingang van het dienstjaar 2018 worden de majeure projecten niet meer als stelpost geraamd maar is een in plaats daarvan deze reserve ingesteld. Deze methodiek verschaft de raad de gelegenheid om prioriteiten te stellen en te herzien.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum:	01-01-2018
	Eind datum:	niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	De geraamde kapitaallasten stelpost majeure projecten; De vrijval van geraamde kapitaallasten.	
Onttrekking	Kapitaallasten majeure projecten.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-			596	1.635	2.334	3.033
Geraamde kapitaallasten majeure projecten	73	762	971	958	958	958
Overheveling geraamde kapitaallasten naar 2019	-73	73				
Storting vanuit onderhoud openbare verhardingen t.b.v. fietspad Heldenseweg Neer (rb. 25-06-2019)			175			
Totaal toevoegingen		835	1.146	958	958	958
Kapitaallasten majeure projecten:						
Realisatie N280 (rb. 14-11-2017)				-152	-152	-152
Renovatie sportpark Houtrust Haelen (rb. 07-11-2017)		-11	-11	-11	-11	-11
Centrale onderwijshuisvesting voor de kernen Haler, Hunsel, Ittervoort en Neeritter (voorbereidingskrediet) (rb. 06-02-2018)			-4	-4	-4	-4
Park Leudal Oost (voorbereidings-krediet) (rb. 12-12-2017)			-20	-20	-20	-20
Onderzoeken/plannen Zevenellen (rb. 13-11-2018)		-15	-15	-15	-15	-15
Fietspad Heldenseweg Neer (rb. 25-06-2019)			-57	-57	-57	-57
Onderuitputting reserve		-213				
Totaal onttrekkingen		-239	-107	-259	-259	-259
Stand reserve 31-12-		596	1.635	2.334	3.033	3.733

O.17 Meeropbrengst Toeristenbelasting

Reserve O.17		89001546 Meeropbrengst Toeristenbelasting
Doel (aard en reden)	Dat bij een "plus" bij de opbrengst van de toeristenbelasting deze door een ondernemer naar rato teruggevorderd kan worden om te investeren in het bedrijf.	
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 27 september 2016 heeft de raad ingestemd met het convenant Gastvrij Leudal. In het convenant is een regeling opgenomen dat bij een "plus" bij de opbrengst van de toeristenbelasting deze door een ondernemer naar rato teruggevorderd kan worden om te investeren in het bedrijf. Dit is een extra prikkel voor ondernemers om te blijven investeren in de kwaliteit van hun bedrijf in tijden dat een bancaire financiering daarvan steeds minder vanzelfsprekend is. Bij raadsbesluit van 27 september 2016 is deze reserve ingesteld.	
Soort	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.	
Storting	Meeropbrengst toeristenbelasting in enig dienstjaar t/m 2020.	
Onttrekking	Terugvordering door ondernemer om te investeren in het bedrijf.	
Risicocalculatie	Niet van toepassing	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand reserve 1-1-		173	177	266	266	266
Storting meeropbrengst toeristenbelasting: begrotingsjaar 2018 e.v. > € 840.403	173	89	89			
Totaal toevoegingen	173	89	89			
Terugbetaling toeristenbelasting aan een tweetal logies verschaffende ondernemers in de gemeente Leudal (rb. 25-06-2019)		-85				
Totaal onttrekkingen		-85				
Stand reserve 31-12-	173	177	266	266	266	266

V.1 Riolering

Voorziening V.1		89002501 Riolering
Doel (aard en reden)	Dekking van investeringen (kapitaallasten) en onderhoudslasten met betrekking tot onderhoud en vervanging van bestaande vrijverval riolering, drukriolering, technische installaties en IBA's overeenkomstig het GRP. Doel is om sterke fluctuaties in de tariefstelling te voorkomen.	
Historische achtergrond	De voorziening is in het verleden ingesteld door overheveling van reserves riolering voormalige gemeenten.	
Soort	Voorziening	
Looptijd	Start datum:	01-01-2008
	Eind datum:	niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Het benodigde minimale of maximale peil is gebaseerd op vastgestelde GRP, dat iedere vijf jaar wordt geactualiseerd. Het saldo moet voldoende zijn om de extreme schommelingen in de rioolheffing te kunnen opvangen.	
Storting	Jaarlijks op basis vastgestelde GRP	
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gebaseerd op het uitvoeringsprogramma en kostendekkingsplan van het vastgestelde GRP.	
Risicocalculatie	Conform planning GRP zorgen voor juiste stand voorziening om fluctuaties in tariefstelling te beperken.	
Ontwikkelingsplanning	Door werkelijke stand van de voorziening af te stemmen op de gewenste stand conform het GRP, zorgen voor voldoende middelen om fluctuaties in tariefstelling te beperken.	
Algemene opmerkingen	De benodigde stand van deze voorziening is gebaseerd op het geldende door de raad vastgestelde GRP. Noot: voor nu is dit het GRP dat is vastgesteld op 2021.	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand voorziening 1-1-	722	1.324	1.740	2.120	2.501	2.872
Storting conform GRP	602	416	404	431	444	444
Totaal toevoegingen	602	416	404	431	444	444
(Toekomstig) afschrijving			-24	-50	-74	-95
Totaal onttrekkingen			-24	-50	-74	-95
Stand voorziening 31-12-	1.324	1.740	2.120	2.501	2.872	3.222

V.2 Afvalstoffenheffing

Voorziening V.2		89002509 Afvalstoffenheffing	
Doel (aard en reden)	Deze voorziening is bedoeld om fluctuaties in de kosten van de afvalverwerking te egaliseren om daarmee bovenmatige schommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing te voorkomen.		
Historische achtergrond	De gemeenteraad heeft 15 december 2015 besloten de egalisatiereserve Afvalstoffenheffing op te heffen en het saldo over te hevelen naar de voorziening Afvalstoffenheffing.		
Soort	Voorziening		
Looptijd	Start datum:	01-01-2016	
	Eind datum:	Wordt afgebouwd in de komende 3 tot 4 jaar	
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimaal:	€ 300.000	
	Maximaal:	niet bepaald	
Storting	Afhankelijk van de jaarlijkse exploitatieresultaten vinden er jaarlijks stortingen in deze voorziening plaats.		
Onttrekking	Afhankelijk van de jaarlijkse exploitatieresultaten vinden er jaarlijks onttrekkingen aan deze voorziening plaats.		
Risicocalculatie	Niet van toepassing		
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing		
Algemene opmerkingen	Bij de jaarlijkse vaststelling van de tarieven wordt rekening gehouden met de stand van deze voorziening en de voorziene investeringen zulks in relatie tot het voornemen om een 100% kostendekking te handhaven.		

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand voorziening 1-1-	1.060	547	344	344	344	344
Toevoegingen						
Totaal toevoegingen						
Onttrekkingen	-513	-203				
Totaal onttrekkingen	-513	-203				
Stand voorziening 31-12-	547	344	344	344	344	344

V.3 Compensatiegelden Nunhems

Voorziening V.3		89002508 Compensatiegelden Nunhems
Doel (aard en reden)		Kwaliteitsverbeterende maatregelen voor ontwikkeling van het open gebied tussen Buggenum, Neer en de Napoleonseweg.
Historische achtergrond		Door de gemeenteraad is op 11 februari 2014 de "Structuurvisie Buggenumse veld" vastgesteld. De structuurvisie is vastgesteld in relatie tot de nieuwbouw van Nunhems Netherlands B.V. aan de oostzijde van de Napoleonseweg (het Buggenumse veld). Door nieuwbouw gaan omgevingskwaliteiten in het Buggenumse veld verloren. Een van de doelen van de structuurvisie is door realisatie van compensatiemaatregelen de aantasting van de kwaliteit van het Buggenumse veld te compenseren, of zelfs te verbeteren. In het kader van de vaststelling van de Structuurvisie Buggenumse veld is een gebiedfonds (voorziening) ingesteld. Het gebiedfonds wordt gevuld door kwaliteitsbijdragen die verschuldigd zijn als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen in het Buggenumse veld. Door Nunhems Netherlands B.V. is in 2016 een bijdrage voldaan van € 2.844.743. Op grond van de structuurvisie is 95% hiervan ten gunste van het gebiedfonds gestort. Derhalve € 2.702.506.
Soort		Voorziening
Looptijd		Start datum: 01-01-2016 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil		Er is geen minimum of maximum voor de voorziening bepaald.
Storting		De bijdrage door Nunhems Netherlands B.V. is in 2016 gestort.
Onttrekking		Financiële bijdragen in kwaliteitsverbeterende maatregelen Buggenumse veld.
Risicocalculatie		Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning		Niet van toepassing
Algemene opmerkingen		Niet van toepassing

<i>(bedrag x 1.000)</i>						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand voorziening 1-1-	2.469	2.191	1.961	1.841	1.841	1.841
Totaal toevoegingen						
Project Buggenums veld	-178	-100				
Overeenkomst Nunhems	-100					
Schans van Neer		-130				
Diverse projecten			-120			
Totaal onttrekkingen	-278	-230	-120			
Stand voorziening 31-12-	2.191	1.961	1.841	1.841	1.841	1.841

V.4 Afrekening BBZ-leningen niet-starters

Voorziening V.4		89002513 Afrekening BBZ-leningen niet-starters
Doel (aard en reden)	De ontvangsten op de verstrekte BBZ-leningen worden jaarlijks afgerekend met het Rijk. De voorziening is bedoeld om deze afrekening te realiseren.	
Historische achtergrond	De gemeenteraad heeft op 3 juli 2018, bij bestemming resultaat jaarrekening 2017, ingestemd om € 150.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen voorziening afrekening BBZ-leningen niet-starters.	
Soort	Voorziening	
Looptijd	Start datum: 03-07-2018 Eind datum: niet bepaald	
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de voorziening bepaald.	
Storting	De voorziening kan jaarlijks worden aangevuld uit de ontvangsten in het kader van de verstrekte BBZ-leningen.	
Onttrekking	Het Rijk stelt jaarlijks vast of een bedrag dient te worden terugbetaald. Het vastgestelde bedrag wordt jaarlijks onttrokken uit de voorziening.	
Risicocalculatie	Het bedrag van de afrekening met het bedrijf wordt jaarlijks bij het opmaken van de jaarrekening bepaald. Middels de Sisa-verantwoording wordt deze kenbaar gemaakt aan het Rijk. Het Rijk stelt daarop het bedrag vast dat moet worden terugbetaald.	
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing	
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing	

(bedrag x 1.000)						
	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Stand voorziening 1-1-		125	125	125	125	125
Bestemming resultaat jaarrekening 2017	150					
Totaal toevoegingen	150					
Afrekening BBZ 2017	-25					
Totaal onttrekkingen	-25					
Stand voorziening 31-12-	125	125	125	125	125	125

Overige bijlagen

5.1 Kostendekkendheid lokale heffingen

<i>(bedrag x 1.000)</i>		
Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2020	Bedrag	Dekking
Kosten taakveld	2.657	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-220	
Netto kosten taakveld 7.3	2.437	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	115	
Kwijtschelding	59	
BTW	412	
Totale kosten	3.023	
Opbrengst heffingen	-3.023	
Dekking		100%

<i>(bedrag x 1.000)</i>			
grootboek	Berekening kostendekkendheid leges titel 1	Bedrag	Dekking
	kosten:		
6-002-0104	4011990 kvs salarissen	344	
	4431100 bijdrage aan het Rijk	124	
6-606-0104	4011990 kvs salarissen	3	
	inkomsten:		
	Netto kosten	471	
	toe te rekenen kosten:		
	Overhead	114	
	Totale kosten	585	
	heffingen:		
6-002-0104	8037100 leges titel 1	-315	
6-606-0104	8037100 leges titel 1	-11	
	Opbrengst leges titel 1	-326	
	Dekkingspercentage		
	Dekking		55,73%

<i>(bedrag x 1.000)</i>			
grootboek	Berekening kostendekkendheid leges titel 2	Bedrag	Dekking
6-803-0101	<i>kosten:</i> 4011990 kvs salarissen	696	
	<i>inkomsten:</i>		
	Netto kosten	696	
	<i>toe te rekenen kosten:</i> Overhead	228	
	Totale kosten	924	
6-803-0101	<i>heffingen:</i> 8037200 leges titel 2	-743	
	Opbrengst leges titel 2	-743	
	Dekkingspercentage		
	Dekking		80,42%

<i>(bedrag x 1.000)</i>			
grootboek	Berekening kostendekkendheid leges titel 3	Bedrag	Dekking
6-601-0502	<i>kosten:</i> 4021990 kvs belastingen 4038990 kvs overige goederen	3 3	
	<i>inkomsten:</i>		
	Netto kosten	6	
	<i>toe te rekenen kosten:</i> Overhead	-	
	Totale kosten	6	
6-601-0502	<i>heffingen:</i> 8037300 leges titel 3	-2	
	Opbrengst leges titel 3	-2	
	Dekkingspercentage		
	Dekking		-33,33%

(bedrag x 1.000)			
Grootboek	Berekening kostendekkendheid begraaf(plaats)rechten	Bedrag	Dekking
6.705.01.01	kosten:		
	4074100 rente vaste activa		
	4021990 kvs belastingen		
	4038150 gebruiksgoederene		
	4038550 overige diensten		
	4038700 energiekosten		
	4038990 kvs overige goederen		
	<i>Totaal</i>		2
	4073100 afschrijving vaste activa		2
	4011990 kvs salarissen		4
	4038250 uitbestede werkzaamheden		9
	inkomsten:		
	Totale kosten	17	
	toe te rekenen kosten:		
	Overhead		1
	Totale kosten	18	
6.705.01.01	heffingen:		
	8036100 huren		
	8037450 begraafrechten		-7
	Opbrengst begraaf(plaats)rechten	-7	
	Dekkingspercentage		
	Dekking		39%

		(bedrag x 1.000)	
Grootboek	Berekening kostendekkendheid marktplaatsen	Bedrag	Dekking
6.303.01.01	<i>kosten:</i> 4011990 kvs salarissen 4038550 overige diensten 4438100 bijdrage (subsidie) <i>inkomsten:</i> 8038200 bijdragen van derden	15 - 1 -2	
	Netto kosten	14	
	<i>toe te rekenen kosten:</i> Overhead	4	
	Totale kosten	18	
6.303.01.01	<i>heffingen:</i> 8036100 huren	-4	
	Opbrengst marktgelden	-4	
	Dekkingspercentage		
	Dekking		22%

5.2 Risicobeheermatrix

Bezuinigingspakket begroting 2015-2018	
P-ombuiging	
Beschrijving risico	Het risico bestaat uit het niet realiseren van de taakstelling voor 2020 e.v. Voor 2020 is de taakstelling € 510.000 en in 2021 en 2022 € 660.000.
Risico categorie	Organisatie-financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Inmiddels resteert van deze € 550.000 nog € 209.000. Financieel tekort als de P-ombuigingen niet worden gerealiseerd, dit vereist concrete sturing van leidinggevenden.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Organisatie-financieel
Beheersmaatregelen	Er ligt een voorstel bij het MT om per afdeling de taakstelling in te boeken, hierbij zijn ook concrete functies gelabeld.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	0

Subsidies Verenigingen	
Beschrijving risico	Per 2017 is het nieuwe subsidiebeleid in werking getreden. De tot 2017 bestaande risico's in de vorm van te realiseren ombuigingen zijn meegenomen in het beleid. Over 2017 is geen financieel risico meer gebleken. Uit interne evaluatie zijn in 2018 ten aanzien van subsidies verenigingen wel de nodige risico's gebleken in de vorm van procedures, mandaten, dossiervorming, rechtmatigheid van subsidies en toepassing van de AVG.
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	(Aanvraag)procedures niet correct gevolgd. Dossiers onvoldoende op orde. Onrechtmatige handelen van de zijde van de gemeente. Onterechte subsidie eisen.
Verantwoordelijke PHO	M.Janssen
Kans dat het zich voordoet	
Incidenteel of structureel	Bestuurlijk/financieel
Beheersmaatregelen	In 2019 wordt de subsidieverlening geëvalueerd en bijgesteld.
Restrisico	Zeer laag
Weerstands component in €	

Effecten Rijksmaatregelen

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Beschrijving risico	De middelen die binnenkomen via de algemene uitkering kunnen ingezet worden als algemeen dekkingsmiddel binnen de begroting. De beschikbare gelden worden middels verschillende circulaire's gedurende het jaar aangepast. Dit gebeurt op zowel aantallen, extra inkomsten alsmede accressen (die samen hangen met de rijksuitgave. Indien de uitkering daalt, zal ook de beschikbare begrotingsruimte afnemen. Gezien de huidige stand van de begrotingsruimte voor de gemeente Leudal heeft een negatieve bijstelling van de algemene uitkering een groot effect. Daarnaast is ervoor gekozen op basis van een brief van de provincie een bedrag van € 400.000 structureel op te nemen voor jeugd. Indien dit niet vanuit het rijk definitief wordt gemaakt levert ook dit een probleem op voor de uitkering in het gemeentefonds.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Beleidsmatige zaken kunnen wellicht niet of in mindere mate worden uitgevoerd. Daarnaast is het mogelijk dat de huidige geraamde taakstelling groter wordt.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Voor het lopende jaar (T-0) worden afwijkingen afgerekend naar de egalisatiereserve gemeentefonds.
Restrisico	Hoog
Weerstands component in €	€ 1.400

Decentralisaties WMO-ontwikkelingen/regelgeving Awbz-voorzieningen en jeugdzorg en Participatiewet

Beschrijving risico	Vanaf 2015 is de integratie-uitkering voor de 3D enorm afgenomen. Het ingezette transformatiebeleid moet leiden tot het afnemen van de uitgaven. Het risico en het feit is dat de afname van de integratie-uitkering niet in hetzelfde tempo loopt als de afname van de uitgaven, waardoor tekorten ontstaan.
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de gewenste veranderingen niet tijdig gerealiseerd worden kan discontinuïteit van het ondersteuningsaanbod ontstaan en de kwaliteit van de zorg onder druk komen te staan. In principe moeten de taken binnen het budget uitgevoerd worden. Dat kan betekenen dat een politieke keuze gemaakt moet worden tussen een lager voorzieningniveau of aanvullende dekking zoeken om het voorzieningenniveau op peil te houden. Leudal heeft een samenwerkingsconvenant met de gemeenten Weert en Nederweert afgesloten en onderdeel van de samenwerking is een financiële vereveningsafpraak tussen de drie gemeenten. We verwachten langdurige tekorten voor Jeugdhulp. In 2020 wordt voor de laatste keer verevend op basis van de huidige afspraken tussen Weert-Nederweert-Leudal over 2019. Leudal heeft de aanvullende middelen Jeugd structureel gemaakt. De laatste jaarschijf (2021) wordt gebruikt voor de jaren 2022 en 2023. Voor de gemeente Leudal bedraagt dit € 400.000, dat bij een definitief karakter middels de algemene uitkering naar de gemeente zal toekomen. Het al dan niet doorgaan hiervan vormt een risico.
Verantwoordelijke PHO	M.Janssen
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Bestuurlijk/financieel
Beheersmaatregelen	Uitvoering van het vastgestelde beleid binnen het Sociaal Domein.
Restrisico	Hoog
Weerstands component in €	

Overige economische ontwikkelingen

Gemeente Garanties

Beschrijving risico	De risico's van in het verleden gegarandeerde hypothecaire geldleningen zijn ondergebracht bij de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Wanneer de NHG niet aan haar verplichting kan voldoen, wordt de gemeente aangesproken.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de gemeente wordt aangesproken zijn daar geen middelen voor voorzien.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Op basis van actuele inzichten in de ontwikkeling van de economie en de koopwoningmarkt en bij stabiel overheidsbeleid verwacht de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen geen aanspraak te maken op de achtervangfunctie van gemeenten.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

Gemeente garanties sociale woningbouw

Beschrijving risico	De WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) verstrekt leningen aan woningcorporaties waarbij de gemeente een achtervangpositie heeft. Mocht WSW de verplichting niet kunnen voldoen, dan kan de gemeente worden aangesproken.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de gemeente wordt aangesproken zijn daar geen middelen voor voorzien. Uitgangspunt is dat de leningen afgedekt moeten worden door de WOZ-waarde van de desbetreffende panden.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Wijzigingen in de portefeuille worden beoordeeld en aan B&W voor besluitvorming voorgelegd. Met ingang van 2014 is een landelijke norm voor de garantstellingen ingevoerd. Volgens deze norm moet de totale leningschuld lager zijn dan de Woz-waarde van de onderpanden.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

Koersrisico beleggingen

Beschrijving risico	De gelden die ontvangen zijn na de verkoop van de aandelen Essent zijn grotendeels belegd. Beleggen kan financiële risico's met zich meebrengen. Nu de financiële crisis over het hoogtepunt is neemt dit risico af.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Gedurende de looptijd van de portefeuille fluctueert de marktwaarde maar eindigt deze op het einde van de looptijd in principe op de nominale waarde.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	BNG Vermogensbeheer beheert onze beleggingsportefeuille. Als gevolg van schatkistbankieren wordt de portefeuille geleidelijk afgebouwd en vinden geen tussentijdse herbeleggingen meer plaats. Zonder tussentijdse verkopen van posities in de beleggingsportefeuille is het risico op koersverliezen nihil.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

PW I-deel / arbeidsmarktbeleid

Beschrijving risico	Door de gunstige economische omstandigheden is er een hogere uitstroom uit het uitkeringsbestand. In 2018 was de rijkssubsidie hoger dan de uitgaven voor de uitkeringen. In 2019 is hiervan eveneens sprake. Indien er geen sprake is van een economische tegenvaller in 2020 dan zijn de uitgaven voor de bijstand in 2020 wederom lager dan de rijkssubsidie.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	
Verantwoordelijke PHO	M.Janssen
Kans dat het zich voordoet	
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	
Restrisico	
Weerstands component in €	

Overige risico's**Algemene rampen**

Beschrijving risico	Er kunnen zich rampen voordoen, zoals bijvoorbeeld hoog water
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De gemeente moet personeel en materieel inzetten. Het is mogelijk dat een gedeelte van deze kosten onder verzekering of schadefonds valt. Er zullen ook kosten voor de gemeente zijn.
Verantwoordelijke PHO	A. Verhoeven
Kans dat het zich voordoet	
Incidenteel of structureel	Bestuurlijk/financieel
Beheersmaatregelen	Door een goede voorbereiding op rampen/calamiteiten en een adequate aanpak de schade beperken. Hiervoor zijn diverse plannen voorbereid zoals een bestrijdingsplan hoogwater Maas. Ook wordt geïnvesteerd in opleiding/oefening functionarissen Oranje Kolom.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 125

Audits	
Beschrijving risico	Een onvoldoende score op de audits zoals op DigiD.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het Rijk sluit bijvoorbeeld DigiD af waardoor geen digitale dienstverlening mogelijk is. De gemeente moet eerst de verbeteringen doorvoeren. In het uiterste geval regelt het Rijk dit op koste van de gemeente Leudal.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	Voldoen aan de normen van het ICT-beveiligingsassessment DigiD en opvolgen van de aanbevelingen.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 13

Bezwaar aanslagen rioolheffingen	
Beschrijving risico	Diverse woningcorporaties hebben bij verschillende gemeenten, waaronder Leudal, bezwaar gemaakt tegen de aanslagen rioolheffing 2013 en 2014. Op basis van jurisprudentie kan de verordening rioolheffing algeheel dan wel partieel onverbindend worden verklaard.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Bij algehele onverbindendheid volgt vernietiging van de opgelegde aanslagen en bij partiële onverbindendheid een neerwaartse bijstelling van het tarief van de bestreden aanslag. Het betreft alleen de aanslagen die niet onherroepelijk zijn. Dit zijn aanslagen, waartegen nog een rechtsmiddel (bezwaar/beroep) openstaat.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	BsGW heeft een adviesbureau dat gespecialiseerd is in lokale heffingen en bijhorende procedures ter ondersteuning ingeschakeld. De procedures hieromtrent zijn nog lopende.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 104

Bodemsanering	
Beschrijving risico	Door illegale dumpingen of andere verontreinigingen in openbaar gebied kan de grond verontreinigd worden.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Indien de grond (voor zover het gemeentelijke eigendommen betreft) schoongemaakt moet worden, brengt dat kosten met zich mee.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Inzetten op actief opsporen amfetaminelabs zodat illegale dumpingen worden voorkomen.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

Burger Bedrijven Plein	
Beschrijving risico	Diefstal van data, documenten, kasgeld.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Beperkte financiële gevolgen.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	Er wordt gewerkt volgens vaste procedures, waarbij beveiliging en persoonlijke (op naam geregistreerde) toegang van toepassing is.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

Gebruik en beschikbaarheid ICT	
Beschrijving risico	Uitval van ICT-systemen of verlies, oneigenlijk gebruik persoonsgegevens.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Dienstverlening is niet mogelijk en verlies aan arbeidsproductiviteit en/of kwaliteit van dienstverlening.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	Voor de automatisering heeft Leudal een uitwijkovereenkomst met uitwijkcentrum Lelystad. Daarnaast wordt dagelijks een back-up gemaakt van onze bestanden en op een externe locatie opgeslagen. Uitvoeren informatiebeveiligingsplan en Data Protection Impact Assessments (DPIA's)
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 10

Gladheidsbestrijding	
Beschrijving risico	De gladheidbestrijding is niet op orde
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De wegen in de gemeente Leudal worden niet tijdig gestrooid, zodat er onveilige situaties voor de weggebruikers kunnen ontstaan.
Verantwoordelijke PHO	R. Martens
Kans dat het zich voordoet	Zeer laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Het bestek voor de gladheidbestrijding wordt opnieuw aanbesteed. Tevens wordt het contract met de Meteogroup verlengd zodat wij verzekerd zijn van een adequaat weerbericht op basis waarvan de gladheidcoördinatoren de aannemer tijdig de weg op kunnen sturen.
Restrisico	Zeer laag
Weerstands component in €	Geen

Grootschalige stroomstoring ICT en elektriciteit voor langere tijd	
Beschrijving risico	Bij een elektriciteitsstoring is de rol van de gemeente het verminderen van de maatschappelijke ontwrichting en zorgen voor de kwetsbare inwoners.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Bij grootschalige uitval of verstoring heeft de gemeente een rol in het bestrijden van het incident. Het bestuur moet crisisbesluiten kunnen nemen.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	De serverruimte is voorzien van een voorziening voor het eerste uur en een noodstroomaggregaat is beschikbaar.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 5

Illegale dumpingen afval w.o. xtc afval en asbest	
Beschrijving risico	Het ruimen van xtc afval en asbest gaat gepaard met hoge kosten. Dumpingen van xtc en asbest kan bodemverontreiniging veroorzaken.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De onderzoek-, ruiming- en vernietigingskosten zijn erg hoog. Verder grote kans op bodemvervuiling waardoor sanering van grond dient plaats te vinden.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Investeren in het actief opsporen van amfetaminelabs. Project "aankpak ondermijning buitengebied"
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 5

Inbreuk persoonsgegevens	
Beschrijving risico	Vrijkomen, lekken of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Afhankelijk van de aard, de ernst en de duur van de inbreuk wordt een bestuurlijke boete opgelegd. Nalatigheid speelt daarbij een rol. De burger heeft minder vertrouwen in de administratieve organisatie van Leudal.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	Er zijn procedures opgesteld door de Privacy Beheerder rond het melden van datalekken. Deze procedures zijn bekend bij de beveiligingsfunctionarissen, de medewerkers en onze samenwerkingspartners. De procedures zijn naast het beheersen van het datalek gericht op het verbeteren naast het
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 81

Rechtszaken/ aansprakelijkstellingen	
Beschrijving risico	Over het jaar 2019 lopen nog 23 schadeclaims en aansprakelijkstellingen. Met betrekking 1 schadeclaim wordt een voorschotbedrag van € 200.000,-- geclaimd. Over de aansprakelijkstelling wordt geprocedeerd. In eerste aanleg is deze claim afgewezen. Door claimant is hoger beroep aangetekend. Twee aansprakelijkstellingen zijn in behandeling en dienen nog nader te worden gekwantificeerd. Deze aansprakelijkstellingen zijn wel ter kennis gebracht van de verzekeraar. Zeven claims zijn voorgelegd aan de WA-verzekeraar van de gemeente. In die gevallen zal maximaal het eigen risico voor rekening van de gemeente komen. Met betrekking tot overige ingediende claims is nadere informatie opgevraagd en kan met betrekking tot afdoening nog niets worden gemeld.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De kans dat de eerstbedoelde claim wordt toegewezen wordt ingeschat op maximaal 10%. Het risico van de twee nog niet gekwantificeerde claims dient PM te worden geraamd. Het risico van de zeven aan de verzekeraar voorgelegde claims bedraagt maximaal $7 \times € 2500,00 = € 17.500,00$.
Verantwoordelijke PHO	Diversen
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Er wordt geprocedeerd om betaling van schade te voorkomen. Voor zover zaken onder de dekking van de WA-verzekering vallen worden zaken voorgelegd aan de verzekeraar.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	

Veranderende bevolkingssamenstelling	
Beschrijving risico	Demografische veranderingen hebben gevolgen voor Leudal. Onze bevolking krimpt, ontgroent, vergrijsst en verkleurt. We hebben niet alleen te maken met een afnemende bevolkingsomvang, maar ook met minder jongeren, meer senioren en toename aan diversiteit van afkomst.
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	De demografische ontwikkelingen hebben invloed op (bijna) alle beleidsvelden. Denk aan woningbouw, economie, arbeidsmarkt, welzijn, verenigingsleven, accommodatiebeleid, onderwijs, zorg en zo voorts. We moeten in onze visievorming en beleidsuitvoering inspelen op deze veranderende bevolkingssamenstelling. Het is niet de vraag of de demografie verandert, maar welke strategie wij kiezen om hier op een juiste manier mee om te gaan.
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Zeer hoog
Incidenteel of structureel	Bestuurlijk/financieel/imago
Beheersmaatregelen	Demografische ontwikkelingen dienen een integraal onderdeel te worden van ons denken en handelen. Daarom wordt het een van de onderwerpen die onder andere in de strategische visie en omgevingsvisie landt.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	

Vastgoed & Grondexploitatie	
Afzetrisico's a.g.v. marktvertraging	
Beschrijving risico	Extra rentekosten omdat plannen langer in exploitatie zijn en extra kosten die plannen aantrekkelijker kunnen maken. Extra ruimte om grondprijzen aan te passen om verkopen te bevorderen. Afzetrisico's zijn van toepassing op de woningbouwplannen: Baexem Witte Huis, Heythuysen Walk en De Bevelanden. Het risico dat hiermee is gemoeid bedraagt € 335.000.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Exploitatie wordt negatief.
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/economisch
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 335.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve
Weerstand component in €	

Exploitatie	
Beschrijving risico	Een deel van het gemeentelijk vastgoed is zogenaamd incurant vastgoed. Dit houdt in dat dit deel van het vastgoed moeilijk verkocht kan worden, nu er naar dit type vastgoed nauwelijks vraag is vanuit de markt. Herontwikkeling van deze locaties (meestal niet van het pand, maar herbestemming van de grond) kan soms kansen opleveren om toch een waarde te realiseren. Dit zijn echter onzekere trajecten, zowel in tijd als in te verwachten opbrengsten. Deze onzekerheid is de reden voor het opnemen in de risicoparagraaf. Tevens brengen het huidige onderhoudsniveau en soms ook de leegstand risico's met zich mee in de periode tot aan herontwikkeling. Van locaties waar het duidelijk van is dat herontwikkeling van de grond een uitkomst is, wordt dan ook voorgesteld het incurante vastgoed te slopen.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het risico nu is dat er op incurant vastgoed versneld moet worden afgeboekt. Hier komt bij dat er niet wordt afgeboekt op panden die in de verkoop staan. Hier staat tegenover dat kosten voor klachten-onderhoud wordt voorkomen en dat herontwikkeling mogelijk een meerwaarde met zich mee brengt. Hierdoor wordt het risico als 'gemiddeld' ingeschat en structureel, althans voor de periode tot aan afronding van een herontwikkeling.
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Financieel/imago
Beheersmaatregelen	De recente nadruk op herontwikkeling van een aantal pilot locaties maakt inzichtelijk dat er wel degelijk kansen kunnen worden gecreëerd waarbij aansluiting met wensen vanuit de markt wordt gezocht en gevonden. De gemeente heeft een aantal jaren geleden het gemeentelijk vastgoed geïnventariseerd. Er is nog niet definitief bepaald welk vastgoed behouden moet blijven en welk vastgoed afgestoten moet worden, vandaar dat voor een aantal pilots is gekozen. Voor het areaal vastgoed dat overblijft moet nog bepaald worden wat te doen; dit kan herontwikkeling of sloop zijn. De gebouwen die worden afgestoten, hebben veelal een hogere taxatie-/boekwaarde dan marktwaarde. Bij verhuur of anti-kraak is het eerste uitgangspunt om vandalisme en verpaupering voorafgaand aan verkoop te voorkomen. De huuropbrengsten zullen hierbij zelden kostendekkend zijn. Het steeds verder toenemende inzicht op het bestaande areaal aan vastgoed en de verdergaande herijking van het accommodatiebeleid brengen wel met zich mee dat het te lopen risico alsmaar daalt.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	800

Onderhoud	
Beschrijving risico	In de afgelopen periode is steeds meer inzicht verkregen in de exacte omvang van ons vastgoedbestand, aangezien dit uiteenloopt van bijv. het gemeentehuis tot aan kruisbeelden langs fietsroutes, en de daadwerkelijke staat van onderhoud hiervan. Ook het proces om via een bestuursopdracht tot een herijkt accommodatiebeleid te komen helpt enorm om tot beter inzicht te komen en om zo 'de basis op orde' te krijgen. In de afgelopen periode heeft dit al tot een driedeling in het bezien van ons vastgoed geleid; courant vastgoed om te behouden, vastgoed dat moet worden afgestoten en vastgoed waar over nagedacht moet worden. Voor deze laatste categorie geldt veelal dat het pand geen marktwaarde meer vertegenwoordigd, maar de locatie daarentegen zeker wel. Deze locaties komen dan ook voor sloop en herontwikkeling in aanmerking. De omvang van deze portefeuille en de te maken keuzes hierin worden steeds duidelijker. Dit heeft al tot de keuze geleid om voor alle brede maatschappelijke voorzieningen (BMV's) de meerjaren onderhoudsplanning (MJOP) verder te actualiseren, aangezien dit een categorie aan bebouwing binnen onze vastgoed-voorraad is die we vooralsnog willen behouden. Om deze categorie aan bebouwing in zijn geheel te bezien en in samenspraak met het overkoepelend orgaan gemeenschapshuizen (OOG) en de individuele besturen van de BMV's integraal aan te pakken en het ontstane achterstallig onderhoud weg te werken, is dan ook niet meer dan een logisch vervolg van de ingezette koers. Natuurlijk kan juist het onder een vergrootglas leggen van een groep gebouwen risico's met zich meebrengen, zoals onverwachte tegenvallers of wensen met een BMV die meer met duurzaamheid en/of exploitatie te maken hebben, dan enkel met de staat van onderhoud. Deze exercitie leert dat vastgoed een weerbarstige materie kan zijn, maar ook dat met een groeiend inzicht in onderhoud, wensen en eisen de risico's beter en beter te beheersen zijn.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Meer 'de basis op orde', voortgang in het proces om tot een herijkt accommodatiebeleid te komen en een groeiend inzicht in de staat van het onderhoud door uitbreiding van het aantal MJOP's en een verbeter slag hierin hebben een duidelijk drukkend effect op de risico's die hiermee samenhangen. Deze risico's zitten met name in de onzekerheid tussen de taxatie-/boekwaarde en de uiteindelijke opbrengstwaarde van het te verkopen vastgoed en de mogelijkheden/kansen om op locaties tot een succesvolle herontwikkeling te komen. Behalve de keuze wat te doen met het vastgoed heeft ook het gehanteerde onderhoudsniveau hier invloed op. Dit is alleen niet het geval als tot sloop wordt overgegaan, dan is een laag onderhoudsniveau juist in ons voordeel geweest. Doordat ook in de komende periode beleid en inzicht verder uitkristalliseren kwalificeren wij dit risico als 'gemiddeld' en als structureel, althans gedurende de periode die hiervoor nodig gaat zijn.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Financieel

Beheersmaatregelen	De te nemen maatregelen om de risico's te beheersen zijn de zaken die reeds vernoemd zijn als ontwikkelingen die een drukkend effect op de risico's hebben. We blijven voortgaan met het op orde brengen van de basis, en daarmee het inventariseren en vastleggen van informatie per locatie. Daarnaast loopt het proces om te komen tot een herijkt accommodatiebeleid en groeit het inzicht in zowel de staat van onderhoud als de wensen en eisen die gebruikers aan gebouwen stellen, doordat we nu deze gebouwen stuk voor stuk, te beginnen bij de BMV's, oppakken.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	

Onvoorziene risico's

Beschrijving risico	Algemene post om niet benoemde tegenvallers op te vangen. Bijvoorbeeld ook om kosten af te dekken voor onderzoek naar plannen die niet van de grond komen. Het risico bedraagt € 359.000 (met dit bedrag is het totaal aan gekwantificeerde risico's gelijk aan het bedrag van de reserve grondexploitaties).
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Er is geen dekking voor deze kosten
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/economisch
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 359.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve
Weerstands component in €	

Risico's m.b.t. haalbaarheid plannen a.g.v. marktsituatie

Beschrijving risico	Investerings en uitgaven zijn verricht voor toekomstige plannen. De vraag is of, als gevolg van de marktsituatie of andere redenen, plannen wel van de grond komen. Het betreft hier het project bedrijventerrein Heythuysen Leudalplein. Het risico dat hiermee is gemoeid bedraagt € 289.000.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als het risico zich voordoet zijn dit de kosten (minus de marktwaarde voor de grond) die niet verhaald kunnen worden.
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/economisch
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 289.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve
Weerstands component in €	

Risico's m.b.t. kostendekkendheid plannen

Beschrijving risico	"Ten behoeve van de uitbreiding van bedrijventerrein Ittervoort is € 3.387.265 geïnvesteerd. Invulling vindt plaats op basis van maatwerk, niet op basis van een concreet plan. Bovendien moeten er nog kosten worden gemaakt voor het bouwrijp maken. Het terugverdienen van de kosten is een risico."
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Exploitatie wordt negatief
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/economisch
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 339.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve
Weerstands component in €	

Risico's niet nakoming van overeenkomsten

Beschrijving risico	Op dit moment rest nog de afwikkeling van het faillissement van Nieuwe Borg (El Steenenbamp, Ittervoort Noord en Neeritter Op den Heuvel) wat extra risico's (€ 600.000) oplevert. De risico's hebben betrekking op zaken waarmee de gemeente geconfronteerd kan worden bij de afwikkeling van het faillissement Nieuwe Borg.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als het risico zich voordoet zijn dit de kosten (minus de marktwaarde voor de grond) die niet verhaald kunnen worden.
Verantwoordelijke PHO	A. Walraven
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Financieel/economisch
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 1.027.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve
Weerstands component in €	

Verbonden partijen

OML

Beschrijving risico	De gemeente is aandeelhouder van de ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML). De hoogte van het aandelenkapitaal voor Leudal is € 2,4 miljoen. Verder heeft Leudal een drietal garanties afgegeven voor in totaal € 1.512.000,- waarvan € 216.000,- voor de achtergestelde lening door de provincie, € 864.000,- voor de financiering door de BNG en € 432.000 voor inkoop aandelen door OML. In 2016 heeft herfinanciering plaatsgevonden. Hoewel de borgstelling voor Leudal significant is toegenomen, laten analyses zien dat de financiën van OML zeer degelijk zijn en dat de financiële positie van OML BV sterk is. De solide financiële staat van OML maakt daarom dat er een zeer geringe en zelfs verwaarloosbare kans is dat uitbreiding van de borgstelling extra financieel risico met zich mee brengt. Het risicoprofiel van deze nieuwe garantstelling is als minimaal te kwalificeren. Omdat in de risicobeheermatrix van de begroting 2019 het risico van de borgstelling van OML ook als minimaal is gekwalificeerd is het niet nodig dat het weerstandvermogen van de gemeente Leudal wordt verhoogd: de algemene reserve is hiervoor de buffer.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Verlies aandelenkapitaal
Verantwoordelijke PHO	P. Verlinden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Mogelijkheid tot sturing en beïnvloeden besluiten via aandeelhouderschap. Uitvoering vindt plaats op basis van ondernemingsplan 2018-2021.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 378

Regionale Samenwerking Midden-Limburg (SML)

Beschrijving risico	Samenwerking tussen de gemeenten in Midden-Limburg vindt plaats op het gebied van economie, energie, wonen en zorg, landbouw en natuur, euregio en recreatie en toerisme. Gezamenlijk worden projecten uitgevoerd en beleid afgestemd om samen een beter resultaat te bereiken. Het gaat vaak om taken van gemeenten die sowieso ook door de gemeenten afzonderlijk worden gedaan. Voor coördinatie en ondersteuning van de samenwerking wordt door de gemeenten 0.60 ct per inwoner per jaar betaald. Hierbinnen zijn geen risico's aanwezig.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Geen noemenswaardig risico bij de huidige uitvoering. Door de gemeente Leudal wordt bepleit om de regionale samenwerking verder te versterken door een gemeenschappelijke regeling of een andere opties zoals een uitvoeringsbureau in het leven te roepen. De financiële bijdragen zullen dan mogelijk worden aangepast. een besluit hierover wordt in 2020 verwacht.
Verantwoordelijke PHO	S. Backus
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Financieel
Beheersmaatregelen	Concrete uitvoeringsprojecten zijn belegd bij het team Projecten. Bestuurlijke coördinatie gebeurt door het team Concernstaf.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	0

5.3 Frauderisico analyse

Frauderisico analyse		
Aanbestedingen		
Aanbestedingen-functiescheiding tussen inkoop, budgethouder, registratie facturen en betaling facturen	Status	 In control
Risico dat valse facturen worden ingediend		
.		
Aanbestedingen-alleen originele facturen worden verwerkt, alsmede digitale nota's	Status	 In control
Risico dat valse facturen worden ingediend		
.		
Aanbestedingen-bij nieuwe crediteuren raadpleegt medewerker basisregistratie handelsregister (KvK)	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat valse facturen worden ingediend		
Een aantal vaste gegevens op de factuur worden gecontroleerd, maar de KvK wordt niet geraadpleegd. Dit wordt meegenomen in de nieuwe procesbeschrijving m.b.t. E-facturering.		
Aanbestedingen-iedere factuur wordt volgens het vier-ogen-principe goedgekeurd	Status	 In control
Risico dat valse facturen worden ingediend		
.		
Aanbestedingen-alleen via de post binnengekomen facturen worden verwerkt	Status	 In control
Risico dat valse facturen worden ingediend		
.		
Aanbestedingen-opstellen intern beleid t.a.v. werkwijze in aanbestedings- en offerteprocedure	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Zie procedure inkoop / inkoopreglement		
Aanbestedingen-in het beleid is vastgelegd op welke wijze dient te worden aanbesteed. Hierbij is de wijze van aanbesteden afhankelijk van de hoogte van de opdracht	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Zie inkoop- en aanbestedingsbeleid		

Aanbestedingen-in het beleid is vastgelegd dat opdrachten niet mogen worden opgeknipt	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Conform aanbestedingswet / Gids proportionaliteit		
Aanbestedingen-in het beleid is aandacht voor de Europese aanbestedingsrichtlijnen	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Zie inkoop- en aanbestedingsbeleid		
Aanbestedingen- aannemers/architect-selecties op basis van vooraf gestelde criteria inclusief screening van de financiële positie en de reputatie van partijen waarmee zaken worden gedaan	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Deels, voor zover dit niet discriminerend is		
Aanbestedingen-verplicht voorgeschreven schriftelijke toelichting/motivering in dossier van de keuze van de uit te nodigen aannemers/architecten	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
In startformulier		
Aanbestedingen-autorisatie keuze uit te nodigen aannemers door daartoe bevoegde persoon	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Vakafdeling i.o. met budgethouder		
Aanbestedingen-Inschrijvers gebruik laten maken van een standaard (eigen) offerte-indeling, zodat eenvoudiger kan worden vergeleken	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Afhankelijk van aanbesteding, dit wordt wel gedaan bij aanbestedingen > € 40.000,-		
Aanbestedingen-er is periodieke interne controle op de naleving van de aanbestedingsregels	Status	 In control
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt		
Via IC		
Aanbestedingen-ingediende offertes worden vastgelegd in een centraal offertereregister	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Niet aanwezig, maar zijn alle traceerbaar. Openbare aanbestedingen en een gedeelte van de meervoudig onderhandse aanbestedingen worden digitaal via Tendered geregistreerd.		

Aanbestedingen-openen inschrijvingen in bijzijn van het afdelingshoofd aanbestedingszaken en projectleider (vierogenprincipe). De prijsopgaven vastleggen in een proces-verbaal	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Niet door een afdelingshoofd, maar door een projectleider, projectlid en/of inkoopadviseur. Altijd twee personen aanwezig. Personen hebben opleiding 'aanbesteden' gevolgd. Digitale aanbestedingen worden altijd door twee mensen met E-herkenning geopend. Prijsopgave wordt vastgelegd in proces-verbaal. Proces-verbaal wordt conform procedure binnen 2 dagen naar de inschrijvers verstuurd. (per post en bij een digitale inschrijving via Tendered)		
Aanbestedingen-de onderlinge vergelijking van de ontvangen offertes vindt plaats op basis van objectieve en controleerbare uitgangspunten welke voorafgaand aan de aanbesteding zijn vastgesteld	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Zie (standaard) offerteaanvraag. Bij aanbestedingen worden de procedures en termijnen, omschreven in de ARW, gevolgd.		
Aanbestedingen-het uitsluiten van handgeschreven inschrijfbiljetten en van deels handmatig ingevulde calculatiebiljetten. Het deels handmatig invullen van deze formulieren kan een aanwijzing zijn voor illegale prijsafspraken tussen aannemers	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Is geen uitsluitingsgrond volgens de ARW. Is ook niet in het gemeentelijk aanbestedingsbeleid opgenomen. Er wordt een eigen verklaring geëist. Gecontroleerd wordt bij KvK of persoon wel mag tekenen. Afsproken is om het K-formulier niet te vragen, mag wel.		
Aanbestedingen-het verplicht voorschrijven van een schriftelijke toelichting in het dossier van de keuze van de geselecteerde aannemer/architect	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Wordt op het startformulier omschreven en ter toetsing aangeboden aan 'inkoop'. In 2019 wordt i.s.m. Inkoopcentrum Zuid een aanvang gemaakt met een leveranciersselectietool.		
Aanbestedingen het vergelijken van het calculatiebiljet van de laagste inschrijver met de 'eigen raming'	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Wordt meegenomen in het gunningsadvies, indien nodig worden bij de laagste/meest economische inschrijver een verduidelijking van afwijkende eenheidsprijs gevraagd.		
Aanbestedingen-de gemeente is alert op opmerkelijke signalen rondom de procedure van het indienen van de offertes	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
- Bij digitale aanbestedingen (openbaar) wordt vanaf 2015 de elektronische kluis gebruikt (Tendered). - Bij onderhandse aanbestedingen worden de documenten digitaal verstrekt en de inschrijvingen in het bijzijn van de inschrijvers geopend. - EMVI aanbestedingen, duidelijke gunningsleidraad toegevoegd waarin de EMVI criteria en waarderungen omschreven zijn. Indien nodig een duidelijke selectie leidraad. - Bijzonderheden worden conform ARW op het proces-verbaal vermeld.		

Aanbestedingen-steekproefsgewijs worden de uitgebrachte offertes onafhankelijk getoetst door een kostendeskundige op basis van de voorcalculatie	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Bij alle bestekken wordt een directieraming door het adviesbureau die de bestekvoorbereiding doet opgesteld. Directieraming wordt gebruikt voor de controle van de inschrijving.		
Aanbestedingen-de resultaten van verschillende aanbestedingen worden in de tijd geanalyseerd. Bijzondere afwijkingen zoals significant lagere inschrijvingen op het moment dat een nieuwe/onbekende aannemer heeft ingeschreven, worden nader onderzocht	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Analyse wordt niet uitgevoerd. Wel worden significant lagere inschrijvingen, volgens richtlijnen ARW, afgewezen.		
Aanbestedingen-onderhandelingen over offertes op basis van vooraf geautoriseerde kaders en altijd door ten minste twee medewerkers van de gemeente	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Er wordt niet onderhandeld over offertes. Er zijn wel altijd 2 personen betrokken bij gesprekken met aannemers.		
Aanbestedingen-functiescheiding tussen verstrekken opdracht, controle levering prestatie, autorisatie factuur en registratie in de financiële administratie	Status	 In control
Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestatie.		
.		
Aanbestedingen-opdrachtbonnen en ontvangstbonnen worden aan de betreffende factuur gehecht. Dit gebeurt digitaal	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestatie		
Voor zover van toepassing		
Aanbestedingen-bij grotere opdrachten is er een onafhankelijke kwaliteitscontrole op de geleverde prestaties	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestatie		
Indien geregeld vanuit contract		
Aanbestedingen-de kassier, de betalingsfiatteur en de medewerkers van de financiële administratie hebben geen bevoegdheden tot autorisatie van bestellingen, ontvangst goederen/prestatie en facturen	Status	 In control
Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestatie		
Deze bevoegdheden liggen inderdaad niet bij de financiële administratie		

Aanbestedingen-de medewerkers van de financiële administratie controleren de juistheid van de factuur middels afstemming met de achterliggende opdrachtbon en de ontvangstbon	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestatie.		
Nee, dit wordt gedaan door de PAV'er en budgethouder. Er vindt dan geen goedkeuring meer plaats door medewerkers financiële administratie.		
Aanbestedingen-alleen op de gemeente te naam gestelde facturen worden verwerkt	Status	 In control
Het risico dat privé uitgaven ten laste van de organisatie worden gebracht		
.		
Aanbestedingen-iedere factuur wordt minimaal volgens het vierogen-principe goedgekeurd	Status	 In control
Het risico dat privé uitgaven ten laste van de organisatie worden gebracht		
.		
Aanbestedingen-er is vastgesteld beleid dat opdrachten niet mogen worden opgeknipt	Status	 In control
Het risico dat de Europese of interne richtlijnen niet worden nageleefd		
Zie aanbestedingswet / Gids proportionaliteit		
aanbestedingen-er is adequate voorlichting aan de ambtenaren die inkopen over de Europese aanbestedingsrichtlijnen	Status	 In control
Het risico dat de Europese of interne richtlijnen niet worden nageleefd		
Volgen van seminars / workshops		
Aanbestedingen-er wordt ingekocht via een centrale inkoopafdeling/inkooporganisatie	Status	 In control
Het risico dat de Europese of interne richtlijnen niet worden nageleefd		
Voor het merendeel wordt decentraal ingekocht (via de vakafdeling)		
Aanbestedingen-voor alle verplichtingen wordt een opdrachtbon opgesteld	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat		
In ontwikkeling is een centrale bestelfunctie met opdrachtbonnen. Vanuit de aanbesteding volgt altijd een opdracht(bevestiging).		
Aanbestedingen-de opdrachtbon wordt ondertekend door de budgetbeheerder/budgethouder	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat		
In ontwikkeling is een centrale bestelfunctie met opdrachtbonnen, waarbij budgetbeheerder opdracht geeft.		

Aanbestedingen-in geval van overschrijding van het budget wordt voorafgaand aan de verstrekking van de opdracht autorisatie gevraagd bij het college van B&W	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat		
Afhankelijk van aanbesteding en situatie. Overschrijding en extra budget wordt door de Gemeenteraad goedgekeurd.		

Aanbestedingen-verplichtingen groter dan een door de gemeente vastgesteld bedrag worden naast de budgethouder ook geautoriseerd door het hoofd van de dienst / directeur	Status	 In control
Het risico dat een bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat		
Conform Budgetregeling		

Aanbestedingen-alle verplichtingen worden geregistreerd in een verplichtingenadministratie	Status	 In control
Het risico dat een bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat		
Niet alle verplichtingen		

Aanbestedingen-deugdelijke dossiervorming	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat de selectie van aannemers of leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt.		
Er wordt volgens een vast format gewerkt bij aanbestedingen > € 40.000. Dit wordt niet/minder gedaan bij kleinere aanbestedingen.		

Aanbestedingen-periodieke rapportage over gunningsresultaten versus bestekken/vooralculaties, inclusief analyse afwijkingen	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Wordt niet gedaan.		

Aanbestedingen- deugdelijke dossiervorming	Status	 In control
Het risico dat gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt		
Van toepassing		

Betalingsverkeer		
Betalingsverkeer-bevoegdheden volgens interne procedures in overeenstemming met bevoegdheden in het betaalsysteem	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Administratie zet betalingen klaar.1e handtekening en controle2e handtekening en controle		
Betalingsverkeer-screening medewerkers betalingsorganisatie	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Scheiding volgens 4-ogen principe.		
Betalingsverkeer-tweehandtekeningenstelsel	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Verplicht opgenomen binnen BDS-online systeem.		
Betalingsverkeer-vertrouwelijk omgaan met wachtwoorden, keycodes/cards	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Elke gebruiker binnen BDS-online heeft een persoonlijk inlogapparaatje met bijbehorende pincode.		
Betalingsverkeer-bij afwezigheid zorgen voor adequate vervangingsmogelijkheden rekening houdend met competenties en functiescheiding	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Leidinggevenden hebben hier een verantwoordelijkheid.		
Betalingsverkeer-controle door tweede handtekeningzetter op onderliggende factuur inclusief aansluiting rekeningnummer.	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Steekproef op batch die betaald wordt.		
Betalingsverkeer-functiescheiding tussen klaarzetten betaling en feitelijke betaling. Deze functiescheiding implementeren in automatiseringsomgeving door bevoegdheden per medewerker/functie.	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Is binnen BDS-online geregeld.		
Betalingsverkeer-aandacht voor afwijkingen van gangbare betalingen	Status	✓ In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Door administratie bij klaarzetten betalingen, tevens bij autorisaties 1e en 2e handtekening.		
Betalingsverkeer- steekproefsgewijze controle vanuit	Status	✓ In control

betalingsborderel om vast te stellen dat naam en rekeningnummer overeenstemmen met de factuur		
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bankrekeningen worden onttrokken		
Door administratie bij klaarzetten betalingen, tevens bij autorisatie 1e en 2e handtekening.		

Betalingsverkeer-bij de interne controle wordt gebruik gemaakt van aanwezige controleprotocollen.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat subsidievoorwaarden niet worden nageleefd en of subsidies onrechtmatig worden gedeclareerd		
Evaluatie subsidiebeleid		

Grondexploitatie		
Grexitvaststellen door gemeenteraad van grondexploitatieopzet	Status	 In control
Het risico dat bij de planontwikkeling wordt gekozen voor een niet optimale en niet-onafhankelijke invulling		
De (geactualiseerde) MPG worden jaarlijks bij het vaststellen van de jaarrekening vastgesteld door de gemeenteraad.		
Grexitinschakelen van gerenommeerd planologisch adviesbureau	Status	 In control
Het risico dat bij de planontwikkeling wordt gekozen voor een niet optimale en niet-onafhankelijke invulling		
De gemeente maakt indien noodzakelijk gebruik van een gerenommeerd planologisch adviesbureau om de verkaveling te begeleiden.		
Grexitverplicht werken met doorgerekende scenario's	Status	 In control
Het risico dat bij de planontwikkeling wordt gekozen voor een niet optimale en niet-onafhankelijke invulling		
Om te bepalen op welke wijze het gebied verkaveld/bouwrijp gemaakt wordt, worden diverse scenario's doorgerekend		
Grexit aankoopbesluit door college van B&W of bevoegd ambtenaar	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Indien de gemeente gronden aankoopt wordt er een voorstel voorbereid welke ter besluitvorming en in overeenstemming met het mandaatsregister voorgelegd wordt aan de bevoegde ambtenaar. Wanneer aankoop niet in overeenstemming is met de kaders wordt het voorstel tot aankoop ter besluitvorming voorgelegd aan het college.		
Grexitvaststellen door gemeenteraad van grondexploitatieopzet	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het activeren van een grondexploitatie heeft ten allen tijden een raadsbesluit. Ter voorbereiding op de activering bereidt de ambtelijke organisatie het voorstel voor tot activering voor. Ten einde dit zorgvuldig te doen worden in de ontwerpfasen diverse onderzoeken gedaan die de basis vormen voor het samenstellen van een MPG. Op dit moment is er twee exploitaties in voorbereiding te weten: de supermarktllocatie in Ittervoort en Pinxtenstraat in Haer. Met betrekking tot deze locaties worden de raadsvoorstellen voor het activeren van deze grondexploitaties voorbereid. Deze voorstellen zullen eind 2019 ter besluitvorming voorgelegd worden aan de raad.		
Grexitvaststellen bestemmingsplannen door gemeenteraad	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
In voorbereiding fase zal waar noodzakelijk het bestemmingsplan worden gewijzigd. Het voorstel tot wijzigen van het bestemmingsplan wordt ambtelijk voorbereid en ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.		
Grexit aankoopbesluiten worden doorlopend genummerd vastgelegd	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		

Op dit moment worden er geen gronden aangekocht. Indien er wel gronden aangekocht worden het aankoopbesluit niet doorlopend genummerd. De besluiten tot aankoop worden in join opgeslagen en daar worden deze voorzien van een nummer. Daarnaast wordt per exploitatie bijgehouden welke gronden worden aangekocht. En met welk doel deze worden aangekocht.

GreX-aankopen vinden plaats via gerenommeerde notarissen	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Alle door de gemeente gedane aankopen vinden plaats door een gerenommeerde notaris.		

GreX-aankoopwaarde getaxeerd door taxateur welke onafhankelijk is van de makelaar	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Ja alle aankopen worden voorzien van een taxatierapport welke in opdracht van de gemeente opgesteld wordt door een onafhankelijk taxateur.		

GreX-taxatierapport niet ouder dan één jaar	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Bij aankoop zijn de taxatierapporten niet ouder dan een jaar.		

GreX-vaststellen identiteit verkoper	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Ter voorkoming van het risico wordt ten allen tijden de identiteit van de verkoper vastgesteld. Echter op dit moment is het niet aan de orde omdat de gemeente geen voornemen heeft tot aankopen van gronden.		

GreX-vierogen-principe . onderhandelingen door 2 of meer personen namens de gemeente	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Indien sprake is van het aankopen van gronden dan vindt de onderhandeling over de aankopen ten allen tijden plaats onder aanwezigheid van minimaal twee afgevaardigde vanuit de gemeente.		

GreX-in geval van aankoop van ambtenaren of bestuurders besluitvorming via gemeenteraad	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het besluit tot het aankopen van grond geschied ten allen tijden door de bevoegde ambtenaar, dit overeenstemming met het mandaatsregister. En wanneer afgeweken wordt van de kaders wordt een voorstel voorbereid welke ter besluitvorming voorgelegd wordt aan het college.		

GreX-raadplegen Bureau Bevordering IntegriteitsBeoordeling door Openbaar Bestuur (BIBOB)	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		

Ja indien noodzakelijk wordt Bureau Bevordering Integriteitbeoordeling geraadpleegd en ter voorbereiding hierop vindt er ten allen tijden intern een afstemming plaats met de interne juristen. Deze zijn ten allen tijden betrokken bij de voorbereiding van het raadplegen van het Bureau.

GreX-goede dossiervorming	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het uitgangspunt van de gemeente is inbreiden in plaats van uitbreiden. Daarnaast wordt er geen nieuwe grondexploitaties opgestart, waardoor de gemeente op dit moment geen gronden aankoopt in het kader van de grondexploitatie.		

GreX-schonegrondverklaringen worden bij gerenommeerde adviesbureaus opgevraagd	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het uitgangspunt van de gemeente is inbreiden in plaats van uitbreiden. Daarnaast wordt er geen nieuwe grondexploitaties opgestart, waardoor de gemeente op dit moment geen gronden aankoopt in het kader van de grondexploitatie.		

GreX-second opinion wordt gevraagd op schonegrondverklaringen	Status	 In control
Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het uitgangspunt van de gemeente is inbreiden in plaats van uitbreiden. Daarnaast wordt er geen nieuwe grondexploitaties opgestart, waardoor de gemeente op dit moment geen gronden aankoopt in het kader van de grondexploitatie.		

GreX-vaststellen door gemeenteraad van grondexploitatieopzet	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het startpunt van elk van onze bouwgrondexploitaties is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Op dit moment is er een nieuwe grondexploitatie (woningbouw) in voorbereiding. Het betreft de locatie Pixstenstraat Haeler. Op dit moment is er slechts een grondexploitatie locatie (bedrijventerreinen) in voorbereiding. Het betreft de supermarkt locatie Ittervoort. Voor de supermarkt locatie Ittervoort is bevindt de exploitatie zich nog in de voorbereidende fase. Er vinden op dit momenten diverse onderzoeken plaats op grond waarvan wij voornemens zijn een raadsvoorstel op te stellen welke ter besluitvorming voorgelegd wordt aan de gemeenteraad. Daarnaast worden jaarlijks alle grondexploitaties geactualiseerd. En de geactualiseerde grondexploitatieopzetten worden bij het vaststellen van de jaarstukken ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.		

GreX-vaststellen verkoopprijzen door gemeenteraad en publicatie daarvan	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
In 2013 is besloten de methodiek voor het bepalen van de grondprijzen aan te passen. Per 2014 wordt de methodiek van de residuele waardebepaling toegepast. Jaarlijks vindt er een actualisatie plaats van de verkoopprijzen voor gronden. Het college is bevoegd deze grondprijzen vast te stellen. Dit geschied jaarlijks aan het einde van jaar voorafgaand aan het jaar aan het jaar waarvoor deze vastgesteld worden. Na vaststellen door het college worden zowel raad als de commissie fysiek geïnformeerd over de vastgestelde verkoopprijzen.		

GreX-vaststellen door gemeenteraad van grondexploitatieopzet	Status	 In control
---	--------	--

Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat
Het startpunt van elk van onze bouwgrondexploitaties is het raadbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Op dit moment is een nieuwe grondexploitatie (woningbouw) in voorbereiding, te weten de grondexploitatie Pinxtenstraat HAeler. Op dit moment is er slechts een grondexploitatie locatie (bedrijventerreinen) in voorbereiding. Het betreft de supermarkt locatie Ittervoort. Voor de supermarkt locatie Ittervoort is bevindt de exploitatie zich nog in de voorbereidende fase. Er vinden op dit momenten diverse onderzoeken plaats op grond waarvan wij voornemens zijn een raadsvoorstel op te stellen welke ter besluitvorming voorgelegd wordt aan de gemeenteraad. Daarnaast worden jaarlijks alle grondexploitaties geactualiseerd. En de geactualiseerde grondexploitatieopzetten worden bij het vaststellen van de jaarstukken ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Voor het samenstellen van de begroting is getoetst in hoeverre de plannen zoals deze opgenomen waren bij de vaststelling van de jaarstukken haalbaar zijn, rekening houdend met het actuele beeld. De resultaten uit deze toets zijn meegenomen bij het opstellen van de paragraaf Grondbeleid en meerjarenplanning van de grondexploitaties.

GreX-verkoopbesluit door college van B&W of bevoegd ambtenaar	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Het verkoopbesluitWanneer het te nemen verkoopbesluit binnen het beleid past wordt het besluit tot verkoop genomen/ondertekend door de teamleider. Indien het niet binnen het beleid past wordt er een collegevoorstel opgesteld en wordt deze ter besluitvorming voorgelegd aan het college.		

GreX-verkoopbesluiten worden doorlopend genummerd en vastgelegd	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De verkoopbesluiten worden als volgt genummerd:- wanneer de verkoop plaats vindt op grond van een collegebesluit, is het nummer van het collegebesluit leidend;- wanneer een verkoop plaats vindt op grond van een ambtelijk besluit, wordt er een brief opgesteld en is het nummer van de uitgaande brief in joint leidend. Dus ja alle verkoopbesluiten worden genummerd. Jaarlijks wordt er een excel overzicht bijgehouden van alle grondverkoppen.		

GreX-verkopen vinden plaats via gerenommeerde notarissen	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De grond verkopen vinden ten allen tijden plaats via een gerenommeerde notaris.		

GreX-verkoopwaarde getaxeerd door taxateur, welke onafhankelijk is van de makelaar	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De verkoopwaarde wordt getaxeerd door taxateur. Dit is een onafhankelijke taxateur van de makelaar.		

GreX-taxatierapport niet ouder dan één jaar	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De taxatierapporten zijn niet ouder dan één jaar		

Grexit-geval van verkoop via loting, loting verricht door notaris	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De gronden worden binnen de gemeente Leudal niet via loting verkocht.		
Grexit-toewijzingscriteria zijn eenduidig vastgelegd en gepubliceerd	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
De gemeente Leudal maakt sinds een aantal jaar geen gebruik meer van toewijzingscriteria omdat er geen sprake is van wachtlijsten binnen de gemeente Leudal. De vraag overstijgt het aanbod niet.		
Grexit-geval van verkoop aan ambtenaren of bestuurders besluitvorming via gemeenteraad	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Indien er sprake is van verkoop aan een ambtenaar of bestuurder vindt de besluitvorming door het college omdat hier mogelijk sprake kan zijn van een politiek gevoelige situatie.		
Grexit-raadplegen Bureau Bevordering IntegriteitsBeoordeling door Openbaar Bestuur (BIBOB)	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Dit is voornamelijk niet aan de orde, maar indien noodzakelijk worden deze wel geraadpleegd, dit altijd na afstemming en voorbereiding met de interne juristen.		
Grexit-goede dossiervorming	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Per grondexploitatie is er goed dossier opgebouwd. Deze is beschikbaar op de centrale schijf. Daarnaast worden de college- en raadsbesluiten ten allen tijden in Joint opgeslagen.		
Grexit-geval van verkoop o.b.v. volgorde inschrijving wordt startdatuminschrijving bepaald en deze onafhankelijk (b.v. door notaris) geregistreerd.	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Om te voorkomen dat dit risico zich aandien maakt de gemeente bij vrije verkoop gebruik van een onafhankelijk makelaar.		
Grexit-vaststellen identiteit koper	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Ten allen tijden wordt de identiteit van de koper vastgesteld, dit teneinde te voorkomen dat de verkoop aan een oneigenlijke koper geschied. Maar ook om te voorkomen dat er een ongewenste situatie ontstaat.		

GreX-vierogen-principe, onderhandelingen door 2 of meer personen namens gemeente	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Bij de verkoop van gronden zijn er ten allen tijden minimaal twee personen betrokken, dit ten einde ervoor te zorgen dat de onafhankelijk gewaarborgd is en blijft.		

GreX-jaarlijks exploitatieopzetten actualiseren	Status	 In control
Het risico dat verwachte verliezen op grondexploitaties niet tijdig zichtbaar worden gemaakt		
Jaarlijks worden de MPG geactualiseerd. En de geactualiseerde MPG worden ter besluitvorming voorgelegd aan het college. Daarnaast worden de jaarlijkse actualisatie bij de jaarrekening op hoofdlijnen vastgesteld door de gemeenteraad.		

GreX-functiescheiding tussen planologen / planeconomen en berekening exploitaties	Status	 In control
Het risico dat verwachte verliezen op grondexploitaties niet tijdig zichtbaar worden gemaakt		
Ja de gemeente past een functiescheiding tot tussen de planologen/planeconomen en daarnaast vindt er ook een onafhankelijke toets plaats door de afdeling bedrijfsvoering.		

GreX-periodieke toetsing prognoses door controller of extern deskundige	Status	 In control
Het risico dat verwachte verliezen op grondexploitaties niet tijdig zichtbaar worden gemaakt		
Jaarlijks vindt er een actualisatie plaats van de MPG's en de actualisatie worden getoetst door de onafhankelijk adviseurs binnen de afdeling bedrijfsvoering. En waar noodzakelijk/wenselijk wordt een onafhankelijk extern deskundige ingeschakeld om de zekerheid van het verlies vast te stellen. En waar sprake is een redelijk zekerheid van een te nemen verlies, wordt er een voorstel voorbereid welke ter besluitvorming voorgelegd wordt aan het college. Verder wordt wanneer het risico op een verlies zich aandient ook bepaald wat de kans is dat het verlies zich aandient en afhankelijk daarvan wordt een deel van de reserve grondexploitatie gereserveerd teneinde het verlies af te dekken. Ook vind er jaarlijks gesprek plaats met de accountant en deze toetst onafhankelijk de ontwikkelingen van de lopende grondexploitaties.		

GreX-vaststellen bestemmingsplannen door gemeenteraad	Status	 In control
Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat		
Alle bestemmingsplan wijzigingen/ actualisatie worden door de gemeenteraad vastgesteld.		

GreX-onafhankelijke controle op exploitatieopzetten	Status	 In control
Het risico dat verwachte verliezen op grondexploitaties niet tijdig zichtbaar worden gemaakt		
Dit geschied intern door de adviseurs binnen de afdeling bedrijfsvoering en daarna door de accountant in opdracht van de raad		

Informatiebeveiliging/privacy		
Informatiebeveiliging/privacy-afsluitbare serverruimte	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens Dit risico wordt in het gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid afgedekt door middel van verschillende procedures en checklijsten. Het informatiebeveiligingsbeleid is in december 2016 vastgesteld en wordt overgenomen uit de BIG. Dit jaar wordt de BIO ingevoerd en dient het beleid opnieuw te worden vastgesteld. Eventuele aanpassingen in procedures, vanwege wettelijke wijzigingen of tekstuele aanpassingen, worden direct doorgevoerd. Opmerking na overleg met verschillende betrokken collega's: In de serverruimte ligt een lijst, waarop personen die in de ruimte zijn, zich moeten inschrijven en uitschrijven. Hierop wordt toegezien door de betrokken medewerkers met toegang tot de ruimte. Ook de toegang tot de serverruimte moet in TopDesk worden opgevoerd, zodat we daar kunnen zien wie wanneer in de ruimte is geweest en welke werkzaamheden zijn uitgevoerd om zo inzicht te hebben op 1 plek. Extra notitie; er is een beveiligingsincident gemeld in verband met onbeheerde toegang tot de MER serverruimte: TopDesk M1907047		

Informatiebeveiliging-beveiliging netwerk, beheer netwerk, gebruikers en wachtwoordbeheer	Status	 In control
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/7731https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/158https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/159https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/23321https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/60https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/332https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/226https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/1271https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/58https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/64https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/310		

Informatiebeveiliging-toegangsbeveiliging netwerk intern: periodiek vaststellen dat vertrokken personeel geen toegang meer heeft tot netwerk en applicaties	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens Er worden periodiek controles uitgevoerd op de autorisaties. Dit gebeurt alleen niet via de vastgestelde procedures en op de vastgestelde wijze. Door de korte lijnen wordt er onderling vaak gekeken naar autorisaties, maar het wordt niet vastgelegd, dat er is gekeken. Voor DigiD en SUWI zijn dit verbeterpunten, maar dat geldt natuurlijk ook voor de overige applicaties en toegang. Op dit moment wordt er gewerkt aan het proces in- door- en uitstroom, om ervoor te zorgen dat de vastgestelde procedures uit het informatiebeveiligingsbeleid worden gevolgd en verder verbeterd. In 2019 zal TopDesk worden ingericht om het vastleggen van deze controles te verbeteren en inzichtelijk te maken.		

Informatiebeveiliging-toegangsbeveiliging netwerk extern: maatregelen die voorkomen dat via internetverbinding toegang kan worden verkregen met bedrijfsinformatie.	Status	 In control
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens		
Middels regels in de firewall kunnen alleen specifieke servers benaderd worden op specifieke poorten met specifieke certificaten. Alle andere servers zijn niet benaderbaar via internet. De website is gehost bij SIM.Toegang tot het netwerk is alleen mogelijk d.m.v. twee factor authenticatie.Er zijn extra maatregelen genomen op het gebied van filetransfer (alleen nog via filecap en externen alleen op uitnodiging) om inbraak te voorkomen.Daarnaast worden medewerkers geattendeerd, dat er d.m.v. spearphishing misbruik van hun op internet te vinden gegevens kan worden gemaakt.Ook wordt aandacht besteed aan het gebruik van wachtwoorden voor verschillende applicaties en websites.Er heeft conform BIG tussen april en juni 2019 een Pentest plaatsgevonden. Hierin is getracht om technisch in te breken op onze servers. Dat is niet gelukt. Wel is via een phishing campagne toegang verkregen tot het netwerk. Op dit moment worden verdere maatregelen genomen om het risico op inbreuk te verkleinen		

Informatiebeveiliging-logging van mislukte pogingen tot verkrijgen toegang tot systeem	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens		
Er wordt verwacht van de systemen dat ze voldoen aan de huidige stand van de techniek.Bij de Pentest van april-juni 2019 is naar voren gekomen dat alleen de externe voice server van KPN geen blokkade heeft na x-aantal inlogpogingen. Dit is bij KPN aangegeven. TopDesk M1906 232\01 audit logging staat in alle servers aan. Ook alle belangrijke applicaties beschikken over audit logging.Er zijn allerlei technische maatregelen getroffen, alsook logging in Topdesk, wanneer er onregelmatigheden worden aangetroffen op systeemniveau. (Topdesk M1809 240)Applicaties met bijzondere persoonsgegevens in het sociaal domein (SUWI) bevatten whitelists, waardoor inbreukmogelijkheden verder zijn ingeperkt.De rapportages zijn wel opgevraagd maar niet afgevinkt, waardoor aan Suwinorm C06 niet wordt voldaan.Hiervoor is een verbeterplan opgesteld, welke door het college akkoord is bevonden en wordt uitgevoerd.Fysieke gegevens worden opgeslagen achter slot en grendel in de beveiligde zone. Ook het opslaan van fysieke gegevens dient verder te worden uitgebreid en geoptimaliseerdOndersteuning ontvangen we van de IBD en het CIP		

Informatiebeveiliging/privacy-rolgebaseerde bevoegdheden toewijzen voor beheer van bevoegdheden.	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens		
In de Active Directory wordt met groepen gebruikers gewerkt en krijgt elke groep alleen de rechten welke de leidinggevende aangeeft middels Topdesk.Voor toegang tot beheer van systemen en applicaties zijn deze al wel ingericht.Er wordt gekeken naar role based authentication voor de gehele organisatie.In het proces in-/door-/uitstroom wordt hier aandacht aan besteed.		

Informatiebeveiliging/privacy-op onbeheerde werkplekken schermbeveiliging met wachtwoord.	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens		
Middels een policy wordt elke werkplek automatisch gelocked na 15 minuten met een screensaver.Medewerkers worden bewust gemaakt dmv blogs, posters en aanspreken, om zelf hun werkplek te locken als ze deze verlaten.Er zijn nieuwe werkpleksystemen geïnstalleerd, waarbij de windows + L (locken van PC) niet werken wanneer je in de VMware omgeving werkt. Er is een vraag gesteld om dit aan te passen. Deze vraag is tot op heden nog onbeantwoord.Daarnaast wordt er gekeken naar de mogelijkheid om met een smartcard een pc te ontgrendelen. Deze smartcard kan ook gebruikt worden voor toegang tot het gebouw, identificatie e.d. Hier zijn geen stappen in gezet.		

Informatiebeveiliging/privacy-beveiligingsmaatregelen voor werken op afstand	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicatiegegevens van de gemeente en/of persoonsgegevens Door middel van 2 factor authenticatie kan er door medewerkers toegang worden verkregen tot het netwerk. Mobile devices bevatten allemaal MDM, waardoor ze op afstand zijn te swipen. Alleen de gemeentesecretaris heeft op dit moment eigen devices en het beheer daarover ligt bij hemzelf, omdat ons MDM systeem de devices niet kan aansturen. Dit risico is besproken met de secretaris en dient na zijn vertrek bij een volgende secretaris niet te worden geaccepteerd. Daarnaast worden op dit moment alle wachtwoorden die niet gewijzigd hoeven te worden aangepast. (Raad- en commissieleden)		

Informatiebeveiliging/privacy-clean Desk Policy	Status	 Behoeft aansturing
Risico van insluiping of diefstal door derden Dit risico wordt in het gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid vermeld door middel van verschillende procedures en checklijsten. Het informatiebeveiligingsbeleid is in december 2016 vastgesteld en wordt overgenomen uit de Baseline Informatieveilgheid Gemeenten (BIG). Dit jaar wordt de Baseline Informatieveilgheid Overheid (BIO) ingevoerd en het beleid aangepast. Eventuele aanpassingen in procedures, vanwege wettelijke wijzigingen of tekstuele aanpassingen, worden direct doorgevoerd. Na rondgang en gesprekken met collega's blijkt: Er wordt minder, maar nog steeds veel informatie in vrij toegankelijke postvakjes gelegd, ook wordt gevoelige informatie niet op de juiste manier opgeslagen of achter slot en grendel bewaard. Door middel van beveiligingsincidentmeldingen wordt hier onderzoek naar gedaan, echter dit is een reactieve werkwijze. Medewerkers moeten door hun leidinggevende hier beter op aangesproken worden. Daarnaast zou dit voor een groot gedeelte voorkomen kunnen worden door informatie digitaal te verwerken en gebruikers daarin te ondersteunen en sturen. Gevoelige informatie van bijvoorbeeld BOA's of de afdeling samenleving kan door het concept flexwerken en door de slechte staat van de geluidwering van kamers bij onbevoegden terechtkomen, wanneer er telefonisch overleg plaatsvindt. Er zijn projecten opgestart om de digitalisering te verbeteren en de autorisaties op toegang tot gegevens te verbeteren. (Just Join en In-door-uitstroom)		

Informatiebeveiliging/privacy-camera/Sensoren	Status	 Behoeft aansturing
Risico van insluiping of diefstal door derden Er zijn camera's aanwezig bij de hoofdingangen en de bestuursingang. Er zijn geen camera's aanwezig bij de 2 zij ingangen (personeel) en leveranciersingang. Op de werf zijn camera's rondom het gehele gebouw. Alle gebouwen zijn voorzien van inbraaksensoren. De politie zit 24/7 in het gebouw. Het gebouw is in zones opgedeeld. Het ambtenarengedeelte is open van 07.00-19:00. Deze zijn daarna afgesloten en niet benaderbaar met toegangspas. Het openbare gedeelte (waar ook de politie zit) is 24/7 te openen met toegangspas. Hier zit geen alarm op het gebouw. De 2e etage met kantoren van het bestuur is gesloten van 23:00-07:00 en dubbel afgeschermd met paslezers (toegang tot afdeling en toegang tot kamers). Het risico zit hem vooral in het niet aanspreken van mensen die meelopen / door het gebouw lopen zonder dat ze daar mogen zijn. Dit heeft te maken met houding en gedrag. Een mystery visitor heeft in december 2018 de toegang tot het gebouw getest. Daaruit blijkt dat de mens de grootste bedreigingsfactor blijft. Mensen moeten blijvend op de hoogte zijn van afspraken, die gemaakt worden in het kader van informatieveiligheid.		

Informatiebeveiliging/privacy-noodknop	Status	 Behoeft aansturing
Het gebruiken van fysiek geweld of bedreigen van personeel door derden Elke spreekkamer heeft een noodknop. Er is een 24/7 politiepost in het gebouw. De ruimten zijn nog niet aangepast en verbouwd. Ze voldoen daarmee te weinig aan de risico's dat bij calamiteiten de veiligheid van medewerkers kan worden gewaarborgd.		

Informatiebeveiliging/privacy-trainingen personeel	Status	 In control
Het gebruiken van fysiek geweld of bedreigen van personeel door derden		
Er vinden periodiek trainingen plaats voor medewerkers hoe om te gaan met agressie en geweld. Daarnaast is er een protocol voor bedreiging van medewerkers en wordt er geattendeerd op de mogelijkheid om incidenten te melden via het digitale servicecentrum.		
Informatiebeveiliging/privacy-alarmopvolging	Status	 Behoeft aansturing
Het gebruiken van fysiek geweld of bedreigen van personeel door derden		
Er zijn een aantal mensen in het gebouw werkzaam, die bij een alarm opvolging verzorgen. Dit is het interventie team. Zij werken alleen intern in het pand. De systemen zijn er wel, maar ze worden niet gebruikt. Er is op dit moment een test met een applicatie op de mobiele telefoon met daarbij een horloge met een paniekknop. Het risico en de vraag daarbij is wanneer een persoon onwel wordt en alleen is, hoe de alarmopvolging dan loopt. Daar wordt nu navraag naar gedaan.		
Informatiebeveiliging/privacy-nazorg vanwege uitval personeel?	Status	 In control
Het gebruiken van fysiek geweld of bedreigen van personeel door derden		
https://leudal.mijngemeente.nl/Articles/article/130		

Liquide middelen		
Liquide middelen-minimaliseren kasgeld en activiteiten die kasgeld vereisen	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Ja, het is ook de algehele tendens dat er vaker wordt gepind en dat er mede hierdoor minder contact geld aanwezig is.		
Liquide middelen-controle kasstaten aan de hand van onderliggende bescheiden	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Maandelijks wordt aan de hand van de uitdraai van het kassaregister het aanwezige kasgeld, de pinbetalingen en de voorraad vergeleken met het bedrag dat volgens het kassaregister aanwezig had moeten zijn. Van eventuele kasverschillen wordt een verslag gemaakt. Door de afdeling Bedrijfsvoering wordt maandelijks interne controle uitgevoerd op de verantwoording afgedragen kas en de tussenrekening leges burgerzaken en voorraad eigen verklaringen. Op basis van de gegevens uit het kassaregister worden de bedragen vanuit de tussenrekening naar het grootboek geboekt.		
Liquide middelen-dagelijkse kasopname (vierogen-principe). Opmaken protocol.	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Kas wordt dagelijks opgemaakt. Eén collega telt kas en andere collega voert totaalsaldo in systeem. Dan pas geeft systeem aan of dit juist is. Niet andersom. Het systeem dwingt dit af. Bij het afsluiten van de kassa zijn 2 personen aanwezig.		
Liquide middelen-autorisatie van kasverschillen door collega of leidinggevende	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Kasverschillen beneden 5 euro mag door medewerker zelfstandig geaccordeerd worden. Voor kasverschillen boven 5 euro, moet een collega mee accorderen. Dit hoeft echter geen leidinggevende te zijn.		
Liquide middelen-periodieke analyse van omvang kassaldi	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Voor het contant geld dat in de kluis wordt bewaard (kluisgeld) is een maximum afgesproken. Als deze max (€ 5.000,-) wordt bereikt, wordt het volledige bedrag aan bankbiljetten (exclusief geld kassalade) bij de bank gestort. Verder houdt afdeling Bedrijfsvoering het kassaldo in de gaten en zullen zij een seintje geven als er teveel in kas is.		
Liquide middelen-de financiële administratie stelt vast dat de afdrachten met betrekking tot de kas tijdig en volledig volgens de hiervoor geldende procedures bij de bank of de centrale kas worden afgestort	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Het proces van afstorten is omschreven in het protocol Beheer Contant Geld		

Liquide middelen-klachten over onterechte aanmaningen uitzoeken en periodiek oorzaken/trends analyseren.	Status	 In control
Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de kas worden onttrokken		
Aanmaningen (en dus ook onterechte aanmaningen) komen niet voor rond de kasstromen bij het BBP.		

Liquide middelen-minimaliseren kasgeld en activiteiten die kasgeld vereisen	Status	 In control
Het risico dat de kastontvangsten niet volledig en tijdig worden verantwoord		
Het is de algehele tendens dat er vaker wordt gepind en dat er mede hierdoor minder contact geld aanwezig is.		

Liquide middelen-dagelijkse kasopname (vierogen-principe). Opmaken protocol. Autorisatie van kasverschillen door leidinggevende.	Status	 In control
Het risico dat de kastontvangsten niet volledig en tijdig worden verantwoord		
Kas wordt dagelijks opgemaakt. Collega telt kas en voert totaalsaldo in systeem. Dan pas geeft systeem aan of dit juist is. Niet andersom. Het systeem dwingt dit af.		

Liquide middelen-de financiële administratie stelt vast dat de afdrachten met betrekking tot de kas tijdig en volledig volgens de hiervoor geldende procedures bij de bank of de centrale kas worden afgestort.	Status	 In control
Het risico dat de kastontvangsten niet volledig en tijdig worden verantwoord		
De financiële administratie voert periodiek controles uit op een juiste en tijdige verantwoording van de afdrachten en overige procedures rond de kas.		

Nevenactiviteiten		
Nevenactiviteiten-opstellen (sanctie)beleid ter zake van nevenfuncties	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de werkzaamheden als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvinden		
Regeling is aanwezig.		
Nevenactiviteiten-inzicht in gelieerde bedrijven van (key)functionarissen	Status	 In control
Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de werkzaamheden als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvinden		
Financiële belangen dienen gemeld te worden.		
Nevenactiviteiten-Inzicht in nevenfuncties van sleutelfunctionarissen	Status	 In control
Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de werkzaamheden als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvinden		
Registratie bij indiensttreding.		
Nevenactiviteiten-inzicht in transacties met gelieerde bedrijven van functionarissen.	Status	 In control
Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de werkzaamheden als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvinden		
Financiële belangen dienen gemeld te worden.		
Nevenactiviteiten-periodiek updaten van nevenfuncties personeel	Status	 In control
Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de werkzaamheden als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvinden		
Jaarlijkse vindt een update in het 1e kwartaal plaats.		

Personeelsadministratie		
Personeelsadministratie-nieuwe medewerkers kunnen alleen functiescheiding in de salarisadministratie worden opgenomen. Het systeem dwingt dit af.	Status	 Behoeft aansturing
Risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.		
Nee, beide medewerkers salarisadministratie voeren de gegevens in en controleren elkaar, er vindt wel 4-ogen-principe plaats. Er is echter geen sprake van functiescheiding. Het systeem dwingt dit niet af. Wel vindt er maandelijks steekproefgewijs vanuit het standenregister controle plaats door de medewerker IC.		
Personeelsadministratie-invoer nieuwe medewerkers kan alleen op basis van onderliggend persoonsdossier met daarin een door bevoegd gezag en ondertekend aanstellingsbesluit	Status	 In control
Risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.		
Ja, de aanstellingsbrief.		
Personeelsadministratie-invoer nieuwe medewerkers in de salarisadministratie kan alleen met een geldig BSN nummer. Het systeem dwingt dit af	Status	 In control
Risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.		
Ja, systeem dwingt dit af.		
Personeelsadministratie-invoer mutaties worden in functiescheiding verwerkt	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben.		
Nee, beide medewerkers salarisadministratie voeren de gegevens in en controleren elkaar, er vindt wel 4-ogen-principe plaats. Er is echter geen sprake van functiescheiding. Het systeem dwingt dit niet af. Wel vindt er maandelijks steekproefgewijs vanuit het standenregister controle plaats door de medewerker IC.		
Personeelsadministratie-salarismutaties worden alleen verwerkt op basis van door bevoegd gezag geautoriseerde besluiten	Status	 In control
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben.		
Klopt.		
Personeelsadministratie-er wordt gebruik gemaakt van een standenregister, dat maandelijks wordt bijgewerkt	Status	 In control
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben.		
Klopt.		
Personeelsadministratie-salarisuitbetalingen worden gecontroleerd door leidinggevende aan de hand van brondocumenten	Status	 Behoeft aansturing

Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben.

Nee, de controle vindt alleen bij eerste invoer plaats. Tussentijdse controle vindt alleen plaats aan de hand van begrote salariskosten en werkelijke salariskosten, niet door de leidinggevende maar door een medewerker Financiën. Eventuele afwijkingen worden hierdoor wel opgemerkt.

Personeelsadministratie-controle betalingen aan personeelsleden buiten de salarisadministratie om	Status	 In control
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben		
Declaraties worden door afdeling Financiën uitgevoerd en gecontroleerd.		

Personeelsadministratie-functiescheiding tussen aanname en ontslag, bewaren en bijhouden van het personeelsdossier en verwerking in de salarisadministratie.	Status	 In control
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben		
De verwerking ontslag 4-ogen principe. Er is dus geen sprake van functiescheiding. Personeelsdossier wordt bewaard, na enige tijd naar het archief.		

Personeelsadministratie-per personeelslid wordt cijferbeoordeling uitgevoerd t.o.v. het in het voorgaande maand uitbetaalde salaris.	Status	 In control
Het risico dat personeelsleden een hogere beloning krijgen, dan waar zij op grond van hun functie en/of prestatie recht op hebben		
Nee, controle vindt plaats bij invoeren gegevens. Er vindt maandelijks steekproefgewijs vanuit het standenregister controle plaats door de medewerker IC.		

Personeelsadministratie-er is een toereikend en helder beleid ten aanzien van het declareren van onkosten. Dit beleid is voldoende gecommuniceerd naar de medewerkers	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Klopt.		

Personeelsadministratie-declaraties moeten zijn voorzien van originele bewijzen	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Gescande bewijzen zijn ook toegestaan.		

Personeelsadministratie-de leidinggevende tekent de declaratie voor akkoord. Dit is een voorwaarde voor verwerking in de salarisadministratie.	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Dit kan betreffen: overwerk, reiskosten. Dit wordt aangeleverd door de medewerker die de vergoeding wil ontvangen in YouPP inclusief kwitantie ter onderbouwing. De leidinggevende of de medewerker PSA accorderen het formulier in YouPP. De verwerking leidt ertoe dat de vergoeding wordt verwerkt in de salarisadministratie.		

Personeelsadministratie-periodieke analyse van uitbetalingen per medewerker op opvallende afwijkingen	Status	 In control
--	--------	--

Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd
Er vindt maandelijks steekproefgewijs vanuit het standenregister controle plaats door de medewerker IC.

Personeelsadministratie-declaraties van leidinggevende worden door een hoger echelon gecontroleerd en geautoriseerd	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Er vindt maandelijks vanuit het standenregister controle plaats door de medewerker IC.		

Personeelsadministratie-leidinggevend autoriseren de weekstaten, direct na afloop van de week	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Overwerk/buitendagvenstervergoeding via leidinggevende.		

Personeelsadministratie-deugdelijke dossiervorming	Status	 In control
Risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.		
Er is een persoonsdossier aanwezig van nieuwe medewerkers die in dienst treden.		

Personeelsadministratie-periodiek controleert elke leidinggevende de juistheid en volledigheid van het personeel dat volgens de salarisadministratie op zijn afdeling werkzaam is	Status	 In control
Risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.		
Leidinggevend hebben zelf de gegevens ter beschikking voor controle personeel werkzaam op de eigen afdeling.		

Personeelsadministratie-er worden door de medewerkers weekstaten bijgehouden, welke direct na afloop van de week bij de leidinggevende ingediend dienen te worden	Status	 In control
Het risico dat niet gemaakte kosten worden gedeclareerd of privé uitgaven worden gedeclareerd		
Overwerk/buitendagvenstervergoeding via leidinggevende.		

Subsidies		
Subsidies-medewerkers worden periodiek gescreend op nevenfuncties	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Evaluatie subsidiebeleid.Hantering van het zogenaamde "4 ogen principe", waarbij toekenning en afhandeling niet in handen van 1 ambtenaar/bestuurder is.		
Subsidies-raadplegen Bureau Bevordering IntegriteitsBeoordeling door Openbaar Bestuur (BIBOB)	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost. Daarnaast wordt het zgn. 4-ogenprincipe gehanteerd.		
Subsidies-functiescheiding tussen behandeling subsidieaanvraag, toekenning aanvraag, registratie toegekende subsidie en uitbetaling	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost. Daarnaast wordt het zgn. 4-ogenprincipe gehanteerd.		
Subsidies-duidelijke subsidieverordening	Status	 Behoeft aansturing
Sinds 2017 is er sprake van een algemene subsidieverordening en daaronder ressorterende subsidieregelingen		
Evaluatie subsidiebeleid.Diverse subsidies worden niet op basis van een vastgestelde subsidieregeling verleend (subsidiestaat).		
Subsidies-vaststellen subsidieverordening door gemeenteraad	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost. Daarnaast wordt het zgn. 4-ogenprincipe gehanteerd.		
Subsidies-functiescheiding tussen behandeling subsidieverantwoording en definitieve vaststelling	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Standaard wordt het zgn. 4-ogenprincipe gehanteerd. Daarnaast wordt door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie dit probleem opgelost.		

Subsidies-aanvragen worden middels een standaard checklist gecontroleerd op juistheid, volledigheid en rechtmatigheid.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Op dit moment is er buiten de subsidieverordeningen en in voorkomende gevallen ledenlijsten geen echte checklist.Evaluatie subsidiebeleid.		

Subsidies-goede dossiervorming	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost. Daarnaast worden subsidieaanvragen en -toekenningen in JOIN geregistreerd.		

Subsidies-in de subsidietoezegging is de informatieverplichting uiteengezet	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost.		

Subsidies-het besluit en de afrekening vindt plaats op basis van authentieke documenten	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost.		

Subsidies-ondertekening van aanvraag en verantwoordingen door burgemeester en wethouders	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar/bestuurder privébelangen heeft.		
Standaard wordt het zgn. 4-ogen principe gehanteerd. Daarnaast wordt door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie dit probleem opgelost.		

Subsidies-deugdelijke dossiervorming	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat subsidievoorwaarden niet worden nageleefd en of subsidies onrechtmatig worden gedeclareerd		
Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost. Daarnaast zullen alle registraties en afdoeningen in JOIN worden opgenomen.		

Subsidies-functiescheiding tussen aanvrager subsidie, uitvoering/naleving voorwaarden en controle verantwoording.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat subsidievoorwaarden niet worden nageleefd en of subsidies onrechtmatig worden gedeclareerd		
Standaard wordt het zgn 4-ogenprincipe gehanteerd. Processen zijn echter niet helder beschreven. Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost.		

Subsidies-centrale registratie en bewaking subsidievoorwaarden	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat subsidievoorwaarden niet worden nageleefd en of subsidies onrechtmatig worden gedeclareerd		
Uit doelmatigheidscontrole en evaluatie subsidiebeleid is gebleken dat met betrekking tot de subsidieregistratie en bewaking subsidievoorwaarden kennis, instructie en eenduidig handelen niet altijd aanwezig zijn. Het signaal is vastgelegd in de rapportage m.b.t. het doelmatigheidsonderzoek en evaluatie. Verbetermaatregelen worden getroffen in de vorm van instructie, scholing, aanpassing subsidieregelingen en waar mogelijk automatisering van processen.		

Subsidies-interne controle op de vermelding van het juiste bank/girotekeningnummer op de aanvragen en verantwoording	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat subsidiegelden niet worden verantwoord en/of ontvangen door de organisatie		
Voor het subsidieproces wordt geen checklist gehanteerd. Bank/girotekeningnummers worden bij aanvraag en/of afrekening niet gecontroleerd. Door scholing, aanpassing subsidieregelingen, invoering checklists en automatisering aanvraagprocessen subsidie wordt dit probleem opgelost.		

Uitvoering Jeugd		
Jeugd-toepassen functiescheiding van beslissen op aanvraag (beschikken), administratieve verwerking (registreren) en kwaliteitscontrole op juistheid (controleren)	Status	 In control
Een voorziening wordt ten onrechte aan familie/bekenden van personeelsleden verstrekt.		
In control.		
Jeugd-declaratie moet aan toewijzing te koppelen zijn via beschikingsnummer	Status	 In control
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
In control.		
Jeugd-steekproefsgewijze controle door de gemeente van productieverantwoordingen van de zorgaanbieder.	Status	 In control
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
In control.		
Jeugd-periodiek uitvoeren van verbandscontroles op basis van realisatiecijfers	Status	 In control
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
In control.		
Jeugd-contractmanagers blijven periodiek in gesprek met zorgaanbieders over m.n. voortgang van lopende dossiers en ontwikkelingen van hulpmogelijkheden.	Status	 In control
Geleverde prestaties voldoen niet aan de gestelde kwaliteitseisen		
Contractmanagers gaan volgens een plan van aanpak samen met beleidsadviseurs structureel in gesprek met aanbieders.		

Uitvoering WMO		
Wmo-burgers dienen tussentijdse wijzigingen die van invloed zijn op de (hoogte van de) voorziening tijdig aan de gemeente door te geven. Zelf dient de gemeente evaluatiegesprekken te voeren waaruit eventuele wijzigingen naar boven moeten komen.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
tussentijdse evaluatiegesprekken worden vanuit de gemeente gevoerd. De verantwoordelijkheid vd cliënt om wijzigingen aan de gemeente door te geven zouden we steekproefsgewijs in moeten gaan zetten. Dit ligt bij de kwaliteitsmedewerker WMO.		
Wmo-de kwaliteitsmedewerker fungeert als controlerende schakel tussen het uitschrijven van een nieuwe beschikking en de definitieve toekenning van die beschikking.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
staat in de planning. Kwaliteitsmedewerker Wmo zal op korte termijn hiermee aan de slag gaan.		
Wmo-complete dossiervoering. Gebruik een standaard aanvraagformulier of via format Iwmo	Status	 In control
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
er een online, standaard formulier waar actief naar verwezen wordt. Hierbij zijn een aantal gegevens verplicht die ingevuld dienen te worden voordat de aanvraag en/of melding ook daadwerkelijk doorgezet kan worden. BIj hoge uitzondering kan er telefonisch of via het Wmo loket (email) een aanvraag of melding voldaan worden.		
Wmo-toepassen functiescheiding van beslissen op aanvraag (beschikken), administratieve verwerking (registreren) en kwaliteitscontrole op juistheid (controleren)	Status	 In control
Een voorziening wordt ten onrechte aan familie/bekenden van personeelsleden verstrekt.		
er zeker een functiescheiding van het gehele proces van aanvraag tot facturatie.		
Wmo-declaratie moet aan toewijzing te koppelen zijn via beschikingsnummer	Status	 Behoeft aansturing
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
bij hbh is dit gedigitaliseerd via het berichtenverkeer. andere onderdelen zouden we hier wel een steekproef moeten gaan inzetten.		
Wmo-steekproefsgewijze controle door de gemeente van productieverantwoordingen van de zorgaanbieder.	Status	 Behoeft aansturing
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
aangezien de kwaliteitsmedewerker Wmo nog van start zal gaan, zal dit een vd prioriteiten zijn voor hem.		
Wmo-periodiek uitvoeren van verbandscontroles op basis van realisatiecijfers	Status	 Behoeft aansturing
Gefactureerde prestaties niet zijn geleverd		
Wordt aan gewerkt door regionale Inkoop en contractmanagers en daarnaast worden er rapportages opgemaakt zodat er betere monitoring inzichtelijk is binnen de Wmo		

Wmo-contractmanagers blijven periodiek in gesprek met zorgaanbieders over m.n. voortgang van lopende dossiers en ontwikkelingen van hulpmogelijkheden.	Status	 In control
Geleverde prestaties voldoen niet aan de gestelde kwaliteitseisen		
regionale contractmanagers gaan 3x per jaar in gesprek met de gecontracteerde zorgaanbieders binnen de Wmo. Voorheen was dit 1x per jaar.		

Wmo-de kwaliteitsmedewerker fungeert als controlerende schakel tussen het uitschrijven van een nieuwe beschikking en de definitieve toekenning van die beschikking.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
er is een kwaliteitsmedewerker Wmo aangenomen maar nog niet actief aangezien zijn kennis nog opgebouwd moet worden voor de Wmo.		

Wmo-tijdig met cliënt evalueren van lopende trajecten.	Status	 In control
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
tijdig evalueren wordt binnen de Wmo met desbetreffende cliënt en/of familielid, sociaal netwerk gedaan. Dit wordt tijdig en waar nodig voldaan binnen de Wmo, automatische melding vanuit ons uitvoeringssysteem.		

Wmo-complete dossiervoering	Status	 In control
Het risico dat ten onrechte een voorziening wordt verstrekt.		
digitalisering van het werkproces. digitaal indienen van meldingen/aanvragen bij hbb digitalisering van de facturatie waardoor er niet ten onrechte betalingen voldaan zijn.		

Vergunningen		
Vergunningen-de ontvangen aanvragen worden doorlopend genummerd	Status	 In control
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
In SBA kunnen geen dossier nummers worden verwijderd. De nummers worden automatisch aangemaakt in SBA en volgen elkaar op. Bij een aanvraag die volgt op een conceptaanvraag wordt hetzelfde nummer overgenomen (handmatig) en worden de dossiers daarmee automatisch gekoppeld. Bij geheel nieuwe zaken volgt een doorlopend nummer startend met het jaartal van de aanvraag (WABO-2019-....)		
Vergunningen-er is onafhankelijke interne controle dat alle geregistreerde binnengekomen aanvragen ook leiden tot in rekening gebrachte leges.	Status	 In control
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
interne controle vindt plaats via financiën: In werkplan leges bouwvergunningenjaarwerk is deze werkafpraak opgenomen. Financiën doet een interne controle: In december vindt er jaarlijks een aansluiting plaats tussen de opbrengsten in SBA en de aangeleverde lijsten aan de BSGW. Verschillen hierin worden teruggekoppeld met de administratief medewerkster Bouwen en wonen en de verklaring wordt onderbouwd voor de jaarrekening.		
Vergunningen-de in rekening gebrachte leges worden door de leidinggevende geautoriseerd op basis van onderliggende documentatie/berekeningen	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
Medewerker berekent bouwkosten via BKI, SBA berekent leges. Op de achtergrond lopen sommige leges automatisch mee bij bepaalde processtappen. Behandelaar is verantwoordelijke voor controle op berekening leges (sommige producten moeten handmatig opgevoerd worden). Indien de administratie iets vreemd ziet, wordt dit teruggekoppeld. Er is geen structurele interne controle op de legesberekening (of de gehele omgevingsvergunning). Er is een risico. Per 1 maart 2019 is er een kwaliteitsmedewerker Ruimte, maar deze controleert nog niet structureel op de legesberekening en gehele vergunning. Wel is door de VTH werkgroep "gebruik bestaande systemen" in 2019 reeds 2x een steekproef controle uitgevoerd over het gebruik van SBA, waaronder ook het invoeren van de BKI, de bouwkosten en opvoeren van leges. Medewerkers die het niet goed deden zijn hierop aangesproken. Een 3e steekproef vindt plaats medio juni 2019. Daarna wordt het proces aangepast. De leidinggevende doet geen controle op de leges, tekent alleen de vergunning af.		
Vergunningen-tarieven worden door de gemeenteraad vastgesteld en jaarlijks gepubliceerd in lokale huis aan huisbladen.	Status	 In control
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
legesverordening 2019 is vastgesteld op 11 december 2018 en gepubliceerd op 17 december 2018 (https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2018-269790.html) De link naar de legesverordening is te vinden op onze website: https://www.leudal.nl/omgevingsvergunningen-leudal		
Vergunningen-de legestarieven zijn vastgelegd in het systeem	Status	 In control
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
De applicatiebeheerder legt deze vast in SBA en de kwaliteitsmedewerker voert hierop een controle uit (is op 21 mei 2019 gedaan en goedgekeurd). Dit keert jaarlijks structureel terug, planning 2020 in Q1.		

Vergunningen-de mutaties in de tarievenlijst worden in functiescheiding gewijzigd. Het systeem dwingt dit af.	Status	 In control
Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht		
SBA is zo ingericht dat dit gebeurt. Bij interne controle van de inrichting blijkt dit ook.		

Vergunningen-de facturen voor de leges worden geprint op voorbedrukt briefpapier waar het bankrekeningnummer van de gemeente is voorbedrukt	Status	 In control
Het risico dat de leges niet op een rekening van de gemeente worden ontvangen, maar op rekening van een derde.		
De BsGW verzorgt dit voor de gemeente Leudal. Op het briefpapier van de BsGW staat o.a. het bankrekeningnummer voorgedrukt. Dit risico potentiële risico ligt extern en zal bij de volgende cyclus niet meer worden meegenomen in deze risicoanalyse.		

Vergunningen-duidelijke richtlijnen waaraan de vergunning dient te voldoen	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
We werken met standaard documenten, en de toetskaders liggen wettelijk vast (Bouwbesluit, Wabo, Wro, Awb, Wmb etc.).Er zit wel verschil in de manier van diepgang van toetsing per medewerker. In het kader van het VTH verbeterplan zijn er processen in de maak en een toetsprotocol bouwbesluit om de uniformiteit beter te kunnen waarborgen en vastleggen. De verwachting is dat dit bij het rapportagemoment van de jaarrekening 2019 in control is.		

Vergunningen-functiescheiding tussen steller en beslisser	Status	 In control
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
De ondertekening van het besluit ligt bij de teamleider (namens het college). Hiermee handelen we in de lijn van de mandaatregeling.Alvorens een besluit wordt genomen met een afwijking, wordt de portefeuillehouder (en of college) om akkoord gevraagd en dit wordt ook zo vastgelegd in SBA (verplichte processtap).		

Vergunningen-goede dossiervorming	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
Alles wordt zowel analoog als digitaal (SBA) vastgelegd.Zowel analoog als digitaal is er een goede vastlegging van het besluit, en voorzien van (digitale)stempels. Deze vastlegging ligt bij de administratie bouwen en wonen. Analoog worden niet alle interne adviezen vastgelegd. Digitaal is deze vastlegging er wel.Door de VTH werkgroep "gebruik bestaande systemen" is in 2019 reeds 3x een steekproef controle uitgevoerd over het gebruik van SBA, waaronder ook het goed vastleggen van de adviesaanvragen en de adviezen. Medewerkers die het niet goed deden zijn hierop aangesproken. Daarnaast wordt gewerkt aan het formuleren van een toetsprotocol bouwbesluit en verbeterprocessen om de uniformiteit te kunnen waarborgen.		

Vergunningen-voordat de vergunning wordt verstrekt, wordt deze eerst inhoudelijk door de leidinggevende gecontroleerd	Status	 Niet in control
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
De leidinggevende controleert de beschikking niet inhoudelijk. Daarnaast is er nog geen kwaliteitssysteem waaraan het besluit moet voldoen (geen 4-ogen principe). Ook dat aspect wordt meegenomen in het veranderproces.		

Vergunningen-er wordt gebruik gemaakt van standaard checklisten die ingevuld en ondertekend dienen te worden.	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
In onze standaard vergunningen staan de weigeringsgronden benoemd. Deze kunnen worden gezien als een vorm van een standaard checklist. Er is echter nog geen inhoudelijk 4-ogen principe dat plaatsvindt voorafgaand aan de ondertekening van het besluit.		
Vergunningen-er is (steekproefsgewijs) interne controle op de verstrekte vergunningen	Status	 In control
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
Door de medewerker AO/IC worden jaarlijks 8 dossiers getrokken. Dit gebeurt volgens een vast protocol dat ten alle tijden gevolgd wordt.		
Vergunningen-interne controle op de juistheid van het besluit en de datum van het besluit	Status	 In control
Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke of gemeentelijke eisen		
Door de medewerker AO/IC worden jaarlijks 8 dossiers getrokken. Dit gebeurt volgens een vast protocol dat ten alle tijden gevolgd wordt. Dit valt samen met de steekproef, waardoor dit risico met ingang van het volgende rapportage moment niet apart meer wordt benoemd.		
Vergunningen-richtlijnen ten aanzien van het kwijtschelden / verlagen van leges	Status	 In control
Het risico dat leges worden kwijtgescholden of verlaagd zonder geldige reden en hierdoor de leges niet volledig zijn		
In de tarieventabel legesverordening staat in artikel 8 dat er geen kwijtschelding wordt verleend. Wat betreft verlagen zijn er richtlijnen opgenomen in artikel 9 voor vermindering of teruggaaf van de leges. Eventueel toekennen van lagere leges kan n.a.v. bezwaar maar moet altijd worden gemotiveerd aan de BsGW, die het uiteindelijke besluit neemt. Dit loopt via de heffingsambtenaar van de BsGW.		
Vergunningen-autorisatie verlagen leges gebeurt altijd door leidinggevende op basis van onderliggende documentatie	Status	 In control
Het risico dat leges worden kwijtgescholden of verlaagd zonder geldige reden en hierdoor de leges niet volledig zijn		
Er kunnen geen kwijtscheldingen worden toegepast. Enkel voor het intrekken van de aanvraag omgevingsvergunning is er een vermindering op de leges mogelijk. Bij uitzondering kan enkel door B&W worden afgeweken van de legesverordening middels artikel 11. De leidinggevende heeft hierin geen individuele rol gekregen.		
Vergunningen-er vindt controle/validatie plaats op de door de cliënt aangeleverde stukken/informatie	Status	 In control
Het risico dat leges worden kwijtgescholden of verlaagd zonder geldige reden en hierdoor de leges niet volledig zijn		
Op basis van vastgestelde bouwkostenlijst. De bouwkostenindicator is hierbij leidend, niet de werkelijke bouwkosten of raming hiervan. De medewerker dient de bouwkosten aan de hand van het bouwplan zelf te berekenen. Indien blijkt uit de gegevens van de cliënt dat de m2/m3 van het bouwplan verkeerd zijn berekend, kan het berekende legestartief worden aangepast.		

Vergunningen-er wordt periodiek een onafhankelijke cijferanalyse uitgevoerd naar de aard en omvang van de kwijtscheldingen van leges.	Status	 In control
Het risico dat leges worden kwijtgescholden of verlaagd zonder geldige reden en hierdoor de leges niet volledig zijn		
Op basis van artikel 8 uit de legesverordening vindt binnen de gemeente geen kwijtschelding plaats. Zolang dit artikel gehandhaafd blijft, is dit risico hiermee nihil. Een periode controle is daarmee ook niet nodig.		
Vergunningen- er is periodieke cijferanalyse op de in rekening gebrachte leges	Status	 In control
Het risico dat de legestarieven onjuist in rekening worden gebracht		
Er wordt periodiek (maandelijks) aan de hand van lijsten gekeken of er verschillen zijn tussen de aangeleverde en de opgelegde leges. Dit risico vervangt het reeds bestaande risico onder het geïdentificeerd frauderisico: Het risico dat te lage legestarieven in rekening worden gebracht.		
Vergunningen- er is een interne controle dat conceptaanvragen juist ingeboekt zijn	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat niet alle geregistreerde binnengekomen aanvragen ook leiden tot in rekening gebrachte leges		
Sommige conceptaanvragen worden als informatieverzoek ingeboekt, waardoor er geen leges volgen. Dit is een risico omdat daaruit geen leges volgen.		
Vergunningen- er is controle dat vergunningsaanvragen leiden tot het in rekening brengen van leges	Status	 Behoeft aansturing
Het risico dat niet alle geregistreerde binnengekomen aanvragen ook leiden tot in rekening gebrachte leges		
Ook bij afwijzing volgen er leges. De kwaliteitsmedewerker is bezig met opstellen van een 4 ogen principe controle waarbij ook op leges wordt gecontroleerd.		
Vergunningen- er is een gespecificeerd overzicht van BSGW van de volgens gemeente Leudal te innen leges, de daadwerkelijk in rekening gebrachte leges en de inkomsten op dossierniveau	Status	 Niet in control
Het risico dat er te weinig leges worden betaald aan de gemeente		
De lijsten worden sinds 2016 niet meer verstrekt door de BSGW. Er vindt alleen een algemene afrekening plaats.		
Vergunningen- er is een controle op de leges die in termijnen betaald mogen worden	Status	 Niet in control
Het risico dat de leges niet volledig worden geïnd		
Op dit moment is dit binnen de gemeente onvoldoende geregeld. Een individuele medewerker ziet toe op het in rekening brengen van het restant van de leges. De medewerker die dit moet doen kan per casus verschillen, waardoor het totaal overzicht onvoldoende in beeld is.		

5.4 Kerngegevens

Sociale structuur	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Inwoners				
Aantal inwoners	35.857	35.679	35.750	35.725
waarvan tot 20 jaar	7.064	6.892	7.050	7.135
vanaf 65 jaar	8.391	8.608	8.450	8.520
Organisatie/formatie-sterkte				
Fte personeel	196,86	204,69	201,21	213,32
Fte Griffie/rekenkamer	3	3	3	3
Fte raad	25	25	25	25
Fte college	4,6	4,6	4,6	4,6
Sociale zaken				
Aantal lage inkomens	4.214	4.235	4.214	4.200
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	387	368	380	350
waarvan:				
W.W.B.	352	337	343	317
I.O.A.W.	30	27	32	26
I.O.A.Z.	2	2	2	2
B.B.Z.	3	2	3	5
Personen werkzaam in sociale werkplaatsen	182	170	178	156
Onderwijs				
Aantal leerlingen basisonderwijs	2.442	2.424	2.360	2.255
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	2.302	2.140	2.015	2.060
Aantal leerlingen speciaal onderwijs (basis+voortgezet etc.)	294	317	345	320
Scholen				
Basisonderwijs	14	14	14	14
Speciaal onderwijs	2	1	2	1
Voortgezet onderwijs	2	2	2	2
Voortgezet speciaal onderwijs	1	1	1	1

Fysieke structuur	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Oppervlakte				
Gemeente	16.491	16.490	16.491	16.490
- oppervlakte	16.263	16.251	16.263	16.251
- water	228	239	228	239
Bebouwing				
Verblijfsobjecten met woonfunctie:				
Aantal woningen	15.735	15.745	15.735	15.962
Overige verblijfsobjecten met logiesfunctie	282	285	285	299
Aantal huurwoningen	3.139	3.212	3.245	3.232
Woonwagenlocaties:				
standplaatsen (eigendom gemeente)	40	40	40	44
standplaatsen (eigendom derden)	10	10	10	10
Woonwagens (eigendom gemeente)	18	19	22	22
Woonwagens (eigendom derden)	32	31	28	32
Lengte van wegennet				
Wegen	787.000 m	619.000 m	685.000 m	685.000 m
Waarvan:				
binnen bebouwde kom	249.000	250.000	238.500	238.500
buiten bebouwde kom	538.000	369.000	446.500	446.500
Recreatieve fiets-, en wandelpaden	74.000	74.000	64.000	64.000
Recreatieve ruiterspaden	70.000	70.000	70.000	70.000
Zand, grond- en stolwegen	224.000	160.200	180.000	180.000
Trottoirs	230.000	195.000	151.000	151.000
Sportaccommodaties				
Aantal voetbalvelden	34	33	33	31
Aantal tennisbanen	36	36	36	36
Atletiekbaan	1	1	1	1

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
Financiële structuur	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lokale heffingen				
Onroerende zaakbelastingen	-5.655	-5.786	-5.756	-5.831
Toeristenbelasting	-958	-1.038	-897	-897
Hondenbelasting	-223	-225	-223	-222
Baatbelasting	-17	-17	-17	-3
Afvalstoffenheffing	-2.438	-2.315	-2.526	-2.727
Rioolheffing	-4.498	-4.729	-4.714	-4.878
Marktgelden	-5	-5	-4	-4
Begraafrechten	-5	-7	-7	-7
Leges titel 1	-749	-688	-527	-326
Leges titel 2	-756	-952	-743	-743
Leges titel 3	-3	-5	-2	-2
Gemeentefonds				
Algemene uitkering	-27.008	-28.328	-42.611	-44.404
Decentralisatie uitkering WMO oud	-2.650	-2.784	0	0
Integratieuitkering sociaal domein:				
WMO taken nieuw	-4.525	-4.713	0	0
Jeugdhulp	-7.722	-7.149	0	0
Participatie	-3.512	-3.329	-2.919	-2.784
Voogdij/18+			-2.467	-3.246
Totaal algemene uitkering	-45.417	-46.303	-47.997	-50.434

Financiële structuur	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Gemeentelijke woonlasten				
- Eigenaar	-496	-536	-535	-537
- Gebruiker	-153	-146	-159	-159
- Eigenaar + gebruiker	-649	-682	-694	-696
- Limburg				
OZB	-225	-253	-221	-254
(aanneمة gemiddelde woz-waarde van woningen; 200.000)				
Afvalstoffenheffing woningen	-153	-146	-159	-159
Rioolheffing	-270	-283	-283	-283

Producten	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Burgerzaken				
Paspoorten	3.533	3.209	850	475
ID-kaarten	4.718	3.564	1.750	1.700
Rijbewijzen	4.367	4.444	5.000	4.425
Afschriften BRP (vh GBA)	578	477	450	450
Bouwzaken				
Conceptaanvraag	181	128	190	150
Omgevingsvergunningen	249	262	275	279
Informatieverzoeken	192	205	190	227
Sloopvergunningen- en meldingen	135	211	200	150

5.5 Lijst van gebruikte afkortingen

AMVB	Algemene maatregelen van bestuur
AMW	Algemeen maatschappelijk werk
ASL	Afvalsamenwerking Limburg
AU	Algemene uitkering
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AZC	Asielzoekerscentrum
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BBP	Burger Bedrijven Plein
BIB	Buitengebied in beweging
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW –compensatiefonds
BDUR	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIZ heffing	Bedrijveninvesteringszones
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BMV	Brede Maatschappelijke Voorziening
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BRP	Basisregistratie Personen
BsGW	Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BT	Bedrijventerreinen
BUIG	Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
COA	Centraal Orgaan Asielzoekers
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DM	Dekkingsmiddelen
D'S	Decentralisaties
DOP'S	Dorpsontwikkelingsplannen
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
EEA	Economisch Actieprogramma Agribusiness
EEB	Energie en Economisch Beleid

EHBO	Eerste hulp bij ongelukken
EU	Europese Unie
E-HRM	Digitaal personeelsinformatiesysteem
EMU	Economische en Monetaire Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
FMA	Fonds Maatschappelijke Activiteiten
FTE	Formatieplaats
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongelukken en Rampenbestrijding
GI	Gecertificeerde Instellingen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GS	Gedeputeerde Staten
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoer Plan
HIC	Higt Impact Crimes
HHIN school	Hunsel, Ittervoort, Neeritter
HKP	Hulpkostenplaatsen
I&A	Informatisering en Automatisering
IBA	Individuele Behandeling Afvalwater
IBOR	Integraal beleidsplan Openbare Ruimte
IC	Interne controle
ICT	Informatie- en communicatie technologie
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IV	Informatievoorziening
IZ	Internationale zaken
JB	Jeugbescherming
JR	Jeugdreclassering
KCC	Klant Contact Centrum
KvK	Kamer van Koophandel
KRW	Kader Richtlijn Water
LIOF	Limburgse Ontwikkelings- en Investeringsmaatschappij
LNRW	Leudal, Nederweert, Roermond, Weert
LTO	Lange Termijn Ombuigingen
LVB	Licht verstandelijke beperking
MIP	Meerjarig Investeringsplan
MER	Milieueffectrapportage
MKB	Midden- en kleinbedrijf

ML	Midden Limburg
MJOP	Meerjarig onderhoudsplan
MKBA	Maatschappelijke kosten baten analyse
MOB	Mensontwikkelbedrijf
NIEG	Niet in exploitatie genomen gronden
NJI	Nederlands Jeugd Instituut
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
NWB	Netwerkberaad
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OR	Ondernemingsraad
OSK	Ondersteuning school en kinderopvang
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerende zaakbelastingen
PBE	Publiek Belang Electriciteitsproductie
P&C	Planning en Control
PIP	Persoonlijke internet pagina
P&O	Personeel en organisatie
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
PSA	Personeel- en salarisadministratie
PvA	Plan van Aanpak
Rarap	Raadsrapportage
RDM	Reinigingsdienst Maasland
RES	Regionale Energie Strategie
RMC	Regionaal meld- en coördinatiecentrum
RMO	Regionaal Mobiliteitsoverleg Midden-Limburg
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SBHH	Structuurbeelden Haelen – Horn
SG	Scholengemeenschap
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden
SIA	Strategische InvesteringsAgenda
SML	Samenwerking Midden-Limburg
SPOLT	Stichting Primair Onderwijs Leudal en Thornerkwartier
SO	Speciaal onderwijs
SOML	Speciaal onderwijs Midden-Limburg
SVn	Stimuleringsfonds volkshuisvesting
UP	Uitvoeringsprogramma
VPB	Vennootschapsbelasting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VRLN	Veiligheidsregio Limburg Noord

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAJO	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
werkveld EEB	Werkveld Energie en Economische Bedrijven
Wet Hof	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet normering topinkomens
WOZ	Waardering onroerende zaken
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet werk en bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen

5.6 Lijst van begrotingssubsidies

Artikel 4:23 lid 1 Awb vereist een wettelijk voorschrift voor het verstrekken van een subsidie. Op basis van artikel 4:23 lid 3 Awb is dit wettelijk voorschrift niet vereist indien de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld vermeld. Deze uitzondering heeft met name betrekking op subsidies die worden verstrekt aan een gering aantal ontvangers. Onderstaande lijst van subsidies is een overzicht van de organisaties die op basis van de begroting worden gesubsidieerd.

Naam	Bedrag in begroting 2020
ML5 (omroepbijdrage)	20.484
Algemeen maatschappelijk werk ML	327.635
Algemeen maatschappelijk werk ML (clientondersteuning)	31.080
Bibliocenter	393.350
Bureau Halt	8.065
Bureau Jeugdzorg (crisishulp en beschermingsplein)	75.477
Business centrum Leudal	750
CARE+	25.000
Centrum voor jeugd en gezin	1.261.321
Cultuur Theater Bombardon	8.500
Dianico	2.000
ECI Cultuurfabriek	31.638
Guus droesen tuinen	1.750
Huis voor de Sport (vervoersregeling gehandicapten)	1.900
Jeugdcultuurfonds Limburg	5.000
Jeugdsportfonds Limburg	10.000
Kledingbank	7.000
Lions club Heythuysen	5.000
METggz	44.517
Myouthic	211.060
Slachtofferhulp Nederland	10.345
Spolt (cultuureducatie)	7.602
Sport-company	12.250
Starterscentrum Limburg	15.412
Stichting Bezoekerscentrum Leudal	39.000
Stichting Dagopvang Jozefhuis	55.400
Stichting kunst en cultuur	44.800
Stichting leergeld Leudal-Maasgouw	70.000
Stichting pedagogisch sociaal werk ML	7.311
Stichting studiegroep Leudal	2.079
Stichting VVV Midden-Limburg/Limburg Marketing	44.589
Vluchtelingenwerk Limburg	86.200
Voedselbank	2.100
TOTAAL	2.868.615

